

8803

భారతి

[నదిర మాసపత్రిక]

శంభుచంద్రుడు
శవలింక శంభుప్రభుడు

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్యము
మదరాసు

సంపుటము 20

మార్చి 1953

సంచిక 8

విడిది నెల పదహారు

విషయానుక్రమణిక మార్చి - 1952

కృంగారకందము—అయాదితుల హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు	... 195
శాస్త్రపరిశోధనా సమీక్ష—విప్సా అప్పారావుగారు	. 197
కదిరి—మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తిగారు	.. 204
బైసికల్ డౌంగ్—	... 205
ఓ. శే. శే. యస్. వెంకటరమణి—	.. 210
నవయుగోదయము—దండిపల్లి వేంకటసుబ్బాశాస్త్రిగారు	. 211
మహాభివృద్ధి—బాద్లూ బాపిరాజుగారు	.. 213
నా ప్రభు!—బెట్లూరి శ్రీనివాసమూర్తిగారు	. 218
స్థాయిభావములు—పోతుకూచి స్వరహృదయశాస్త్రిగారు	... 219
తెప్పతిరునాళ్లు—కందుకూరి రామభద్రరావుగారు	... 226
తొట్టెలము—భానమహాళవి	. 227
“మహాప్రస్థానము”—పొట్లపల్లి సీతారామారావుగారు	... 243
భారతవారి—శ్రీమతి పట్టికొండ విశాలాక్షిగారు	... 252
దెందులూరి శిథిల శిల్పనందన—కొ. రాఘవాచారిగారు	... 260
జోయినపుటలు—అంగర వెంకటకృష్ణారావుగారు	... 263
నాశంహిత గ్రంథాలు—బి. వి. యస్. మూర్తిగారు	... 274
శిలారంగం—	... 279
గంధవిమర్శనము	... 285
<p>‘శ్రీవత్స ద్వికము’—గాలం ద్వికాదుడు : దేవీసాద రామచంద్రగారు</p>	

త్వరలో
విడుదల!

ఎ యన్ ప్రొడక్షన్స్ వారి

అడబుతుకు

త్రోబాని కనకం కృష్ణకుమారి బేబి మల్లక
ప్రొడ్యూసర్ A నరసయ్య థ్యాట్-BA సుబ్బారావు

విజయ వర్మ

రాజావు జనున చిత్రము

**ముఘరు
కొడుకులు**

అయితే, ముగ్గురి జీవితాలు, ప్రవర్తనలు
మూడు విధాలు
హక్కు ప్రేమయొక్క మధుర తంతులను
స్పందింపజేస్తున్నవి

త్వరలో వచ్చుచున్నది

౧౪౪,

‘గొంతు’—పేరేదానాథుని పాదము

మార్చి 1962

ఖర
సాల్పనము

భారతి

సంపుటము 29
సంచిక 3

శృంగారకందము

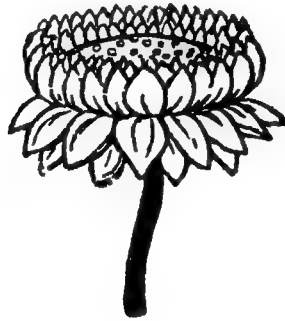
★

శ్రీ ఆయాచిదుల హనుమచ్ఛాపీ

[యాతన ప్రసంగమున హనుమంతుడు పురికిన ఎంగారల చిత్రపాటి చిహ్నము]

ఇది పెన్నె, యుధ దీ మధురాంభః పూరనిభము మదనోత్సవదో
హవము వియత్త సురభి తదుదారకవోష్ణ దుగ్ధధారాసమముగా
ఓం! శ్రవావల్లరి రావోసి సుమమరంద హృదయ! జ్యోత్స్నాస్నిగ్ధాం
గీ సీతదరహనరుచివి భారీ మృదుహృదయ భవ్యభావనిః శేయ
శారదవిమల జ్యోత్స్నా సారముల, ప్రావృక్షేయ సంధ్యావేళ
ధారాధర విద్యుదే భారమకీములు దంతకాంతులు చెల్లు
సుశీతములు చంద్రములు ఘనరాగ ధురీధురీణ శ్రుమురుగా
రుణకాంతి స్ఫూర్తిములు మనోజ్ఞములు భవ దుదారమంజుల దృక్కుల
రసనిమ్నగా కృత్రిని సాం పెనలారెడు చిన్నదాన! యేదీచెల్లమా!
విసవివ లాడెడు నాహృది నిషమంత ప్రమాదరసము నింపుచుగాడే!
ప్రణయము, కరుణయగు తృప్తి యగుగా ప్లావితమయ, విస్తృతభునియై
నక, తద్ధగిలోలా తృనిగా నొనరించియైది ముగ్ధుని శేయ

ఇది పోలయలుకయె యగుఁగా హృదయాహ్లాదకము, విశ్వద్ధ స్వర్ణా
 నృదమన్యోన్య ప్రణయ హృదోపరిచరత్నం ఖమ్మదులానిల నమముగ
 నటమూర్తి శివుడు సంధ్యా నటన క్రమమునను డిస్సినవసినవసి త్రో
 క్కిటఁ బడునట నేర్పికొనెను నటనీ కొనువలన నటనాచారములగ
 అని తెచ్చినవీ కటురుగ్ త్రిణయనచూడ నిబద్ధ దివ్యా భరతరం
 గిణి ఐవనాంకు రమ్ములు ఘనసార సుగంధవహన కాశ్యాశ్మకముగ్
 సుందర మందిరములు గిరి కందరములు, చందన తరుగంధా భూణం
 బిందిందిర ఝంకారము సుందరి మనయిరువురకును శోభన ప్రదములే
 గిరిమల్లీ సుమవాసన శరదించురుచి ప్రసార సారమ్ము, నరో
 వరనిర్మల జలకేరీ తరుణమ్మును మదనదోహద ప్రాయమ్ములే
 పలుకుండే నెలఁ గురించు లకాలలితాంగి, మృదుల సుతునఁ కోదం
 డలన జ్యోవల్లీమణి కలన్వన నద్యకములు శుభకార్య కరణములే
 తొలకరి మెరపుల నొఁగులు గల కలకంఠి భవదమ్మర కంఠన్వనములే,
 జల జల రాల్చెడు పలుచని పలుకుండెనుకుల నెడంద పంటకు దిరుగుగ్
 దండన చర్యలు, క్రీడా మందిర చర్యలు, సుగంధమాల్య ద్రవ్యా
 నందనూ, మనకందమ్మట కందమ్మున కవిమయూర కమ్మాడి కొడుగ్

శాస్త్రపరిశోధనా సమీక్ష*

శ్రీ విప్సా అప్పారావు

శాస్త్రపరిశోధన మనగా సత్యాన్వేషణ అందు నిమగ్నమైన శాస్త్రజ్ఞులు ఇతరమును మరచి తపించుచుండుదురు. ఇందు రెండు మార్గములు గలవు I విహ్నుమయ, II సకౌముమ అవి ఏ ప్రయోజనమును పొందింపక సత్యగ్రహణ పారవశ్యమున గలగు ఆనందమునకై చేయు పరిశోధన నిహ్నుమయ (Pure Research) ఇట్టి పరిశోధనకలప కాలోం తరమున కీచులాభములు కలిగిన కలుగవచ్చును. లేదయో, కేరీఫోను, డైవమో, మోటారు మొదలైన విట్టి ఫలితములే సద్యఃఫలితము వశ్యించి, ఒక ప్రయోజనము నుద్దేశించి, కలుపు పరిశోధనలు సకౌముమయ (Applied Research) అటంకాలు, పైప్రజనపాంతు, కృత్రిమ రబ్బరు, గురించిన పరిశోధన రిట్టికే.

ఈ రెండు మార్గములకు నెందిన నేటి పరిశోధనలు కొన్ని క్రింద వివరింపబడినవి.

I. నిహ్నుమయ పరిశోధన

(1) మీణాను (Messon) పరమాణువుల (atoms) నాభిభాగమున ఒక కేంద్రము (nucleus) దాని చుట్టూ కలయములలో (orbita) కొన్ని ఎలక్ట్రానులు ఉంతును, ఈ ఎలక్ట్రానుల గురించి చాలా విషయములు తెలిసికొనబడినవి కాని, కేంద్రముయొక్క నిర్మాణము గురించి అంతగా తెలియదు కేంద్రము పరమాణువుయొక్క ఆయువుపట్టు పరమాణువు యొక్క బరువంతయు అందు చేరియుండును. సమవిద్యుదావేశము గల ప్రోటానులు, విద్యుదావేశము లేనిన్యూట్రానులు అను నూన్యూణువులతో కేంద్రము నిర్మింపబడినది బంగారు పరమాణు కేంద్రములో 79 ప్రోటానులు 118 న్యూట్రానులు చేరియుండును. ఒక నెంటి మాటలలో మూడు లక్షల భాగము (10¹² Cm

అడ్డకొలతగల కలయములో ఇవి వుడింపబడి యుండును ప్రోటానులకు, న్యూట్రానులకు మధ్య అంతరము నెంటిమాటలలో లక్షల భాగముకంటె ఎంతో తక్కువగా ఉండవలెనగా అంత నూన్యూణిమాన్యూమన స్థలములో 79 ప్రోటానులు చేరియుండుట అత్యద్భుతమగు విషయము

ఒక విధమైన విద్యుదావేశముగల రెండువచ్చాములు దగ్గరకు వచ్చినచో ఒకదానికొకటి దూరముగా గంటి వేసుట—వికర్షణ (repulsion) స్వభావమని విద్యుచ్ఛాస్త్రము చెప్పచున్నది ఈ వికర్షణ శక్తి రెండింటి మధ్య గల దూరము తగ్గినకొలది వివరితముగా తెలిసిపోవు స్వభావము కలది అట్టిచో 79 విద్యుత్కణములు అంత దగ్గరగా చేరినప్పుడు వివరితము వికర్షణశక్తులు (repelling forces) ప్రట్టి కణములన్నియు స్కాచెడలె ఎగిరిపోవలసి యున్నది కాని అట్లు జరుగుటలేదు సరిగదా, కేంద్రములోనికి సగ్గినకొలది పెరిగేటటువంటి ఆకర్షణ శక్తికలన (attracting force) ఈ కణములు గట్టిగా బంధించబడియుంట్లువని పరిశోధనలు తెలియజేయుచున్నవి అందుచేత వికర్షణ శక్తిని మించిన ఆకర్షణ శక్తి కేంద్రమందలి కణములమధ్య ఉండి తీరకలేవని, నిశ్చయింపవలసినదని ఈ ఆకర్షణ శక్తులయొక్క ప్రభావము ఇంతియని ప్రయోగములవలన తెలియవచ్చినది అంతప్రమాణముగల ఆకర్షణ శక్తి ఎట్లు కలుగుచున్నది దాని స్వభావ మెట్టిది, అది జపాను విజ్ఞానవేత్తయగు యుకావా (Yukawa) తర్కించుకొని ఇట్లుహించిదాడు

ప్రోటానులమధ్య, న్యూట్రానులమధ్య ఒక నిలకైన అకర్షణ శక్తి యుండవలెను. నాటినుండి నూన్యూణిరములకు ఏవో కణములు బయలుదేరితే, ప్రోటానునుండి న్యూట్రానుకు, న్యూట్రానునుండి ప్రోటానుకు, మారుచుండవలెను ఈ నూన్యూణిర కణములనే బంతులతో ప్రోటాను న్యూట్రానులు బంతులాటను జరుపుకొనుచుండవలెను. పూరిండు

* విజయవాది లేదయో కేంద్రములో చేసిన ప్రసంగమును నెంది చూచినది

లూల లాడుటకలన పెండ్లికొనుట, పెండ్లికొనుట, ఒకరికొకరు ఎట్లు ఆకర్షణ చేసికొందురో అట్లే ఈ విలక్షణముగ పెండ్లాటకలన మ్యూట్రాను ప్రోటానుల మధ్య ఆకర్షణ కల్గుట తెలరేగునది భౌతికశాస్త్రములో దగ్గరగా తచ్చివశాలది యీ యాకర్షణ కల్గుట కృత్రిమంబున.

ఈ మాతృతర కణములయొక్క భారము, విద్యుదావేశము, ఎంత యుండవలెనని యుక్తావా రెక్కించుకొను ఎలక్ట్రాను బరువుకంటె 200 రెట్లు బరువు, ఎలక్ట్రానుకున్నంత విద్యుదావేశము, ఉండవలెనన్నాడు ఈ కణములకు మీజాను లవి 1935 లో పేరుపెట్టినాడు

ఇట్లుపొందిన మూడేండ్ల తరువాత విశ్వకరణముల (Cosmic rays) యందు, మీజాను లున్నవని గుర్తించబడింది (విశ్వకరణములు విశ్వంతరాలకునుండి, భూమిపై నిరంతరము పడుచుండును ఇది మన మెరిగిన అన్ని కరణములకంటె—గామా కరణములకంటె—మిక్కిలి శక్తివంతములు)

మీజాను కణములనుండి, ఒక్కొక్కసారి, (i) ఎలక్ట్రాను, (ii) విద్యుదావేశములేనట్టి ఎలక్ట్రానుతో సమానముగ బరువుకలిగినట్టి న్యూట్రాను అను కణమున్నూ, విడిచిపోవుచుండునని 1930 లో కనిపెట్టిరి ధనవిద్యుదావేశము, ఋణ విద్యుదావేశము కలిగి, ఎలక్ట్రానుకంటె 200, 300 రెట్లు బరువుకల రెండురకముల మీజానులు కలవని పరిశోధనలవలన తెలియజచ్చినది మరియు, విశ్వకరణములు అతిశక్తివంతములగు, ప్రోటానులరి, భూమి నాకరించి యున్న గాలిలో చొరబడి భూమిపై పక్షులలో, గాలిలోని పరమాణు కేంద్రకములను ఢీకొని, భేదిం చుటవలన మీజానులు పుట్టుచున్నవని తెలియజచ్చినది మీజానులయొక్క బరువు, విద్యుదావేశము, అది చెందుకొన్నది ఆ మాత్రాన పట్టుకొలములు, విశేషముగా తెలిసికొనవలసిన విషయములు విశ్వకరణములయందు మీజానులు సక్కువగా గోచరించుట వలన ఈవిషయములను విశేషముగా తెలిసికొని లెలు కలుగలేదు

మీజానులను పరిశోధనాశాలలలో సృష్టించిన యువల, వాటితో ఇహాక సారముగా ప్రయోగములను చేసి, విషయములన్నియు విశేషముగా తెలిసికొన

వచ్చునది విజ్ఞానశ్రేణి వాసాంది సాధించిరి. ఈసార నలోముఖ్యముగ వీరొప్పిన యంత్రమునకు సింక్రో ట్రోన్ (Synchro - cyclotron) అని పేరు వలయాకారముగ విద్యుదయ సాగ్గం తముకటి (Elastic - magnet) ఇంచుండును ఆ వలయాను యొక్క అడ్డకొలత 15 అడుగుల 4 అంగుళములు దీనిశక్తి ప్రవోద్ధంబైనది దీని నిర్మాణము ఒక యజ్ఞమువంటిది

సింక్రో ట్రోన్ బ్రానులో ఆల్ఫా కణముల (alpha particles) ను ప్రవేశ పెట్టుదురు అది ఆ యంత్రములో గిరగిర తిరుగును తిరిగివశాలది వాటి గమన శక్తి పెరుగును ఆ శక్తిసాధ్య ఇట్లు తిరిగి, మిక్కిలి శక్తివంతములై, ఆల్ఫా కణములు, యంత్రమునుండి బయటపడి గ్రాఫైటు అను మెత్తటి బొగ్గును ఢీకొనును బొగ్గుపరమాణు కేంద్రకములు భేదింపబడి వాటినుండి మీజానులు సృష్టియగును ఈ మీజాను లయొక్క వివిధ గుణముల పరిశోధన శీఘ్రము సాగుచున్నది కొందరికిచ్చియజ్ఞానము నంపాదితమైనది

ఎలక్ట్రానులకంటె 300 రెట్లు బరువుగల మీజానులు, రేడియో విత్తి పితక, వాల్యుమెట్రీ 200 రెట్లు బరువుగల మీజానులుగా మారునని, ఎలక్ట్రాను కంటె 700—1,000 రెట్లవరకు బరువుగల మీజానులు కూడ కలతమోయని తెలియజచ్చినది ఈ వివిధములగు మీజానుల గుణములన్నియు బాగా గుర్తించి, వాటిని సమన్వయపరచినచో పరమాణుకేంద్రక నిర్మాణ రహస్యము—సృష్టిరహస్యము—తెలియ గలదని శాస్త్రజ్ఞు లాశించుచున్నారు శ్రమకు మిట్టి ప్రయోగములను భూమిపై 60,000, 70,000 అడుగుల ఎత్తున బరువుచున్నారు అతసరమైన పనిముట్లు (Instrument) అమర్చిన పెద్ద పెద్ద గాలిబుట్టలను (Balloons) పైకి వదులుచున్నారు భారతదేశముందు (Tata Institute of Fundamental Research) వారి యాజమాన్యమునదిట్టిపరిశోధనలు జరుగుచున్నవి

విశ్వకరణములలోని కణములు శీతలము ప్రోటానులే కావని, ప్రోటానుకంటె బరువైన పరమాణు కేంద్రకములనుండి విశ్వకరణములలో ఉన్నవని, నక్షత్రగోళములనుండుండు వివిధవిధమాణుకేంద్రకములు, విశ్వకరణములయందు భుంధియుండునని, క్రిందికి రావరావ బరువైన కేంద్రకములు అంత

రించుచుండునది, దీనిని గాలిబుట్టల ప్రయోగముల వలన గోచరించుచున్నది

మరియు పైకి పైకిగలది విశ్వరంగణవ్యయము విజ్ఞానము నిరదిగాను, బహువైదిగాను పుట్టుచుండునది ఈ ప్రయోగములు తెలుపుచున్నది ఈ పరిశోధన ఒక మరొకరైన నెక్కువైనది, పర్యావేషము

1 (2) నేంద్రియప్రాణులు, (Living Organisms) — పరమాణువులు

మట్టుంబిర్వాణమును పోలి, పరమాణు నిర్వాణమును పరమాణు మార్గవాణిజుండుగల నేంద్రికమును చుట్టి, మార్గవాణిజుండు తిరుగు గ్రహములవలె, ఎలక్ట్రాన్లను తమతమ కక్ష్యలలో తిరుగుచుండను ఈ పోలికయే జీవకణములయందు (Cells) కూడా గోచరించుచున్నది జీవకణమునకు వాక్య ప్రదేశముందు ఒక నేంద్రికముండును. దానిని చుట్టి మాతృకణములు తిరుగుచుండను చూడుట, వినుట, ఆవనించుట, మొదలగు ఇంద్రియమునభేదములు తీవ్రముగా ఉన్న కొద్దీ మాతృకణములు తీవ్రముగా సంక్రమించుచుండును జీవకణములు, జీవముకల పరమాణువులవంటివి జీవశాస్త్రవేత్తలు పరిశోధన వలన గ్రహించుచున్నారు లక్ష్మీలాని కింగ్ బార్ని పెడికల్ కాలేజీ ప్రధానాచార్యుడు, వారి సహాయులు ఈ పరిశోధనలు చేయువారిలో ముఖ్యులు

హైడ్రోజను మొదలు యురేనియము వరకుగల పరమాణువులయొక్క బరువు, నిర్మాణ ప్రచిత్రము, గ్రహముగా పెరిగినట్లే, జీవకణములలోనూ ప్రమాద వృద్ధి కలదని తెలిసికొనిరి జీవకణములలో ఏదడు జీవకణము (Brain Cell) పరమాణువులలో యురేనియము వంటిది

రేడియమువంటి రేడియో విక్రీపుపదార్థముల లోను, పరమాణుబాంబులలోను ద్రవ్య శక్తిములు జనించి కత్తి పుట్టుచుండునట్లే, కంపరములు (Muscles) పనిచేయునప్పుడు అంపరి కణములు (Muscular Cells) వణిచి, పనిచేయుటకు కావలసిన శక్తి కలుపుచుండును

ఇట్టి పరిశోధనలవలన, ప్రాణముయొక్క స్వరూప మెట్టిది, ఇంద్రియమభివృద్ధి తీవ్రమై

నపుడు, అనాలోగ్యము కలిగినపుడు, ప్రాణమున శక్తిని సంకలనము, సందోభము కలుగును, అను జీవ శాస్త్ర మూలసమస్యలకు సమాధానము దొరకగలదని, శాస్త్రజ్ఞులు భావించుచున్నారు

1 (3) రేడియో భగోళ శాస్త్రము Radio Astronomy

భగోళ శాస్త్ర పరిశోధనలు మూలపరిధిని (Telescope) వర్ణమాలపరిధిని (Spectroscope) యంత్రముల సహాయమున జరుగుచున్నది మార్గవాణి మొదలగు వస్తువులు ప్రసారము చేయు విద్యుత్తును మూలపరిధిని గ్రహించి, వర్ణమాల పరిధిని చే ఆ లుతులలోని వినిపరంబలను, వాటి ధాతుతీవ్రత (Colour-intensity)లను కొలిచి, వాటిని బట్టి వస్తువులయొక్క స్వరూపము, బరువు, దూరము మొదలగునవి కనుగొనుచున్నారు వస్తుత్ర కాంతియొక్క వర్ణమాలను (Spectrum) ఛాలో గ్రాఫుతీవ్రతతో కంటికి గోచరించు రంగులకంటె ఎక్కువ రంగులను, మాతృకరముగా నుద్రించు వస్తువు ఛాలో గ్రాఫు ప్లేటువలన కూడ నుద్రించుట లేని కాంతిరంగములు ఉండవచ్చును వాటిని తెలిసికొనుట యవసరము అట్టి ప్రయత్నము లి మధ్య కొన్ని సంవత్సరములనుండి రేడియోమాల కముగా సాగుచున్నది

లుతురుతరంగములు కొన్ని పొడీగాను, కొన్ని పొడుకుగాను ఉండును వేడితప్తులు కంటికి గోచరముకాని తరంగములను ప్రసారము చేయుచుండును అవి కంటికి కనిపలే తరంగముల కంటె చాల పెద్దవి అంతకంటె చాల పెద్దవి రేడియోలో ఉపయోగ పడు తరంగములు (Radio waves) వీటిలో మిక్కిలి పొడీవి వడిమిబుగ్గ పొడుగుండ ను

మనకు వాతరించియున్న గాలియొక్క పై భాగములయందు (Upper atmosphere), విద్యుదాదేశముగల ప్లేటోలను, ప్రాణవాాయువుల, పరమాణు వాయువులు (Layers of ions of nitrogen and oxygen of atmospheric ionosphere) ధూమి చుట్టూ ఉండును ఇవి రేడియో తరంగముల వద్ద గించి, ఆకాశములోని పోలియక, వాటిని ధూమి

ప్రభుత్వ తీర్మానములను అందువల్లనే ఒక చోటనుండి చేయబడిన రేడియో ప్రసారము ధూమి యంపంతటను వినిపించుచున్నది ఈ అయాను ద్వారా వచ్చిన భేదించును పోగలిగిన, విక్సిరి పొట్టి యొక, రేడియోతరంగములు రేడారును యంత్రముచేత ఈమధ్యనే సృష్టించబడినది అది 1-10 సెంటిమీటర్ల మధ్యగల పొడుగుగలది ఈ రేడారు తరంగములు గాలి మైఖాగమువల అయాను ద్వారా వచ్చిన భేదించు కొని లండన్లో మువరకు పోయి పరావర్తమై తిరిగి వచ్చుచున్నది ఈ రాకపోకలకుపట్టి కాలమునుబట్టి చంద్రగోళముయొక్క దూరము ఏ క్షణమున కా క్షణము వికారముగా లెక్కగట్టగలదుచున్నాము.

ఉల్కాపాతములు సాధారణముగా నవంబరు మాసమున అధికముగా ఉండును ఈ ఉల్కలు మూర్ఖునిచుట్టి తిరుగుచుండును వీటి కక్ష్యలు ధూమికి సమాపములు ఇది మరి దగ్గరైనప్పుడు ధూమిచే ఆకర్షించబడి ఉల్కాపాతమునకు ఈ ఉల్కలవలన చివర కోధములు దూరదర్శినిమూలమున ముబ్బలేని రాత్రులయందు మాత్రము జరుగుచుండును పగటి యందు, ముబ్బుగల రాత్రులందు ఉల్కలను రేడారు సహాయమున ఇప్పుడు గుర్తించ వీలుగా ఉన్నది వాటి గురించిన నూతనవిషయములు సేకరింపబడుచున్నవి ధూమికి దగ్గరగాఉన్న చంద్రగోళము, ఉల్కలు, గురించి మాత్రమే రేడారు యంత్రవహాయమున పరిశోధనలు సాధ్యము కాని మూర్ఖుడు, ఇతర సత్ప్రములు పంపి రేడియోటరంగము లేమైన ఉన్నచో వాటివ్యాపారము అయా సత్ప్రముల సందేశములను తెలిసికొనుటకు రేడారు అంతగా ఉపయోగపడుదు.

ఇందులపై నూతనముగా రేడియో దూరదర్శిని (Radio-telescope) అనువాదించి నిర్మాణము చేసిరి ఆస్ట్రేలియాలోని సిడ్నీ కథగల సత్ప్ర పరిశోధనాశాల (Observatory) మొదలగుచోట్ల ఈ యంత్రములు వయోగింపబడుచున్నవి

పదిహేను ఇరవై సంవత్సరములనుండి భౌగోళ ముందుండి వచ్చునట్టి హేమ్యమును వింతకేటములను (Cosmic noise) రేడియో పరిశోధకులు గుర్తించు చున్నారు వాటి వివరములు, ఇదివరలో తెలియలేదు కాని వీడు వీటితొత్పత్తి స్థానమును రేడియోదూరదర్శినికలన కనుగొన్నారు కొన్ని కేటములు మూర్ఖునికథ

నుండి వచ్చుచున్నవని (Solar noise) అని, ఒక సెంటిమీటరునుండి 150 సెంటిమీటర్లవరకు పొడుగుగల రేడియో తరంగములు లేనినది

మనకు కనబడు మూర్ఖునిబయలును ఫోటో స్పెక్ట్రం అందురు దీనివేడి 6,000 సెంటిగ్రేడు డిగ్రీలు దీనిపైన కంటికి కనపడని, వాతావరణ ముండును మూర్ఖునిబయలుపైన 6,000 డిగ్రీల వత్తువరకు చుట్టూ ఉండును దాని ఉష్ణోగ్రత (Temperature) 30,000 సెంటిగ్రేడు డిగ్రీలు దీనిని క్రోమోస్పియర్ అని పిలువెను దీనినుండి గాలి మంటలు వాలు కలవర అప్పుడప్పుడు వెలువడుచుండును వీటిని ప్రొమినెన్స్ అందురు ఇవి కొన్ని లక్షల డిగ్రీల వత్తువరకు ఎగిసిపోవుచుండును మరితీవ్రమైన మంటలు మూర్ఖునిబయలుపైన 10,00,000 డిగ్రీలవరకు ఎగయు చుండును ఈ ప్రాంతమునకు కరోనా కిరీటము అని పిలువెను మూర్ఖుమండలముయొక్క ఆకారము మైఖాగమై, కిరీటమువల ఉండునట్టివి భౌగోళము దీనివేడి 10,000,°C అనే ఇదివరకు భవింపబడేది కాని ఈ రేడియోదూరదర్శినిలన దీనివేడి ఇంత కంటే చాల ఎక్కువ అని కొన్ని భాగములయందు పది లక్షల డిగ్రీలవరకు ఉండునని తెలిసినది 150 సెంటిమీటర్ల పొడుగుల రేడియోతరంగములు కరోనా నుండి వచ్చుచున్నవని, పొట్టితరంగములు క్రోమో స్పెక్ట్రం నుండి వచ్చుచున్నవని తెలిసినది మూర్ఖుని చుట్టియున్న వాతావరణములో చింబమువత్తునుండి కరోనావరకుగల వివిధ అంతరములలో వాతావరణముయొక్క సాంద్రత (Density) ఉష్ణోగ్రత, ఈ నూతన పరిశోధనలవలన జల్లడైంది మూర్ఖుని వాతావరణముయొక్క వేడి క్రమముగాతగ్గి, తిరిగి యథాస్థితికివచ్చుచు కొన్నిండ్లకొకసారి పొచ్చుచు తిరుగునట్టి రేడియో యంత్రములు కలుగుచున్నవి మరియు మూర్ఖునిబయలయొక్క సమానకాంతివలన వచ్చినది కాదేమో, అందులనుండి ముగ్ధభాగమునకు వర్తనకొలది కాంతి తిరుగునట్టి రేడియోని వీటి పరిశోధనలు నూచించుచున్నవి

మూర్ఖునిబయలు 11½ సంవత్సరములకొకసారి మచ్చలు పుట్టుచుండును అవి పెరిగి, వికలములై క్రమముగా క్షీణించుచుండును. వీటిగుడల సమయములలో పుట్టు మూర్ఖునిబయలకు దగ్గరి

తీవ్రముగా ఉండును. మధ్యల తగ్గినకొలది తీవ్రత తగ్గును. మధ్యలలోని పాదారణ్యంలో మన కొద్ది పాటి క్షయము ఎక్కువనూ ఉంటున్న ఉండును. ఈ కొద్దిపాటిక్షయము పొట్టిరేడియో తరంగములవలన (4-5 Cms)ను తీవ్రమున క్షయము 30 సెంటిమీటర్ల పొడుగుగల తరంగములవలన కలుగును అని తెలియ వచ్చినది. ఈ తరంగములకీ అతి తీవ్రముగా ఉన్న వ్యవస్థ కొన్ని గంటలవరకు మన రేడియోలు పని చేయవు ఏ ప్రసారమును గ్రహించజాలవు దీనిని రేడియో షేడ్‌టు అందురు ఇట్టి సమయముల యందు, మార్గవింఘనమందలి మధ్యలప్రాంతమున— శుభములయందు పుట్టు తీవ్రమైన పెలుపుకంటే తీవ్ర రిమ్మైన ఒక పెలుపులంటి కాంతి (flare) పుట్టుచుండునని దాని కారణముననే ఈ షేడ్‌టు కలుగునని, ఈ సమయములయందే భూమియొక్క ఉత్తర దక్షిణ ద్వువముల ప్రాంతములయందు అలొరా (aurora) లను వింత వెలుగులు పుట్టుచుండునని, భూమియొక్క అయస్కాంత క్షేత్రములో తీవ్ర నుగు మార్పులు (magnetic storm) కలుగుచుండు నని నిర్ధారణయొంది మార్గవింఘనమనందు కలిగిన ఈ విపరీత సంఘటనము కారణముగా అధిక వేగము, దిక్కుదాటేతముగల గాలి అయానులు (high speed ionised particles) మార్గవాతావరణమునందలి మన వాతావరణములో ప్రవేశించుటచేత ఇచ్చియున్న కలుగుచున్నట్లు ఈ రేడియో ఖగోళకాశ్మీరీ పరిశోధనలవలన నిశ్చయింపవలసి వచ్చినది.

మార్గముండలమునందలి వస్తు క్షయములే కాకుండా, అంతకంటే క్షీణతలములగు క్షయములు ఆకాశగంగ, నక్షత్రపథము (Milky way) అని మనము వాడుకునే గెలక్సీయందలి పుట్టుచున్నవి నీటి నే 30 ఏండ్లకంటె పెట్టమెట్టల రేడియో పరిశోధనలు కనిపెట్టినారు ఈ విశ్వక్షయము (Cosmic noise) వివిధ దిక్కులనుండి వచ్చునని, దాని తీవ్రత దిక్కులపట్టి మారుచున్నదని రేడియో ఖగోళకాశ్మీరీజ్ఞులు తెలిసి వున్నారు. నక్షత్రపథముం చెచ్చట నక్షత్ర సంఖ్య హెచ్చుగానుండునో అచ్చటనుండి క్షయము తీవ్రముగాను, సంఖ్య తక్కువగాఉన్న దిక్కునుండి క్షయము బలహీనముగాను వచ్చుచున్నది దీనినిబట్టి నక్షత్రతరముయొక్క ఆకారమును ఇదివరకుకంటే విశిష్టముగా నిర్ణయింపగలుగుచున్నాము. ఇతర

ప్రబోధన ద్వీపములగు (Island universes) నెబ్యూలావలె (Nebulae) — చూడిపజలవలె మారవర్చినిలో అగపతే జ్యోతిర్యంబలములవలె— గెలక్సీ (నక్షత్రపథము) మన సర్వలకారము (sphere) కంటెని చెచ్చటను తగిన యాధారములు కన బడినవి.

మరియు నక్షత్రపథమునందలి వస్తు క్షయములగు సంబంధము లేవట్టి బుహీసమున క్షయము లున్నట్లు తెలియవచ్చినది ఇది రేడియో నక్షత్రములనుండి (radio stars) కలుగుచున్నట్లు ఈ పరిశోధనలవలన కనిపెట్టినారు ఇదివర కెరిగిన ఏ నక్షత్రములగు సంబంధము లేవట్టి 40-50 రేడియోనక్షత్రములు గోద రించినవి ఓటి జన్మ తీగట్టివో, ఇట్టి వింతా ఎన్ని యున్నవో అను అతేక విషయములగురించి రేడియో ఖగోళకాశ్మీరీజ్ఞుల పరిశోధనలు చేయు చున్నారు.

చంద్రముండలమున కప్పీయున్న ఒకధూళి తెర గురించి వ్రాసిన అమావాస్యలనుగ్గు చంద్రముండలముయొక్క వేడిగోని మార్పులుగురించి పరిశోధనలు పొరుచున్నవి.

మార్గకుటుంబముండలి గ్రహము లన్నియు వాతావరణ లేవట్టి చైతన్యము లేని, గోళములు వాటి నుండి వచ్చే రేడియో తరంగములు అతి బలహీనములు గనుక రేడియో దూరదర్శకులను ఇంకను క్షీణతరములుగా చేసి గ్రహము గురించిన పరిశోధనలు జరుగు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి తక్కిన గ్రహములవలె కాక కక్షగ్రహమును మట్టి కొంత వాతావరణ మున్నదని తెలియుటచేత కక్షగ్రహ పరిశీలనకై ప్రథమ ప్రయత్నములు పొగగలవు.

ఈ రేడియో ఖగోళకాశ్మీరీ వింకను బహు బాల్యదశలో యున్నది ఇది తెలిగిన కొలది మనా త్తరమున ఖగోళరహస్యములు బల్లది కాగలది ఆశించతగియున్నది.

II. నకామ పరిశోధన .

(1) లేసరు విధానము (Tracer - method) ప్రవేశము.

మ్యూట్రాను, బ్రోట్రాను మొదలగు కణముల చేత పరమాణు కేంద్రకములను శుభ్రపరిచి

కొట్టగా, కేంద్రకములు తాదాసుకై చీలిపోవుటచేత ప్రోక్త పదములు కేంద్రకములు సృష్టియగుచున్నవి ప్రోటామితేరి లితియను కేంద్రకమును కొట్టగా కేంతు చీలియను కేంద్రకములు సృష్టియగుచున్నవి ఇట్లే ఆ తేక ప్రయోగములు జరుపవలసిని పుష్టింప బడిన కేంద్రకములలో కొన్ని స్థిరకేంద్రములందును, అవి మార్పుచెందక అట్లే ఉండిపోవుట పై నడచు రించిన చీలియను కేంద్రకమట్టికై పుష్టియై కేంద్ర కములు కొన్ని అస్థిరత లగుటచేత రేడియో ఎక్టివిటీని చూసి, ఎలక్ట్రాన్లను వదిలి కుశీర కేంద్రకములుగా మారుచుండును స్థిరమైన సోడియము కేంద్రకమును న్యూక్లెయస్లో కొట్టగా, అస్థిరమైన సోడియము కేంద్ర కము పుష్టియగును అది రేడి ౩౦ ఎక్టివి యి చూసి, ఎలక్ట్రాన్లను విడదీసి పె గ్నీషియము కుశీర కేంద్ర కముగా మారుచుండును ఈ రేడియో ఎక్టివు సోడి యము కొన్ని గంటలవరకు ఉపశమించి ఎలక్ట్రాన్లను విడదీయించుచుండును ఇట్లే రేడియో థాన్స్మరము, పోర్ల మొదలగువిధముల అవి ఉపశమించుటగా ఉండు కాలములు ఒకదాని కొక తీర మునూలు ఉత్పత్తి (Sodium Chloride) తో కిందిత్రు శీడియోసోడి యము ఉత్పత్త (Sodium Chloride) కలిసి తిని నతో రేడియోఉత్పత్తి మునూలు ఉత్పత్తలెనే తీర్చునును శీర్షమునుచుండుగా రేడియోఉత్పత్తి దేహ ములో ఎక్కిన, ఎప్పుడు ఉండేది వేచును పై భాగ మున అనుష్ఠించి యంత్రోమోయమున నుర్తించవచ్చును ఈ పద్ధతిని ప్రేసరు విధాన మందురు ఉత్పత్తి దేహ ములో ప్రవేశించినది మొదలు శీర్షమైపోయేవరకు ఎట్టి మార్పులు, ఎలా జరుగుచున్నది ప్రేకు చేయవచ్చును గాన—కనిపెట్టవచ్చును గాన—ఆ ప్రేకు పెట్టబడి నది రేడియో సోడియమును సోడియముయొక్క రేడియో వికస్థానీయ మందురు (Radio isotope of Sodium) ఇట్లే రేడియో థాన్స్మరము, పోర్ల మొద లగువాటిని వాటివాటి రేడియో వికస్థానీయము లందురు. ఈ థాన్స్మరమును, సోడియమును ఉపయోగించి జంతువులయందు, మొక్కలయందు జరుగు ఆ తేక విషయములను నుర్తించుచున్నారు. మానవ కొటి కేంత్ కేమును కలుగజేయుటకై బైద్య కార్యక్రమము, జీవకార్యక్రమము, ఈ ప్రేసరు విధానము చేరి పరిశోధనలు జరుపుచున్నారు.

కొత్త పదార్థములు (Fats), కింది పదార్థ ములు (Carbohydrates), మాంసకృత్తులు (Proteins), దేహములో సాంజే మార్పులను, ఈ విధా నముచేత తెలిసికొని జీవకార్యక్రమములను శోధిం చుచున్నారు విలుమప్పు, హోమోస్టాసు, ఎన్జై ములు, దేహశ్రేణులలో ఏ విధమున ఉపయోగపడుచు న్నవి, తెలిసికొనుచున్నారు ముఖ్యమోము కలవా రి! ఇన్సులిన్ ఇన్జెక్షన్లతో వారు తిన్న పిండిపదార్థ ములు చక్కెరగా మారకుండునట్లు ఇన్సులిన్ ఎట్లు చేయగలగుచున్నది తెలిసికొనుచున్నారు జోషన్ ములలోని ఇనుము, రక్తక్రమము ఎట్లు చేయుచున్నది, తిండిపదార్థములలోని భాన్స్మరము ఎందుకలదు, పండ్లకు, ఎట్లు బలము నిచ్చుచున్నది, ఈ భాన్స్మరము మొదలగువిధముల దేహములో ఎంత భాగ ముపయోగ పడి, ఎంత విడదీయబడుచున్నది మొదలగు ఆ తేక విషయములు తెలియుచున్నవి మరియు మందులవలన వ్యాధు లెట్లు నివారించుచున్నది, మందులు, శోగ క్రిములను ఎట్లు యాత్రుమాత్రుచున్నది తెలిసికొనుచు న్నారు.

రవాయన ప్రయోగములలో కొన్ని పద్ధతులను కంపుటి చేసి అవి ఏ పదార్థములుగా చిత్తరకు మారు చున్నది కనుగొనుచుండును కొని అరంభమునకు— అంతర్గతమునకు ముగ్గురు జరిగే మార్పు లేదో తెలిసికోలేక పోవుచున్నాము ఈ ప్రేసరు విధానము వచ్చిన తరు వాత ముగ్గురు జరిగే మార్పులను మానె గ్రహించగలగు చున్నాము దీనివలన రవాయనకార్యక్రమము ముగియి యెండుచున్నది పరమాణుసంఖ్య 92 కలయినరేనియము కంటె బరువైన పరమాణువు లిదివరలో సృష్టిలో అగ పడుటలేదు ఒక వేళ పూర్వమెప్పుడో ఉండినను రేడియో ఎక్టివిటీచేత అది క్రమముగా అంతరించి పోయియుండును అట్టివాటిని తిరిగి సృష్టించ గలగు చున్నాము వాటిని ప్రేసరువిధానముచేత నుర్తించ గలగుచున్నారు పరమాణుసంఖ్యలు 92 కుండి 93 వరకు గల శ్రేణునియము, ప్లాటోనియము, అమె రిసినియము, హ్యూరియము, థెర్మినియము, కేలిఫో ర్నియము అనునాతన రేడియో ఎక్టివుపరమాణువు లనే కాక, ఇంకా కేరు పెట్టని 99,100 వరమాణు సంఖ్యలుగల రేడియో ఎక్టివు పదార్థములనుమాత్ర మే ముగ్గురే కనిపెట్టివారు. ఈ ప్రేసరు విధానముచేత

రహితము, తీవ్ర, వైద్యకాస్త్రములు ఎంతో అభివృద్ధి పొందుచున్నట్లు విశ్వ మంగులకు సూచితమయ్యాగములు కలిపెట్టుచున్నట్లు ప్రవృత్తిమలములు, యంత్ర విద్యాగములు కూడ తీవ్రధానముతో ఉపయోగపడుచున్నది

అన్ని పరిశ్రమలకంటె తగ్గిన పాఠ్యపరిశ్రమ ప్రాచీనమైనది ప్రజాసంబంధమున కాదా మైనది కొన్ని శిక్షణలలో ఆహారపదార్థములు కొంతగా శుభంకలుచేత విపరీత సంశ్లేషము కలుగుచున్నది ఇంకొకటంటే దేశములలో శాశ్వతము ప్రాతపద్ధతులతోనే తగ్గినపాఠ్యము పొందుచున్నది అమెరికా మొదలగు దేశములలో గుమ్మట, విత్తములు జలబట, ఎరువులు వేయుట మొదలగు కార్యములన్నీ, నూతన విధానములతో పొందుచున్నది ఎకరమునకు పంట పంట బాగా ఎక్కువగా పండుచున్నది ఈ అభివృద్ధి ముఖ్యపాఠ్యము ఎరువులు పట్టి నువ్వయ్య గించినపంట పరిశ్రమయేయుచున్నట్లు కాని, పంటకు ఎంత ఎరువు పోయెనా పండుచున్నదో, ఎంత వృధాగా నేలపొలమునున్నదో తెలియుటలేదు అందుచేత నాగరకరిగల దేశములలో కూడ వ్యవసాయము కొంత ప్రవృద్ధిగానే పొందుచున్నది ఇట్టి సందర్భములలో మాగ్నా శ్వేతము విధానము ఉపయోగించి పరిశోధనలు జరిపి చాలా సంగతులు తెలిసికొన్నాడు

అమెరికాయందు ఫ్రాన్సిస్కుసుఎగవులో స్వయం ప్రకాశము (Radio - active) భాస్వరమును స్వల్పముగా చేర్చి వాడేసితో ఎరువుగాని భాస్వరములో ఎంతగా జలయోగపడుచున్నది తెలియుచున్నది మరియు, కొన్ని పంటలకు ఆరంభముండగాని, చివరకు ఎకరమునకు ఎరువునుండగాని, దుంపకంటెవారికి ఎరువులు చివరలూ కావాలి, ప్రతిపంట మొదలైనవాటికి, ఎరువు ధూమిని పట్టి ఇంతమంది, ఎరువు నువ్వయ్యగించేవిధానమునుబట్టి ఎరువుయొక్క మొత్తము కొన్ని పంటలకు నాగమును నడి, తెలియజేసినది తగ్గిన పాఠ్య పరిశోధనా కేంద్రములలో (Experimental Agricultural Research Stations) ఈమాగ్నా శ్వేతమువిధాన సహాయంతో పరిశోధనలు చాలా దేశములలో జరుగుచున్నది

ఎరువులలో ఉపయోగించుటకై కావలసిన స్వయంప్రకాశమును వికసానములు—బొగ్గగంధము, భాస్వరము, కాల్షియము, పొటాషియము మొదలగునవి—వివిధ దేశములందుండిన నువ్వయ్యగించుటకు కావలసినవి ఖరీదిగా అమెరికా ఇంగ్లాండు దేశములలో తయారుచున్నది భారతదేశముందు కూడ ప్రయత్నములు ప్రారంభమైనవి రాగ్ని

ఇటును మొదలగు లోహములు పంట కంటేతర ముఖ్యయోగమునుబడయును, పరిశోధన జరుగుచున్నది. పంటలకు కలిశే చివరలూకల్ల, పట్టి పుగులలుకల్ల, ఇతరవ్యాధులగులకల్ల స్వయంపండు తెలిసికొని వాటిని నూపునూపుటకై ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి రేడియో వికసానములను కొన్నిటిని పెరులపెరి, పంటలపెరి వలెనయ్యెల, బాగాను మొదలగు పంటలకు పట్టిన చీరలు గుల్మివాగల పను విషయము తెన్ను పల్లెడితుగుచున్నది

ఈ వివిధోపయోగములను తెలిసికొంటూ ప్రేరణనిధానము—మాగ్నా శ్వేత నా విధానము—అంతర్గతోపయోగముగా ఉన్నది

11 '2) భూగళాల నిర్ణయము— రేడియో బొగ్గ

విశ్వకరణములు మన వాతావరణమునుండా ప్రసరించుచున్నవి వాటి తాకుడుచేత మెల్లమున పరమాణు కేంద్రకము రేడియోబొగ్గు కేంద్రకముగా పరికల్ప మగుచుండును అందుచేత వాతావరణములో 13 పరమాణు భారముగల సాధారణబొగ్గు, 14 భారముగల రేడియోబొగ్గు కలసియుండును మొత్తము బొగ్గులోని లక్షకొటి (10¹²) పరమాణువులయందు రేడియోబొగ్గు పరమాణువు ఒక్కటి మాత్రము యుండును అన్ని రేడియో విశ్రువపార్శవులకల్ల రేడియోబొగ్గు కూడ కరణప్రసారము చేయుచు, వారించు స్వభావము కలది ఎంత రేటుతో రేడియో బొగ్గు హించునో అంతే రేటుతో వాతావరణమును రేడియోబొగ్గు విశ్వకరణముల కారణమున పృథ్వియను దుంకను అందుచేత మొత్తము బొగ్గులో రేడియో బొగ్గుయొక్క భాగము ఎల్లప్పుడు ఒకటిగానే ఉండు దుంకను, వాతావరణముందుకల బొగ్గువులుగాని (Carbon dioxide) లో ఇటువలె ఈ బొగ్గుకరణము ఉండును కాని తేగగా ఉండెను బొగ్గువులుగాని నువ్వయ్యగించుకుని చెప్పి, మొక్కలు పెరుగు దుంకను అందుచేత వేటానాని బొగ్గు పదార్థములలో రేడియోబొగ్గు ఒక లక్షకొటి భాగము ఉండును చెప్పి ప్రతిపదార్థమునంతకును రేడియో బొగ్గుభాగముకల్ల భాగము ఈ రీతికి ఉండును చెప్పిన బొగ్గుకరణము అది గాలిలోని బొగ్గును గ్రహించలేదు కొటిస చెట్టులోఉన్న సాధారణబొగ్గు అట్లే ఉండేదావును, రేడియోబొగ్గు క్రమముగా హరించె, హరి భాగము తిరిగిరావును రేడియోబొగ్గులో సగముభాగము ఇట్లు హరించుటకు 5,700 ఏండు పట్టును మిగిలిన సగభాగములో సగము హరించుటకు అనగా ఆరంభమందిన చానిలో నాల్గవంతు మాత్రము మిగిలియుండెదలకు

ఇంకొక 7,700 ఏండ్లు వట్టును మొత్తము 11,400 ఏండ్లు. శ్రీశైలమహాస్థానం కనిపించి దాని కిరణప్రసారముయొక్క రేటు-తీతరే-మండ తగ్గను ఈ కిరణప్రసారపు రేటు కొలిచి సజీవముగా ఉన్న చెట్టులోని పూర్వప్రసారపు రేటుతో దానిని పోల్చి చూచినచో, ఎంతవరకు శ్రీశైలమహాస్థానం కనిపించే తెలియును దానినిబట్టి చెట్టు కొట్టి ఎత్తేందుకునది తెలిసికొన వలెనుచున్నది ఈజిప్టులోని ధూగర్మమందిరి ప్రాంతగోరిలలోని ముక్కలను, అడివాసులు (Primitives Cave men) నివసించు సుహలలోని కట్టముక్కలను తీసి, వాటి కిరణప్రసారపు రేటును కొలిచి ఆ కట్టలయొక్క కాలనిర్ణయము చేసిరి చరిత్రకల నిర్ణయమైన కాలములతో ఈ కాల నిర్ణయములు రహస్యముగా సరిపోయినవి దీనినిబట్టి ధూతికాలనిర్ణయమును శ్రీశైలమహాస్థానం పూర్వముతో చేయవచ్చునని నిర్ణయమైనది ధూగర్మకాస్త్ర పరిశోధనలకు (Geological researches) పురాతన వస్తుకాస్త్ర పరిశోధనలకు (Archaeological reser-

archae) ఈ విధాన ముపయోగపడుచున్నది. 1951 లో ఇరాన్ దేశముందు ఒక అతి పురాతన పట్టణమును శ్రద్ధ కనుగొన్నారు అది ముందు 7,000 ఏండ్ల వాటిని ఈ శ్రీశైలమహాస్థానం విధానము చేతనే నిర్ణయించినారు

విజ్ఞానకాస్త్రపరిశోధన ము మహావృక్షము వంటిది కాళ్ళోపకాళులు కలిగి కలముల నొసగుదు విరంతిరము శిష్యునిచుండును నినిదక్షిణుల యొందలి పరిశోధకులు ఎడతెగని పూనికతో సత్యా శ్రద్ధలను చేయుచున్నారు సూతన విషయములను కనుగొనుచు, ప్రాచీనికయులను తెరచి నిర్ణయించేయుచు, ఒక కాస్త్రమువలన, మరియొక కాస్త్రమునకును కల సంబంధములను గుర్తించి సమన్వయించు, సత్యముయొక్క వైకల్యమును, ఏకత్వమును, నిరూపించుచున్నారు తెలిసికొనిన సత్య ముగాధమైనది. దాని విశ్లేషించు పరిశోధనా మార్గము అసంతమైనది

క వి త్ర

శ్రీ మొక్కసాటి కృష్ణమూర్తి

చిత్తమంతాంజము. తేటి ధూంకృతులతో: కెన్నార, క్రాంతాల నే
కువ గారాబు బసింది వెల్లువల దళుండు: గుంటయ్యలన
నవకానంత విలాసలాలన లనన్మందార, చాంచేయి, మా
ధవ సు శ్రీనవకంబు వెల్లివిరియన్ దావచ్చె; పూదావియై!

కొలకుల సాంధ్యరాగ విని గూహనమోహన పాడురమ్యులలో
దలకొని మేచకప్రళల, లాన్యదళం గుర భంగమాలికా
వని విలసన్నవోదయ విభావముదమ్ము కనుగవన్ జగా
కలుకలు బూయ నాయక వికాస సుపత్నుల నార్చివచ్చినన్

పలుకుం దొయ్యలి భృంగలాలిత విభా భాన్యత్కటాక్షంచ లో
చ్చల మాధ్వీక మరంద మాధురులు నాన్వాంతంబు నిండార, చా
గల హంసాకృతి కాంతిపూర మదుమ: కాసారసారంబులో
జలభేదాయ తమర్త వృత్తయగుతున్ సంచారములే నేయుతన్

దృశ్య కావ్యము:

వైసికిల్ దొంగ

ఇంటిలో..

ఇల్లిల్లా తిరిగి ఉద్యోగా లక్షిగే లోకాలు పోయాయి ఎంప్లాయమెంటు విజంటు పరిపాటు ఒకసారి అక్కడ చేరు రికవర్ చేసుకోటం, ఇక అక్కడినుంచి ఆ చుట్టచుక్క లేవడిగావులు గాను కొంటూ మోల్పోటం స్వయంకృషితో ఉద్యోగం చేసి న్యాయమార్గాన్న నుటుంబపోతూ చేసుకొందా మనుకొన్న కృషిలు వందలకు వందలు అక్కడే గూతుకొంటారు.

“అంభోనియో! అంభోనియో!”

ఎంప్లాయమెంటు విజంటు కొద్దు అమీనా లాగా ఆపేరు కేక వేస్తున్నాడు ఉద్యోగానికి మూగిన వాళ్ళు ఆపేరందుకొని “అంభోనియో! అంభోనియో!” అంటూ అంజెలమీద ఆ నిలుపు ఆ చుట్టు పట్లంతా వదలబడుతున్నాడు విజన్వీదగ్గర మ్యూలో ఆగ్రెంతో ముందు నుల్లువై వాళ్ళకు ఈ ఉద్యోగం లక్ష్యంలేని కృత్రిక రాకపోకే ఆ ఉద్యోగం తమ కెవరికన్నా రాకుండాఅని ఈర్ష్య భ్రమకొంది ఒక మిత్రుడు అంభోనియోని వదుతుకూ బయలు చేరాడు

అంభోనియో మ్యూదగ్గర పక్షిగావుల గాయం టంతో నిమగ్నై మందరం వక్కనన్న ముట్టిమిప్పు లలో వెన్నువార్చి, ముందులోని నైరాశ్యంతో యుద్ధంచేయలేక నిమృషుడై నున్న నిలుకరిస్తున్నాడు. ముక్కుతిచ్చిన ఉత్సాహంతో ఒక్క పరు నున మూక చిల్చుకొని విజంటుదగ్గర పడ్డాడు.

“సినిమా పోస్టర్లంటించే ఉద్యోగం. లేవు ప్రాధ్వాన్న ఏదగుంటుందో భూతాళంపెనీదగ్గర చూడ రేవు. ఈ ఉద్యోగానికి నైతికంబాటి. నీకు నైతికంబాటి!”

అంభోనియోగొంతుకలో ఉండే విచిత్రమరక వైటికొమ్మంది “లేదు ఉంది” వసుకుతున్నాడు.

“ఏం చెప్ప లేకపోతే ఉద్యోగం లేదు” ఏలెంటు వత్తిడిచేస్తున్నాడు -

“నాకు నైతికంబి, నాకు నైతికంబి, నాకు యిప్పించండి ఉద్యోగం, నాకిప్పించండి ఉద్యోగం” అంటూ వందకంకాలు అడుస్తున్నాయి. ఏలెంటు వాళ్ళవందరిగి నిశ్చలపరచ చూస్తున్నాడు ఆత్మప్రయత్నంమీద అంభోనియో గొంతు పెనుల్చుకొని “ఉంది” అని నాలుకమడత వైటి ఆశీర్వాదిగాడు.

“లేవు పొద్దున్నే పెళ్ళి చేయి.”

అక్కడ్నుంచి తప్పించుకొని వైటిపడ్డాడు. దిక్కులోపటం లేదు ఈ ఉద్యోగం చెయబాద్దు కొంటే మళ్ళీ ఇంకా రెండేళ్ళవారా ముట్టిదిబ్బల మీద పడుకొని అంతరాత్మతో నిర్ణయధ్వంలా నీరసించవలసిందే తమకేట చేయకొన్నాడు విధి కొకాయదగ్గర బార్బిల సమ్యక్లలో నిలబడి భార్య నీళ్ళు పట్టుకొంటూంది ఎట్లాగో ఒక బార్బిడు పట్టింది. ప్రోత్సలాటలో రెండవ బార్బి వంతుదగ్గరకు చేర్చింది అంభోనియో వీరిచాడు అసలే చిరా కులోఉండి ఏదీ కాని చేరే ఉద్యోగప్రయత్నాలు మాదా మానుకొని భర్త ఇల్లా ఎందుకొచ్చాడా అన్నట్లు చిత్రామగా గొణునుకొంది ఇంటికి పోతున్నాడన్నాడు కేక చేసి అడిగింది. రెండు బార్బిలతో వైటిపడింది “ఎంక తెలుటి?”

తన జీవితాన్ని తల్చుకొని సిగ్గుపడుతూనే చెప్పాడు ఉద్యోగం ఉంది. కాని నైతికం ఉండాలి. లేకపోతే ఉద్యోగం లేదు

వైటితోయింది. గడదిన రెండేళ్ళ కాలాల్లో గంభీరమైన తాళమెట్టుకొని వాడొకడు. 2000 ప్రాంతంబులగాని తాళమెట్టు వాళ్ళుగారు.

అతి మనస్సు పరిచేసి క్షితిలోనే లేదు ఎంతయినా అది కీవత్తుడుగొక్క గరిగి నిత్య కృత్యలు బాధ్యులొంటూ ముందు నవకను సాగినట్లు మొదలను ఎదుర్కొనేకు పదివర్ష కొడుకుని పసి విద్యను భర్తను ఇందరినీ సామకొంటూ వచ్చింది ఎల్లానో ఆ నిస్సృహునిచేత వాలున మెతుకులు కలికించింది పుకడిగిడిగొక్క (ఒకే మాచంగో భాగాలుగా పిచ్చుకుమకొన్న కరంబీ) పెచ్చింది పక్కడున్నట్లు, చొంకిత, కొలవలు అన్నీ తీసింది ఆయంబు నిద్రా చేరి స్థానింలేదేమో, అవన్నీ చాచావు కొత్తరిగానే ఉన్నాయి పిల్లలని పసిపిచ్చుకు కావలా పెట్టింది భర్తతో కైలునరింది

“ఎక్కడకి?”—తెల్లలోతున్నాడు

“ఇన్ని చుప్పలెంగుతు ముకు తాళ్ళూ, అప్పుకొమో పెట్టి కచ్చిన డబ్బుతో పైకలు విడిచింతుకో వచ్చు—”

అతడారి తెగింపునూ, తగ్గినానికీ విద్రు మంతో నూగిపోయి ఎంబు వకిరాను

అమె లేచు చేసింది అయ్యునీల ప్రాంతలకు నూలు కవల్చుకొంది ఆ సావులో అగ్గింటి భద్ర గొప్పచిన్నలైన తాళ్ళుల వక్రపుల వరాసపై స్వల్ప, పైకప్పు నందుకొంటూ బగువును పెల్లెలను కృంగ దీర్చున్నాయి

ఏ నినుమని కానిమమంతోనే బరకవలసిన పరిస్థితి సంతోషంతో పైకిలు విడిచింతుకొన్నాడు పైకిలు ములాన తిగిరింతుకొని మహానిద్రావంగా చూసు కొంటూ నేల అననముకుండా తెచ్చుకొంటున్నాడు కవల అంకరెలు వెళ్ళి ఎటుకునాని ఇల్లు ఉంది ఈ కొస్త్ర భిన్నావంత భార్యకు భరిపల్లెత్తు తెలు సుకానాలని ఆకాశపు జనించింది ఇక్కడే ఉండ మని లోపలికి పోయింది ఎంతవేలకీ రాను పైకిలు నడుకొన్నప్పు కొవల కొన్నాన్నాడు పనిలేనిపల్లెటూ యుకుటూ గోళికొనులాక మన్నాడు భార్య ఎంత సేవకీ రాదు “అల్పాయి పైకిలు మామూలెమని పురిమాయంది ఆ అల్పాయి లివలేదేమో గమనించి శంకరాలోపలి పోయాడు భార్య మోగో విన్నోని ఉంది ఏ మిట్ట మూఢసమ్యకాలని ముందరింద చూడను చిలికి చిటపడ్డాడు పుణ్యకాన పైకిలు బోధక, భార్యకు ముంగు మోగొచ్చె కొని పైకిలు తొక్కుకుంటూ సంతోషంతో ఇల్లుచేరుకొన్నాడు

తెల్లవారింది పదివర్షకొడుకు బ్రాహ్మణైల కుడిచి నీటుగా అట్టేతెల్లూడు. అంటోమో పని లోకి పోవటానికీ ముద్దాబాతున్నాడు భార్యకట్ట కృతజ్ఞతతో కాగిరింతుకోవోయాడు ప్రకృతి సహజ మైన పరసంతో విడిచింతుకొని, ఒక్కయిద్దు దిను చేసి ప్రయాగంలేసింది పెల్లెలు బంకులో పని చేస్తూ ఇంటికి ఉన్నోగిగా ఉన్న పదివర్ష పసి కాలకు బ్రాహ్మణా చరికి బహుమతిరాకు బక్కుప్రాంతదగ్గర మ్యలో కొడుకుని వింది అంటో నియో ఉద్యోగం మానుకొంటానీ నల్లూ బ్రాహ్మ పెల్లెలు బంకుదగ్గర పనిలో లీనమైపోయాడు

అంభోనియో పని నినుమపోస్తడు, పిల్ల గోడల పైకొగాలో అంటింబలం ఒకవిన్నెన, గోడుకొట్టి, బొప్పగుకొనితలు ఇన్నిపుచ్చుకొని పైకిలమీద తిర గాని నినుమ తారల మొగాలు ముకుతిలపమండా బొప్పెల్ల ఎల్లా అంటిందాలో, వాళ్ళు కొస్త్ర ముని లీగా కనపడేలే బొప్పెంబంబం ఉన్నోగాని తెంత భంగకరమో, అన్నీ అంభోనియోనే చేర్చి, పెద్ద పనివాడు తన పనిలో తాను పోవోయాడు

అం 'నియో ఒక గోడమీద బొమ్మ అంటిస్తు న్నాడు పైకిలకక్కన గోడకొనించి విచ్చెనమీద ముచ్చుని బొప్పెలలోని మోడినామో యావనానికీ భంగం రాకుండా తింటాలునకుమో ముగ్గి ముగ్గి పైకిలుకీసిమాకున్నాడు

అతాత్తగా ఒక దొంగ పైకిలొక్క ఉదా యించాడు అంభోనియో ఆ మనిషిని గుర్తుగానే చూకాక క్రింది బొక్క ఉనుకురికి “దొంగ, దొంగ అవండి” అంటూ దొంగకనక పడ్డాడు. ఇంక తెల్ల పోయి చూస్తుందగానే దొంగ విత్తలేమిండా మాయ మయ్యాడు

అంభోనియో కాళ్ళిచ్చుకొంటూ బొప్పెలదగ్గ రకు విచ్చాడు ఏంజెయ్యటానికి తోచలేదు పోలీసు స్టేషను కెళ్ళాడు పైకిలెంబుకు, లివరాలు అన్నీ యెచ్చాడు. “పైకిలదొంగ కలిసి కనపడేలే దగ్గ రకట్ట పోలీసుని పిలు ప్రయోజనం ఉండవచ్చు”నని ఇక ప్వికరు కాకినా సంతాపెచ్చాడు నుది బోలీసు రిపోర్టుల ప్రయోజనమేమిటి? దొంగను నింటానే పట్టుకోలేరా!

నీ సైనికానం పెడకొలలే ఇటలో ఉన్న పోరును బలంతో చాచును. సైనికానం గా దొరికితే, రిపోర్టు ప్రయోజనం అవ్వకుంటే ఉండకచ్చును అన్నాడు ఇన్స్ పెక్టరు

బస్సెక్స్ ఇంటిదగ్గర స్థాండులో బ్రానోను కలుసుకున్నాడు

“నాన్నా సైనిక ఏదీ?”

మొగం తిప్పేసుకొన్నాడు ఇంటి ఇళ్ళటాని! మొగం చెప్పటంతే కొడుకడిగే అమాంశక ప్రశ్నలకు జవాబు చెప్పలేకపోయాన్నాడు ఇంటి చాయలకు కచ్చాక ఇంట్లో ఇళ్ళటం మరీ కష్టమరిసింది. “నువ్వించో ఇంట్లో నేను ఇప్పుడే వస్తా” అని కొడుకుని పంపించి తన ఆప్తమిత్రుడిదగ్గరకు వెళ్ళాడు

“అబ్బాయి లాభ ముందరు కైరీ కొంగ తుపాటి కష్టమే తైర్లకు తైర్లు చక్రాలకు చక్రాలు తెల్ల, పేటూ అన్నీ మార్చుకోంటాడు ప్రభువు కొద్దిరంత నేనీ ఉంటాడు భవిష్యత్తు నెకండుహాండ్ నబారుకు నిర్దిష్టాయంటాయి అయినా శత్రు ఆదివారం నల్లరం పెరిచాడ్రాం—”

మర్నాడు పిల్లడు బ్రానోను ఎంటిక్కుకొని స్నేహితులను ముగ్గురు కలుపుకొని కెకండుహాండు నబారుకు బయలుదేరాడు

“ఒరేయి నువ్వు కైరులు మాన్పాడుండు— ధలానా కైరీ తెలిసిందా—అబ్బాయి నువ్వు చక్రాలు చూడు అంధోనియో నీకు శ్రేయి వంబరు తెలుసుగా వాళ్లు తెలిచేసి ఉంటాడు గాని అయినా ప్రతి శ్రేయి చూడు. ఒరేయి బ్రానో నీకు గంట తెలుసుగా గంటలన్నీ చూడు నేను పిల్లు మాస్తాను దొరకటం కష్టంగాది—అయినా నీకోసం చూస్తాం పద—”

తండ్రికి కొడుకుగా ఉన్న ఆదుర్దా తక్కిన వాళ్ళ కల్లా ఉంటుంది! నివ్వం అనుకొనే స్నేహిత ధర్మం పాటిస్తున్నారు అక్కడ అన్నీ గంటలే, అన్నీ పీల్చే, అన్నీ చక్రాలే, అన్నీ కైర్లే, అన్నీ శ్రేయి—నిండు సైనికానం పరీక్ష చేసుకొంటూ చూస్తున్నారు బ్రానో గంటలన్నీ పరీక్షగా చూస్తున్నాడు

అంధోనియో కొక శ్రేయి, హెత్తులో వాగు చేరున్నది, తన దిసిసింది. నెంబరు చూడనిట్లు

న్నాడు ఆ హెత్తులతో! నుండుకొచ్చింది. చూసిం చను కొమ్మున్నాడు అన్నకొద్దీ అనుమానం. స్నేహితులు నిదానంచుంటున్నా నిర్దిష్ట పోరును తీసుకొచ్చాడు పోరును నెంబరు చూపిట్లు చేరాడు తనదికొడు మొగం చాచుకున్నాడు. హెత్తువాడూ పెల్లామా కలిసి చెబాడుడా తిట్టారు. స్నేహితు రీ శోరణి వాగుండలేదని అంధోనియోను మరలించారు ఇంతలో శోరణుడు వద్దం స్నేహితులు ఇళ్ళకు తప్పుకున్నారు బనారువాళ్ళు కొట్టు చూసేసుకొని తరలిపోతున్నారు

వాన కొడుకా వరుస్తోంది అంధోనియో ఒక చూరువంబరు చేరుకున్నాడు బ్రానో పరుగెత్తుతో పడి లేచి అక్కడకు చేరుకున్నాడు తండ్రి గమనించటం లేదు “నాన్నా! నేను పదాక్ష” వెప్పినా గ్రహించేస్తోలే లేకు అంధోనియో. వాన కొడుకంబగానే మళ్ళీ బనారు చేరుకున్నారు ఒక ముసిరివాడు హెత్తుదగ్గరకు ఒక వర్షిక్తి సైనికానిచ్చి, తేరంపెడుతూ అంధోనియోని చూసి దొడుతీరాడు అంధోనియో ఆతనికోసం పరుగెత్తుడు బ్రానో వాడూ పరుగెత్తుడు ఆ ముసిరి అందలేదు ముసిరి వాడ్ని కలుసు కొందామని వసమవచ్చాయి. వర్షిక్తుడు హెత్తు చూసేస్తున్నాడు ఆ ముసిరి నెరుగనన్నాడు అక్కడ చూడారితో అంధోనియోను తప్పించు కొన్నాడు

అంధోనియో బ్రానోతోకలిసి ముసిరివాడిని వెదకసాగాడు వానలో తక్కువూ తాగుతూ ముసిరివాడు ప్రభుత్వ ధర్మశ్రేణిలో దూరాడు. అంధోనియో నంటబడ్డాడు ముసిరివాడు మంగలి హెత్తులో దూరాడు. అక్కడిమంచి ధర్మశ్రేణిలో నుంచి, వాళ్ళ ప్రార్థనకర్మిలో దూరాడు—అంధోనియో నంటబడి చర్చిలో ముసిరివాడి కళ్ళునే చేరాడు—“ఆ ముసిరికొచ్చాడో చెప్పా”, అని గొంతుక విగబట్టి గడమాయుస్తున్నాడు. ముసిరివాడొక దొంగఅప్రమ చెప్పాడు అంధోనియో వాడిని తన నంటరస్తున్నాడు ముసిరి నెంబరీకొడు ఈ అల్లరికి ఛాదరీ గడమాయున్నాడు. అంధోనియోకి ఉక్రేకం ఆగటంలేదు. అక్కడ గల్లంతులో ముసిరివాడు చల్లగా వారాడు చర్చిలో ఒక పల్ల తెరవెనకు వచ్చాడు—అంధోనియోని తెలికి పంపిస్తున్నాడు. బ్రానో తెరదీసి ముసిరివాడిని చూచాడు. ముసిరి

విల్లడిగిల్లిది ఒక్క చెబుతాడు — బ్రాహ్మ చెప్పగా అటు పడగిస్తాడు అంభోనియో. తర నవక కాళి చిర్చిలో అల్లరి చేస్తున్నందున అంభోనియోని చర్చివాళ్ళు చెవల నడిపారు

దొరకినట్లే దొరకి దొంగవాడ చెయివారి పోతోంది. బ్రాహ్మకు విసుగూ ఉంది తండ్రిని చికాకు పెట్టూ మొరాయిస్తున్నాడు అంభోనియో ఆ చిరాకులో విడ్డవని ఒక్క తెంతకాణి కొట్టాడు బ్రాహ్మోని కోపం ఏడుపునాదా తలమన్నలుగా వచ్చాయి తను వానలో రెడిసి, ఉచ్చబోలుకో టానికన్నా తిరిగలేమంటే పైలోకోసం ఇంతకష్ట పడి వెతుకుతున్నా, వాన్నకు వీరుతలకాయంత విశ్వాసమైనా లేదనుకున్నాడు “అమ్మతో చెప్తా ముండు” అంటూ కళ్ళనీళ్లు పెట్టుకొని ఏడుస్తున్నాడు అంభోనియో వచ్చాత్రోవపడి నమదాయించాడు, కాని బ్రాహ్మో కోపంతో దూరంగానే నడుస్తున్నాడు.

ఆ చర్చి సెవకదాత నదిబద్దకు చేరుతుంది నది ఒడ్డున నదికిలే ముసలాడు దొరుకుతాడేమో! “బ్రాహ్మో ఆ బ్రిడ్జివిడ నడుస్తునుండు ఇప్పుడే వస్తా ఎక్కడికి కదలకు” అని చెప్పి నది ఒడ్డ న ముగిసెట్టులన్నీ చూపు శారించి వెదుకుతున్నాడు (బ్రిడ్జి దిగువన కల్లోలం వినిపించింది “నీళ్ళల్లో వీరపోయాడు” అని అరుస్తు న్నారు. అంభోనియోనుండే, ఆగిపోయింది అటు పరుగుత్రాడు బ్రిడ్జిపైకి కనుచూపు అందలేదు ఇవం తూగిన వోటికి పరుగుత్రాడు బ్రాహ్మో కాదు! ఎవరో యారెగాడు నీళ్ళల్లో మునుగుతుంటే తీకారు నిట్టూర్పు విడిచి వెనక్కివచ్చి బ్రిడ్జిదగ్గరకు వచ్చాడు — బ్రాహ్మో బంగమొహం పెట్టుకొని పెళ్ళి దిగుతున్నాడు.

ఇక విడ్డవి కష్టపెట్టలేదు తను కష్టపడలేదు ఒకటే వైవాగ్యం. నేమిలో తాళట్టు వావకు దమ్ము కొంత పెరిగిఉంది జీరితం ఏకజాని కావడం జీవించవలసిందే. లేపడి నిషయం ఆలోచించటం— న్యుగత్తులంబు కంపాటటు— నాయనా ఆక లేస్తోందా? “విల్లడిగి ఆక లేస్తూంది.

పెద్ద పంటలు ప్రవేశించాడు అక్కడివృత్తి గీతం ఆనందిలో మునిగిపోవడం. దూరంగా ధనికుల విల్లడు ఖరీదైన తిజులందారా అన్నీ తింటు న్నాడు. బ్రాహ్మో అటు చూస్తున్నాడు “అని తెప్పించనా బాబూ”

అన్నీ తెప్పించాడు.

ఆ విల్లడు చాలా మౌనంగా తింటున్నాడు.

బ్రాహ్మో కది నేరకాటలలేదు అటు చూడ నుండా, తన ప్లేటులో యుద్ధం చేయటాగాట బ్రాహ్మో అంభోనియో కొడుక్కి నేదారంతో చీధి పున్నాడు ఉన్నప్పుడే, తివారి ఆనందించారి రేపు పైలోలేదని ఉద్యోగం ఉండదు అనిషయం తునాటి ఆనందాన్ని పాడుచేయటాడడు. విల్లడిగి కాదు చెల్లున్నది తాకాస్త సౌభాగ్యిని తాపడిస్తూన్న తన అంతరాల్యక జవాబు

వోవలో మునుపటి “ఎరుకపాది” భవనం కన పడింది ఆతేక భార్యని నీకు తు యాదుమ్మకా లున్నాయా అని వేళాకోళం చేశాడు ఏమో! పశువుకంగా పాగివ్రామనకొంటే సంఘటలన్నీ ఇంతే సక్రమంగా ఏడుస్తున్నాయి లోపలికి వెళ్లి, ఎరుక నవీగి తెలుసుకొన్నాడు “పైలో ఇప్పుడు దొరికలే దొరుకుతుంది లేమంటే అసలు దొరకడు” — అంతకు ఏంది కేరతలు చెప్పరు

చైలపడి అశ్వేంద్రుని పోతున్నాడు దొంగ కనబడ్డాడు ఎరుక నిజమే—తెన్ను చూసి తచ్చాడుతూపోతున్నాడు ఎరుక నిజమే! .ంట బడ్డాడు ఆ మనిషి ఓయింట్లో దూరాడు తనూ నంటనే దూరాడు

“నా పైలి ఏదీ?”

“నాకు తెలియదు ప్లా!”

పట్టు చిక్కించుకునేందుకు లిల్లి ఎలకకు విడి రిస్తూన్నట్టు ఆ దొంగ యింటిముందే దొంగను బుబాబుపట్టుకు విడిదిస్తున్నాడు—పేటలో ఆదా మొగా అంతా తూగాడు—ఒహో! అక్క డెంత సంస్థభావం! ఆ లిల్లిదొడ్డి వదిలమంటే వదిలమన్నారూ— కావలెనే పోలికను తెచ్చుకో నున్నారు పోలికని పిలుచుకొన్నాడు—దొంగ ఇంట్లో చేరి ఇల్లంతా చదితాడు—దొంగ తల్లి మనో నిరసనతో తూస్కారిందిచేస్తూంది పాతకెల్లున్నాయి. అతనో వాడి మామయ్య తచ్చాడు గాబోలు అంది తల్లి —పైలియత్రాత్రం లేదు పోలికని నీకు పాత్య ముందా అని అడిగాడు దొంగను చూచుకొనా పాత్యంలు చూచుకొనా! మనిషి తనకు గుర్తే—తన ఇంద్రియాలు తన్ను మోసంచెయ్యెత్తి. తను తన

అక్కడు మోసం చెయ్యడు. కాని ఆ వాడయితే ప్రయోజనం పోలియే కనపడలేదు—అబ్బాయి లాభంలేదు ఇక్కడున్నాడు. “పొటపొట అంతా, “పోలియే తొట్టు” అంటూ అంగోవియోను క్లిరియూ సేటమంచి నెలనడిపారు.

బ్రూనో కాళ్ళరిగిపోతున్నాయి అదివారం నైల్ పంచాలు అటలు జరిగేటట్లు కల్లారు ఏ నైలిని గుర్తుపట్టటం—అన్నెనైట్లు వరుసలోనైనట్లు కల్లల్లో అడుగున్నాయి ఆ చోటు విడిచి కడిగారు.

ఒక భరితంయందు తలపవతల నైలు అంది ఉంది కావలూ ఎవరూ కనబడలేదు—అ నిప్పుకూలో కలియింపుకు మనస్సులో ప్రతేకిం చాడు దీనిరాచక అటూ ఇటు అక్కడే వచ్చాడు చేస్తున్నాడు బ్రూనో కాళ్ళు కీర్తుపోయి పేవ మెంటుమీద జూలబడి తండ్రి మొగంతంకే చూస్తున్నాడు.

అంతరాత్మకన్నా వికలంగాఉంది ఆ పసి చూపు తను పోటకు పెళ్ళి ట్రాం వస్తూంది “బాబూ, ట్రాం ఎక్కి ముప్పు ఇంటికివడ నేను ఇప్పుడే వస్తున్నాను” అని పంపించాడు బ్రూనో పెళ్ళిటప్పటికి ట్రాం నిండిపోయి కదిలిపోయింది బ్రూనో అక్కడే కూలవడాకు

“దొంగ, నైల్ దొంగ!” అంటూ కేకలూ

జనం జూకగా వరుసగా చూచాడు బ్రూనో. అటు జూకేసి కదిలాడు తను నైల్లేనేమో—దనం దొంగని పట్టుకొన్నాడు తంతున్నాయి బ్రూనో చూచాడు. దొంగ తండ్రి అంగోవియో! తండ్రి మోకాళ్ళను కాగరించుకొని “నాన్నా నాన్నా” అడిచివున్నాడు.

అంగోవియో మొగంకే కదలికలేదు—ఈ జనంకాదు తన్ను తంతుంది విధి! విధి కాకపోతే కొడుకు నక్కచకు లేదు—నిర్భయంగా తిట్లు తిట్టుచూ భరిస్తున్నాడు.

“పిల్లాడికి మంచిపాతం నేర్చుకున్నావే! భలే తండ్రితో! పిల్లడిమానీ వదులుతున్నాం ఫో!” అంటూ నిక్కవ్వంగా తను నక్కచవది నైల్ తీసుకొని జనం తొలిగిపోయాడు.

తంతుకు ముందుకు పొగాడు—తండ్రి కొటువట్టుకుమి నేర్చాడుకూ నువ్వ నీకు కుక్కు పంటూ, తండ్రి కాలు కాగరించుకొని వస్తున్నాడు బ్రూనో—ఎంత నైలి చూసినా తండ్రి అకాకం లోకి చూస్తున్నాడు తప్ప తన మొగంలోకి చూడటం లేదు.

తండ్రి బాధ కొడుకు, కొడుకుబాధ తండ్రి అర్థంచేసికొంటూ బాధపడుకూ—ఆ సంచెకటి మూకలో కలిసిపోయాడు.

[ప్రసిద్ధ ఇటాలియన్ చిత్రం “బైసికల్ థీఫ్” అన్న చిత్రంలో చూచాయగా తెలిసేకథ ఇది. వాస్తవికతను బాదావు నేటి ఉత్తమచిత్రాలన్నీ పాటిస్తున్నాయి కాని నిత్య జీవిత సామాన్యత్వాన్ని అందుకొని జీవిత విషయాన్ని, ధ్వనినికేవలమాత్రం చేత గాఢంగా హృదయార్థం చేయగల ప్రతిభావంతమైన చిత్రాలు ప్రపంచచిత్రాల మొత్తంమీద బహుశాద్ధి కనిపిస్తాయి. ఆ ఉత్తమ శ్రేణికి చెందిన చిత్రం ఇది. భావ తెలియకుండా బాహుళ్య చూసి గ్రహించినంతమాత్రంగామాత్రమే ఇక్కడ కథగా చెప్పటానికి ప్రయత్నం జరిగింది. చిత్రం చూస్తేనేగాని, ఆ దృశ్యకావ్యంలోని ప్రతిభ గోచరం అవటం కష్టం.]

కీ. శే. కె. యస్. వెంకటరమణి

(ప్ర) వీధి తమిళ రచయిత శ్రీ కె. యస్. వెంకటరమణి తన 61 వ ఏట, దీర్ఘవ్యాధి పీడితుడయి యానీబ్రవరీ గెల జిరి ప తిశువు చాలించాడు గాంధీయుగాన్ని గీతాలలో ముద్రవీధి తమిళ కవి “భారతి”, ఇలిచోన వ్యాపాలలో “యస్” సంకటరమణి, తమిళ సాహిత్యంలో ఉజ్జ్వలంగా ప్రసిద్ధినించుకొన్న వెంకటరమణి అంధ రచయితగా ముందు ప్రసిద్ధిలోకి వచ్చి, బాగురే కంటి ప్రపంగా ప్రఖ్యాతి రచయితల అదరగొను చూరకొని చాపీ నాక్క హాసూరని తమిళ వాట ప్రకాశికి వచ్చాడు తరవారీ మార్కభాదలో కే తన సాహిత్యవ్యాసంగం సాగించాలన్న చాటియోత్సాహంతో తమిళంలో పత్రికలు నడిపి, మార్కభాదలో గూడ ప్రఖ్యాతి రచయితగా పేరుపొందాడు.

భారత అర్ధరక్తాధికం, భారతీయ సంస్కృతి, ఇంటి అవ్యతిరేక దృక్పథం, నిర్మతోదితమైన అన్యతాను సాగనతో-మూర్తిగమార్చి చేతుకోవటం ఈ భావనల్ని ఇలిచిలో ఖరూ పరంపరంగా తీర్చితిమై బోయి, ముదోమర్చి బోధానిధానానికి ఇతన్ని కేవలం చేతుకోవ్వాయి భారతసంస్కృతి దృక్పథంతో గ్రామ ప్రవర్తి ర్యాగం, విశేషాధిక ఆర్థిక, పంచాయితీపాలక ప్రవర్తి ర్యాగము, అమోసా విధానంతో సంఘ విజయము, తృక్తివ్యాసంత్రియ, తృక్తి గౌరవము, మానుష వ్యాయాలకు గౌరవించే సంఘ ఆదర్శము, ఇత్యాది గాంధీజీ భావాల “కైతు మురుగన్”, “దేశభక్త కందన్” మొదలైన ఉజ్జ్వలమైన నవలల సృష్టికి ఇలిచి ప్రోత్సహించాయి బోగ ముత్రమే కాకుండా అదివర మాదా అలవర్చుకొని మాతనీతరంలో ఆక్రమం కట్టి బోషించిన కవి, యస్. వి. వెంకటరమణి

1991 లో మాయజరంలో జన్మించాడు బాంధ్యపు చదువంతా ఆ టోక్సోనే గడిచింది ఉన్నత విద్యకై ముద్రాను విచ్చి క్రిస్టియన్ కాలేజీలో చేరాడు ఇంగ్లీషు లిటరేచర్ లో అనర్వ పాసయ్యాడు ‘బా’ పరీక్ష పాస్యించి ఏర్ నీ నీ రామ సాన్యమ అయ్యగారివద్ద జూనియర్ లాయర్ గా చేరాడు

కాలేజీ రోజులలోనే అంగ్లభాషా వ్యాసం

గంలో ప్రఖ్యాతి గడించాడు 1991 లో “వేపరు వోట్సు” (కాగితపు పడవలు) అన్న అంగ్ల వ్యాస సంపుటి ప్రచురించాడు మరుగన్ ది టీలర్ అనే నవలతో గ్రామప్రవర్తి ర్యాగ సమస్యలకి అద్భుతంగా ఆకళించుకొన్న నవల రచయితగా మంచి పేరు తెచ్చుకొన్నాడ కండన్ ది కేట్రీయల్ (కేళభక్త కందన్) లో గాంధీ ఉద్విమలము ప్రతిబింబించాడు 1997 లో “జటావర, తిదన కళలు” అన్న కాల సంపుటి ప్రచురించాడు

1990, 90 ల మధ్య “తమిళ ఉక్తి” అన్న రిమిజ్ పత్రికను, 1990, 40 వ మధ్య భారతీవాన్ అన్న తమిళ వారపత్రికను (తిర్యక్తి మాసపత్రిక అయింది) ప్రారంభించాడు అయిన భాష చెక్కని పాకంలో ఉండి, మంచి ధార, కల్ప చతుర్మూర్తి, గర్భని చూర్ణము, భావాలగిరి, ఆరి ఆహ్లాదనీయమైన ప్రవాసముగా కలిగి ఉంటుందని తమిళ సారస్వతులు మెచ్చుకొంటున్న యంతకల్పము రచయితలను ప్రార్థిపించెదలంగా చాలా ఉదాహరించి, అయిన సంభాషణ, మునిగితిమైన వాస్తవంతో ఆస్పృత కుల్యంగా ఉండేది అయ్యెదనీగిన సాహిత్యవేదకులతో, గత ఆగమ్యూ ఆయనమర్చి త్రి నవలర్పంలో జరిగిన ఉత్సవంలో, తమిళము ఉప వ్యాపాలలో నల్లడించాడు

1945—47 దాకా అల్పార్థ సంస్థానంలో, విద్యాభ్యాస నలవారాగా ఉద్యోగం చేశాడు. విద్యార్థిమయంలో యువేప్లోలాంటి ప్రపంచ సమీక్షలుమాదా తయన నలవారల పాటించేది ముద్రాను యూనివర్సిటీ నె కేట్రీయల్ మాత్రమే, అన్నామలై యూనివర్సిటీ నె కేట్రీయల్ లోమ్యునిక్స్ నర్వర్తకాగా పనిచేశాడు ప్రఖ్యాతి భారతవిద్యార్థివ్యాసయాలన్నీ ఈయనచే ఉప వ్యాసా విద్వింపాయి అయిన తన మక్తిలూర్తి సంవర్సంలో తిలవగూర్చి చెప్పకొన్నట్లు “స్మృతి, విజయము, రక్షితమైన నిర్వృతి ప్రాతిపదికగా, భారతీయతం యావర్తివంచమూ మాదా పురోగమించగల ఆకాయంతో ఒక మార్కపు నిర్వ్యాగం కోసం జీవితంతో కృషిచేసిన” క యా. తిరుకు తన భార్య, ఏకమ్రుక్రమము విహనంలో మంచి ప్రపంచ పదం విడిబోయాడు ఆ విలువలూనికీ సామధూతితో ఈయన ఆత్మకు కాంతి కలుగకారీమని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

నవయుగోదయము

శ్రీ దండిపల్లి వేంకటసుబ్బాస్వామి

౧

నీవేరాజపు నేటినుండి,—మన పున్నెంబుల్ ఫలింపంగ, నే
నేవాసుత్రము లామహాత్ము డుపదేశించె, ప్రజాస్వామ్యరా
జ్యావిహ్మారమునాడు, వాని స్మరణగా సాగించి, దేశము ర
క్షాపైయత్ని నలుమో భరతవత్సా! నీకు శ్రేయంబగు

౨

వదలె భారత దాస్యబంధము, ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వము న
భ్యుదయోత్కర్షముగా లభించినది లెమ్మాయీ! స్వతంత్రంపు నం
చద లింపారిన జాతీవనము, నీ పాండిత్య, మీ సంస్కృతిగా
విదితం బయ్యెడు విశ్వమంతటికి నీ విజ్ఞానమూలమునగా

౩

ఒకనా కుండిన చక్రవర్తులు, ప్రభుత్వోద్యమహా గర్వ రా
జకులాలంకృతు, లాత్మ వంచకులు సంఘానాథపుల్ లేరు; నీ
టికి స్వాధీనము చేసికొన్న జయపెట్టెగా మూడులోకంబు, లెం
లికు వెల్లింపుము భారతమున స్వతంత్రజ్యోతి నీరవతా!

౪

నీ తేజమును జూచి జాతు లిక మన్నింపగావలెగా, కాంతి సం
శేతమైన పతాక విభ్రమములై శేల్మొడ్డు విశ్వంబు, సం
పూతముయ్యెడి నయిమోఘచరితముగా, నూత్నరాజ్యాంగ వి
భాగిక నిల్పుము భారతా! నవయుగాద్యాదర్శ రాజ్యముచేగా.

౫

కాశ్మీర నాందర్య గహన నీమలు విదే
శపు యాత్రికుల నివాసములు కాగ,

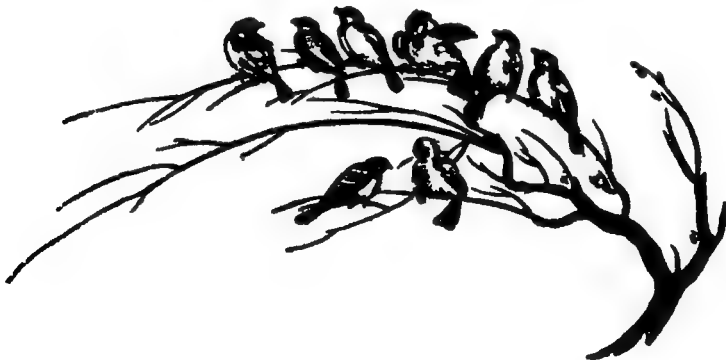
జీవనదు లఖండ సేతువృత్తము లౌట
 బంగారు పండు భూవనతి కాగ,
 వైజ్ఞానిక మహత్వ వర్ధిత విద్యలు
 లభల బాత్యభ్యదయములు కాగ,
 రాజ్యశంక్రము సర్వంసహ మానవ
 తాంతి సందేశ ప్రసారి కాగ,
 సంస్కృతి విభవమ్మ ససంఖ్యములగు
 నాగరికతల దిద్ది మన్ననల బొంద—
 పాలనము జేయు మింక నో భరతవీర!
 ప్రజలకొరకు! ప్రజలకొరకు!! ప్రజలకొరకు!!!

E

ప్రజయే నీకు కరణ్యమంచు మదిలో భావించి, వ్యక్తోర సా
 ఖ్యజయప్రజ్వల వైతిక ప్రవణ బుద్ధాశోక చక్రాంతి
 ధ్వజ సందేశ విరాజమానమగు తగ్గివచ్చుచి, సాగింపుమా,
 విజయ మ్మౌగడ నీకు భారత! శుభావస్కార మైయుంట చేక

2

ఇది ప్రజాస్వామ్య నవయుగ ముదయ మైన
 పాడు నాందిగీతములను పరభృతములు
 ప్రకృతి వర్షించె హిమకణ్ఠపవనకుసుమ
 వివరముల భారతా! నీకు విజయ మింక.

మహాభినిష్ఠమణం

శ్రీ బొడ్డు వాపిరాజు

(అంతఃపురంలో హంసతూరికా తల్పంపై
గౌతముడు, ప్రక్కన నువ్వుపీకంపై యశోధర రాజ
వంది కైవారం చేస్తుంటాడు)

వంది శశకలాగా వనబిధి తారక
బుదంచ ద్యామిలీ కల్లికా
ముకుళమ్మల్ విరబూని, స్నే జగముల్
మంసెతె నిద్రామధూ
లిక, నిశ్చల పరింగి పక్షులు
సారించెన్, కహూహస్యి లా
స్యకలావ్యాన చలద్దలంఘులు
విక్రంతించె సంతోషురిన్ "

గౌత దేవీ యశోధరా!
యశో ప్రభూ!
గౌత (మానం)
యశో మీసైర ప్రభూ!
గౌత (పరధ్యానంలో) ఏమన్నావ్?
యశో మీ మనస్సు కలకపదీనమింది రాజ
వంది కైవారంచేసి నల్లి చాలాసేదయింది యిది మీ
నిద్రనేళ (అనునయంగా) యేవో సామాన్య విమ
యాలు కెందు కింతారంటం ప్రభూ!
గౌత (సాఫ్టిప్రాయంగా) యిది సామాన్య
విమయాలే నంటవా దేవీ?

యశో దేవీ! జరా మరణాల సమాజ సర్వాలే
కవా
గౌత అయినప్పుడు వాటికంత భయపడం
దేవీ! యౌవనానికి జన్మకు భయపడతేం మరి?
దీటి పరిణామాలేగా అది యశ్కపి లేదీ భయం
దుఃఖం అక్కడెందుకుందావీ?

యశోః! అరుణోదయంలా కేల్కొరినీ దేవి
తాన్ని కరిగించే ఆకాభ్యుదయలేఖ తిద్ది — అర్వి
అప్రమయంగా నిశ్చయ నీలాంధకారంలో కరిగి
పోయే నిరాశ నిస్పృహచ్ఛాయలు—

గౌత (నిరుపవ్రస్థో) అంతా నీ వలుకుల
గానడీ! నిజాని నిధియనిండ్లలా సమావరసుదీయాలు
జననమరణాలల్లా కాదు—అప్రయయాని! పుడ
యాని! మృత్యున్న కర్మకథి మనకొక ప్రకృతిగా
ఆభయం కలిగిస్తూ వుంది కాని, క్షుర్యుత్రుతా
జన్మకా మధ్యపున్న అభారంమాత్రం భయ పెడుతూ
వుంది అందుకే జరామరణాలంటే భీతి, నిస్పృహ
దీటివి యిదే కాని లోకం నిర్భయంకాదు

యశో (ఆశ్చర్యంగా) ఏమంటున్నారు ప్రభూ!
జరామరణాల్ని జయించడమా? అది సాధ్యమే?

గౌత ఎందుక్కానూడుకో యేనాడు వాటికి
భయపడతా ఆనాడు వాట్ని జయించిస్తే మరా
మార్గాన్ని నేర్పించి జగత్తును నడిపించే బోధా, తప
శ్శాలి, కావాలి

యశో (కంఠస్థా) యీ భరణవాకిని
అన్యాయంచేయకండి ప్రభూ! నా మృదయానికి
దీప్తి మీరూ, నా కన్నులకు వెన్నెల రావాలిదూ

గౌత విరికిదానా! ఎందుకలా భయపడతావ్!
యశో నా మనస్సే నన్ను భయపెడుతూ
వుంది యిక మీరీ ఆలోచిస్తే మన నిక్రమించాలి.
రాత్రి తిరిగిపోతూ వుంది

గౌత నే మారుకున్నా ఆలోచనలనే నన్ను
నంటాడీ నేలాడీ నేధిస్తున్నాయ్

యశో యింక చాలు, యీ తియ్యని ప్రాశ్న
రం తాగి ప్రకాంతంగా నిద్రపొందే

గౌత దేవీ—

యశో (అర్థోక్తిలో) వద్దు! మిరిక మాట్లాడ
వద్దు! నిద్రించేవరకు మీ ప్రక్కనే వుంటా. మా
కోసం అయినా మీరు నిక్రాంతి తీసుకోవాలి. కన్నుని
నిద్రామథంలో మీ కలకలాన్ని కరిగిపోతాయ్.
ఉమ్మిత్రా! నామి వశకించేవరకు శోక కన్నుని
పాలు పరికించక

సుఖ చిత్తంబే! (బహుశ్రుతితో పాడు
కుండి)

అరించివాడే నీ నిలుపు వాధుడు నేను
పారింప విచ్చేయునే వెలి ||అరిం||

కటికి చీకటిలేలు కరగిపోయిన వింక
ఉదయాద్రి నిలువల కదలే కమ్మని నిలు

అదనెంచు చంద్రుడు
ప్రకళ ముక్త రథము
అమృత కాంచనకేత
నాందిల చల చలత్వీరల || ||అరిం||

కథిలవానా దుఃఖ శిరస్సు గలియించె
సుధుతేజసోద్ధావముపై చల్లనిగాలి

అరుగుదెంచు కంఠ
పరిమళాంధోళిల
సరసతైలిక విక
స్వరేత హా హా స్వమల || అరిం ||

కలవరపు నీలదుకు కపిలలో నమ్మరింపు
సానరెత్తి నెత్తెది సవభాటలమరించు

తెనుకొన్నది ప్రేమ
దేవతా మందిరపు
టాకా కవాటముతో
అనుకు పైటన వెలి || అరిం ||

యోగో హ్యువి కయనంచితా రిక పాట
వ్రాసె—(తనలో) విస్తరంక పయోరాశిలా
పున్నాదు కరవీరపు ముగ్ధుల పెదవులెలా కదుల్లు
వ్వామో! కలలోని దేవకన్యలతో కలుగు నెలు
గున్నట్లున్నాయి ఏ సమద్రమునం సావకూపులందో
హ్యువి చూడ గూం త రాం తరాల్లో—తెలియని
ధయ మేదో నన్ను తేజస్తావుంది లోకాల్ని నిర్మిం
చబోయే దేవతామణి న్నా చిన్ని రుప్సేలో నిలుపు
కోవాలనుకుంటున్నా హ్యువి నిడిచి పెళ్ళిదానికి
కాల్గొడవం లేదు రాత్రి రాత్రి యా సుప్తపాండ్య
వ్యభులోకిస్తూ గడవగలిగితే! వాప్రభువును, నా
హ్యువి నాకదనమంది తలు చేసేవారు—

వెలికత్తె! (అర్జునిలో—నెలకల్పించి) వస్తు
నట్లయి వస్తున్నారు కదే!

“యోగో” (కలకరంకో) ఎవరది?

వెలి చిన్నిప్రభువులు లేచి మీకో. నిల
పిస్తావుంటే వస్తున్నారంటున్నా కదే!

యోగో వస్తున్నా పద

2

(అశోకానా వనోహారంతో ఓనా స్వనం—
గాత్రముడు కలలు కంటావుంటాడు కలలో)

ఏ—దేవి ప్రభు!

కాత ఎవరన్నప్పుడో వెలికిరాడే మదలూ,
కర్పిర్లచారికలు కట్టిన చెక్కినొప్ప, దున్నువ వోళ
కాళేయం, కృపించిన తమపూ, గుఱుదేవత వన్న
నైత రన్నప్పుడో

— మరచిపోయాం హ్యువి! (దీనంగా)
యంగయ గాలుగా మీకోడం కాదుకునున్న యా
దీనురాల్ని బాల్పుతోనే లేచా ప్రభు! నాప్రభువు
లకతరిస్తారు నన్నునుగ్రహిస్తారు యా మొయ్యలేని
కాంక్షించి వాకు విశిష్ట ప్రపాదిస్తారన్న ఆకా
మూత్రమే అలంబనగా యున్నాల్లా యా దుఃఖాలూ
కాగలూ ఫరిస్తావోచ్చా న న్నిగకా లక్ష్మిందితేవా
ప్రభు? నిన్ను రికే మరచిపోయావా ప్రభు?

కా! (జుప్తి తెచ్చుకుంటూ) నన్ను నేనే
మరిచిపోయావా?—యేవో బ్రాహ్మసృష్టకులు వాలో
మేల్కొంటున్నాయ్—అ— సుర్పించా నువు
సూదేవతీవు కావు! అయ్యో పాపం! నీ రూపే
మారిపోయింది! నిత్యకర్మణం పచ్చని తోరణంగా
వుండే ఆనువ్యా!

ఘా (అర్జునిలో) ఏం చెప్పను హ్యువి!
ఆకా లోకాలూ కామకోధాలూ నామీద హ్యువి
చేస్తున్నాయ్—విడ్డలో ఆసనానం హ్యుర్లం వేళ్లి
పాతుకపోయాయ్ పాతెల్లూ యుద్ధాలూ—యెక్కడ
చూచినా మృతం వ్యాధులూ వోకేమిటి బ్రదుకే
ధనంకరమైపోయింది మహాన్నతిమైన ఆర్జునురాని
కపాథాలు కల్పిస్తున్నారు యజ్ఞయాగాల చేతుతో
నిర్ణయగా తేజహింసలు పాగిస్తున్నారు ప్రపంచంలో
యే ప్రాణికి ముఖం కాంతి లేదు యా నయనంలో
యిక నీ అభయహస్తా న్నందిస్తే కాని, యా భారం
తగ్గించుకోలేదు ప్రభు!

గాత మర్నంచు కదే! ప్రాధిక వ్యామ

హం లో యిప్పుటికి యెక్కోళ్ళో వృధా చేశా
యింకొంట్లం చెయ్యిమ... కోళ్ళ ముందుకుంటే
మీకు యీ మహాసంసారసాగరాన్ని చిరిగి నీకొండ
వదనీతా వుండితూ భయపడకు చేతి!

ధూ (నిట్టూర్చి) అమ్మయ్య! అమ్మతంకన్నా
చల్లని నీ అభయవచనంతో నా కుటుంబం తీరివట్టయింది
యీ దీనురాల్ని విస్మరించకు ప్రధూ! చంద్రుని
కోసం చకోరిగా మీ కోసం నిట్టిస్తూ వుంటాను
నిత్యం నన్ను రా లోకం మీ లోకం తెలుసు చూస్తూ
వుంటుందన్న కొరకం యీ విశాల హృదయం
యేమూలమన్న చాలున ప్రధూల, చా
(ధూదేవి వెళ్లిపోతుంది)

గౌత (బాలికా) ఎల్లి లో యింది పావ
లూలనీలంబులం వరే కన్నులవీరిన దేవీ సవ్య
శ్యామలమూర్తి దీపంగా యెలా తేలిపోతూ వుండో!
(నిట్టూర్చి) ముందీ రాజభవనాల్లోనించి బయట
వకిలేగాని గారి పీఠ్యకోశం—పాలీడుగులలా
నామట్టా సంసారమందనాలెలా అలుపున్నాయో!
యిది తేందరాకుండా యెంత గట్టిగా వున్నాయో!
అనురాగాలూ, యాభోగాలూ, ఆనందాలూ,
అనుభవాలూ అన్నీ సంతృప్తి నన్ను కలువదిల్చి
టటు లేచే! మీ ఎళ్ళకలకు ?

రాజ్యలక్ష్మి (ప్రవేశిస్తూ) ఎక్కడికి యువ
రాజా ?

గౌత ఎవరమ్మా నువ్వు? నిమ్మ చూస్తూ
వుంటే మాతల్లి గౌతమీవరే నీపాతాళకు ప్రసాదాన్ని
లనివీస్తూవుంది ఎవరు తల్లి నువ్వు ?

రాజ్య తేను మీరాజ్యలక్ష్మి న్నాయనా!
తేదీవరకు నీభూతులు రాక్షసరాజులు వారి భుజ
స్కంధాలమీదగా చిక్కని ముత్యాల నొడుగు
రీడ్లలో నీ బతుకు చాకా వడిపించుకోచ్చారు
యీ వరాలు రెండూ పాధించుకున్నాడు
రండ్రాగారు : రాజారావి : తోడు నిత్యప్రకృష్ట
మైన రాజ్యభారాన్ని కూడా భరించలేకుండా
వున్నాడు. వారిని వానప్రస్థం పిలుస్తూవుంది యిం
కొక్కయవకు విక్రంది నిచ్చారి బలయావన సంప
న్నమైన నీ భుజమీద నన్ను ప్రతిష్ఠించు!—

గౌత లేచి తిల్లిలేచి! యీ బంగారపు

జరంలో నన్ను బంధించుకోలేను, రాచరికపు తోడు
నువించి తెలివీసం నా ఆత్మ తనతనలాడుతూ
వుంది

రాజ్య (అక్కర్యంగా) ఏమంటున్నావో ?
(అనునయిస్తూ) నవ్వనేచేమిలో నీళ్ళ తెలియడం
లేదు నిర్భాన్ని త్యజిస్తానంటున్నావో నిర్భి
రండ్రా! రాజ్యబంధం విచ్ఛింకాకు నాయనా!
అనుభూతికమైన మహర్షి విధివిధానం! అయ్య
కుడా! యాత్రాలోట నీకు ముగ్ధులాయించా ?
యిది కాదని నిరూపించి యింతకన్నా పెట్ట పాధించే
లేమిటి ?

గౌత (ప్రపంచ కళ్యాణం లిల్లి

రాజ్య (చక్కెరింపుగా) ఏమిటయ్య! ఆ
ప్రపంచ కళ్యాణం! ఓరుపులా ఉచ్చరాత్రి గృహ
త్యాగం చెయ్యిపోనా? ఎరివాడా! మనువు
మొదలు నీ వరకు వచ్చిన రాజభూతంలో ముగ్ధ
కంచెలు వేస్తున్నావా?—సర్వార్థి నిలిపి—
చేరాన్ని ముగ్ధులగా—ప్రజల్ని కన్నులంద్రెలా
పాలిస్తూ, కాంతిజ్ఞానదీపకలు వెలిగించి వన్నగా
ధిస్తూ నీ కోర్కెలు పండించుకోవడయ్యా! నీ
ప్రపంచాన్ని నేనుకానో యింతకన్నా క్షుద్రియ
తీవితవరమీదనే ఎన్నుకు ?

గౌత వున్నదిమ్మా! వున్నది ప్రపంచమంటే
గొట్టు యీ కపటపు నగరకీ నా లిల్లి?—కాదు
వొక్కసారి నీ మాత్రు తిప్పిమానమ్మా! ఆధ్యాత్మిక
కంగా లోకం యెంత దిగబారిపోతూవుండో!
ప్రజల్ని పాలించే రాజా! దివ్యమైన కావలసింది
వారి ఆత్మల్ని పాలించే ఆచార్యుడు కావాలి
దు ఖాంధకారాన్నింటి అవిద్యారాలు చాటిస్తూ
అహింసాస్మృతితో కాంతిభాగ్యాన్నడకీ ముగ్ధ
దర్శి కావాలి! అంచుకీ నన్ను బంధనాల్నించి
విముక్తి చేయితిల్లి! అంత భూరాజ్య అధ్యంతా చా
ఆత్మసాక్షాత్కారం నా తపస్సు పండిగో మొదలు
నీ నేతకీ వస్తావమ్మా!

రాజ్య వదనీవరకుమారమైన యీ లెనుతూ
తాదగ్యం, రాజసుఖాల కలకాలపుష్ప యీ ప్రాణం
నీకు వశమై నీ కళారవిష్ట కనుహరిస్తాయా అని—
అయ్యోపావం! నీమీద ప్రాణాలు పెట్టుకున్న ఆ

వృద్ధభూపతి పాశ్చిం కామశ్చాయా! నీ కాగిళ
కదురుచున్నట్లే, ప్రాభవం, జయశ్రీ—అన్నీ
వృధా! వృధా!

గౌర తల్లీ! నీకు నమస్కారం నన్ను
ప్రభాత కృష్ణకు నాలో రగిల యీ మహాభివృద్ధి
మందాశీసందర్శనంతో కాక యింతా అంతా
తీగెద కాదు నన్ను బోనియ నా అర్చకు బలం
నిశ్చయం ప్రసాదించు అనిగో భూదేవియివులు
వినిపిస్తున్నాయ మా కులపక్షులైన కాళ్యణాబాళకలే
నిన్ను పీడించుకోలేని నా దుర్బలత్వాన్ని క్షమించి
నన్ను దీరించినంత తల్లీ!

రాజ్య శ్రం తండ్రీ కుళిం! నీ సాధనలో
నీకు జనుం కలుగుతుంది పోయినా నాయనా! ప్రపం
చాన్నంతా అశ్రుతం చేసి దివ్యరహిమిని ప్రమాదా
ననలో ప్రదానరస్తుకు మలహలమనున్నా—తెలుగు
కున్నా—గోకం ప్రచారాధం అనతిరించిన మహా
మాత్రుని నువ్వు! జరామరణాదితమై హింసా శోక
నాశకులమైన ప్రపంచాన్ని త్వరగా పుద్గరించు
ప్రసాద యిక నాకు సలపు (కల్గిపోతుంది)

గౌర కన్నతల్లీ! దీపివగ్గా రాజ్యలక్ష్మపలు
కులు నాలో వినుతల్లీ కన్న బంధీసంప చేస్తున్నాయ
(మూరాన్నుంచి గడ్డల ఫులోఫలలు మివ్వల
మోతలా వినిపిస్తాయి)

గౌర (అలోచిస్తూ) యక్కడిది కరకంకణ
ప్రతులతో చరణమండీర ఫలంఫలలు! పరి శ్రోత
మద్యంలాగా యెంత మధురంగా మత్తెక్కిస్తూ
వున్నదీ! అంతఃపురానికి యోగ్యం విచ్చేసిన ఆ
తియ్యది కోనాల్సి కుడ్లకు రెడున్నాయా న్యాయు—
ఎవ రక్కడ?

యవ్వనశ్రీ నేనే! రిలోవున్న యవ్వనశ్రీని.
మా సంభాషణంత విన్నా యెక్కడికీ అంతెలుగని
ప్రయాణం—యెందు కింత నైరాశ్యం? యెదుటలా
కృణించి తపించి సాధించేదీ? అందు క్కాలనైన
తయకు ముందున్నది యిప్పుట్టిందీ యీ తనవ జేసి
కోయ! ఎన్నో నిర్మి చేకట్లది వీరిచే నెర్రినాడి వపు
కున్నా నే! యీ యవ్వనం కాదు జారితే—మధు
వారికి పాతెరివ క్కాలనాళి? పూలు పూచే యీ
తయన్నులో యేమిటి మత్తెక్కినోడం? యీ జనాగ్ని

యీ సాందర్యం, యీ యవ్వనం, యే మహత్వ
తవన్ను చేత బలించాయా పూసించానా? యీ
నైకప్రసాదాల్ని భగ్నం చెయ్యడానికి నీకేం అని
కారం వుందీ? తనంతాన్ని కిరంగా మారుస్తావా?
యెవరు నీ కీ దుర్మార్గా న్నుపక్షించింది? అనభివ
హీనమైన శరీరం అదివిలో పువ్వలా రాలిపోతుంది
ఓయ విపరీతమిదీ! ద్రవ్యమ చంద్రవ పరిశ్రితించి
కవలపని కాంతులకోసం పరిగెత్తి పడతా ఎంటు
న్నావో! నా ముట విను చోయినా నుభించు

గౌర (కలనంగా) అది యిక నీ ఊహాగానం
నిలుపు! క్షణికమైన యవ్వనానికి రంశులు పులివి
యింత ప్రామదు చేసే దూషిస్తున్నావో యెంతసేపు దీని
శ్రవణం? చాలో చాలు నీ ఆనందపు లోకు త్నే నెర
గనిది కావు యెదారిలో యెందుమాపులు!
వృద్ధ వృద్ధిమయంబవాలి—నీ వ్వికే క్రమపట్ట
లేవు పో పో!

యవ్వ ఓరి మూర్ఖుడా! ఏప్పి చెప్పినా
తెలుపకోలేకపోతున్నా—పోనీ కాని, యీ గడిచి
తరతూ నీశ్చే నమ్మి నీలో తన విశ్వాసాన్ని భద్ర
పరుచుకున్న చరణవాదీ హృదయారాజ్ఞి యోగ్య
కన్నా యీ జన్మలో నీకు లభ్యమయ్యే పరమాధ్య
మేమిందిరా? నువ్వీర విశ్వాసపూతుడని తను
పన్నదా ఆ అమాత్యురాలు? అన్నతే మరిచి
పోయావా తనకాము క్రితం యోగ్యం యేమిన్నదీ—
గుర్తు లేచుకో—

(—లోపల్లింప వినిపిస్తున్నట్లు—)

యోగ్య ప్రభూ! యీ చరణవాదినీ అన్యాయం
చేయకండి యీ హృదయవాదీ దీక్షి మీదూ, యీ
కన్నులకు బన్నెల రావాలిదూ—

గౌర (పుడ్యంకో) అన్యాయ తల్లీ! నీ
కన్యాయం చేస్తున్నావా?—అదీగో (వింటూ
వున్నట్లు) యల్లీ యెవరిదా ఆకంధనం—

(మల్లీ లోపల్లింప వినిపిస్తున్నట్లు—)

భూదేవి యీ దీమరార్ని విస్మరించకండి
ప్రభూ! చంద్రుని కోసం చికోరిలా విడికిస్తూ
వుంటా—

గౌర (దృఢస్వరంతో) తన్నున్నా భూదేవి!
తన్నున్నా (కోపంగా) ఓనీ యవ్వనశ్రీ! నీదుస్తంత్ర

లిక చానించు గౌతము డంత చంచలుడు కాదు
హా హా!!

యవ్వ వోరి అదివే! కడపారిగా నాలు
గున్నావిను యీ కామయంతో నవ్వు పాధించే
దేవులయ్యో? కల వోకైతే కలవులు వోడవు
తాయా? చూడు, వు క య (కృష్ణు డవు కాకు,
కాదంటాగా నీకర్మ బాని యావిక్యయాశ్చేయతో
సరతో చెప్పి బో అని మంచిమార్గం—చూడరా, అటు
మాడు—

అదిగో నీప్రణయాధిశ్ఠితి సరి
స్వప్నావంద సంపిప్తి ను
ద్వందనాంకముల చోసరేల
యాచ్యోనించువో నిన్ను - ఓ
రి దయానివాన్యం! మాకు మే యొక
రహా క్రిడాసహలోచనా
భ్యుదయిస్తా కలనంబో కాంక్షలు
భూయన్ చెక్కుటదాలచై
మాకు మాకు—

ముద్దుల మూటగట్టు వల మోయన
లిలివయంబు ప్రాయమన
సద్గుణింగి రొమ్మువకు చల్లని
చేరులు సాచుమన్నె వా
విద్వత్ప్రేమ, కాళ్ళకుల సేల
సభిక్తిశిల్ప అద్భుతం
రచివయ్యటి నీకు ప్రతిరూపము
లిప్తివంక చూడరా!

నీ కంటి విరసపామల మాన్యులతో నాకు పని
లేదులే—(కళ్ళల కలలలలలో నల్లపోతుంది)

గౌత (నిట్టూగ్ని) అబ్బ! యిప్పుటికి అవాంఛ
రాలు తీసవే వారిధికి నీకుతు కట్టినట్లయింది వా
ధ్రుతులే నన్నింటిగా వుటం చెట్టి పరిసృష్టి చేశాయ్
(లిప్తినించి లేస్తాను వక్కపారిగా కాకాను
మోగి నిట్టిపోతాయి)

3

“వోవో దేవతలారా!”

దేవ అదిగో అకీరవాని యేమో చెలుకూ
తన్నది విసంది విసంది

అకీరవాని (అశంకంతో) ఓహో దేవత
లారా! స్వామి లేచాడు విశ్వకర్మణంకోసం

స్వామి యుద్ధేరారు ఓ నిద్రాధిదేవతా! నీ వెన్నది
కాగిల్లో అంతేపురాన్ని వోకాటి నిద్రతప్పాది.
స్వామి నిద్రమించేవరకు యే ప్రాణి మేయవోరాదు
ఓయోయ్ విక్రబ్దదేవతలారా! స్వామి మార్గాన్నంతా
బాగుంటిరి నిలకండి విష్ణురాక్షసులు పొంచండి
వీ ప్రయత్నాలు భగ్నం చేస్తావో చూస్తాడు
బాగ్రత్త! మీ సన్నని నిట్టూర్పుగాలులతో నిశ్చ
భంగా అంతేపురద్వారాలన్నీ తెరిచివుంచండి
అదిగో స్వామి బయటదేరుకున్నాను మొదట మీ
విరిలకేపోకాల్తో మార్గమంతా పూర్వకం చేసి నిర
టంకం చెయ్యండి వింటున్నారా? స్వామి రక్తి
పాడుకల కృష్ణుడు కూడా విసిరించకుండా వుత్సవ
కన్నా మెత్తిని మీ అరచేతుల్ని వారిపాడుకునా
అయితాంబుజ మురికల్లాగా వరదండి స్వామి మీ
పాణివల్లనాలమీదుగా పిచిరిచారి ఓ అద్భుత్య
దేవతలారా! జగత్కర్మాణంకోసం స్వామి బయల్దేరి
వస్తున్నాడు చెన్నుని చేల్వాలవండి! కంట గొక్కాన్ని
సుపజ్జితం చేసి పౌగద్వారంవద్ద నిలిపించండి ఓ
వాయుదేవతలారా! స్వామి నిడ్కృమించేవరకు
మీలోపువ్వు కల్పవృక్షపాదనాన్ని స్తంభించుకోండి
యీ సకరిపీను లలికృమించేవరకు యే ప్రాణికూడా
అశ్వభురన్యాయనకరి వినకుండు! వక్రత్రాల్లారా!
స్వామిమార్గానుకూలంగా మీ వెలు ను లు పట్టండి
(శ్రుత్యాహంగా) వచ్చేకాదు స్వామి వచ్చేకాదు
వచ్చేకాదు—

వేయి యామికు లొక్కరేయి తోచినయల్లు

లియ్యనితావులు తెరలివచ్చి,

కోటివండు లొక్కచోట చెల్లివయల్లు

విరిసిన కాంతుల సభివచ్చి,

ఓతిగుస్తవములొక్క క్రుశిని మ్రోగినయల్లు

అడుగు కవ్వకులల్లవచ్చి వచ్చి,

సకలభౌగ్యములొక్కపారి కూడినయల్లు

చిరకాంతి స్వప్న సిద్ధివచ్చి

వచ్చివచ్చి వివస్న జగచ్చయంబు

అదుకోమ వరచాధియ హస్తముడ

స్వామిగా తెల్లయెడుట సాక్షాత్కరించె

కాళ్ళకంక పయోరాగి చంద్రవంక

అకీర ముక్కోటి దేవతల ఆపందాక్రతులతో
పాటు భరిమక పారికాత ముదార మగదంపదిన

పులు జలుబులుగా పడుతూ పువ్వుయ్ ఆ పూల
చానగా పూవు అత్తా ప్నధిరోహించిం చాల
పద్మంగా గారిలో లేచి మబ్బులో కేలి పోతున్నాయి
నగరప్రాకారాలపైనించి రోగిహాసో గుర్రానిః
ముందుగా ఆకాశంలో వెన్నుడు కూడా పడిచిపోతు
న్నాడు నిష్క్రిందించారు పావని నిష్క్రిందిం
చారు—

“ఆ పువోయ్ పోనా” ముఖంమీద నున్
పడి చుట్టి పోయి

మొదలు పరితేజ మవికల్పక
కాంతినిమాధి విష్ణు హిం
సామరిత ప్రవిష్టు, రిహ పరిగుణ
భక్తు పడమ్ము వట్టి స్వ
స్వీకృతరామ్యులై భువి
తాంపవ పత్తిర మధురించుతెన!”

నమో రన్న పగవతో ఆరహతో నమ్యతం
యథా—

నా ప్రభూ!

★

శ్రీ బెల్లారి శ్రీనివాసమూర్తి

నాదు మనోజ్ఞహర్ష్యులు వాసనలెవ్వయు—జీవితబలలో
తలపునలేని సౌఖ్యములు—ర్యతగ్రామ్యత వాహినీసము
జ్వల మధురాంబుపానములు వలెనదు చిన్ని కుటీరరీతు, నీ
చేలిమికి నాడుప్రాణములు సిద్ధముచేసితిరమ్ము నాద్రభూ!

ప్రేమయొకండె నిన్ను వలపించెను వస్తువటంచు నాదు ప్నా
త్పిమకు దోచిపోయినది, తియ్యని నాయనుభూతి మెల్ల నీ
ప్రేమకు భారవోసితిని రెక్కలువిచ్చిన నీ గాగ నా
భామము చెంతవ్రాలుదు గదా తన మాత్రములోన నాద్రభూ!

అల్లన కంఠమెన్ని ప్రియమారగిలిల్పిన, నాస్వరంబలో
అల్లపించుగా మృదుల భావనలన్నియు గుప్తువట్టనా
యిల్లనివట్టి విమోచకకు నెయ్యెడకున్ జనవింక, నీను పూ
వల్లరి నీవు వృక్షమవు ప్రాకడ నిమదియెల్ల నాద్రభూ!

నెన్నచుకీపులేవోభవి నెందును నేనును లేనుగాన, నా
కున్న నమస్త మీవొకడవో యను శాస్త్రమె నాదిగాన, నీ
చిన్నిలులేని న్నాబడుకు చేదయి తోనునుగాన, నన్ను నీ
కిన్నుల కాగిలింకడగా నొనరింపగరమ్ము నాద్రభూ!

నీ వొక బాటసారివయి నిల్చువు నా గృహసీమచేత సం
భావిపులాంధకారముల నక్కట—ఆకలి దప్పి దీర్చి నీ
త్రోవకు చల్లిగట్టి పరితోషమునన్ పయనింపజేతు ము
ద్యావపరీమళంబు దనునన్ తొలి బెల్లాలలోన నాద్రభూ!

స్థాయిభావములు

శ్రీ పోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్యకృష్ణ

ప్రకారము మొదలుగాగల రసము లేనిమిది గలవు ఈ రసములకు రరి, హాసము, కోపము, క్రోధము, ఆత్మకాయ భయము, జాగుత్వ, విస్మయము అను ఎనిమిది స్థాయిభావము లగుచున్నవి కాని స్థాయిభావమును నిర్వచించ వలసియున్నది

ఎక్కువ ఆలోచన లేకుండా, బుద్ధిని వినియోగించకుండా, మన మనకే పనులను చేయుచున్నాము ఇట్టి కృత్రిమముల నందెవరు దాదా వాకేనికముగా చేయుట గలదు పరిస్థితులు మారినను వీటిలో నెప్ప దిగినంత మాత్రా కనిపించిన అనుకరణగాని, అనుభవమువ్వారా తెలిసికొనిచేయుటగాని వీటిలో కనిపించదు ఇట్టి కృత్రిమముల వాంగ్మనఃఇకాన్తిన్తిన్ దిహించుకొని (Instinctive behavior) అంటారు ఈ విధమున ప్రకృతి ప్రతికృతిలోగల స్థాయిభావముల వాక్యించుకొని వచ్చునది పరిశుభములతో సమన్వయపరచుకొనుచు వాస్తవ ప్రాణుల ప్రకృతిని స్థాయిభావ ప్రకృతి యంగురు ప్రాణరక్షిగను, సంకల్పక్తికి వోహద మొనరి నీ స్థాయిభావములు ప్రతి కృత్రిమముకన్న మానవముగాని అంగములని యొక వాదము గలదు కాని భావోద్దేశముగాని, జ్ఞానము గాని లేని స్థాయిభావప్రకృతి శీతల మంపరం పరలోని దలను ఒక ఒక స్థాయిభావప్రకృతిలో వివిధావయవములే వ్యాప్యము లగుచున్నవి, ఈ వాదము నెప్పలేకున్నది ఈ స్థాయిభావప్రకృతి జ్ఞానహీనమై, ప్రసన్నమైనచో సమభేదము దీనిని మార్పకాలము కాని అనుభవ మెక్కువైన కాలది ఈ ప్రకృతిలో మార్పులు కనిపించుచున్నవి

స్థాయిభావప్రకృతి మనమునకుగల సంబంధము దివేనియాయ అనుభవము, ప్రకృతిలోను, మనస్సు లోని సన్ని కేళిములు వర్తిత్యాకరచుచున్నది. ఈ సన్ని కేళిములు సామాన్యముగా జాతీ తీరన కనిపించుచున్నవి క్రాంతి అంతరంగికమున మునుపముకొన్న

స్వరూపస్వభావములు మన కేతకము లగుచున్నవి. మనస్సు విశ్రమించియున్న కేళిలో గూడ నీ స్వరూపస్వభావములు స్థావరముగా నిలచి అభివృద్ధి పండుచున్నవి కాగా మనస్సు వివిధభాగములతో సంబంధించి, ఆ అంగములతో సమన్వయము కలిగి యున్న దనవచ్చును ప్రతి భాగము లను కృత్రిమము కాదు నిర్వర్తించుటయేగాక, ఇతర భాగములతో సన్నిహిత సంబంధము కలిగియున్నది తిక్తావారా ఇతర భాగములలో దీనివలన మార్పులు రాగలవు. ఈ భాగములే స్థాయిభావములు స్థాయిభావములంటే విలక్షణమైన మునుపటివేది నెప్పకవచ్చును ప్రకృతి నిర్వేదియై అంతరంగికములను స్థాయిభావములు మునుపముకొని విని-పరిణామములు మానవప్రకృతి కందుచే నీది హేతుభూతము లగుచున్నది.

స్థాయిభావనిర్వేదియైన ప్రకృతి ప్రయోజన సహితమైనది ఒక వస్తువు ముద్రాపించిన భావన ఉద్బిష్టవస్తువును తెలిసికొనగల జ్ఞానము అనునది యెవరు లేనిది ప్రయోజనము నెరవేరకాలదు, ప్రకృతి స్వాభావికమై, అయిత్తు సిద్ధమై, ఉద్బిష్ట విషయప్రాప్తికరమగు నుండు విషయప్రాప్తికరత రాయములు నాటిల్లియే ప్రకృతిలో భేదములు బాగులు లేరను అవ్యక్త దీర్ఘనిషయము నెరవేరుచున్నది. అవగా ప్రకృతిలో జాక అవగాతము మాత్రము కదలటగాక, భౌతికాధ్యాత్మికరూపముల జీవించియు వ్యాప్యములగుటలకు కరీరసంబంధించిన మనస్సు ప్రకృతిలో ప్రకృతియైతే స్థాయిభావ ప్రకృతిలో జ్ఞాన ముంపదనుమాటను తప్పకరించవలెను

మనస్సుయొక్క స్వరూప నిర్వ్యాసమున స్థావరముగా నుండునది స్థాయిభావములు జీరిక ప్రాణమున్నంతవరకు నీస్థాయిభావములు బంధగలవు. ప్రతి స్థాయిభావములోను జ్ఞానాంశ, ప్రకృతికృతి అను రెండెంకలుగలవు వీటివ్వారా స్థాయిభావములోని కృత్రి

వ్యక్తుల పొంది సక్రమభాగమును పొందుచున్నది అనగా స్థాయిభావముల కన్నిటికి మూలభూతమును నాకాశాక కక్షిమంది బలముచేతుచున్నది ఈ మూలరాశిమంది కొన్ని స్థాయిభావము లెక్కువకక్షిని గ్రహించవచ్చును మరికొన్ని లెక్కువ గ్రహించ వచ్చు కాని ఈ కక్షి ప్రాచీయుక్తమై నైతికవ్యయ కంటే విలక్షణమైనది కాదు నైతికవ్యయ సాదీక్ష కక్షి విడుదలనంతరిత మగునపుడు స్థాయిభావములను రూపములవ్యాసా ఆది వ్యక్తమునవి భావము ఉద్ధిష్టరిషయము కనుపించినపుడు అనుభవించు వ్యక్తి ప్రమేయముతోనే అవ్యక్తవ్యవస్థను కనుగొనుచున్నది అనగా ప్రవృత్తి ఉభయభావవిధమై ఉత్పన్న మగుచున్నది కేవలము విడుదలమునందేగాని, కేవలము ప్రమాదినందేగాని, ప్రవృత్తిరాజులదు ఈ ప్రవృత్తిగో క్రియనందము లదివాభావసంబంధము కలిగియున్నది

వ్యక్తులందరి స్థాయిభావ ప్రవృత్తులు ఒకే ఒక రీతిగా నుండువు వంతక్రమానుగతిమగు సన్ని వేశములు, అనుభవములు మొదలగునవి స్థాయిభావ ప్రవృత్తులలో వివరితమైన మార్పులను తీసికొని రాగలవు ఈ మార్పులను గమనించుటో విడిచిలో స్థాయిభావములే కల్పించుటలేదని గూడ చెప్పే సామాన్యమైనవృత్తులు అభిరుచి, జాగ్రత్త, పరిశీలన, ప్రవృత్తిలో మార్పు, అభ్యాసవిధిమగు జ్ఞానము మొదలగు నవి ప్రవృత్తులలో కల్పించుటచే స్థాయిభావము జ్ఞాన సంకలితమని చెప్పవలయును

ప్రతివ్యక్తి ఉపయోగించగల మానసిక కక్షి స్థాయిభావ ప్రవృత్తిలో కల్పించు ను పరిశీలన, జాగ్రత్త మొదలగువానితో కూడియున్న దీక్షి కాగా కొన్ని ఇంద్రియములు కొన్ని విశిష్టరిషయ ములయందే వ్యవస్థితులు కాగలవు పరిశీలన, పరి శీలన, అన్వేషణ మొదలగు నవి వ్యవస్థాపకముగాకల్పించు ను విడిచి అన్నిటియందును క్రియకక్షి అను మార్గముగా గలదు ఈ క్రియకక్షివ్యాస ఉద్ధి మార్గ ప్రాప్తి జరుగ గా స్థాయి భావము సంకల్పిస్తవందు చున్నది దీనికి అంతరాయములు కలిగినదో ప్రవృత్తి లోగాని, సన్ని వేశములలోగాని, మార్పులు తీసికొని రావలగుచున్నది అనగా ప్రతిస్థాయిభావముగాను జ్ఞానాంశ కలదిని భావము జ్ఞానసంకలితమునగుటచే

స్థాయిభావప్రవృత్తి వివేకముతో మెలగుచు వైశిష్ట్యము సంపదగలుగుచుది ఈ జ్ఞానసంకలితవ్యయ ప్రభుప్రవృత్తిలో సహితము కల్పించుచున్నది పరిశీలకులనున్నాడు ప్రయోజనము జ్ఞానాధీన మగుటచే, ప్రవృత్తిప్రయోజనాన్నికలిమని చెప్పవలె మొదటి ప్రవృత్తిగో సహితము జ్ఞానము కలదిని చెప్ప వలె యలచున్నది

క్రిమికిలకులయందు, పసపక్షులయందుగల స్థాయిభావము అద్భుతమ విభావముచే జ్ఞాన రహిత ముగా ప్రవృత్తులనులచున్నట్లు కల్పించుచున్నది అట్టి ప్రవృత్తులు మానవజీవమున చాల కొద్దిగా నున్నవి కొదువలు, చివ్వులు చరములు, నోటి వద్దకానమును తీసికొనిపోవుట, ప్రాకురాదుట, ద్వయలను చేయుట, అరదుట, నవులు, కోపగిం చుట మొదలగునవి మాత్రమే ఇట్టివి విడిచిలో ఆలోచ నగాని, జ్ఞానము గాని గోచరించుటలేదు. కాని మానవజీవమున మానసిక ప్రవృత్తులే అతి ముఖ్యములైనవి ఈ ప్రవృత్తులలో అభిరుచి, యత్నము, పరిశీలన, అన్వేషణ, కార్యభాగన మొదలగాగల జ్ఞానాకారము గోచరించును

స్థాయిభావమున బాహ్యరిషయ సంపదకనచే యత్నించువలయును కలిగిన రివ్యాసిత ప్రవృత్తి ఉత్పన్నమగును ఈ కదిరిక రాగానే స్థలముగా నున్న స్థాయిభావము వైశి ఉయకును ప్రతి స్థాయి భావమున విశిష్టమును సంచరికావ మొకటి ఉండును ఈ సంచారిభావము సంకలితమైనచే స్థాయిభావము ప్రవృత్తిమాగమునకుదిగును కానప్రవృత్తి సద్యః కారణము సంచారిభావమని తెలియవలెను స్థాయి సంచారి భావములు రెండును సదా జ్ఞానసంకలితములై యుండును భయము, ఉత్సాహము, జాగుర్ప యను నవి స్థాయిభావములు కావచ్చును, లేదా సంచారి భావములు కావచ్చును స్థాయి సంచారిభావములు విలక్షణములు కానవి, సంచారి భావరహిత మైన స్థాయిభావము లేదని విడిచిలన నిద్ధమగును న్నది సంచారిభావము వ్యాసా ప్రవృత్తియొక్క స్యయాప స్యభావములు మన కవకరము లగుచున్నది కావుననే భర్తాది క్షయము సంపదకానుపారముగా స్థాయివ్యవహారముని నూరికము లగుచున్నది అభి వేశనపు దినికాదు, అంతరికము లగు న్నూరముల

స్వభావము లీ స్థాయిభావములని కేవలమును సహితమును
కలిపించెను

ప్రతి స్థాయిభావ ప్రకృతియందు విషయజ్ఞాన
మున్నది ప్రకృత సన్నివేశమున మార్పును తీసికొని
వచ్చి ఆ ద్విగ్ధ విషయమును పొందినరెనను యత్నము
సాధ్యమిదియుగా నిచట కలదు విషయజ్ఞానము
సంచారిభావమును మేల్కొల్పి ప్రయత్నించునను
చారిత్రయునున్నది ఇట్లు - అంతఃకర్మ ప్రతిష్ఠా
ప్రకృత్యల వ్యాపారములను వర్ణించుచున్నది.
అనగా స్థాయిభావములను సంపద్యములుగా వర్ణి
వచ్చును కావుననే స్థాయిభావము చిత్తవృత్తి నూత్ర
మున పొందునని మార్పునచేరి సంచారిభావములని
అభివృత్తి పరిపాడు. స్థాయిభావముగా సంచారిభావ
ములనుకలదు కాదు క్రమము భావమునకే కార
ణములవ్యాపారములు ఈ క్రమములకు స్వభావ
స్వభావములు తమ స్వభావములను స్థాయివ్యాపారము
తెలియజేయుచు స్థాయిభావము స్థావరముగా నుండు
నదియని సంచారిభావములలో ననుభవముగా
నుండును, సంచారిభావముల నిందుచే నస్థాయి భా
వము

మనమున స్థావరముగా, విశాకరహితములై
యుండు అంశము స్థాయిభావములు ప్రకృతి
ప్రకృతి సంబంధము ననుసరించి స్థాయిభావము లభి
వర్ణములను ఆ ద్విగ్ధ ప్రకృతియు నేర్పరములలో
స్థాయిభావము వ్యాపృతిములచే పరిపాడుట నా
జమై వచ్చును తమ వచ్చుననుచున్నది విశిష్టవస్తువు
లను సమీక్షించుట, పరిశీలించుట, పరిక్షించుట, తెలి
సికొనుట అనునవి వస్తువుల వచ్చు విశిష్టప్రకృ
త్యులు కావున విశిష్టవస్తువు గమనింపబడగా సంచారి
భావములకు కలుగును, అప్పుడు విషయప్రార్థి
మున మొనర్చు ఆ చిత్తవృత్తి మే స్థాయిభావము
ఇచ్చుచున్నాననుచున్నది లీ స్థాయిభావమును అంతరి
ములై యుండుటచే విడి సమయము మే స్థాయి భావ
మున్నది విడిగాని ముగ్ధములను మార్పుగా
తీసికొని స్థాయిభావములలో కేవలమును విషయమునని
విషయప్రకృతియు సంచారి భావములకు అను
బాధితము కాదు సంచారి భావములకు అను
బాధితములు కావున స్థాయిభావములకు వస్తువు ముగ్ధము
స్థాయిభావము.

ఆచారముగా భావము యను స్థాయిభావ
మును తీసికొందము. దీనిలో భావము యను సంచారి
భావము మూడూ కలదు దుష్టంశ, జగద్ర, మారణ,
మేదస్సుల వా లంబనము కా గ్రహించి, కృషి, పాద్య, స్త్రీవనములలో నిది
సంచారిభావము అప్పుడు మూడు, అన
స్థావరము, అతీతము, వ్యాధి మొదలుగా గల
భావములన్ని వేములలో సంచారిభావము వర్ణముల
మున్నది విశిష్టము, అనంతము, అనితము, అనితము
చివము మొదలగు కృత్రిమములవ్యాపారములకు కృత్రి
ములు ఈ కృత్రిమము లన్నియు సంచారిభావము
వ్యాపారముగా చేసికొని వచ్చుటచే స్థాయిభావము
సంచారిభావముచే ముగ్ధములమున్నది యనవలెను
అనగా శాస్త్రము స్థాయిభావములలో తత్త్వము
సంచారిభావము గలదని భావము స్థాయిభావములను
సంచారిభావము ధూయమానమునను విశిష్ట
ము శిష్టము మేదస్సుల వ్యాపారములకు ముగ్ధములకు కల
బడుచు, మాయములను, స్థాయిభావములను వైచి
త్రియు వాటింపునని సంచారిభావములు

స్థాయిభావముల చిత్తవృత్తి కాని చిత్తవృత్తి
ఎన్నున కాలము మార్పులేమిదా అంతఃకాలము,
వర్ణములకు మనస్సు వ్యాపారము ప్రకృతియునుండి
అనిర్వచించు స్థాయిభావము తీసికొనిములవచ్చు
కొన్ని వానలను నుంచుచున్నది చిత్తవృత్తి మొదలు
దేగవచ్చును సంచారిభావము లతీతము లున్నవి
లెనను, అది స్థాయిని సంతోషములవచ్చు ఆత్మ
అన్నివచ్చులను తన దుచిలోని పరిమింప
తేయునను, సంచారిభావములను తీసికొని పరి
మింప తేయాలనుచు స్థాయిభావము దిగవచ్చు
అనగా సంచారిభావములు స్థాయి విశిష్టము
లెనను, అనిగద్యములెనను, స్థాయిని తీసికొనింప
తేయవచ్చు అనికాలము చిత్తవృత్తి కలది, అనుబంధ
ములలో సంబంధములను పెంపొందించుచు, రెండు
మును పొందుచు స్థాయిభావములని సంచారిభావము
భావములకు గూడ వచ్చునను ప్రకృతి లాభము
గల సంబంధము వచ్చునను, కృత్రిమములను సంచారిభావము
సంబంధము వచ్చునను, అట్టి సంబంధము సంచారిభావము
భావములను స్థాయిభావములను గలదని భావము
వాడు ఈ స్థాయిభావము రెండుగా పరిమింపునది.

స్థాయిభావము సంచారిభావ మును, సంచారి భావము స్థాయిగా పరిగమించుట, కన్పించుటనే స్థాయిసంచారిభావములకు బ్రహ్మగ్రామ నామిం చుట దుర్బలముని కొందరు విమర్శకు లనిచారు. సంచారిభావస్వరూపమును విమర్శించుచు ఈ విషయ మును తేల్చితిమి ఇదిట విచారించవలసిన విషయ మింకొకటి గలదు దుద్బల, లోబల, ఎదిశాదు, భోజనం సంచారిభావములగునది రసములుగా పరిగ మించగలవని సిద్ధాంతించివారు ఈ విమర్శకుల ననుసరించినచో సాత్వికభావములు, విభావానుభావ ములు గూడ స్థాయిభావములు కాగలవని చెప్పవలసి యుండును

విభావములు రెండు రకములుగా మన్నవి మొదటిది ఆలంబం విభావము రసమును అభిర్భవించ వేయు కర్మ కిగాని, విషయముగాని ఆలంబనవిభావ మును ఈ విభావము చిత్తకృత్తి కాదు రెండవది ఉద్దీపనవిభావము పరివరములలో భావము ముద్దీపింప వేయు సన్నివేశ ముద్దీపన విభావము ఇది కూడ చిత్త కృత్తి కాదు చిత్తకృత్తి కానిది స్థాయిభావము కావలసి అనగా విభావములు స్థాయిభావములు కావలవు

సంచారిభావములను మన మనుభవించునపుడు బాహ్యముగా కిరీటును కన్పించు చునములకు సాత్విక భావములు సంచారిభావ జనితములు చిత్త కృత్తి రసముగా పరిగమించుటకు సంచారిభావ ఉపాయము నపేక్షించును కాని సాత్వికభావములు సంచారిభావములవలన జన్మించునట్లుచే వీటిని స్థాయిభావములుగా క్షీకరింప విలులేదు సాత్విక భావ మబ్యానుయాయు యుటచే అనుభావాదులతో సంబంధమును స్వతంత్రించి గ్రహించలేకు కొత్తన మునునూలొది విగ్రహములు, బాహ్యవిభావముల ములు స్థాయిభావములు కావని నిశ్చయించవలెను స్థాయి సంచారిభావముల కతి సన్నిహితి సంబంధ ముండుటచే నొకనాది ప్రకృత్తిని మరొకటి గ్రహించితిదభిప్రాయముగా కన్పించినప్పుడు బాహ్యను భావముగవ్వరా సంచారి భావమభి కర్మకమగుటచే, బాహ్యనుభావములు లేనపుడు సంచారిభావము లేనట్లే మును భావించవలెను ఈ బాహ్యనుభావ ములవ్వరా అంతర్లీనముగానున్న సంచారిభావ

స్వరూప మునకనుగుణము. కొత్త న స్థాయిభావము, సంచారిభావము, బాహ్యనుభావముల సాత్విక భావము అనుమాదిరి సన్నిహితిమైన అభ్యోక్తి సంబంధము కలదిని సిద్ధాంతము.

విభావానుభావ కర్మ చారి సంయోగమునరసము నిద్రస్వప్నమునకు భరితినాత్రిమున స్థాయిభావము కన్పించుచు వైగా రతివోవాది స్థాయి భావములను చెప్పనిందగ్ధమున స్థాయిభావము తెన్నిగలతో చాటి సంబంధముగూడ భరితుడు చెప్పలేదు స్థాయి భావము లసంభ్యాకములగుటచేతను, ప్రతి ప్రకృత్తిని ఏదో ఒక స్థాయిభావముతో సమన్వయపరుచవలెను గనుకను, సంభ్యానిర్మయ మిదిట గావించుటలేదని అడనపురికన్న ప్రాచీనులైన సాహిత్యసమాక్షులు వ్యాఖ్యానించిరి సహృదయవర్తకత్వ ప్రాయుర్ము వలన, పార్శ్వ ప్రసీద్ధిమనరించి, ఎదిమిది స్థాయిభావ ములే చెప్పబడినది గాని ఇది సంభ్యాకములని లొల్లటాదుల అభిప్రాయము మన కర్మ కాస్త్ర తేలిక గావించిన నూరేల్లో అనేక స్థాయిభావ ములను తెల్పించియున్నాడు వీరి రెక్కలో వేటా డుట, తినుట, తీర్చించుకొనుట గూడ స్థాయిభావము లైవని కొని ఇది అచార క్షయగూఢముల మృగ యాభావములలోని వేగాని వేద గాదు స్థాయిభావము చిత్తకృత్తియుగుటచే కారీకవృత్తులను, ఇంద్రియవ్యా పారములను స్థాయిభావము లనిచారు

కాస్త్రగూఢ, సాహిత్యసమాక్షులు అనేక స్థాయిభావములను గూర్చి పరిశీలించు వీటిలో తెన్ని సాహిత్యమున ముఖరించుచునో విచారించవలసి యున్నది ప్రధానాలంకారిక సంప్రదాయము ననుసరించి రతి, వాసము, కోకము, ప్రోధము, ఉత్పాదము, భియము, జనుప్ప, విస్మయము అను ఎదిమిదిస్థాయిభావములే గలవు ఈ ఎదిమిదింటి నోబాటు బాధ్యులము, స్నేహము, అపత్తి, సంతోషము, అలరి, గర్భ, మృగయా, అక్ష, కృప, బ్రహ్మకము, మాయ, క్రద్ధ, భిత్తి అను స్థాయిభావ ములను కొందరు గ్రహించిరి మిరికొందరు కొనము, ప్రవాసము, నిద్ర, నిర్మాగము మొదలగు వానిని గూడ చెప్పినారు. ఈ ఇదివరదయొడింటిని పరి కరించి, వీటిలో తెన్ని స్థాయిభావములు కాగలవో నిశ్చయించవలసియున్నది. స్థాయిభావమున కంత

క్షీమముగా విగ్రహమున సంచారిభావము స్వప్నముగా నుండవలెనని బ్రహ్మయోగముచూపిని, తద్విలక్షణము లైనది స్థాయిభావములు కావలనని తేల్చవలెను.

స్వప్నచక్షుశులకు భావ మాహారవిషయక ప్రవృత్తిలోనిది. తారెండును, అర్థిరక్షణ, వంశి వృద్ధియును ప్రాథమిక ప్రవృత్తులలో వంశీనములై యున్నవి. వైగా భయక్రొధాదులదాహం స్వప్నచా జన్మింతును స్వప్నచో, మృగయాభావములదాహం అత్యంతిభావము అభివ్యక్తమగుచున్నది సంతాప విషయక ప్రవృత్తిలోను, నిల్వలను రక్షించుప్రవృత్తి లోను ఇది ముఖ్యంగాగలుగును ఈ ప్రవృత్తులదాహం గృహది నిర్మాణము జరుగుచున్నది కాగాలైన చెప్పవలెనభావము లన్నియు రతియను స్థాయిభావ మున వంశీనములైయున్నవని నిశ్చయించవచ్చును వాత్సల్య, స్నేహాది సుఖమార భావములు కూడ రతి స్థాయిభావమౌనునని యగుచున్నది

అత్రాక గున కన్వింతు నిష్కాయిత శోకము లోనిఅంగము ఇదిక్రొధ, రియములదాహం నివృన్మ మునకు శోకముదాహం జన్మించు అర్థాగ్రము భూతి వలన బాక తేగట కందిన వృద్ధులకు సన్నిహిత సంబంధము కలుగుచున్నది కాగా శోకజనితముగు చిత్తసంబాధమున స్నేహ సుంక రూపమగు తిష్టాదాహం సాంఘిక జీవనము బాంధవము అనగా శోకవర్గమునకు కందినభావములలో శోక మొక్కటే స్థాయిభావముగా కన్వించుకలదు

అరతి, సంతోషము అననది ప్రతి అనధూతి లోను అనుభూతియుగా వచ్చును చేవనాదూపయన నున్నది యగుటచే కీటిని స్థాయిభావము లనరాదు అక్షి, అనకరణ, నిర్వికాది భావము లుత్పాదా స్థాయిభావము నాశ్రయించుకొని యుండునని శౌతిక వరీక్షితులవలన, వాతావరణము వలన ఉత్పన్నము లగు స్థితిగుటచే దిక్రాంతి, నిద్ర, ప్రవాసము అనునవి స్థాయిభావములు కావు కాచము, అనవ్యయము అను నవి మువచ్చు ఉద్దేగించు స్థితిగ గాని చిత్తవృత్తి రూపములు కావు ఇట్లే ఇచ్చాకీతిలోని దోషము నాశ్రయించుకొని బయలుదేరినది సప్తభావము

అవ్యర్థమునకు సాధనగా గాక, విరుక్షి భావముతో ననుభవించును నిర్వ్యాధి వృత్తి స్థాయి భావమి యగునని అతిగూంధిర నిర్వచించినాడు

కాని రసప్రపంచమున అనుభూయమానములగు భావ ముల కన్నిటికి ఈ లక్షణము వర్తింపకలగు గనుక ఈ వాక్యమును స్థాయిభావ నిర్వచనముగా గ్రహించ నీయ లేదు జ్ఞానము, భావన అనునవి స్వేచ్ఛగా వికారిం చగా వచ్చు స్థితులు నిర్వ్యాధియు, మృగయా, శ్రద్ధ, భక్తి యననది అనగా ఇవి స్థాయిభావములు కావు

భక్తి వలన గాని, వాత్సల్యము వలన గాని, జన్మించు ప్రియతర భాగ్యవసుగు ప్రీతిస్థాయి భావము కావలను ప్రేయస్ అనునది భావముకావలనునదిని గుణముమాత్రమే అని ఉద్ఘాటు పినివాడు సంచారి భావజనితములై, అర్థింతము నిలవగల స్థితిలగు స్నేహ, వాత్సల్యములు చిత్తవృత్తులవలన ఉద్భవించునది గాని స్థాయిభావములు కావు స్నేహస్థాయి అర్థింతి యని చెప్ప సమీక్షితుల రత్యుత్పాదములలో అర్థింతి అంతియాత్మమనిమరచుచున్నాది స్నేహము, భక్తి, వాత్సల్యము అనునవి రతియొక్క విశేష రూప ములని హేమచంద్రుడు గూడ వచించినాడు

పాణులు జీవికములలో రతిస్థాయిభావ మతి ముఖ్యమైనది సర్వప్రవృత్తి, జ్ఞానదికాము ఈ స్థాయిభావమునుండియే యులుజేరుచున్నవని మెట్టా గల్ యొక్క సిద్ధాంతము పాలు పుడుచుట, అహార మును తేమ్మట, ఇంటిని కట్టట, శిశువును రక్షిం చుట, శత్రువుల పెరుక్కొనుట మొదలగు క్రియ లన్నియు రతిదాహం వచ్చునని ప్రేయస్, వాత్స ల్యములు గూడ రతియందేయే వచ్చుచున్నది శిశువు యొక్క ఆక్రందనము వాత్సల్యమును, పితృల్యమును అభివ్యక్తము చేయగల్గుచున్నది అనగా రతిస్థాయి భావ మనేక భావములకు ప్రధాన కారణముగా కన్విం చుచున్నది

రతిని సాంప్రయోగిస్తే క్రితి, మైత్రి, సూచా ద్రియ, భావము అని నాల్గు విధములుగా కవిగర్వపూర గోహృది విభజించినాడు సాంప్రయోగిస్తే క్రితి యనునది సంభోగాత్మకమున ప్రవృత్తి, దీనిని వశు పయ్యోదులలో సెన్న ప్థాయిభావముగా గ్రహించినను, మానవక్లిరియం దిది రతిలోని అంతిర్యావముగనే కన్వించుచున్నది భక్తిక్లిరియలో జ్ఞానము, భావన, ఉత్పాదము కలవు ఈ యాదును రసప్రతితిలో విశిష్టముగా కన్వించుటచే కీటితో నుడిన భక్తిక్లిరియ స్థాయిభావములుగా గ్రహించవలెనని స్పష్టమి,

నుతి, దృతి, ఉత్సాహములతో సంకలితములైన భక్తి శ్రద్ధలు కాంతరసములొక్కట అంగములగుటచే ఏటికి స్థాయిత్వము లేదని అభిప్రాయము పట్టించుకొనుచున్నట్టి భక్తి శ్రద్ధాదిభావములు, మృగయామృద రసములు జాగ్రత్తనామాలలో సంతర్హితము లగుచున్నవని దశరూపకకాదుడు వచించినాడు. సమాన స్థితిగతులలోనున్నవారల మధ్య పరస్పరముగాగల రతిని స్నేహముని, అనుక్రమము పుట్టించునట్లుగల రతిని ప్రపక్షవిధి క్రియని, ఉత్తమున కనుక్రమనియందుగల రతిని వాక్సల్యముని సేవించుచున్నట్లు ప్రపంచించినాడు.

కోపములనలన సంభవించు వాక్యోన్మథావములలో శ్రోగస్థాయి భావము కలదు ఈ శ్రోగము స్థాయిభావము, సంవాదిభావము కూడ పలుకుచే దీని స్వరూపమును నిర్ణయించుచున్నట్లు స్థాయిభావము యొక్క స్వాభావికప్రవృత్తి ఆటంకములు కలుగగా ఉద్దిష్టార్థ విషయప్రాప్తి కుర్రకమెట్లు కన్పించినపుడు ఉత్పన్నమగు శ్రోగమును స్థాయిభావముగా ప్రహించకలెను ఆటంకము, అంతరాయములను వారద్రోలుటకు చేయవలయునని, అనువాని ద్వారా సభ్యతగ్రముల ప్రవృత్తిలో శ్రోగము ప్రధానమైనది ఇదిట విషయము కన్న ప్రవృత్తియే ముఖ్యమగుచున్నది ఆటంకమున భయము, యత్నిమున ఉత్సాహము వచ్చుచున్నది భయము ద్వారా భయభావము, ఉత్సాహము ద్వారా పీడము పీడించుటలవు పీడభయభావములు శ్రోగము వాక్యోన్మథములొని వచ్చుటచే ఏటికి కాద్రము మోల భూతిమగుచున్నది అనగా ఉత్సాహ, భయ, శ్రోగముల కలిపి పన్నిపీఠసంబంధము కలదిని భావము పలు గత్తుట, పారిపోవుట, చూడకు దురుసుట, ద్రవ్యముగా నుండట, కణమును కూలిపోవుట, మొదలగునవి భయ వర్ధమునకు చెందినవి ఏటితో సంబంధమునది శ్రోగము ఉద్దిష్టార్థమును సాధించుటకు శ్రోగము వ్యాపృతిమగుచుండగా, విషయమునుండి వెనుకకు మరలుట కాగుత్పల గలదు జాగరూకత, కోపము, తొట్టుకొను మొదలగునవి ఉభయైక కలవు. ఏటి పన్నిటిని ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా స్థాయిభావములన వివరించు

పలుకుచే జాగరూకభావము కాని భయమునుగొల్పు వస్తువు మిక్కిలి అక్కడలేయమైన విస్తయముచేకెత్తును విస్తయము పరస్పరాధారము అన్ని ప్రవృత్తులలోను కన్పించును అన్ని ప్రవృత్తులకు కొంతవర కాధార భూతిమైనది విస్తయము అనమగ్రచరితీరిగాని, జ్ఞాన మనుగాని అధారము చేసికొని బయలుదేరు విస్తయము ద్వారా విషయముగాని, సన్నితేయముగాని ఆతి స్పష్టమగును పరికిలన, అశ్వేషణ, జ్ఞానము మొదలగువానికి విస్తయ భూధారభూతియు. దీనిని చేతోవిస్మర మందురు ఈ విస్తయమును చిత్త వికాస విస్తృతులు కన్పించగలవు అనగా అశ్వేష స్థాయిభావములకు విస్తయమే పట్టుకొమ్మకంటిది విస్తయము ద్వారా ప్రధానముగా స్వీయనిష్ఠయకమున జాగుత్ప కలుగును కావున ద్వివిధకాది క్లిమయలచే తెలియజేయు విషయవిస్తయముల న్యంత్రముగా స్థాయి భావములు కావలవు విస్తయ ముచేక ప్రవృత్తుల కాశ్రయమైనవ, కొన్ని ప్రవృత్తులలో విస్తయమే ప్రధానముగా గోచరించును లోకోత్తరవిషయములను దర్శించునపుడు విస్తయ మొక్కటే కన్పించగలదు

కావున రతి, శ్రోగము, భయము, ఉత్సాహము, విస్తయము అనువి మనవశచరితములలో నతి ముఖ్యమైన స్థాయిభావములు కరుణాంతర్గతముల శోకగుతోష, హాసగుతోష కలసి ఈ మొత్తము ఏడు స్థాయిభావములు బ్రహ్మార్థ (Values) సాగరికము లగుచున్నవి మనవశచరితమున కరుణాంతర్గతముల శోకము స్థాయిభావముగాను, సంవాదిభావము గారు కూడ అనుభూయమానమగుచున్నది కాగలో గాని, కుఱుములో గాని ఉన్న వారెవరును మన మనుభవించు కరుణ లాభిత్వముతో గూడి చిత్తమును ప్రవీణపర్యవసది వివక్షలలోగల విషయములపై ప్రేమ యున్న నే చిత్తము ప్రసరించును అనగా కరుణ రతి స్నేహవాత్సల్యాలతో సంబంధము యున్నది చిత్తప్రవీణంగా ద్వారా ఇతియల కాగము భ కవాయోగమున అనుభవించుటయే హాస్యపండిత ప్రధాన విషయము కాగా రతి హాసోకములను పరస్పరము పన్ని పీఠ సంబంధము కలవని, మిగిలినవాటికి ఇట్టి అభ్యుత్పత్తి సంబంధము కలదని నిర్ధయగుచున్నది.

ఈవిధముగా నతి ముఖ్యమైన స్థాయిభావముల జాగుత్పతో కలసి ఎదిమది యగుచున్నది ఇది కేవల

శ్రోగ, భయ, జాగుత్పల ద్వారా శోకము కాగలదు ఈ శోకము పీఠిత్వమునకు సంబంధించిన

లము చిత్తవృత్తుల మనస్సునకు అనుకూలమయ్యుచు కలగు ప్రవర్తనలును రతి ప్రకృత్యను చిత్తవృత్తిగీతము కోకము చేసి వికాసము చేసెను. ప్రకృత్యల మనసుకు చిత్తవృత్తియే ప్రాధమ్యము. చిత్తవృత్తిని ఆత్మనా మంగులు భయమున చిత్తగ్రహణము కలదు గనుక భయభోకము లను దెండు భిన్న స్థాయిభావములుగా పరిగణింప విధి సరములేదు. చిత్తినిష్ఠుల రూపముల విస్మయము జూపింపుటకు పాత్రులు కాగా ఆతే ప్రధాన స్థాయిభావము లగుచును.

ఈ స్థాయిభావముల కన్యోన్యము సంబంధ ముచి నన్నిహిత్యము ఒకే సమయమున పనేక చిత్తవృత్తుల మేలి ఉలుకవచ్చును. ఒకేవిధము ముదలేశించి అనేక మందికి ఒకే ఒక విధమైన చిత్తవృత్తికలగవచ్చును. ప్రతిస్థాయిభావము ప్రకృతి పరిమితుకు తిరిగివచ్చును. ఉదాహరణకు గలవు ఇతరుల చిత్తవృత్తుల కలగు కలగు భావార్థములను చూచివుడునూప ఈ స్థాయిభావముల పై రూపపు భయజనిరిమగు కోకమును వివగానే అనేక భద్రమునకు చెందిన ఇతర వృత్తులకు కుల్యానుభూతికలుగు సజ్జను అర్జును యయలలో మనస్సు కలంగి, ఇతిరులమునకులతో ననన్యత్వమును పొందుచున్నది దీనినే చిత్తసంవాద రూపముల ఆర్థ్యర యందును ఈ సంవాదసామ్యము ప్రవీరగ మానసికము దీనివలన ఒకేవర్తమునకు సంబంధ వృత్తులకందరకు సోకేర్పడెన మున్ను, మనః ప్రకృత్యల లోని శిష్టపీలగుచున్నది ఈ రూపార్థ్యము లేనితో స్థాయిభావములకు ప్రకృతి ఉంప జాలదు అనగా స్థాయిభావములన్నియు సోకయొక మూలత్వంపి అర్థమించుచు, ఆ క్రియొక్క రూపములుగా విహితమగుల చిత్తవృత్తులనిభావము. కావున సోకయొక ప్రకృతిలో పనేక స్థాయిభావ ములు కల్పించి విలంబిది కాని పటిలో సోక్కు స్థాయిభావమే ప్రధానమునకు మిగిలినది పిని అంగ ములు కావలె ఒక స్థాయిభావమున కంగములగు మిగిలినస్థాయిభావముల కంగములకు ములకలె ప్రకర్తించగలవు అనగా సందర్భవకమున సోక యొక చిత్తవృత్తి స్థాయిభావముగాన, పంచారిభావ ముగాను కూడా కన్యకును విహితమ విహితము భావించిరములే తిన్నెత్తియుగాక ఉపనిషత్తు మానముల రత్యానులే స్థాయిభావములని అతలాక కాదుకు విద్యదించియున్నాను.

క్రొత్త, కోక, భయ, జానక్యలు తమంతిల కా చే పనిని ఉత్పన్నములు చేయజాలవినుటచె నీశ్చి దీని సంగమించునదేగాని, పటిసంపి ఉత్పన్నమునది కాదని స్పష్టము రతి, ఉత్పాద, విస్మయములతో సర్వదా మెలగునది హాసము

ఇది ప్రతిప్రకృతిలోను కన్యించు భావములు చిత్త ప్రవీరగలేనితో సీమాభావములు అర్థపరీతములు, ప్రయోజనరహితములు కావలె స్థాయిభావముల ములగు అనుభావము లభగమయివలెనట్లే చిత్తసంవాద ము కలగును. సాంఘికజీవనమున కీ చిత్తసంవాద రూపముల అవగతి లేక వ్యంజన ప్రమాభాధారము తిద్దాల్సినా వృత్తులందరు అన్యోన్యసంబంధమును కలిగి మెలగుదును. ప్రమాత్వప్రమేయములకు సమగ్ర మగు అనివృత్త్యను నీర్మించుటయే ఈ చిత్తసంవాదము ఈ అనన్యత్వము రసప్రతితిలో పతిప్రధానమైనది కాగా చిత్తసంవాదమున కే యే భావము లభగించు మున్ను వాటికి సాహిత్యమున మనము ప్రధాన ముగా స్వీకరించరలెను. అప్రధానముల వస్తువు ఎవనిచి ప్రమాదము విక్రాంతి నియజాలగు ఆ ప్రధాన ముల భావము ప్రధానభావమున పర్యవసరములగు, అన్యములు శిక్షయగుచున్నది ప్రధానమే, ఇతర భావముల కంగముగాక, వ్యయం నీర్మమే, సమగ్రమే, సంపూర్ణమైనది స్థాయిభావము పరిమితులలో కలగు మున్నులకు లాభకర, చిత్తవృత్త్యాత్మకములైనది స్థాయిభావములు ఈ చిత్తవృత్తుల ప్రకృతి రూప దము లొపగుచున్న నుముఖముగా నిది సాహిత్య ములే యని చెప్పవలెను.

కాలకమున స్థాయిభావములలో విశిష్టములగు మున్నులు వచ్చుచున్నది పశుపక్ష్యగులలో కన్యించు స్థాయిభావములు క్షిప్తములు కావు మునవులలో నిది యనేకభావములతో కన్యించుచుచే దీనిని వివిధ భావములలోనికి విశేషించవచ్చును ఈ భావము లన్నియు ఉద్దిష్టార్థ ప్రాప్తికి గాని, విషయమునందే పరాభ్యాస మునకు గాని వ్యాపృతియు లభ్యమవునది అనగా ఇచ్చ వాక్యించుకొని ప్రకృతిలగునది భావములు, ఉద్దిష్టార్థప్రాప్తికి ప్రయోజనవంతములగు ప్రకృతి సామగ్ధాతములగు కోరికలవ్యాధి ప్రకృతి ముఖ్యములు సాధగజాలయన్నది కాని ప్రతి ప్రకృతిలోను ముఖ్యములు సంపత్తి సుత్తియును పని ముదలరాదు స్థాయిభావముల వాదారముగా చేసికొనియున్న రసప్రతితి మానసికమూర్తిని, అత్యానుభూతిని ఇచ్చునది చిత్తవృత్త్యాత్మకమే పరమలే స్థాయిభావ ప్రకృతి ప్రయోజన పరములు ఈ ప్రయోజన వితర భావములవ్యాధి, ప్రకృత్యల వ్యాధి, అవగతి ములమన్నది ఈ అవగతివైరివిధ ప్రతితి వైగా అవగతి అర్థపరము కాదు అర్థము జ్ఞానాకారము అనగా వైరివిధము, జ్ఞానము అనివి పర్యాయపదములు అనుభూతిలో విషయములన్నియు జ్ఞానమున లీనమగుచున్నది ఈ యనుభూతి చేరిమిదగు వ్యక్తి కలుగునది

తెప్పతిరునాళ్లు

★

శ్రీ కంఠమూరి రామభద్రరావు

రండమ్మరండి! రవలసామ్మలతోడ,
తెలిరారండి! పెత్తిరునాళ్లు,
శ్రీస్వసీమాస్వామి శ్రీదేవతోగూడి
కార్తికే శ్యామ్నలో కడలి కరడుచైన
ఉయ్యాలూగగా ఊరేగివచ్చెను

రం||

పెన్నెంతా నిగి వెలిగొడుగు విప్పింది
హరితాంకురాలతో అవని పులకించింది
నేయిది వ్యలతోడ నేచేయసామిరై
హాయిగా సాగు సన్నాయిమేళము రండి.

రం||

వెండితెలుగుల చిర వేలాడుకుచ్చెట్లు-
గొప్పటి ఒయ్యారి సోదావరీగంగ
అడరికి ఈరరికి ఒనుగుతూతానచ్చి
నిజనాథుడై నే నిలిచి మొక్కింది

రం||

సాగురుడు చేపట్టి చదలంటగా లేచి
పావట్లు ప్రోక్కూ పాల్కడలి తానమై
సోదావరీ దేవి కొంగు కొంగూ కలిపి
స్వామికడుగుగవచ్చి స్వాగతించిచ్చెను

రం||

నలైఁకుముల బిగవు వగలబడి నవ్వగా
తెల్ల పూదెప్పవై తేలిపోవునసామి
తేజో సర్దిశిలుచేరి మాత్రోగేను
శ్రీ రసాగరిశయను నేమివ రారండి

రం||

సాగురుడు శయనమై సంతరించెదేళ
నేళాలు తాళాలు మినుబాణసంచాలు
కోలాహలమ్ముగా కొలుపుదీ ర్చెనుసామి
అభయవాస్తవ నర్తి ఆశీర్వదించెను

రం||

—

యజ్ఞఫలము

భానమహాకవి సంస్కృతనాటకమునకు ఆంధ్రీకరణము

శ్రీ ములుసు వేంకటేశ్వరులు

(గత సంచిక లభిచాయి)

విష్కంభము

(విరయూ తీరమున గ్రీష్మము నిరువురు గంభీరులు ప్రవేశించుచు)

చిత్రకేతువు చిత్రపదా! నీ బిల్వముల ప్లావము చేయు మత్స్యభూమున నీ కర్తవ్యము నేమటచిరిచి మన మిటు కేల వచ్చితిమో తెలియువా?

చిత్ర పదును! తెలియకేది యంతయు చిరియును రావణుడు రామునకేమైన వృష్టము చేయుటకు నిగూఢయాప చ్ఛాయలో నమోధాన్య ప్రాసాద సమీపమున నిరుచున్నాడు మహేంద్రు! యాజ్ఞను రాముని సంగక్షింప మన ద్యుగర్కమున నుచునుటకు వచ్చివారము కాని

హిమగిరి వీరసౌఖ్య మొక
యంతయు సాటికి రాదు, గాత్ర
మోర్తచును గంగ నీరు మలే
కల్పిన దివ్యజలంబు లింతయున్
ననుచులు కావు మామగన
సంతము నా సరయూ జలంబుతో,
కుసుమిత మిందు ప్లావ, మరు
నీ ద్యుమ, విహగజాల దీనినిన్.

చిత్రకే హిమాధిక ప్రదేశమునుండియే మన విప్రుడు వచ్చినది నిది వివాళుకాల ముగుటచే ప్లావము గుభావహమై కాని, స్వామి నియోగము ముఱచిపో గూడగు గదా!

చిత్ర ప ద్విమ కాని,
నిధిల ఋతువుల బహురమణీయ ముగుచు
సకల దేవర్షి మునుజ ప్రవేశింపిరంబు
నయన సరయూజలంబు పాపాఘ ముడచు
గ్రీష్మ శిశిరద్రివుల ననుక్షేమ మొనగు
ఏమైనను నేను స్వామి నియోగము ముఱవలేదు
అవరాహమునకు బూర్వమే రావణుని దెట్లయోధ్యుడు

రానిలకుఁ బ్రవృక్షమున వచ్చినను నంత త్వరగా రాలేదు ఇంతకు నింద్రాదులే తమ భార్యలను రక్షించు కొనుటకైనను నాతని ప్రభుత్వ మంగీకరించిరి కదా! ఇక నెవరు రాముని రావణుని భారీ వంశి రక్షింపగలరు? అట్లని ప్రభు నియోగ ముక్షేపించుమని కాదు కానిమ్ము గూఢ దేహులమై యా ప్రాసాదోపసవమున నిరీక్షింపమ.

చిత్రకే అట్లనకుము రావణుడు దళైకుని కంటె బలవత్తైదువైనదో నేల యాతడు గూఢముగా వచ్చును? తన కనిష్టము సంభవించవచ్చుననుభయము చేకవే యాతడు దళైకునకు చెలియింపవచ్చులు

చిత్ర ప కాదు కాదు రావణుడ నిష్ఠితము బలవంతుడు

చోరులు కనులను వ్యసనము
భీరత్వము గాంచ, రెపుడు భీతిప్రగుల
వాన్వరలు, ప్రత్యక్షముగా
గూరములకు వసులు చేయిగోరకు ములన్

చిత్రకే ఏమైనను గలదు కదా! యాయనిష్ట ప్రతీకాశాపాణము

చిత్ర ప గత రమ్య పాదము (నిష్కరి) మించురు)

ఇది విష్కంభము

తృప్తియాంకము

రావ (ఆకాశమాగ్నమున రావణుడు (ప్రవేశించును)

పుట్టివాడ బులప్రర్థిపూతకులము
సందు పండితి శివు గొప్ప యువశిష్యులము
సురలవేల గొండి, నకురులు భృక్త్య
లపజయ మెఱుంగ నే రావణాసురుండ.
అద్వితీయుడ నులబరావంతకార్య
ములను నేగింతునుడ నలభునీర్తి

తెప్పతిరునాళ్లు

★

శ్రీ కందుకూరి రామభద్రరావు

రండమ్మరండి ! రవలసామ్ములతోడ,
జెరిలిరారండి ! జెప్పతిరునాళ్లు,
శ్రీవృసింహస్వామి శ్రీదేవితోనూడి
కార్తికీ శోభన్నలో కడలి కరడుపైన
జియ్యాలూగగా యీ రేగవచ్చెను

రం||

నెన్నెంతా నింగి వెలిగొడుగు విప్పింది.
హరితాంకురాలతో అవని పులకించి
నేయిది వ్యోమతోడ నేచేయుసామిన్
హాయిగా సాగు సన్నాయిమేళము రండి

రం||

వెండితలుకుల చిర ప్రేలాడుకుచ్చెట్టి.
గొప్పిటి ఒయ్యారి సోదావరీగంగ
అడలికి ఈడలికి ఒనుగతూతానచ్చి
నిజనాథుడజ్జ నే నిలిచి మొక్కింది

రం||

సాగురుడు చేట్టి చదలంటగాలేచి
వావల్లు వ్రోక్కూతూ పాల్కడలితానెమై
సోదావరీదేవి కొంగు కొంగూ కలిపి
స్వామిశుభగుగవచ్చి స్వాగతంబిచ్చెను

రం||

కల్లెకడుచుల బిగువు పగలబడి నవ్వగా.
తెల్లపూదెప్పవై తేలిపోవునసామి
తేజీయ నల్లిశిలుచేరి మూర్మోగేను
క్షీరసాగంశయను నేమిప రారండి

రం||

సాగురుడు కయనమై సంతరించెడువేళ
వేళాలు తాళాలు మినుబాణసంచాలు
కోలాహలముగా కొలుపుదీర్చుచుసామి
అభయపానైను నెత్తి ఆశీర్వదించెను

రం||

యజ్ఞ ఫలము

భాగవతాశ్రయి సంస్కృతనాటకమునకు ఆంధ్రీకరణము

శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వరులు

(గత సంచిక తరువాయి)

విష్కంభము.

(సరయా తీరమున గ్రీకించు నిరువురు గంభ ద్వల ప్రవేశింతురు)

చిత్రకేతువు చిత్రపదా! నీ పి ఓలముల ప్లావము చేయు నుత్పాతమున నీ కర్తవ్యమునే మఱచితిని మన మిట్ల కల వచ్చితిమో తెలియువా?

చిత్ర పదుడు తెలియకమి యంతయు దెలియును రాజును రాసునకే పైన వర్షము చేయుటకు నిగూఢహత చ్చాయతో నమోధాన్తి ప్రాసాద గమీ పసున నిరుచున్నాడు మహేంద్రా! యాజ్ఞను రాముని సంరక్షింప మనవ్యగర్భమున నుచుటకు వచ్చినారము కాని

హిమగిరి నీరసాఖ్య సెంక

యంతయు సాటి! రాదు, ఉత్త

మోక్షమును గంగ నీరు మఱి

తక్కిన నివ్యజలంబు లింతయున్

సమముల కొవు చూడగ న

సంతము కా సరయా జలంబుతో,

నమహిత విందు స్నాన, నుర

జోద్యం, పీఠగజాల దీనినన్.

చిత్రకే హిమాధిక ప్రదేశముమండియే మన మిపుడు వచ్చినను నిది విచాళుకాల ముటటచే స్నానము గుఱావహమే కాని, స్వామి నియోగము మఱచిపో గూడదు గదా!

చిత్ర ప జొను కాని,

నిధిం బుతువుల బహురసుదీయ మనచు

సకల దేవర్షి మునుజ ప్రశంసితంబు

నయిన సరయాజలంబు పాపాప మడచు

గ్రీష్మ శిశిరద్వైపుల సమక్షమి మెనున

ఏమైనను శీత స్వామి నియోగము మఱవలేదు.

అపరాధమునకు బూర్వమే రావణు డెట్లయోధ్యకు

రాగలడు? పుష్పకమున వచ్చినను సంత త్వరగా రాలేదు ఇంతకు నింద్రాదులే తమ భార్యలకు రక్షించు కొనుటకైనను వాతని ప్రభుత్వ మంగీకరించిరి కదా! ఇక నెవరు రాముని రావణుని బారి నుండి రక్షింపగలదు? అట్లు ప్రభు నియోగ మునేక్షింతుమని కాదు కానియు గూడ దేహులమై యా ప్రాసాదోపవసమున నిరీక్షింతును.

చిత్రకే : అట్లనకుము రావణుడు దళిరముని కంటె బువత్తగుతేమైనచో నేల యంతడు గూఢముగా వచ్చును? తన కనిష్టము సంభవించవచ్చునను భయము చేతనే యంతకు దళిరగునకు దెలియకుండు వచ్చుట

చిత్ర ప కాదు. కాదు రావణుడె ద్వితీయ బలవంతుడు

చోరులు కనులను వ్యసనము

భీరత్వము గాంచ, రెవుడు భీలప్రదుల

వ్యారలు, ప్రత్యక్షముగా

గూరములల వసులు చేయగోరరు మరులన్.

చిత్రకే ఏమైనను గలదు కదా! యాయనిష్ట ప్రతికూలోపాణము

చిత్ర ప గత రమ్య పాదము (నిష్క్రమింతురు)

ఇది విష్కంభము

తృతీయాంకము

రావ (అకాశనాగ్నమున రావణుడు (ప్రవేశించును)

భుట్టివాడ బలవ్యర్థిపూతకులము

సందు సందిరి శివు గొప్పి యమితలము

మరలనీవల గొంటి, నమరులు భృక్త్య

లవజయ మెఱుంగ గీ రావణామరుండ

అద్వితీయుడ నులలాశంతకార్య

ములను కేగింతువాడ నలభుతి ర్తి

సకలభవమబులందు నన్యత్వమాన
వీర్యమహితుండు మతోకండు వెలయుగలడె ?
దశరథావనిపాలు తనయుడంట ప్రసిద్ధ
రామాభిధావని బ్రాహ్మణుడంట
శస్త్రాస్త్రునినుడంట సమరంబునందు
కురాసురగణములైన వీరి
గలుత శక్తుండట తలపరాలుండెన
నుర్రుమయోధుడై యువ్వనంట
అని జనంబులు చెప్ప విని యాత డెట్టిధో
చూడంగ వచ్చితి తోడ్కొనుగను

అట్టిమర్దుకు బలవంతుడైనవాడు
నరులలోపలగలడె యున్నట్టియెవరి
నతని శీలంపనిత్తు నే యవనివయిని,
అందుకొరకైనదే మదియాగమంబు
మంత్ర ప్రభావమున నిగూఢరూపముతో
నాకాశజల పర్యంతకులర్థి గలిసి జరించు వారభము
నెవ్వరును గవనాలరు దీని నిట నుంచి ప్రాపాదమున
తగి చూచెదను

(నిష్క్రమించుచు)

(అంత విశ్వామిత్రుడు ప్రవేశించును)

విశ్వా
మును మైత్రోచితకేళమంద బరమా
మోహాస్త్రసంఘాతముల్
నను విర్లింపగజాలవయ్యె నిపుడుకా
బ్రహ్మశ్రీయం గాంచదే
వనికాయాస్త్రము లెల్ల వచ్చెయ్య నా
పై నట్టినిస్సృష్టి
హుని దేవస్వీది శక్తియుక్తు గవనా
నొక్క జగంబందునన్
భువనంబెల్ల విహారముల్ సలుపనే
పొల్పొందనే యొక్క తె
పదిదన్ మాధ్వనశక్తియుక్తు లని మా
పం గల్గెవా తెడి మా
నవసంఘంబున బృంధికాస్త్రుతలియె
న్నక వక్త్ర మెవ్వని క
య్యది యెయకా మతే తియ శక్తి తలపో
యకా గల్గెనే యొక్క ?
అరికేయవీరుడుకా దశర
థాశ్రీహాడుకా రఘురామకామ భు

న్నతబలశాలి యయ్యెను భు
నంబువదంతి గలాడటన్న సం
గతి విని వచ్చివాడ గవ
గా నతివికా గని సత్యమేని ప
మ్మతముగ శిష్యుగా నొని య
జగ్రహించెద శస్త్రవిద్యలకా
ధరణీపతి తృప్తుండు చ
శరణులి యాచించి రామచంద్రుని గొని గం
బరమున వాక్రమపదమున
కరిగి మదిస్మితశలంబు నంచెద విదవకా

(ముందు మాని) ఏమి! రావణు డాకాశము
నుండి గూమికి దిబుచున్నాడు! నాతిరస్కరించే విద్య
వలన నిగూఢుడు స్వరఘుడు నర రావణుని గవగం
టిని కాని, యాతిడు వైవారికి గవరాడు కానియ్య
అతని తిరస్కరించేవిద్యను నిగూఢ రేహమును గవ
గల్గెచున్నాను అర డిట నేమి యకార్య మొనరిం
చునో? నారాకవలన నిక నాతిని యాటలు పొగవు

రావణుడు (ప్రవేశించి) ఏమి! విశ్వామిత్రు
డిటకు వచ్చినాడే! తురకు బ్రహ్మ శస్త్రాలేజో
రాశి నాశోరిక నీతడు పొగరియిడు— నేనును దుర్గ
ద్వంద్వ వసురావణుడ నగుటచే నీరకు నా కేయనిధ్యము
చేయ లేడు నానిగూఢరూప మారడు చూడ శస్త్రుడు
కావున నే నాతిని కంటబుటంపె నిగూఢుగనే
చరించెదను

విశ్వామిత్ర రావణులు

(ఎవరికి వాడే) నేను జూచుచున్నాను కాని
యాతిడు నమ్మ జూచుట లేదు (ముందు మాని)
వసిష్ఠునితో గూడ సుమారు లిటకే విచ్చేయు
చున్నాడు

(అంత వసిష్ఠుడు కలుపురు కుమారులు ప్రవేశం
తురు)

వసి కుమారులారా! దీర్ఘాయుష్యమును
కలవీతి నెల్ల విద్యలను గంటిరి
మీరు యథాక్రమంబుగా
మఱిసోక యంతలేక ప్రత
మాత్రముచే గ్రహించించి యాత్మలన
స్థిరపడునట్లు చేసికొని, సంచును
భవస్థిత ముదురుత్వమున;

పరమ సుఖప్రదంబు లగు బాక్రుల

కన్నెడు జ్ఞాన సంపదల

దీపం చెట్టులు శేఖరు

దీపంబుల వెలుగజేయు జీవము పడుమా,

నా పగిదిని నమ్మి

దాగి పరిణతి నా పమానులైతిరి మీరున్

మాద్యక పావనర్పి ఒన

మాద్యము శ్రేష్ఠము మీరు వంశమ

తాదృశి కాస్త్రధర్మముల

నంది జగజ్జన సౌఖ్యదాయయై

తాదృశి , ధర్మ ప్రచుర

తన వెలుగొందు నవాది నుండియే

తా దృశి కీర్తి మీకు నగు

తన, భువి వర్తి రాజ్యలక్ష్మియున్

కుమారులు భగవానులు తమకపి తేరినది

మొదలు మాకన్నియు సుభ పరంపర లే యగుచున్నవి

ఇందు సంకీర్ణము లేదు ఇతరుల నగర బహిర్యాగ

మున కేగి మేము చేర్చిన రీతి ధన్యోద్ధత విద్యా

భ్యాసము చేయి సుకూహల పశుచున్నాము తా

మనుజు యొసగుతో యశ్చయ్యము పాదన చేయుదుము

వనీ శేషు పాద్యమి కాన, అనధ్యాయము

మీ యిష్టము వచ్చిన చోటి శ్రేయము శేషవధ్యాయ

కరిణీయుల నిర్వర్తింతును (విప్రక్షింపించును)

రాము వర్తలాం! మనము పురమునకు దక్షిణ

ముగా జోయి ధనుర్వస్తలాభుతము చేర్చిన రీతి జాత్ర

కొందుము

భర పార్వ్యానుదయము విలువనంపరా?

రాము వలదు

నలుపుర మున్నవారము, వనంబున

శ్రేయ భీతి కెంద వి

స్థలమును గాము, దూరగమనంబును

శ్రేయము, చేతులందు తె

క్కులు కరములో వెలుగుగద! సప్తముగా

భుజవీర్య విక్రమం

బులు పరిణయ కొంట తన, పామ్యము

పార్వ్యవరా విష్ణుతే

శ్రీశ్రు (తెరతంక జూచి) మనము చెప్పక

పోయినను మనగమన తెలింగి పార్వ్యానుదయము మన

వంట వంట వచ్చుచున్నాదు

లక్ష్మ (తెరకదురై) ఓ పార్వ్యానుదయము

లాం! మేము ధనుర్వాస మభ్యసించుటకై వస్త్ర

చున్నాము మీరు శ్రేయపతి రానక్కఱ లేదు మీరు

వచ్చిన చారిత్ర వనకకు బొంతు

(అందఱు నడితురు)

రాము (వన దిరిగి చూచి) మీరు వెనుక

శ్రేయ లేదు

లక్ష్మ మీరు వెనుకకు పోనిచో శేష బాణ

ములు తనీ విషము వెనుకకు బంతుదును (విల్లి ఎక్కు

పెట్టును)

రాము వత్స! కాంతింపుము మీరు స్నిగ్ధ

హృదయలగు నాత్మీయులే దంపవాళ్ళు కాదు.

(తెరకదురై) అనుదయలార! మీరు వచ్చినచో నాపై

నొక్కే మరలి పొంతు

భర : అందఱు వెనుదిరిగి పోయినారు.

(అందఱు మరల నడితురు.)

రాము ఇంకను నడచి యేమి లాభము? ఇక్క

డనే మనశానుష్కృత నభ్యసించును. (అందఱు

మార్చుందురు)

శ్రీశ్రు (లేచి)

అదిగో ఓప్పలవృక్ష మందు

గల వత్సానికి నమస్తంబు వా

పాదిలో నున్న వివంగ మొక్కటి

యిదే పాల్వరగా కేగి ఛ

ద్రదశిన్ బొందగతనీ తత్సమే

చేరన్తవచ్చు స్వప్నాన మ

య్యది మీ రందఱు కన్గొందును

పరమాద్వందంబు రేక త్రగక

(బాణము విడచును)

రాము భరతలక్ష్మణులు నెలాన్ వత్స

నెలాన్

భర దీర్ఘాయుష్కుడు శస్త్రవిందుడు నగు శ్రీశ్రు

ఘ్నుడు చేసినట్లే నే వింతో వృక్షము నాకుల

నట్లే చేసెదను (బాణము విడచును)

రాము నెలాన్ వత్స! నెలాన్ నీ గు

రేవద కాళిలము చూచినారము

లక్ష్మ (విల్లికొట్టి)

“అమాలంబుగ కృత్యమున కెకల
 తేయంగాంచి యామ్రుని నె
 న్నోముక్కల్ పావరించిచెచి దిలిలందున్
 జమ్ము వాయమ్ము మీ
 రా మార్గంబున జానుచుండు డిదె
 వాయుప్రమ్ము పిన్వెంటునె
 ఘనుప్రాణి నొనర్చి యాపని
 మీపించుక నిజప్రాణముకొ”
 మలీయ, నింకొక బాణంబున—
 “దరియించుచున్న మోదుగు
 నిలుపు దు ప్రభుండు గాక, నొక మిన్నతమా
 కిలచే నావృక్షంబున
 జరియింప నొనర్చు దృగ్గణు సమమది కొగన్”
 (బాణములు విడిచుచు) ఆహా! చూచితిరా!
 “వనమున ఒరియించెడు హా
 గణులు పక్షులును పీఠి గని నొదిపులన్
 ఘనలాఘవ కేరపర్వన
 చున బాటెడు జాము వేగముగ వరిగిరిగో”
 భరతశత్రుఘ్నులు ఆహా! మహాభానుని బాణ
 వేష కాళిల మదిగిరియును
 రాము నెబ్బొన వత్సా నెబ్బొన
 “సార్వకమయ్యె నీ భవపు
 ధర్మ గుం సురమానవ కి
 తగ్గిర్మము పీఠిసూర్యుని
 నహా! య మియ్యది యల్పమానె నే
 వర్ణింప నైక న న్న హరమును
 కిచ్చనివ పి వేటర
 యర్థము మృత్యుకే
 భయంబుది లే దిక నాకు నెన్నడుకొ”
 లక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు (బద్ధాంబులై)
 నుదాకిరత్వమునను నీవు క్రోధింపనే
 “అమలులచేత విద్య ను
 మాలతీ మానగ్ధర శ్రీని లైన స
 క్తనయలలోన దెద్దవయ
 ధవ్యర గాంచితి నీవు చూడగా”
 రాము :
 “నుగము నులింతు రెల్లరును
 గొల్వరు వృద్ధియనంత మాత్రచే

మిలుగురు బుద్ధ్య వృద్ధయన
 పెత్తురు కాంరిని బాలభావనిన్”
 భరతలక్ష్మణ శత్రుఘ్నులు :
 “కయమున నీరిని బామున
 వయసున దలపోయె నీవ వరణియునె వై
 ప్రేయి పెంపరింతువు మాలో
 రాము
 ప్రేయబంధపు లెపుడు నుగ మె పెవకుదురుగదా!”
 భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులు ఆర్యా! మాన
 మరేదైవ కాళిలమున జూచి ముమ్ముత్తరించిరి నీ నీవు
 గతిను మేము కనగోరుదుము
 రాము
 “జన్మసంస్కార విద్యల సములచైవ
 మనకు నెట్లల నుగభేద మెనయు జూడ కి
 భర
 జన్మచేత దలంప నమ మె యైన
 ముత్తైముల నత్తల్లలు బోలునొక్కొక్క?”
 రాము సరే మీరు విమోక్షింప నేను జూప
 నమ టెట్లు కి (తనలో) కల్పలప్రయోగ శైల్యము
 జూచియున్నాను నేను వారికొక నెక్కెన
 శైల్యము చూపిన వారు చిన్నబుచ్చుకొనవచ్చును
 (ప్రకాశముగా) వత్సా! శత్రుఘ్ను! నీవు చూపిన
 ధనుర్వేదకాళిలము నేను జూప యిత్తింతును
 (విలైక్కిడును)
 విశ్వామిత్ర రావణులు (హరమున బ్రవేశించి
 ఎరికివారే తినులో) ఇంతే రాముడు
 “వరమవికాలమున్ దృఢము
 వత్సము, నున్నత మంసభాగములో,
 సురుచిర మా ముఖంబుజము
 శోభిత మా వయనద్యయంబు, ధి
 కర మరికొటి కెన్న నిలు
 కాని తనం బది, కేవలజీవు
 హరి యువతర మితర డని
 యంటకు సంకయమునై చూపగన్”
 నే నీ విగూఢచేహముతోడనే నా బాణ
 ములతో రామబాణములు లక్ష్యమును జేరుటకు
 బూర్వమే నడుము ఖండించెదను అతడు కోపియై
 యేమిచేయునో చూతును. అతని పరాక్రమ మంతయు
 నభుడు పొడకట్టును.

“అతని యస్త్రము వారింప నగును గోపి
యపుడు తెలియును నతని వీర్యవ్రతే
క్రీడయందున్న కంఠించి నీడనున్న
సింహకార్యము తెలియునే నీశుగతిని ?
(విష్క్రమింతురు)

రాము వత్సలాచారా! చూడుడు ఆ వృక్ష
పక్షియు లన్నిటి తొక్కినమాటుగా జిల్లులు పుట్టె
దను (బాణము విడిచి యాశ్చర్యముతో) ఏమి!
గుణికిన్ని వాబాణము మార్గముగ్గయున నెంచునుక్కలై
పడిపోయినది!

శత్రు అది ప్రాతరాగ మేమో?
లక్ష్మి అది విరిగిన బాణమేమో?
ధర దారిలో గుడిగాలి కలజేమో?

రాము తొనిండు మరల బాణము విడతును
(కరము సంధించును)

విశ్వా రావ (దూరమున ప్రవేశించి) ఏమి!
ఈ రాముడు

“అమృత శోపరాగ జని
తామర చంద్రుడనానాభుడై
కమల దళోపయము లగు
కన్నుల నగ్నికణాళి రాల్చుచున
కనుము దొరంగి ఫీకర ద
శన గనుపట్టెడు సింహముల్లు లో
కమలకు ఫీలికల్ప నిధి
కంబుగ, పిచి కసాగ్ర మున్నదే కి”

రాము (మరల బాణము విడుచును)
అందఱు మరల వట్టే యైనట్లే

రాము అస్త్రరాజును వాయువాస్త్రమును
సమంత్రకముగా విడిచి యా వృక్షమును వేళ్ళతో
తెగించి దూరముగా వారవైతును

విశ్వా రావ (దూరముగా ప్రవేశించి) దీనిని
గూడ భగ్నులు చేయుదును

రాము (బాణము విడుచును)
అందఱు : ఏమి? ఆ వెట్టు ఆకైనను గదలలేదే?
రాము :

“అరయ బాణవ్రయోగ రహస్యములను
వికసనుగును వాయువాస్త్ర విరుదహన

నిపుణసంప్రయోగం చిది వీరనింతె;
నస్పృహియ నరాక్రమ మరయు దింక”
(శోపయతో)

“అమితంచైవ ప్రకాశముం గలగు నీ
యాశ్చయ దివాస్త్రము
త్రుడు భంగిన్ దనుపంతరిన్ తీగములో
దగ్గులుగా తేయురన్
వినులాస్త్రం బటు చేయలేనియెల్లన్
పెన్వెంటనే నాదు జే
మాము భగ్గులహరించి వైదుర! నమో
ఘోస్త్రము సార్థముగన్”

రావ (దూరముగా ప్రవేశించి, తనలో)
అహ!

“ఒంటి జరించు సింహ శిరః
పు గ్రమ్మగాడికి ఫీలిహేనువో,
నొంటి చినాక పాణియు మి
హోగ్రుకు మూర్ఖుడు కేతమాసని
కుంట జగత్పొన్నెద, మటు
గూర్పుగ నీతకు వాడే ఫీలియా,
దింట తనంబునన్ గనుపు
తా నిటు జిజ్ఞాసుచేయుచుండగన్”

ఆశ్చర్యవాస్త్ర సంహారమువైతము నాకు తెలిసి
పెరిగెనను నా కుతస్సనామపోయి యెలలో ఫీలి
జనించుచున్నది తావున, నే నిటనుండి వేగముగా
వోపుదును అహ! రావణుడు భయపడుట కిది
మొదటిసారికదా! (నిష్క్రమించును)

విశ్వా! (దూరముగా ప్రవేశించి తనలో)
అహ!

“వరబలమెంతయైన నను
బాంబు సాహస పెన్నుదన్, మహా
గురత సమంత్రపూత మను
తూణము తీయగ ఫీలియాను దా
కరఫ, కలంపె మున్ననను
సామ్యుకు మార్జితమూర్తి యైన న
చ్చరికుడు రామచంద్రుడని
శం బున వద్దుతమూర్తి మాడగన్”

“అతి విఘాతుకముల పరశ్శతము లగుచు
గంపు వనముల మృగములు, తాని యందు

నింకా మొక్కటికే కనపీనుకలై
గలది ప్రచునాద! విక్రమత మెఱయ "

అహ! నిఖల జేవామరబలకులికుడు, అవిగళిత
నిఖలభువన విహారణముడు, మహాశైల లిరుచ మహా
శక్తి ప్రభావుడు, విదితసర్వాస్త్రపంహరుడు నగు
రావణుడే పసితుడన రామని జూచి భయకంపితుడై
మృగైంద్రదర్శన మాత్రమన మృత్యుశోక చారిపోవు
లేడితలె చారిపోయెనగాదా! ఈ దురాత్ముడు రథ
మెక్కి లంకాపురి కేగువరకు నేను పీని ననున
రింకును లేనిచో నీతి దెక్కుతే యనిష్టము చేయునో
(విష్కరించును)

రాము (శౌరసేపు ధ్యానించి బాగుము విడవ
జూచును)

భర ఆర్యా! కాంఠింపుము ఈ కృతములు
దక్షమూటలన బక్షిగములు నిరావాసములై బాధపడ
గలవు

"విలువిలు బాణమేయమము
నీ విది! పక్షిగములు లెల్ల వి
పృలకట మాశ్రయించి తమ
భార్యల దిష్టల గూడియుండు, 20
చలములు లాభువంతు లగు
సత్యము పశులదేహులలో, భవ
ద్వల విశిష్టాస్త్రమొనగని
పాతిమ వానిక మీరు మిక్కిన్ "

"శరజాగతరక్షణమును
పరవాళిము క్షుద్ధిగర్భపరములు నా, ఫి
కరవాళిము వారింపుము
కరమును నుపహరింపు చయ్యన శార్యా!"

రాము: ఈ యస్త్రము సాపరాధము
భర: (ముందు చూచి) ఆర్యా!

"అపరాధాస్త్రం బదియెని
రపరాధం బగు సమంత్రపైసంతకె, నీ
కపగతమో శ్రీకృష్ణ దో
ఉపరంపర, విడువకయ్య! కరము మహాత్మా!"

రాము (చూచి) జొనాడు వారు మన
ప్రాసాదచేటికలు ఓహో! మంథర కూడ (అంత
చేటికలు మంథర ప్రవేశింతురు)

మంథర ఓసీ! చాస్తి పరకములు దాసులే

యగుదురు మీరు మీ పనులు విడిచి యిట నిటు
లాడుదురేల? మీరు వచ్చిన చారిరి బోదు.

మంథర కూ పహలంకి మమ్ము మరలింతు
నేమే? మా చేటికలునున్నార నేన చటకగదను
పనియైన విదప బోవుదును

మంథర ఏమే! ఏ పని కోస మొక్కడి!
బోదువు? ఇది యుచ్చము ఇది నీచము వనక మీ
రాణులు మీ పప్పుడు పనులే చెప్పుదురా?

చతురక నీవును చాపితే మేము మా రాణుల
పనులెట్లు చేయుదుమో క్షోభయు పనులు నీవు నల్ల
చేయుదువు

మంథర నేను క్షోభి! భుక్తికా సభి సమా
వను నేను సేవ చేయును సాణము చేయుదును
మీరు గర్భదాసు విది యెలుగు

చతు ఏమే చాపి చాపి యిది యన్ని మాలు
లందుచేమే?

మంథర చాపే మీరు సేవకురాంజే నన్ను
మా రాణి తల్లిగా పరమ దైవతముగా జూచును

మంథర నీవు చాపి పని చేయుచున్నను నన్ను
నీ రాణి తల్లిగా పరమ దైవతముగా జూచు చున్నచో
మీమ మా రాణులకు దిల్లితో సమ సలమే

మంథర నేను సంస్కృతిము మాటాడుదును
చతు నీవు సంస్కృతిము మాటాడినను నీయ
విషయము, ఆత్మస్తుతి నీచాపిత్యమును కెప్పక చెప్పు
చున్నది గొప్పవ రెప్పమును దమ్ము దాము పొగడు
జూసరు

మంథర మీ రొక్కడ మంకి లేచి పొంతు
మమ్ము నే వాహినింతుచున్నావ

అందెలు (వర్షి) ఏమి చాపి? గూడ వాహి
నింప నధికారమే?

మంథర (తనలో) ఈ గర్భదాసులు నన్ను
మానించివారు వా యితహాసము క్షోభి యితహా
సమే భరతుడు దగ్గలలోనే యున్నాడు ఏమి
లాభము? ఆరదెప్పడు రామునే యనుసరించుచు
తేలికాది వాదనమిన్నాడు ఇట్టివాని మొక్కడను
జూడలేదు. (ప్రకాశముగా) నేను కెల్లి మీ యవివ
యము మా జేరితో కెప్పి యేమి చేయింతునో
చూడుడు (విష్కరించును)

చతు మరూపమునకు దగినట్లు కుటిల భావము కల మంథర పోయినది అమె మరూపిణి యని యామె యనుకొనదు ఈమె విజయగా నందకత్తెయై యైన 'నేమి చేయదు' మధురీకా! గౌరీ మంథరము కడ నున్న పిప్పల వృక్షముల యాకులను గోపి కొందఱు చా!

పుష్పలలిక (పైకి చూచి) దీని యాకులన్నియు జల్లులు పడినవే! ఎండుచేతనో! (అందఱు వాత్సర్యముతో జూతురు)

చతు (భూమిపై జూచి) ఇక్కడ జాల గారి పుర్రలు కలవు నట్లువు డెక్కల పుర్రలు కళ-క్రముల పుర్రలు కలవు

మగ్గు రథములో పురుగు లిటుకు వచ్చి రు. కొందును

చతు ఈ పురుగులే కాని రథము వచ్చినట్లవలెనని లేదో!

మగ్గు (భయముతో) ఏదో ధూతము వచ్చినట్లన్నది బాబో! పొడవు రంకు (విప్లవింపుడు)

ధర భయపడి చేటికలు పరుగులు వేస్తూ చేలనో!

శక్రగు అక్కడే గూఢగిరియోస్త్రము మొక్కి పోయినది

రాము ఎవడో మఱుగుపడి యట నుండియుండ వచ్చు మోగప్రభావముచే మాయాశక్తివలన నవృత్తియుగా నుండవచ్చునని వింటివి మోగులు మోసకారులు కాదు మఱి నాయస్త్ర మిట నెట్లు అదృశ్యమైనది? ఎవడో మాయచేసినాడూ సరే నాయస్త్ర కాశల మాతని! దెలియగలదు. అదృశ్యమై యున్నావేల? ఓ యదృశ్యుడా?

“కనబడకుండుక బాగును
గొనియుంటివి క్షణములలోన గొనిలేవనిన్
అనుమానమేల? క్రశ్మిం
కును రక్తము పాలు కాదు దుష్టాత్మకుడా!

(బాగుము సంధించును) (దురమున వసింపుడు ప్రవేశించును)

ధర (చూచి) అయ్యో! ప్రమాదము భగవానులు ఆర్జునులపాదులే నీ బాగుమునకు లక్ష్యముగా వచ్చివారు. బాగు మునసంహరింపు.

రాము (బాగు మునసంహరించి) ఏరీ గురువులు? మోగప్రభావ విహితదహులై వాచికిర్ణ జూచియుండురు వీరివలననే నాయస్త్రము మొక్క పోయి యుండును చూడట్లును వీరు నా బాగుము నకు లక్ష్యమైరి ఇది తెలియక నేను దోష మొనర్చితిని

“భరముల నిష్కడే సగ్గురు
చరణంబు నిలిపి పరమ సంగభావ్యముగా
శరణంచు క్షమాభిక్షము

త్వరగా గోరువము పరమగవ్యుల నురులన్” అందఱు రంకు (వసింపుని పాదములపై బడి)

“సమణుడవో విగ్గుణుడవో
భగవానుడ గావీ చేయు బాల్గవ మయున్
అగణితమున వీ కృపలే

ముగడా భావనల మూడుము జగద్యంత్రా!”

“నుగులు శిష్యులు నపరంభ శత్రుము చేయ
నుగులు క్షమియుండు వాత్సల్య పరవశలయి
బాల్గవము మేము తెలియక పాలువడిన
దోషమును విస్మరింపి యంతోష మొదల

వని ఇదియేమి? మీదోషము లేగు నాకు
గోపమేల? దీప్తాయుష్యులారా! రంకు

రాము మహాగిరినైన కొండకొండ చేయగల నా బాగుము తెలియక వృద్ధులగు తనపై నేను జూచితిని తప్ప కుమింపును

వని వీవు శిష్యాస్త్రజ్ఞులలో బాల్గవే యైయుండవచ్చును గాని,

“నేను నీయంత బాల్గవ నైనయత్తుడు
నింతకంటెను దీప్తాస్త్రమేను దొర్లి
కాశికుండు మహాశ్రోధ కారణమున
గాని యది నాకు నెట్టిదికార మీదు”

“కవదం బాను కేమంటె బ్రాహ్మణునకున్
గాపాడు జ్ఞకాశిని

ప్ర వి ఘోరములవారినుండి, భయమా వంతై లేదందుచే

భవదీయాస్త్రమునన్, చలంప యనుకున్
బ్రహ్మకృత్యమోగింద్రు లే

ర విజయమున వారిపోవు నన శిష్టం నేమి చేయగలడు?”

అందుచే నన్ను ఒడించి నీవు బాగును విడిచి
యన్నను బాగు దగిలియుండును వలసిన శేషి
మాకును నీ కేధయును లేదు

రాము (వసుస్మరించి)
“ఉరువులు భగవానులు ఋషి

వరులును ద్రవ్యులును గరుణ బారంగతులన్
స్మృతజాన్తులు విత్తము నే
కరమున మిమునేయ నెత్తును సంభవమగునేని

భర భగవానులు మాకే మంగళ మొసంగగోరి
యిటు లనుగ్రహించి విచ్చేసివారో గదా

వసి : శేషను వనసంచార భూమిలను
నిటకు వచ్చి యీ ప్రాంతమున నొకమండు
వుండుట మీది యట గూర్చుంటిని నీదప వది విశ్వా
విక్రమి దని తెలిసికొంటిని

రాము నిమి ! విశ్వామిత్రులు కూడ ఎ
మన్నారా ?

వసి ఆయన రావణునితో వచ్చియుండును
గము విశ్వామిత్రులను జూమలవలన శేషు
గన్యుల మన్యులను విలస, నింతమున మేమాయన
యాకర్షణముకాని యభివృద్ధిలను గాని యంద
లేదు రావణుడు వచ్చి నని వింటిమి అతడు చూచు
బలు పనియును మరయుర జయవర్చి, సర్వవిద్యా
పారదృశ్య పనియు గంటిమి కాని, కేవలమగ్ర్య
లాదగుట

వసి రావణుడు వచ్చి లభ్యు కవిష్టు
చేయుటకే వచ్చివాడు అతని రక్షయితో వారకు
తిరస్కరణవిద్యలన వినుచుగా మండెను విశ్వా
మిత్రుడు కూడ మీ ప్రభావము విని చూడవచ్చును
అతడును రావణుడవలె పలుకుటకు యోగ్యుడగు
ముచే విగ్రహం పయియే వచ్చును

రాము తిరువార ? తిరువార ?

వసి : రావణుడు మిమ్ము జూచి వచ్చినదారితే
నెవరితోయెను ఆ పాపి దారిలో నేపైన బాధకృత్య
మొనరించునేమోయని తపో వనాంతియ దాక విశ్వా
మిత్రు డాతని వసుధించెను ఈ సంగతి మీకు
కెప్పుటకే తెలియ వచ్చితిని

రాము ఐన విశ్వామిత్రులను మేము చూచెద
మన్న చూట

వసి అ. శేష మీకు తెన్నెట్లు వివరము
మనులతో వారని మనస్సున కెక్కునట్లు ఋషి పాద
స్పర్శ పురస్కరముగా వసుస్మరింపుడు

రాము ఆయన శ్రుతియుడని వింటిమి
వసి ఐన శేషి ?

రాము బ్రాహ్మణ వరణములనుకలె శ్రుతియ
వరణములను ఈ కరములకు దగుల నిన్నురా ?

వసి : అరెడు రేపొనువార్తవు
ము తపమే బ్రాహ్మణత్వ హేతునా ?

తపము శ్రుతియును సులను నీశ్రయము గూడ
యలను బ్రాహ్మణ కారణ మందు రట్టి
లయము ను వారితే బ్రాహ్మణత్వము పొందు
బలికి గుండుకొకా ? పెద్దలు కలచి

వసి ఆ మాట సామాన్య తపో విషయమున
మహాతప ఘోషురాక సామాన్య మున్నది విశేష-నిష్
ము

రాము ఐన

వసి : రెప ప్రభావ మెక్కడే కాదు
విశ్వామిత్రుడు రెండే తాపలు ఋషిత్వము బ్రహ్మ
త్వము కూడ పండితు

భర అతడు బ్రాహ్మణుడో యబ్రాహ్మణుడో
మనకేల ? ఉరువుల యాదేమే మనకు కరోధార్థము
అతడు శ్రుతియుడా ? వసుమనే విద్యచే తపముచే
మన కన్నదా యునగ్గుడో యన్న విచారము మనకేల ?

రాము యేను సునూకానిన దరణమే మన
కర్తవ్యము

అందలు ఉరువులకేది యధమో మనకునదియే
(విష్కమింతురు)

మంగర : (ప్రవేశించి) కవల పండితుల
వసిమని సంగతి కంటిని వింటిని అత డెవ్వడు
రామునితోడనే మాటాడును గాని భరకుని లక్ష్య
పెట్టడు పరిజనులు, దాసులు, సందలు రామా మర
కులే రావణుడు వచ్చినట్లు చెప్పవచ్చును. వాని
పనులు చాల వశార్థ జాతివట అతడత్రులి రగుట
వృద్ధుడగు రాజ రామునికే రాజ్యమియ దలచుటయు
వింటిని రావణుడు రామునితో యాచించి జంట
వేయతో నిక భరకునే విష్కటంకముగా రాజ్య
మేల గలడు.

అహ! నా భర్తృహరిక యథా శ్రేయః
శ్రేయః రామ దమ్మనే యుష్మయ భరతుని కా
రాజ్యము రానితో నాపేరు మంభర కాదు అనా
ద్యులు, అనురులు, పితాదములు—నీరిని రానునికి
శ్రీకుపులుగా లేని నేను భరతునే మహారాజును
జేయుదును వృద్ధవనియ్యకుకాని కవట సుమంతుడు
గాని యేమిచేయగలరో చూడెదను అహ్మో!
సుమంతుడు వచ్చుచున్నాడు (నిష్క్రమించును)

సుమం (ప్రవేశించి) ఇతడు విశ్వామిత్ర
సుహృద్ వచ్చెను మరల వచ్చును, రావణుడు వచ్చి
పోయినాడు తన యాతిభ్రష్టులు శ్రీకృష్ణకే యేల
రావణుడు పరిహరించు యిది మహారాజా భవనము
కున్నాడు క్షత్రియ వైరి యాతకు వచ్చుచేయి
అతిభ్రష్ట మిచ్చుచేయి!

“తనమూలంబు నాడి గొడ్డలిని శ్రీ
తన వైచి సంపించగా
దొంగొన్నట్టి విరోధిని బరతు సం
తోషించుటో నీపరు

చ్చి రుచిన్ మించెడి పండ్లొంటి మజ్జియన్
శిష్యుల వ్రుష్టుంబున్
గరుణామయత నిచ్చు కృష్ణము గలిన్
పుట్టు నీ తం ద్రిబిన్
(తెరిసి)

ఇతడు రావణు శివటికి నేనుశం
వన్న సంఘటి విని రాణు లిరుగు చుండి
రాక్షసులందు యుండు సంగతులు
నప్రభుత్వ రక్షకు లరయ వలయు

సుమం (విని) పరే నేను రక్షకులకిది తెలుప
నేగవను, (నిష్క్రమించును)

(గంభీరము ప్రవేశించుడు)

గంభ

రామం ద్విపతి కీరుసంను తెలిసెన్
రామాస్త్ర బాంబులన్
క్రియాశ్చంద్రుల కాశక్తికి వన
క్రియవంతం నెన్నెను
క్రామండున్ భయమందు, వాతని శర
వారంబుచే రాముడే
దో మాధ్వంబున్ రావణున్ దుశుము విం
ద్రుండింక దోషింబగన్.

౨

రాముడె బలంబున వీరుడు
రాముడు సర్వాస్త్ర శ్రేష్ఠ రాజభవం
దా మహనీయుడె చంపును
రామదమున రావణాది దనుజుల నెన్నెన్

(నిష్క్రమించుడు)

ఇది శృతియంశము

ప్రవేశిక!

(ప్రవేశము వలంబున వైతాళికులు ప్రాసా
దమునై)

మొదటివాడు ఓరీ! భవతా! కలుకంకా!
నే నీగీతము వాగీతము చాలసాధునిన్నాను నీత్ర విను
నీగీతము విన్నచేలు కల్పమురా

రెండవవాడు ఓరీ! మాళవతా! విను నీ
ప్వరము గార్వభవ్యమురా

మూడవవాడ మీ యిరువురకు గీతమున్న
నేమియైనా తెలియదు వాద్యములతో నూడిన వాగీతము
మీరు వినుండు

నాలుగవవాడు నేను సంస్కృత గీతము
పాడుదును మీకు సంస్కృతము రాదు అది చాల
బాగుగా మండును ఒక్కపారి వాగీతము విన్న
రాణ మరల వాగీతము విను అదే నా గీతజ్ఞత.

మాళవకుడు: భావ! గోపిలుడు సంస్కృత
మున జరుపువట అది యెవరికి గావలయు? నుక
రాణ వాగీతము వినినా యిక వాగీతము వినుడు

భవకుడు: నే నితడు ప్రత్యక్షమకాల మగు
టచే మహారాజును లేపుట కేలదును గోపిలుడు
పాడుట కనుమతి లేదు

మాళ ఓరీ! నీగీతము విన్న మహారాజునకు
నిద్ర పాలిపోవునురా, అంతే కాదు, భృత్యు
లందఱు కూడ భయపడి పరుగెత్తుదురు

దంఠిలుడు భావ! గోపిలుని వాద్యము లేక,
నీగీతము మహారా తెట్లు వినును? నేను వావాద్య
మును వాయింతును

గోపి నా వాద్యము లేకయ? సమయము
వచ్చినపుడు తెప్పెదనులే

విదూషకుడు: (ప్రవేశించి) మీ రిక్క నేను
చేయుచున్నాను!

గోపి : నుండరా! స్వాగతము విశ్వామిత్ర
మహర్షి వచ్చినాడు. మన మరని జానకలయ

విదూ : ఇవ్వకు

గోపి ప్రతిదివము మహారాజా ప్రాసాదమునకు
ఋషులు వచ్చుచునే యుండురుగదా! మఱి విశ్వా
మిత్రునిపై రాజాన కింత పక్షపాత మేల?

విదూ అయినకు గెండుముఖములు, వాలుగు
చేతులు, ఏపు లేదు గెండుప్రక్కల ముఖమే కన
బడును

గోపి విద గెండు కింత గౌరవము?

విదూ : ఓరీ! అయన బ్రాహ్మణుడు శాస్త్ర
యనుకు రాజులుగి, అక్షిమూలాధారి ధనుర్మరుడు
మందుకెనుకలు మహిళలకు ఆధిపతి ముఖ
పెనుటకన్న శీమికావలయునరా?

గోపి ఆ గెండు ముఖములతో నాయన యేమి
చేయును?

విదూ ఒకచాంగో వేదము పఠించును
గెండుచాంగో కావ్యము లిచ్చును

గోపి? నాలుగుచేతులతో శీమి చేయును?

విదూ గెండిటితో బ్రహ్మకర్మ గెండిటితో
అనుద్ధకర్మ

గోపి కేవల నారాయణునికే నాలుగుచేతు
లుండు నని చెప్పదురు.

విదూ భగవంతు డను నారాయణునకు
నాలుగుచేతులు ఒకముఖము. తయనకు గెండు
ముఖములు గెండుప్రక్కల గెండుగెండు చేతులు

గోపి అయినను నీవు చూచితివా?

విదూ : ఓరీ మూర్ఖా! తేలిక మోడకలెనటరా?
విశ్వాను ఎవ్వకు చూచినదానికంటె విన్నదే
యెక్కువ ప్రమాణము

గోపి ప్రత్యక్షముగా జూచినవారే చూచి
నట్లు లెక్క.

విదూ : ఓరీ! మూర్ఖా! కన్నులకు జొగ
క్రమ్యక జూడ కక్కము గాదు చెవులకు జొగ
క్రమ్యదు కదా?

గోపి : నర నీవు విశ్వామిత్రులగుర్వి
విన్నావు. నీ నిపుడే చూచెదను.

విదూ : నీవు జాగ్రత్తగా జూచి చూచింది
చూచినట్లు వాతో లెప్పు

గోపి నీ విక్కడనే నూర్చుండుము అయినయే
స్వయముగా నిన్ను జూచును లేదా! రమ్మ
స్వయముగా జూతువుగాని.

విదూ అబ్బో! నీ నాయనను జూడలేను
అయినకు గోప చెట్టునట ఏమో! అయన దండు
కావ్యములతో నాలుగు పగులగొట్టగలను దూరమున
నుండియే చూచెదను (తెరలో)

మును కేస్త్రంబులచే జగంబు గరిజన్,

బూర్జుండు సత్త్వింబులో

నను, నిర్మలంబు భయంబు గెండు సునితం

డన్నున్ మహిమార్జుండు, శ్రీ

కౌనె బ్రహ్మత్వము శ్రీత్రియత్వము నా

కౌరావి లేజంబు, ని

మ్ముని మూర్ధస్యకు, గౌరవింపు శిరనిన్

బూర్జుండు లోకాక్షిన్ ॥

అందఱు విశ్వామిత్రులు వచ్చినారు రంకు
బోదము

(విష్కృ)మింతురు)

(ఇది ప్రవేశ)

పత్తుర్థాంకము

(అనన్దుడై విశ్వామిత్రుడు ప్రవేశించును)

విశ్వా

క్రతుర్మణ మనియెడునొక

కృతికపు హేతువున రాము నిమ్మని రాజాన్

బలిమాలెద నాయుస్త్రము

లలిహాతున కిది కిచ్చి యునందితున్

సుమంత్రుడు (ప్రవేశించి) భగవానులకు
నమస్కారములు

విశ్వా యోగంతుడ వాడువుగాక!

సుమం భగవానాదా! నీయాశీర్వదనమున
కృతకృత్యుడైన మహారాజుడే యిటకు విచ్చేయు
చున్నాడు.

విశ్వా : నర మహారాజాగమనము పాటింతును.

(మహారాజా, భక్తిభూతు, కుమారులు, విదూషకుడు, ఇతరులు ప్రతీతి)

రాజా సావిత్రిద్రవ్యం, తపోధనులు, మహామహాలు నగు విశ్వాద్విక్రమలకు దశరథు డిదే నమస్కరించుచున్నాడు (నమస్కరించును)

విశ్వా (తచి) ఆవామయే మగు యశస్సు లభించుగాక !

రాజా భగవానుడా ! కూర్పుండియే యాశీర్వదము కురిపింపుడు

విశ్వా

పరగుడై తత్వపాలకత్వములు నీకు
వలలు నిత్యము రాజత్వవర్తనంబు,
ఏల నిలుచుండరాదు నీపాల శేను
నీనభౌవిజయముగోర నెఱసఖండ !

రాజా

తాము నిలుచుంట మా కుచితంబు గాగు
ప్రభులు తాము కానింపగా వలతులు మును,
తాము నిలుచున్న జగములు తక్కియగును
నిలిచియే యుంచున స్వకర్మవిధ లుడిగి

కూర్పుండుకు

విశ్వా (తస్మిన్మలతో) మహాద్వీ ! నమస్తే

తనీ

తపమున బ్రహ్మత్వము గొ
న్న పరమముగిది లభించె నవంతమహత్త్వం
బపుత నీ కిది చేయుదు
గృహగోమ ప్రతిపదవంబు గృతకృత్యుడవై
కూర్పుండును (కూర్పుండురు)

కుమారులు సావిత్రిలు భగవానులు నగు తమ
డిదే వందనము చేయుచున్నాము

(పాదములు నుడి విశ్వాద్విక్రమకు నమస్కరింతురు)

విశ్వా ! అప్రతిరగులు, దీర్ఘాయుష్కులు, లోకప్రణయభాజులు వాడుతుగాక ! అందఱకు భద్రమగుగాక ! కూర్పుండుకు

(అందఱు కూర్పుండురు)

రాజా తమ తపశ్శ్రీయ శియాశంకములు తోక జరుగుచున్నవికదా !

విశ్వా

ధర్మపరు లాచు జాదులు తనదమండ
నెటులు ముఖంతు లాదులో వృత్తులు నటులె
విఘ్నములు మాకు పాదమనివిధము కలుగ
శేను మగు మాకు మాత్రపశ్రియలు పాగు

తనీ

పరమవృత్తులు స్వధర్మంబు చాటిసేయ
సౌఖ్యమబ్బుట ఋషుల, కాశ్మర్యమగునీ ?
చమరు కలుగుట గాలి వీసమృ లేదు
దీప మారక వెలుగదే దీప్తమగునీ ?

విశ్వా (నగర్వముగా)

కరుణ వహించి రాజ్యము ల
కంటక మానటు మాచుచుండు మా
గురవతి మమ్ము గా గలుగు
కూరులైనను, రాజవంధ్రులన్
బరమనహాయనంపద ను
పాయముచేతను ప్రోచుచుండు ; మీ
కరణి నొనర్చుకున్న ఫల
కారెగ కాడను స త్రపశ్రియన్.

(అలోచించి తనలో) ఇది వాగోరికమ విచిత్రమగుమాటకదా ! ఇట్లందుకు

(ప్రకాశముగా)

అఖలమగు తపోవిఘ్నము లవల ద్రోలు
నిన్ను నొక్కటి యాచించు శేను శేను.

రాజా

అజ్ఞపేయుకు మీయాజ్ఞ అవధరింతు
బరమమామల పాదనీకకుడే గాన.

విశ్వా (తస్మిన్మలతో) భగవానుడా ! అవంత
బ్రహ్మకు ! ఈ దాశరథులు నలువురు యథావిధి
నీచే నమస్కరించెరా ?

తనీ ఆఁ

విశ్వా నీ రేయే కాన్త్ర శస్త్రముల నధ్యసించి ?

తనీ : కాన్త్రము లన్నియు

విశ్వా ఏయే కాన్త్రములు ?

తనీ : మంత్రద్రవ్యైక్యము తక్కు నన్నివిధ్యలలో నీరు విస్తాతులు.

విశ్వా! ఈవయసు వచ్చునదికే నీ దిద్దిదిద్యలు
శేర్పుల లోక సాహిత్యవిషయము ఇది మీ మహి
మయే కాని నేనుకాదు.

వసి

దీనభివృద్ధి గుణముల దీనికు లయ
స్నిగ్ధహృదయము పరమ విశిష్టగుణము
నగుచు గుణ, బుద్ధి, మిత్రత ననవరతము
మొలగి కనిపారు పరమవిద్యలను నీరు

విశ్వా హాయిగా మేటిలోనుండి యనుభవ
జ్ఞానము లేక నీ లోకమును నన్నివిద్యలు శేర్వకరి
గిరి

వసి

విమలకృపితో నుండుబోధనముల వినుట
క్రొత్తతో మననమును జరిపి యెఱుఁగు
టాదియైన క్రమమును నభిలక్షాస్త్ర
సముదయమును శేర్పిరి దరుద్రుని

విశ్వా ఎప్పుడైన నెవరైన కిరివి బరిక్షించిరా
కిరివి!

ఎన్నడు గురుండు కుప్పిగృహదయ నుండు
కృష్ణుడలబోయె జ్ఞానవిశిష్టనిగద,
సర్వమును సంజితము విసర్జయెన
ప్రణయ మురయు గుణాధికత్వము విజయ

వసి వీరివి బరిక్షించగల సమర్థులే యింత
వలకు గానరాతెను (భీమారులతో) రిహాయమృంతు
లారా! విశ్వామిత్రభగవానులు మిమ్ము ప్రశ్నిం
తురు మీరు సమాధాన మింతు

భూమారులు చిత్రము

విశ్వా భూమారులారా! ఆప్రతిమానకాస్త్ర
విదులు, గురువులు, భ కంతులు నగు వసిష్ఠులవారు
మీ కేది శేర్పిరి?

రాము (లేక) సమస్కరించి) అన్నిటికంటె
ముందు పురువులయెడ విషయము, స్నేహితులయెడ
ప్రణయము, దీనిలయెడ దయ, శత్రువులయెడ నిర్భ
యత్వము మాకు పురువులు శేర్పిరి పేదప భగవానులు
నాలుగు వేదములు సమాత్మోదనముగా వ్యాకర
ణము, ఆద్యపద నిర్వచనము, గ్రహచారము, పరింజతి
యోగకాస్త్రము, భూవారాధనకాస్త్రము, చతుర్విం
శతీవ్యవహారవిధయము, వాసిష్ఠ రాజకాస్త్రము,

మేధాతిథి వ్యాయ కాస్త్రము, కాశ్యపు
విమాంసకాస్త్రము, నిత్యసోమ్యోపయోగకాస్త్ర
ములు, గణాశ్వాసరత్నపరీక్ష, కేవలజ్ఞానము, కాశ్యక
మున్నగునవి శేర్పిరి వర్ణన కన్నయు కానుగా యి
యును నేను గొప్ప వివాది కాన్ని జ్ఞాపక
కున్నది

భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులు

అహ! అర్జుని మహానుభావత్వము!

దృఢమం దేనిగుణము లేకంబునైన
గాంచు నుత్కర్షిభరితము గాన నటలే
స్వీయగుఁ యు అత్యుత్తములేకే వయ్య
స్వల్పములు గా నెత్తుకు చెప్పం దెలరు.

విశ్వా సంతుష్టులైతిని ఇక కస్తూరి? ను
మెట్లు శేర్పిరితో చెప్పకు?

లక్ష్మ (రాములతో) ఆర్జు! నా కాల్య
చాలము క్షమింతుకు దీనికి సమాధానము నేను
చెప్పుదును

రాము లే

లక్ష్మ (విశ్వామిత్రునితో) భ వానరా!

అన్న యెఱుఁగును నేదెందు లన్నిటాను
శ్రేష్ఠుకును శ్రేష్ఠుకును నా విశిష్టకృత్త
కాస్త్రముల, మాకు నెదియు లేకంబు తెలియు,
గాని యెట్లులు నరనికి గాము సాటి

మణియు

జనక సాచారవింశ ప్రసాదము నను
అస్త్రశస్త్రాదివిద్యల నాజేలేరి
వార, మయ్యది విజయనే వాచితక.
నిత్యమును సాధనము చేసి నే నీనామ

విశ్వా

కాస్త్రశస్త్రములు లెఱుం బావినట్టి
సమర్థుడీయె యగు లలలారి మాను
మంభజాడు వాటిలమెల్ల గ్రంథంబు
మరల నింపుట యుత్కర్షణమునానుకరింప.

వత్స! నీకు గల రామభక్తికి ని స్మృతయను
పభవందింతును ఎచ్చట ప్నేహము, భక్తి ప్రకాశం
మనో యెదట గుణము మంతును మీ కస్తూరిస్తూరి
భవము నెట్టిచట ప్రదర్శించితిరి? ఏలన

మధన మొనరించిన గాని దధిది గాదు
శ్రేష్ఠమైనది నవనీతసిద్ధి, యిటులే
ప్రళ మనుభవము లేనిచో విరయి యగును
నదియు వృథులకు గాదు సహాయకారి

విదూ ! నాకు మరల దధి తొవలయును దధి
తిన్న ఘృతము తిన్నట్లే కదా !

రము

వస్తువున కెత్తు ద్రవ్యరూపములు గిలకు,
వాక్యవచముల కుర్తు భావములను,
గురులతో మెత్తి వాచింబు నెరవవరను
అటులనే శాస్త్రము ప్రకౌశ మంద గాంచు
మతీయు

పెట్టువాకుల ఒలియింప కేయగలము
లేల ముక్కల బొడిపాడి కేయగలము,
అస్త్ర శస్త్రములన వృక్షము ను ద్ధృ,
మిది యొనర్పంగ ననుభవ మెసగు మాకు

విశ్వా
విషయ విస్పన్నత ధిక విలసితములు
మీరు పరికిన పురుషులు మిమ్ము జూ
తెలియు మీకున్న శస్త్రాస్త్ర నివృత్తి
సంకేతము లేదు నాకయ్యై సంకేతము

ఈ యథార్థపద్ధతి యెచ్చును లేకు అస్త్ర
ముల కెట్లు గపిల్గుల మీదవిత్తరి నిడుముగా క్రితంపా
తీరను.

విదూ పెట్టుఅకులు కవనన శేమి లాభము?
ఎండిపోయిన పెట్టు కొమ్ములు విలోగినను ప్రాయ్వి
లోనికైన వచ్చున వంటచెలకునకు జాల జిక్కుగా
నన్నది మామె

రాజు విశ్వామిత్ర ధి? వానిల కిది చెప్పలేదు
శేను వీరి వస్తువులకు లేటకు గూఁపి గొనిపోవు
చుందును

విశ్వా వనములందలి కేసరి, గజ, మహిషాదు
లగు మృగములు రాజుల శేమి యపకారముచేయును?

రాజు అది యావులను సన్ధ్యములను పొంపిం
చును

విశ్వా అది బలిద్రుములై ధర్మ ప్రజాపిత కర్మి
చిన దంపివదగినవే కాని, శస్త్రాస్త్రములతో
బంపదగినది కావు ప్రకృతి జలలను రీడించుచు

ధర్మలోపమును గర్హించు మహాబలవంతులగు రాక్షసు
లనే శస్త్రాస్త్రములతో సంవతలయును, వీతో గూడ
వీరి నావి! దీనికొనిపోవుటవలన వీరికి యుద్ధ క్రియ
లేకు తెలియును?

రాజు ఒలవంరము లగు మృగములను దగ్గరకు
రప్పించి వానిని వీరిచే బంపించి వీరి విభుగత వరయు
చుందును

విశ్వా సరేకాని, పాపాన్ని లగు రతి గుల
జూచి యూరవంబు తిరు

రాని గ్రామవాసులు కృషీవలుల, గోపా
లురు, వణిజులు, సార్థవాసులు నెత్తరులు రాక్షస
పీడనండి కాపాడ న్ను గోరలేదు

విశ్వా అకురులు ధనబంబులు తారు అందుచే
శ్రేష్ఠీవలలతోలి! తోజలతోలి! రాదు తపోవనము
లందు యజ్ఞములుచేయు తావసులకు విఘ్నములు కలి
గింతురు

రాజు ఋషులు కాని తపస్కులు కాని న
మీ సాహాయ్యము కేయ మని కోరనే లేదు

విశ్వా ఋషులు తపస్కులు స్వతపోరక్షణకై
క్షత్రియ పాహాయ్యమును యాచింపరు.

రాజు నన్నెవరును గోరకుండగనే నాకు
కలియని క్రతువుల నెట్లు యావుమాలుగును?

విశ్వా

“ఎవ్వరు కోరగా దమము
నెప్పుడు బాటకక్రాలు మూర్ఖులె
నైవ్వరు కోర వాయు వది
యెల్లడ మీను జగంబులోన? క
న్నెవ్వరు కోర శేషుడు మహిళా
దలపై నిలువుకా? దలంపగా
నవిధి రాజు పాల్లల వయచిత
ధింగి నగంపగా దనున్”

రాజు పావులను కావముచే ఋషు లేల వివా
రించుకొనరాదు?

విశ్వా కపించుటవలన ముగ్ధము క్షీణించును
అందుచే దావను తెల్లవ్వదును కపింపరు

“కావ మనహృషావజన సం
తత కాక కోగ్రదంపయా;

తాపవృత్తిలో మెలగు

ధన్యుల కయ్యది సర్వమున, జనా

లోపితకోప మయ్యది, యె

ఋంగ, ఫలం యెది తాపకీనను

స్థాపితోద్ధి తార్థుణసంపద

కంక ? సెఱుంగ కేవలము !

రాజా సంతోషము నాకర్తవ్యమేమో తామే
సెలవియుదు

విశ్వా సరే ! ఒకేసారి రెండు చెప్పమన్నాను

రాజా ఏ కవి ?

విశ్వా గుణపాదమకయోత్కృష్టమనీ కుమా
రుకును రామునకు దివ్యాస్త్రములనుపదేశించితివా ?

రాజా నానేర్పిన దివ్యాస్త్రము లన్నియు
గుమరుల కొసంగితిని రాము డని యన్నయు
జక్కగా బ్రయోగింపగలకు నాకు రెండుస్త్రములే
తెలియనివి

విశ్వా ఏ కవి ?

రాజా బృంధతాస్త్రము, బ్రహ్మాస్త్రము

విశ్వా బ్రహ్మాస్త్రమిదు లాంకిక కవిత్వ భగ
వానులే

కవి నేను బ్రహ్మాస్త్రసంహారము చేయుగలను
గాని యేయలేను

విశ్వా అవి రెండు సెజీగియే నేను బ్రహ్మర్షి
మందినాను

రాజా బృంధతాస్త్రములునూ దమకు చిలి
యునా ?

విశ్వా చక్కగా

రాజా అగుదో గొంతకాలము తా విడుదుండి
కుమారుల కవి శేర్ప నర్థింపుమన్నాను

విశ్వా అది యర్థములేని మాట

రాజా ఏల ?

విశ్వా

“అర్థి యరుచును చాల గృహంబునకును
చార యరుడడు వెంట వాతనిని గోర,
దప్పి చెందినవాడె కడకును సరము
సరము జడగడు తప్పి, తుదో నరుని మరల,

రాజా నా గృహమంతయు దమదే తమకు
నేను నమస్కరించితిమే నా యీ సర్వస్వము లేమ
యధీన మయ్యెను తా విటనే యుండి మ మృత్యుగ్ర
హింప గోరుదును

విశ్వా రాజగృహంబు నానా వ్యవహారా
కులము సౌధసౌగంధ్యములను విడిచి తవ్యభలాళిమలను,
త్రతపరంపరానీతులను, బ్రహ్మవిచారనిహిత మన
స్కులము ను మావంటివారికి మరల నిటనుండి నేల
తలంపు కలుగును ? గృహస్థుని యాచానము వివిధ
గ్యాపారనిలయను బ్రహ్మపరులక్రియలకు నేతాంత
వాసమునకు యోగ్యముకొడు పర్వకాలలయందే నిర్ణ
యముగా కనించు తాపసులకప గృహస్థులు కచ్చి
యుండుగలరా ? తాపసులు రాజసంపదలను ముట్ట
సొల్లరు

రాజా తమ చిత్తము నేను పరిహేయన కన
లేదు

“నేను నుత్తరీ భృత్య పరి

నిష్కిత మంత్రిబలంబుగా నుభా

మాన సుఖానవాస ము

హోర్తిమ హోళ, నాదకంఠుతో

మానిత మామనీష మణి

మంజన కేరి కనాదకంఠుతో

మీ నుత పాదపద్మముల

మెప్పుగ చేసెద దావక్కాలన్ ”

విశ్వా దుద్రవ్యేదిము, మునిమనము, వీర
పాణి, రామారుచి, బలవికైది సంపదలు నన్ను
బంధింపజాలవు

కవి యుక్తిపరుల వివిధ యేదియు బంధము
నొసంగజాలవు ఏలన, గంధాశ్రయము, దుద్రవ్యేదిము
నకు విలువకుదు భక్తిలే మునిమనమృణా రంజింప
జేయకన్యును ననుస్కారముచే వీరపాణి సంకసిం
చును దాక్షిణ్యము చూపినచో రమణీసౌందర్యము
కాధింపజాలదు

విశ్వా ప్రాకృతు లగుజనులు ప్రాసాదవాసు
లగో గుణము గుణింపరు ఇంకను దేశకాలపాత్ర
ములే వస్తుగుణవికాస హేతువులు ఎట్లన,

“సరసున సరోజకలి వికాసంబు గాంచు
మలయ పర్వతమందన కలయఁ జంక

వంటు, వస్తువు లట్లు స్థానమునుబట్టి
వర్గింపుచేయును, తపోయించి వ్యక్తిగతమున "

మతేయం

"వెట్లు చిగిరించు మధుకూడినీధిలోడ
నమిలి వర్తించు వ్యర్థవం గడంగి
వాంస శిరదాగమునున గూయించొడంగు
గాలమున సర్వమున నుజ్జరితము లగు

రాజు కుమారుల కీరంజస్త్రములు తెలియవు
కాన, చారు నాకంఠే నధికులు కావలయును
అంచుచే నవి తామిటుకొని వారికి శేర్వకలయును

విశ్వా నీ వట్టకుగూడెను

రాజు నిల ?

విశ్వా నాయావన మోఘమున పక్షమున
ని శ్వేమియు నకుంగన

రాజు

"నకలనరాదరించు న
శిం జానరింతును మీకు నంగు నా
కిక వలదీమియుకొ మరల
కన్నకు దిమ్మకుకొ య శ్చమై
కుక్కగులు కై కొనందలను ,
బాడ భవాద్భుత లుక్తమోక్తయత్
నకరుణ శేది కోరినను

స్వామి! దుష్కంధక యుండు గాంతుకే!

విశ్వా శేను వి శ్వేమికోరునునో యది తీసి
కొని నెంటుకే వనమున శేచును

రాము లజ్ఞానీపుడు

విశ్వా రామురి యాచింతును

రాజు ఎందు కొంటు ?

విశ్వా శోయదలచినవా నిచ్చెడునానిధుము
పుచ్చుకొనువారి నడుగరాదు

రాజు చెప్పకు, ధనాదులకా ?

విశ్వా మాద్యుతు లగు యువకులు ధనాదులు
కోతరు.

రాజు . రానుడు నా ప్రాణముకదా ?

విశ్వా వికశేమి ? మహాత్ము లడిగినవారికి
ప్రాణ మియరా ?

రాజు రామునితో శేనుకు వచ్చెదను

విశ్వా నీ విచ్చివది మరల నిట్లు విశ్లేషించ
జాతువా ?

రాజు

"కారణము లేకయే రాము గావనమున
కంపి తిమిలోడ శే నెట్లు లకట ! వృహను
నందు వివేకింతు మునలినై యక్కటకట !
జీవితము నెట్లు నిలుపుచు శిష్యులు ప్రభు ?

విశ్వా కారణములేకయే యని యనుట పొడి
గాదు.

రాజు కారణమేదో చెప్పకు

విశ్వా వదిలినములలో బూర్తియగు యజ్ఞ
మొకటి శేను జేయుచున్నాను

ననీ ఈకాలమున యజ్ఞమేమి ?

విశ్వా

"యజ్ఞదాశ తపంబుల నవతరతగు
చేయుటయై సర్వ పుల్లరు శీఘ్రగతి,
ఎపుడు చేయగ దలవరు, నెవరు కాంతి,
యపుడై తలపోయినచు యజ్ఞావనరము
ఆ నాయజ్ఞము శిస్త్రజ్ఞపాహాయ్యము లేనిది నిజయ
వంతముకాదు సర్వశిస్త్రునిరువల రాముకే యజ్ఞము
విర్విష్టు ము గావింపగలడు

రాజు విఘ్నము లెట్లు కలుగును ?

విశ్వా మారీచ గుణాహా ప్రయుఖులగు రాక్ష
కులంబి.

రాజు శేను నైర్విఘ్నహితుడనై వచ్చి వారిని
ఎంచురింతున

విశ్వా రాముడు తక్కు నొరు లందులకు సమ
ర్థులు కాదు

రాజు

"రాక్షసులు నిర్ధయులు బలరాజితలును
రాముని పదంబు లేద మృదురమృదు లగు
నెటులు రక్షించు యజ్ఞంబు నిం కిరిండు
వనజము వనాగ్ని వార్చిగా వలరియై ప్రభు ?"

విశ్వా .

"కాలాత్కండు త్రిలోక సంవృతతమా
భంగంబు గావింపగా
బాంబుగాదె; వనిన్ మృగావళికి దా
పంబియదే నెంతాత్రం

శ్రావణన, మణి యెట్ల రాముడిట ర
క్షాదాపకంబై భరిం
కాలింపన్, కయ్యెన్న నేల తలపన్
కార్యప్రభా రాగిన్

మరియు
“తొలక గల్గిన రివ్యాప్తములను తెంటి
రామునకు దల్లెదను నేను గ్రహమూర్తి
నైన నదిదన ప్రణయంబున, నందులవ
ను ద్రిగోత్రులకల్గి యెపు, నమ్యు”

రాజు అట్లన గురువు లు కన్సిద్ధిగవానుల
నడుగుదును (కన్సిద్ధిగో)

“దేవ! అవియ్య నే నేయులెల్ల దేవి
తావత్తాను కాలింకు రిద్దగును
దర్శనోనియు గురిపరిత్యాగ మదియు
రెండు దుస్సహాయ నాదు నిండుమది”

విశ్వా రాజసింహ! ప్రతిజ్ఞాహాని మహాపాత
కము కాతో రాముని బంధులు పుత్ర్యత్యాగము
కాదు నిలు

“ఎంతప్రీతిగూ రాము నీకు నదంతం
నెక్కుడు ప్రయంకు నాకును నింత కలికు
నూతివాస్త్రమహావిద్య ప్రీతి గాంచి
దత్తరంబు నమ్యు నీ నిధిని

నని విశ్వామిత్రునింట రాము నిరీపతో
గట్టియవిష్టము కలుగ దని నాకు హామయన్నది నీకు
ప్రతిజ్ఞాభంజనము కాకుండు రాముని బంధులు పంకి
హింపకును

రాజు అట్లెడలుదును (రామునిగో గడ్డ
మాగా) తత్స! గాగ! భగవానునితో గోయరయ్య
రాము (నమస్కరింప) కనుగువు

అక్క (లేచి) మహారాజా! పురుషా!
భగవానుడా! నే నాదు నమగమింకున

“నీ పరి వ్రతము లాగ నేలను
దత్తాన్నిగ్రహించి ప్రయం
బున కిగగులక కలంబు
నెవలక బూతాస్త్రవిద్యాదికం
బున నేర్వంబులే నాగమయలక
బొల్పంబులేకక సహ
యనున ర్తించితి నాదు నిం
కదనిలో నే నేను వర్తింపెదన్

విశ్వా
“కుణము జూ రాముని వీరి మనవు నీవు
దయ్య రామునితోడ వనయ్యవకును
భరతశత్రుఘ్నులు
“నుమ్మ వికనాకి విారు వనయ్యవకును
బోవ మేము న వర్త మాత్రావరికి”

రాజు (గట్టిటితో) ఏమి? అందఱు పుత్రు
ల! ఇట్లురా?

నని విశ్వామిత్రునితో రాములక్కలు లేదు
దురు మీ రింపును వ్యసంబు కండ్లి నేవచేయుదు
నిలనే యుండక

రాజు (కమ్ములు మానీ) అట్లుగక అక్క
నాకు బోయివచ్చును

రాము, అక్క మీ మిత్రులే భగవానునితో
గోవలయువా?

విశ్వా (నవారించి రామతో) ఈ దీప్త
మాదు మీ నే పోగలక నే నిలు నున్నచో రాజు
లకు గాని నమ్మ గాని తోనిపోగలకు రాములను
గొదిపోవుతో నాకు కావకత్తు చేపారకు నమ్మ
గొనిపోవుతో నే రాములనే గట్టింపెదం

విశ్వా
“రెల్లలగి విత్తులగ నాజిల్ల నీవి
యెప్పుడు ప్రసాదమంగర మాదరింప
నేయుడి మీగు మనసుల స్త్రీరాంతి
యుదమును నని కేలేర మండుకయ్య!”

రాము, అక్క చిత్రము

రాజు అమాత్యా! కేరందలును విక్రమింప
నేయును నేను పర్యాటకులకు నరికెత్తురమున నేను
గును విదయా! దారి మాపును

(ప్రతీచరి ఇటు ఇటు (విశ్వామిత్రుడు తక్కు
నందలు నిచ్చిమింతురు)

విశ్వా తోరినకోరిక నిధింబులచే మనకు
కుదులుబడిపది

“చేయుదును రామునే నద్వితీయుగాగన
నస్త్రునిద్యుల నమరుల నాగగొట్ట,
రావణుని శక్తి మందమాకేవ గంటి
ప్రీతి గల్గె నిధింబు నభివృద్ధియలు”

(నిచ్చిమింతురు)

ఇది భరతాంశము.

“మహా ప్రస్థానము”

శ్రీ పొట్లవల్లి సీతారామారావు

“క్రీస్తుని జూదావారి కనుక కావలసివచ్చినది” అన్నాడోక యలంకారికుడు కవి కావ్య వని క్రీస్తుని చిత్రించుట కవికే తెలియునట అందుకే విమర్శకుని బుద్ధి కవిప్రతిభ వెంట ప్రసరించి తద్గతమైన కవిత్వమును విప్పిచెప్పవలెను అంతేగాని మూల సూత్రమునకే యె సదుపేట్లనుకొనడం కవి యధర్మములు ముగా కావ్యము నిర్మించునో రచనములుగా విమర్శకుడు కావ్యమును జూడవలెను తాను భావించిన వండులేవని విమర్శ విమర్శయే గాదు కవినిష్ఠాంతము. “తో” మన మేకేధినించకపోవచ్చును కాని కవి కత్తి గలవాడైతే నా కత్తిని యొప్పుకొనియే తీరవలెను కవికాలమునాటి సాంఘికజీవనము, — కవికిగల తాత్త్వికబుద్ధి, — కవికిగల సాంక్షికత్వము ఓనిని చలించి ప్రాసంగికమాత్రమున విమర్శ సంపూర్ణము గాదు అది *Comparative Criticism, Historical Criticism* అను పాశ్చాత్య విమర్శ ప్రతినిధి ముఖమాత్రమే కాని నిజమైన విమర్శకుడు తన బుద్ధిని కవిప్రతిభ నంట ప్రసరింపజేయును ఆ ప్రతిభను పట్టుకొని చెప్పటమే విమర్శలోని ముఖ్యాంశము

లోకములో నన్ని భావములు రసములు గులుగా నుండివు రసానుగుణములైన భావములు కొన్ని మాత్రమే యుండును ఆ భావములన్నియు పూర్వ కథలచే నవంతముగా నుండియులది చెప్పబడినవి పూర్వకథల సంఘటనలన్నియు నా భావములను వ్యక్తముజేయుట కేర్పడినవే అట్లు రసానియులు ముగాలేని భావములకొన్నిటికి సంవత్సరమిచ్చి యా భావము నొక చతుర్మూర్తిగా మార్చిపోవిన కవి శ్రీ శ్రీ “ఏవమథైవ కవి తన ప్రతిభనుబట్టి రసవంతము చేసికొనెను” అన్న అలంకారిక వాక్యము వస్తువిస్తుత్పత్తిగల మామాత్రమే అయిన శ్రీ శ్రీ భావములు రసవంతములుగావా? అది ప్రస్థించవచ్చును రసవంతముగా విభావించి కల్పించే భావించుటయేదా? అట్లెడో ప్రతిభావ్యమన

నేదోవిధముగ విభావించి కల్పన జేయుచును “మృగో, భావతీ” అన్న వాక్యముగూని రసవంతమే కావలసివచ్చును శ్రీ శ్రీ భావములు రసవంతములు—అపూర్వము—ఓనిచే సాధింపదగినవి కావని నా యభిప్రాయము వాల్మీకి, వాల్మీకి పూర్వపు గ్రంథముల సృష్టించుటలో నెట్టిసాధములు పొందినో నేనును ఈ ఛందమును సృష్టించుటలో శ్రీ శ్రీ అట్టి సాధమును పొందవలెను యితరయోక్తి కానేరదు

శ్రీ శ్రీ చదువుటతోడనే ప్రభుభువును జూరించునది యితని కల్పముల పొందిక ఒక విధముగా కల్పవలసినవికై యీ కవి విలక్షణతయంతయు నా కల్పముల సంఘటనలలో యున్నది. ఏ కల్పమును ముట్టుకొన్నను గింపురుమరి మ్రోగున కొన్ని కొన్నిచోట్ల కల్పముల కర్మమే యుండదు కాని యా కల్పసంఘటనచేత ప్రధాన భావమునకు దీర్ఘమృదువు ఇతని సంఘటనలోని యొక లక్షణము ఉచ్చారణ విచ్చిత్రి సామ్యముగల కల్పముల నొకచోట పొదిగి భావము నుద్వేజితము చేయుట

“ఇరవై కొరల, అరవై కొమ్ముల,
మూరలూరకల్కొటమలోకి
కొరకెక్కున్నా, కొమ్మకెక్కున్నా,
కర్కాటక కల్కొటమలో”
ఈ కర్కాటక కల్పమున కర్మకర్మలేదు కల్కొటకత్తియుయొక్క అవతరిక క్రియను కూర్చించుట కవిచే వాడబడినది ఇట్టి తనంతమున్నది
“బాదుగురంగ బావకథాచలం!
శివవైద్యుల భిక్షుభూషణం
భూషణం, భావం,
భుంట్ల మంటల
కంటక కంకణ గంగలలో?
చిటికెల మెటికెల చిటపటలో?”
ఈ కల్పములంతయు కవి నుద్రేకముల సప్రయత్నముగా వారించును. అది లోకములైన భావ

మలన చనుక్కారము గల్గించును. రహసులము
లైన భావములు శేవలము శక్తిప్రతిములుగానే భావించి
చవు దాని! నూచులో దిరుగవలసిన కల్పనము
లనేకములు గావలెను అందుకే యాలంకారికులు
“ప్రాణోయమకే చిత్రే రసపుష్టిర్న దృశ్యతే”
అన్నారు ఈ భావములు రసవంతములు గావు
కావున నేదో శబ్దముల యింద్రజాలముచే మెలసి
పోయి చతుక్కరచూపులగును చిహ్నున్ని లాట
లాడునపుడు “ఉరుములు మెరుములు ఉటారు
తీగలు” ఈ శ్రేణిలోనితే అక్కడ శబ్దములకు
దిండుకన్న ప్రాముఖ్యము అర్థమునకు లేకు ఈ కవి
సభిమానకవి ద్వీపచర్య ఆయనకునే శ్రోత్రశ్రోత్ర
సందర్శనలు వృద్ధిచినకవి *Dictation* లో వర్ణించు
చేసినదేయి అందుకే ఆ కవి

“కవి! నీకగళవ్యంగ్య
కళా కాచాళనాకాచాలిలో
కలసిపోతివి! కరగిపోతివి!
కానరాళ కదలిపోతివి!”

అని కీర్తించినాడు ఇదంతయు శబ్దముల
యింద్రజాలమే

ఈ కవి శబ్దములబోధయే భావమును క్షురింప
జేయును ఎంత తీవ్రభావమునైనను శబ్దచ్ఛాయల
యాశ్రయముచే పరువెత్తించగలడు ఆ శబ్దములను
గిలుకరించి గిలుకరించి కరుకల్పించును ఆ కరుకు
భావోద్వేగస్ఫూర్తము అంతేకాని ప్రతిశబ్దమును—
అర్థమును—వివేచిని మోచినచో సర్వము సరిపో
వచ్చును కాని భావోద్వేగము క్షురింపదు పదము
లను వ్యతిరేకముగా వాడి ఈ కవి అనేక చనుక్కా
రములు జేయును

“నటసూర్యుడీ
నిటాలాడీ పగిరిందట!
నిటాలాగ్ని రగిరిందట!
నిటాలాగ్ని!
నిటాలార్పి!
నిటాలాడీ పటాలమువి
ప్రపంచాన్ని భయపెట్టింకి!”
“అద ఝాఁ! ఝాఁ!
ఝటక్, ఘటక్

హింసనదని
ధ్వంసరచన!
ధ్వంసనదని
హింసరచన!
విషవాయువు,
మరశీరంగి,
టార్పిడో, టార్పిడో!”

ఇట్టి శబ్దసంఘటన పరుగులు కష్టము ఈ కవి
లోని ప్రాణమంతయు నా శబ్దసంఘటనమీదనే
యున్నది శ్రీశ్రీయనుయాయులు శ్రీశ్రీకలె ప్రశస్తి
లోనికే రాకుండుటకు ముఖ్యకారణము వారియిం దీ
శక్తిశ్రీలో పించుచున్న ఆ సందర్భమునకు— ఆ భావ
మునకు—ఆ శబ్దసంఘటనయే ప్రాణము అది లేనిచో
నా కవిత్వమే లేకు అసలూ శబ్దవివ్యాసముగలవాడే
యీ కవిత్వమునకు ప్రయత్నించదలెను

ఇతని యువయు శ్రోత్రు “అకాశపు లైదా
రిలో కాటు తెగిన యుంటరి యొంటెలా వుంది
బాటిల్లి,” “కవికేళిరముగా కదలకు కొండ” ఈ
యువములు రచన రసమునకు పన్నిహితముగా పోవు
చున్నదేమో యిచ్చి శ్రమ కల్పించుచున్నది
చంద్రుడు శృంగారమునందే యుద్ధిపనవిభావనగా
వాడుట మనమెఱుఁగుదుము ఇక్కడ చంద్రుని
పిండితోపొల్పిన పైఖిరి కవి మనస్థితిలోని శోకము
మదీనీకీ దెచ్చుచున్నది “నూర్చున్న మనలిది యారిన
కుంపటికలెనున్న” దనట, “రాత్రి పల్లవిరాతివలె”
నున్నదనట కవి ప్రతిభాధీనమంతాని విచిత్ర మనః
ప్రవృత్తిని బోధించుచున్నది అన్ని యలంకారము
లకు మునుయే మూలము ఈ యలంకారముచే
భావము లేరికగా క్షురించును ఉత్త్రేమారులు
భావమును మిక్కిలి స్పష్టము జేయును ఈ కవిలో
భావము మూటిగా లేరికగా క్షురించున దీ యలం
కారము పట్టులలోనుత్రమే మిగిలినదంతయు అక్ష
రయోగముకెత్తకొనకలసినదేయి అలంకారములు
వాచని కవి యుండకు కొండవేళవుల యలంకార
నిర్మాణశక్తియే వారి కావ్యనిర్మితిలోని ప్రాణమన
చున్నది కాళిదాసుని యువకు, కృష్ణరాయల
స్వభావోక్తియు నీ శ్రేణిలోనితే. ఈ కవి మౌనక
క్రమాలంకారములు వాడును కాని యని యంత వసు

తొక్కరముగా నుండవు. కొన్నిచోట్లు క్రమాలంకారములో వదనగూడ తప్పియుండును.

“వృద్ధ, వరకముల, వాయుదేవాలి
తెలి, నలి, తలపులు తెఱచి మాసికొనె
వృద్ధ, విలయ, హేమంత, వసంత,
ధ్యాంతకాంతి వికాంతి చేళలో”

వృద్ధ విలయములకు క్రమముగా వసంత హేమంతములని యుంపవలెను కాని యిందు తప్పి న్ను గూ నున్నది

ఈ క్రిందిచిత్రముచేత భావమునకు ప్రుప్తి రాక పోయిననూ చమత్కారము జరగును ఆ చమత్కారము కనిపినప్పుడొని చురుగుదనమును వెల్లడించును క్రిక్కి మనస్సు చమత్కారము తిరిగిన వన్న ముద్దవంటిది ఆ చమత్కారములో మరల పోక నైశిద్ధ్యమున్నది హిరణ్యాక్షుని హిరణ్యపేత్రుడగుట—హిరణ్యాక్షుడు యా న మైన కల్పము అందుండి హిరణ్య పేత్రుడని విరుద్ధ హిరణ్యమువగా పొంగారము దిబ్బుగలవాడు వర్షము స్ఫురించుట కొను కట్టు చతుర్ముఖులను అట్లే ప్రదర్శనకొనెదగును—చాని వ్యుత్పత్తిగలచే భక్త్యనుకలుగుట ఇదియన్నియు క్రిక్కి కనిర్పయనకు పెదగుపెట్టు కొనుట కేదగున్న యుక్తులు ఆ యుక్తిచేత జరిగిన ఘోషితిస్సు, రణ—ఆ స్ఫురణలో నొక విచిత్రమైన యనుభూతి—అయినానుభూతిని పొందవచ్చి కల్పముల పోత విలక్షణాంతి విలక్షణముగా నుండును పంకజ మువగా కనులమది యర్థము ఇది దూఢము ఆ కల్పమును తీసికొని కవి చిత్రముగా నామునేయును “పాపపంకమునుండి వచ్చాను ప్రుట్టించి” ఈ విరుద్ధత ఈ కనిర్పయనకు కొభాహేతువులు ఈ మాట విరుద్ధమన్న చమత్కారముకొనుట భూర్వకపులు చేసినవారే అందులో ప్రబంధకపులలో నిది మొదటిదిగా వచ్చియున్నది విజయవిలాసకర్త “అమృత కైలః నా హృదయ మమృతమైనది నీవి యుద్ధవద్ధ” అను వద్యభాగము ఈ శ్రేణిలోని యొక చమత్కార భావమే ఇదంతయు చిత్రకనిర్పయలోని భాగము ఆ భావములకు—ఆ ఘటమునకు—అని యొక్కడ ప్రుట్టినయెత్తు ఈ భావములు—ఈ ఘటమున కిది యొక్కడ ప్రుద్ధనిర్వకతావు. అసరిక్కడ రసవర్చక తాత్పర్యము. కే తల ము ముద్దివనమత్తరముకొనుట

మాత్రమే యది బ్రాయబడినది. ఈ రచనకలన కలుగు ఫలమే యది

ఈ గ్రంథములోకల్గి కొలికొనలవంటి రెండు ఖండములున్నవి అవి “బాలసారి” “భిక్షు తర్షియసి” ఇందు కవిప్రతిభ కొల విరివిపోవు చున్నది ఒక శేషవిద్ధ పట్టణములో నూరి తేసికొని బ్రతుకుటకై తిరిమాట లెక్క పెట్టక బయలుదేరును. చారిలో వరక కన్య వరంపర నెదుర్కొని మరణించును దీనిని కవి నిర్వహించుట హృదయ గ్రాహిగా నున్నది. ఈ ఖండముంతయు నూడు ప్రయత్నములచే జెప్పబడినది అనలు కళకుని! కథాగతునకు ములుపు తిరుగవలసి వచ్చినప్పుడెల్ల పట్టు తిప్పిపండ్ల జేయుట కత్తము చేడి చాల కళలలో నిలోపమే కనుపించును కళకుని మెదటి ప్రయత్నమునకు రెండవ ప్రయత్నమునకు సంబంధమే యుండదు ఈ కవి బాలసారి కన్యవరంపరలన్నియు తల్లి భావము మీదుగా నడపును కళ ములుపు తిరిగి రెండవ ప్రయత్నమునకు మరలవచ్చును రెండింటికీ *Like* గా “పల్లెటూర్లో తల్లి ఏమని పలకరిస్తోందా” అని విడిచి పెట్టును ఇది హృదయములో చురుక్కునునను పతిహృదయముని వింతగా వాగ్దేయము మార్గముండదు మాడక ప్రయత్నములో బాలసారి మరలమును జెప్పినాడు ఆ మరలము వివిధ వివిధములుగా స్ఫురించునట్లు చేసినాడు “వేళుచుక్క వెక్కిరించినదట”, “కోడిపాత వేనబామును పెరియతేసినదట” “బాలసారి కళేవరంతో కీరివాయువు ఆడుకొంటుందట” “పల్లెటూర్లో తల్లి శేడో పాడు కలలో నేను కదిలింది” అనుదానితో సంతయు జేయుటలో శిల్పమున్నది ఈ కావ్య ఖండము తల్లితోనే యారంభించబడి తల్లితోనే యంతమైనది కళకు కావలసిన రీతి నిర్వహణముల సత్కర్మ మిందు నూచితమైనది ముద్రా రాక్షసాదుడు మూత్రధారునితో “నీకవి కావ్యములోవలె రీతిమూల నొకటి నిర్వహణములో మరొకటి” అని అనిపించినాడు ఇది కుకవులకు నుండిచి మూత్రపణ. అట్టి వాని కళంకము పొందని కథా శిల్ప మిది సామ్య

రెండవది “భిక్షుతర్షియసి” దిక్కులేని ముసలి చాది కళ ఇది కళగాదు ఒక పరిస్థితి మాత్రమే. కాని కవి యుద్ధవన నిభావము నూరక బొటబొట

కథవలె భ్రమ గల్గించివాడు భిక్షువర్తయిని చుట్టూ నూరకే యుద్ధీపవ విభావములను గుప్పించుచు బోయినాడు. చిట్టచివర కాయుద్ధీపవవిభావములే నిర్వహణయోగ్యములై యుపరిచానికి నంజగా నిలచి నది "రానున్నది చరితాలం" "అనుకున్నే కత్తి లేదు" ఇది యెన్నియు నుద్ధీపవ విభావములే ఇందులో నుద్ధీపవవిభావముల కంటె ఎంచి పొన్నలేదు కాని చతుర్ధారము—కథవలె నున్నది

అసాధికపులలో నవ్యహారీయము వాడుట యొకటి సంప్రదాయముగ నున్నది అట్లనవ్యహారీ యము వాడుటలో శేమి వికృత యుజ్జ్వల శేరి యుడు విడు మిగ్గిరి పరితప అర్హమైతాపాదవ కలుగును సంప్రదాయ నీడమైన పలుకుబడిలో శ్రోతను గెచ్చగొట్టినట్లుగా నవ్యహారీయముచే సావ్యముకాదు ఇతర భాషాసాంప్రదాయము కేవలము తత్కావ్య గతమైన శిల్పము వలనవచ్చునట్లుకే ఆకావ్య ములలో శ్రోతను పట్టుకొనుటకు కవులు పయోగించిన మార్గము లేపో తెలిసికొని కానినీ తన కావ్య మునం దిమిడించుకొనవలెనను అంతేగాని సంప్ర దాయభిన్నమైన పలుకుబడిని ప్రతేక పెట్టరాదు "యముని మహిమ పులకానుంటుండు ముచ్చుచాటిన భుజేరే ముచ్చాయే" అన్నవ్యక్తు పరిత హృదయ ముపొంగిపట్టుగా "నరకలోకపు జాగిలముల్లు గొలుము లేంచుక వరువులెల్లయి" అన్న వ్యక్తుడుపొంగి గడు. దీనిలో పరిత తార్కాగ్యమున గ్రహించును గాని గ్రహింపంప్రదాయములోని హారలోని "దిర్వా" స్ఫురకు రాదు యముని మహిమ పులకానుంటు లన్న అడుగుబాటతో శేర్విన సంప్రదాయములోని భాయ మనస్సు విమలముగా లెచ్చగొట్టును ఈ ౨౦౨ ములో మిగిలిన వనియే మరల సంప్రదాయము కైపు నకే యుజ్జ్వలము "కవకుడుగ్రహంకా ముపులిం చుట—""ఇంద్రుని ముద్ర పైనుకుంటింకరిం దుట"— "ఉదయ మాయ్యని హయము నురుగు గ్రట్టుట" ఇది యెన్నియు సావకుని నుజ్జ్వల బాగించును

"ఎగిరిన ఇనుపతేగ—" "ఎగిరిలోనాశ్శ్రేణం" —"అగ్ని నిరగ్నువ వికసించిన వజ్రం"— ఇది తల పగులకొట్టినట్లును వర్ణముకావు ఇట్లుటలేక స్వసంప్రదాయ ప్రయోగము లీకది వాడెనని కాదు, సంప్రదాయ నీడమైన వాతీయముగాని మాట

విరువుగాని వాడినపుడెల్ల హృదయస్పందనము బరుగు చునే యున్నది

ఓంఘోజ్ భాన, తాడునను,
వాదిగ హ, ఘననీ, ఘోరీ
నికందలో ఎకదైతేనేం ?
"కొక్కడు మహాహంతకుడు"

ఇంచులో ఎకదైతేనేం ? అన్న విరువు లేలుగు ఎదురుబడిలోనిదే అనుట యీ పద్యమున కెన్నెన యందము దెచ్చినది ఆ పలుకుబడికే కది పాటు బడినదో కావ్యమే అనేది రమ్యముగా నుండెడిది

తరువారి ఇంద్రుని ఈ ఇంద్రుని మెదట పైదికముగా యెలువెడలినది అక్కడ దాని ప్రయోజనము కేలు మెల్లతలులలోని కత్తి నధికము కేయటయే దాని ప్రయోజనము గానుత్రియంత్ర మున్నది అది యీ ఇంద్రునిలో కెప్పిన గాన యా లేవత ప్రపన్నగా, అందుకే ఋషులను మంత్ర ద్రవ్య లందుకు భారతములోని గరుడోపాఖ్యాన మంతయునీ నైదిక ఇంద్రుని ప్రాబల్యమును మూచించుటకు వ్రాయబడినదే లోకమైన వాఙ్మయమునకు సరిపోవునట్లుగా దీనిని సూర్యపాదు వార్త్యకే సాధారణముగా నున్న భావములన్నయు, ననుష్ఠి ప్పలలోనే చెప్పి విశేష భావములను ఇంద్రుని మార్చి చెప్పవ కాని ఇంద్రుని మార్చి భావము నుద్ధీపింప కేయుట కాలిదాన భవధూతుల చేరులలో గాని నిర్దురలేదు కాలిదాను మహారసంభవము లోని రతినిలాపమంతయు నిమోగినీవృత్తముచే జెప్ప బడినది అదియునుగాక సంస్కృతిభాష నాటక యోగ్యమైన భాష అందుచేతనే సంస్కృతి నాటకములవంటి నాటకములు స్పష్టలో లేవు దానిని కావ్యమునకు యోగ్యముగా ద్రిప్పిన వాడు కాలిదాసాదులు పన్నయభిప్రాయం సామన్యముగా పద్యములు వ్రాయుచు విశేషముల నుద్ధీపింప కేయ వలసి వచ్చినపుడు వివిధములైన వృత్తములు వాడును అందుచేతనే యీ కారణముచేత వార్త్యకే మహాకవియో నన్నయనూప వా కారణముచేతనే మహాకవి యగు చున్నాడు

అనలు ఇంద్రునిలోనే వ్రాయవలెనను నియము మేల కావలసి వచ్చినది ? గద్యలో వ్రాయవచ్చును గదా యెన్నదో భావము గద్యలోకంటె ఇంద

ములో మెలుగుచేరుటయే ప్రమాణము చిన్నయి
మారి—“ఏకవాక్యంబునం దొకాక్షంకు తక్కు
నర్హ పదంబులు క్రమనిరపేక్షకంబుగం బ్రయోగిం
పంబును,” నన్న వాక్యము కేవలము పద్య రచయితను
యనములో నుంచుకొని వ్రాసినది మాత్రమే కాని
ధ్వనికేత్రము దీనిని గుఱాపాదిగా జెప్పదురు. వాడు
వచ్చెను—అన్న వాక్యముకంటె వచ్చె వాడు—
అన్న వాక్యములో రాశి వచ్చెనను భావము వ్యం
గ్యమున నుంచుదు సన్న యధోభిము కవనములు పద్య
ములవలె నుండును ఏని పద్యగంధవచనము
లందురు అయిన కవనములు కొన్ని లేటగితులగళి,
కందములగళి ప్రవ్రంభవచ్చును ఇతన్నియు
ప్రయోజనముకొలకే చేయువాయన్న విషయము
కల్ప సంబంధమైనది మనకు ప్రస్తుతము కావనినది
ఛందస్సునకు సంబంధించినంతవఱకు మాత్రమే
దీనినిబట్టి యొక భావము—ఒక పద్యతి గల భావలో
పద్యముగా పోతపోసినపుడు మన కాక్షాదము కల్గిం
చుచున్నది లేలుచున్నది అనగా భావమునకు,
భావమును ఛందస్సునకును పరస్పర సంబంధ
ముండియే తీరినదమ్మిమాట మేమన పద్యము లంత
ప్రాచుర్యము నందుటకు గారణము భావము భావ
ఛందస్సు తగిన పాళ్ళలో కలియుటయే లోకములో
కొన్ని పద్యములే మిక్కిలి ప్రాచుర్యము నందుటకు
సూచి విజ్ఞాన కారణము భావము భావ ఛందస్సుల
సమైక్యము జరుగుటయే యాక్షాదమునకు హేతువు
అది మానవప్రకృతిలో నన్నది ఈ మూడు భావ
ములను తూచినట్లుగ నర్హత వాదిన కవి పుష్టిలో
నుండడు. మహాకవియైన వానియం గట్టుక భాగ మీ
మాదిటి యొక్క సమైక్యము గోచరించు చుండును
కనుక భావమును ఛందస్సుచేత నద్దీపింప తేనిన రచన
యందు మనస్సు రమించినట్లుగా భావమును నూటిగా
చెప్పిన వాని రచనయందు రమింపడు

అయితే గద్య వ్రాసిన దండి కాలుల విషయ
మేమిటి? పాశ్చాత్యభాషా సంప్రదాయము
ప్రకారము కేవలము పద్య కవిత వ్రాసిన
విద్వాంస, శిష్టియందే మొదలైనవారే కవులు
కానీ మహాకవి మొదలైన వారు రచయితలు
మాత్రమే లేరుగదా? మహా పద్య రచయితలే కవు
లుగా బరిగణింపబడుచువచ్చిరి. కాని సంస్కృత
భాషా సంప్రదాయము దీనికి కల్పమైనది. దాని

యందు కాళిదాసాదులవలె గద్య వ్రాసిన వందీ
రాజాదులు సూచకవులే “గద్యకు కవిత్వా విక
షమే తదస్మి” అన్న వాసుదే మహానున్నది. అయితే
కాళిదాసాదులను కవులన్న యుద్దేశ్యమునకును దండి
రాణులను కవులన్న యుద్దేశ్యమునకును భేదమున్నది.
దండి రాణుడు—ఏ మాత్రమోషయో కర్ణవయో
చతుర్థా రమగా వ్రాయుటలే కవులై కాళిదాసా
దులవలె ;ందస్సును వ్రాయుటలే కవులుగా బరిగ
ణింపబడు లేదు

కాల్మీకి కాళిదాస సమ్యగూదులు ప్రసిద్ధ వస్తు
వాక్రమైన యువారై భావము నుద్దీపింపజేయుటకే
యా ఛందస్సును స్పృశించిరి ఆ భావము లా ఛంద
స్సుల సేవే గాక వేటొక ఛందస్సులచే తెచ్చిన
రమ్యముగావని వారి యూహ తరువాత వది క్రిమ
ముగా ధృష్టిజూపున పద్యముల పోకడల మీద
దృష్టి నిలచెను “క్రమగమ్యమ్యుగా పామగానములు
చిదిపిడి కేముల చదువు పగిలి వినుచుండు కరుణు”
అని యొక ప్రయోజనము కొఱకు నిర్మించబడి నదిక
పాగిన కీము తిరువారి కవుల చేతిలోననేక దర్బాలు
వోయి “గన కల్లోలిని కల్లోల మారికొ వాల్చి నేకము
లలో నవళుండి” “లలనాజనాపాంగ వలలా వన
దనంగ తలనాభికాథంగ దో; ప్రసంగ” యిట్లు వారి
పోయినది

ఛంధము శైలియు ఆచారము మూతినట్లే కవి
త్వము మూతినది పాశ్చాత్యులు క్రీత మార్గములు
కవిచెట్టిరి కమ్యానిజం బ్యాటించి వేదలు వర్గపారా
టములో పాల్గొనిరి లోకములో నర్హతను నిర్ణాం
తము పొంగి పొరలేను. రాజుల కళలే వ్రాయుట
యేమి? వేదల కళలు వ్రాయవలెనను నిర్ణాంతము
బయలుదేలేను భార్యము వేదల కళలు వ్రాయక
పోలేదు అది యాంశులుగాగాక వేదల మంగములుగ
నన్నది ఆ కళ లంగులుగా వ్రాయవలెనని నదిను
బాహించిరి ఇట్లు వ్రాయుటకు పనుకటి ఛందస్సులు
పనికిరావు. నూతనముగా ఛందస్సు నిర్మించవలెను
క్రితీ దాని నిర్మాణములో కృతకృత్యుడైనాడు

పూర్వకవులలో భావన క్రమముగా మన్నిల
మనకు ముహూర్తము హార న సంధాన ముచేతగాది
భావము పడుకొన్నది ఈ భావ ముట్టిది కాదు, ఏదో
నిఖంగత పాతమువలె బుద్ధి తాదీతము చేయును ఆ

కాదితమే యా భావన యొక్క పరాకాష్ఠ. అట్లు భావము రుచితిగా తగులుటకు విడుపు చాలని ఛందస్సు కొవలెను పూర్వపు ఛందస్సులలో భావము వివిధ వివిధముగా పాశుటకు చాలినంత స్థలమున్నది అందుచే శ్రీ శ్రీ తన భావన కనువుగా ఛందస్సులకు సృష్టించు కొన్నాడు కొన్ని యుక్తక పూరితములైన భావములు జెప్పవలసినవివపుడు శ్రీ శ్రీ మొదటి యశోరము లభియ్యగా నుండి రెండవ యశోరము గురువుగానున్న రచనలు పెక్కుచేయును. ఆ రెండవ యశోరము విశేషనపుడు భావము మౌనము దీక్షమాస్త్రపునకు విలుగును

“పదండి మందకు
పదండి త్రోసుకు
పదండి పోదాం
పైపై”

“పాలాలపన్నీ
వాలాల దున్నీ
ఇలాలలలో
సోమం సిందీ”

ఇవన్నీ దీని కుదాహరణములు.

శ్రీ శ్రీ ఛందస్సులయొక్క లయాశ్రయ మూత్రలు లెక్క పెట్టినచో కొన్ని కొన్ని చరణములకు తక్కువగుచుండును కావున లయాశ్రయ గా నావకలసి వడే కాని మాత్రం ప్రకారము మావదగదు పూర్వ లెక నన్నయందులు ఛందస్సును ప్రవరించి యే ఛందస్సు ఏ భావము విషయముకొనునో యూహించి రచన చేసిరి శ్రీ శ్రీ యట్లు చేయలేదు తనలోనే యుక్తకము పాగివదానికే వ్రాసి యది యొక ఛందస్సుగా జూపినాడు కావున వైవరేపిన మార్గమునకు దీని శేషమున్నది లయాశ్రయమైన ఛందస్సులో భావము కర్మ క్రమముగే కాని తిర్మా యాదికము కర్మ క్రమము గాదు పూర్వ కవులలోని భావము రసన—చర్యణ — ఆస్వాదనలద్వారా భాసించును ఈ కవిలో భావములు భాసించదు పూర్వ ఛందస్సులు భావమును సంస్కరించును. ఈ కవిలో భావమే ఛందస్సుగా మారును గాన నాని కాస్తార ముండదు

లయ తప్పినచో వికలి కవిత్వమే లేదు.

“అ అన్య మరనేత్ర
ఆ పాపం ఎత్వరిదని
వెరిగారి ప్రస్నిమా
జరిపోయింది”

ఇందులో నాల్గవ పాదము మాత్రము తక్కువైనను లయకు సరిపడును వెనుకటి జానపదగీతము లన్నియు నీ లయ నాక్రయించి వ్రాయబడినవి కని యుక్తకము కొంది ప్రతిభనుపట్టి యాగేక భావములు ఛందస్సులుగా తిరుగును ఇది పూర్వకవులలోని వానివలె సంస్కృతములు గావు అట్లు సంస్కృతము గావలసిన యగత్యమును దీనికి లేదు ఉదాత్తమైన భావము సంస్కరింపబడి యంత భాసించునో అనుచు దాత్తమైన భావము సంపూర్ణభావముచే సంతగా భాసించును ఏ గుణమో—వృత్తియో—రీతియో దీని నుద్దీపకము చేయుటకు సాధించిన జాలును ఈ తరముకర్తయు తెలిసికొని ప్రాతి మార్గము దొక్కిన కవి శ్రీ శ్రీ

ఈ కవిలోని ప్రధాన వస్తువు పీడిత ప్రజ ధనికుల వన్నాగములకు జక్క వికల్పమైపోవుచున్న శేష ప్రజల జీవితమంతయు కర్మ క్రమము చేయబడినది

“అంతేలే, నేదల బ్రతుకులు!
తిరిపెనునకు పిడికకు పెరుకులు!
తెరుకరాగని దీర్ఘరాతిలో
తల పగిలెడి తలపుల గతుకులు!”

ఇట్లది హృదయము నెంతేని కదిలించున నశ్చేని యదాహరణములు మావకచ్చును కాని దానిని పాకుగా దీసికొని సంస్కరించి విమర్శింప బూనును ఆ విమర్శనలో నుదాత్తత యుండును. హేతువులేని కర్మవినిగమునలలో నిలిచి సిద్ధాంతము భాసించును కవికి నచ్చని ప్రతిదానిని విమర్శింపవచ్చును కాని యా విమర్శ పరిశుద్ధముగా నుండవలెను గారిమటల ప్రోవునలె నుండనూడదు అది కాక మరయు, — సంస్కృతి, — జీవనివహములో నజేమయో తెలిసికొనకుండ విమర్శించు! మరలామా పనికిరాదు ఒకతర విమర్శించుచో సిద్ధాంతము తర్క సహముగా నుండవలెను

“జహించారె రోయ్యకారు
మామంటావ్రో? కాబూ
ఏమంటావు?”

ఇదిమిధ్యావాది యను ఖండములోనిది నేనాం
 యులు సత్యమును లేందు విధములుగా జెప్పుదురు
 (1) పారమార్థికమైనది (2) వ్యావహారికమైనది. పార
 మార్థికమైన సత్యముగానిది మిథ్యయని వారి నీర్ధాం
 తము అది వ్యావహారికమైన సత్యమని వారే యువ్వ
 కొందురు జమిందారులొక్కొక్కరు నూలు
 యన్నచోనది పారమార్థికమైన సత్యముగాదని వారి
 భావము మిథ్యావాదిని విమర్శించు మార్గమే యిది
 కాదు మేధాపటువులు కాని పాశవలకు మిథ్యా
 వాదమన్నచో నిజముగా నిదియే యని స్ఫరించును
 ఇట్టివానిని ప్రత్యక్షాగ్నిననుండుదు ఈ ప్రత్యక్ష
 ఖ్యానములలో నిజమేనని శ్రమకొల్పి లక్షణమున్నది
 మనుచరిత్రలో “సంపత్ బ్రహ్మయటమ్ ప్రాజగువు
 సంతర్కస్థి నూహించును” యని యున్నది అనరిది
 యుపనిషత్తులలోనిది అక్కడ యానంద మనశ్చిత్తో
 నిర్వచించి యిది బ్రహ్మయని చెప్పబడినది తరుఫిని
 తన కనుకూలముగా వాదించునను రోజికమైన
 యానందమను శ్రమ తప్పించినది ఇట్టి సంస్కర్త
 యొక్క గొప్ప లక్షణములను కించపరచును మిథ్యా
 వాదమును పరిపుష్టముగా తర్కపరచుగా విమ
 ర్శించినచో నీ చిహ్నంబును

ఇక నీ కవి కవిత్వానిర్దాంతములు కొన్ని యీ
 విధములుగ నే యుండును

“కదలేదీ కదలించేదీ
 మారేదీ మార్చించేదీ
 పాడేదీ పాడించేదీ

కావాలియే సత్యవవానికీ ”

దీని నందరు నొప్పకొందురు ఎవ్వరును
 కాదనరు ఈకవి “కవిత్వా! కవిత్వా!” యను కీర్తి
 కలో కొన్ని నీర్ధాంతములుచేసినాడు పూర్వకవిత్వ
 మంతయు చటులాలంకారపు పటవలలో జక్కుకొని
 రూపమే కానరాకపోవుటచే నీయన దీక్ష పట్టగా
 క్రొత్తమార్గము స్ఫురించినదట అది కృతానముల
 లాంటి నిఘంటువులవాటి, ఛందస్సుల సర్వపరివృం
 గము వదలించుకొనిన మార్గము పూర్వకపు లనగా
 బహుళః ప్రబంధకవులది యితిని యుద్దేశ్యము వా
 రెవ్వరు నీ కవికంటె యెక్కువగా చటులాలంకార
 ఖలో భావమును బంధించలేదు వర్ణనపదము

లందటి కవిత్వములో నుండును. ఒక్కని కవిత్వ
 మేమిటి—కృషును ప్రధానముగా వ్రాయు ప్రతి కవిలో
 వన్నది శ్రీశ్రీ లోనూనూ నున్నది శ్రీశ్రీ వాదిన
 కబ్బాలంకారములలో నున్న సాధకకృషు ప్రబంధ
 కవులలో లేక పోలేదు కేవలము పద్యరచనవిషయ
 మలో వారి కవిత్వ మందటికిని కిశోధార్యము అంత
 మధురముగా పద్యరచన చేయువా రితర భావలలో
 నైన చాల తక్కువ శ్రీశ్రీ “ఐ” యను ఖండములో

“లోకాల,
 భవభూతి క్షోకాల,
 పరమేష్ఠి లోకాల వాసునాగ్రేకాల!”
 అంత్యప్రాసకొలను కవి ప్రయత్నము చేసిన ట్లగుపిం
 చుటలేదా! లోకాల సాధారణముగా స్త్రీలు ధరించు
 కొందురు కాని యిక్కడ ప్రాసవియముకొలను
 పరమేష్ఠి ధరించుకొన్నాడు అంతమాత్రముచేత
 పెద్ద తప్పుని వా భావము కాదు కృషుమై మమకా
 రము లోకములో సహజము

ఇక నిఘంటువులు కృతానము నుటయేమి ?
 ఈయన నిఘంటువులలో లేని పదములు వాచునా!
 ఒకచో యీయన వాచునీంచి వాదినను—అది యెవరి
 కర్తవ్యమో అది యొక క్రొత్తభావ యనునీమో
 ఈ కవిభావము క్రొత్త క్రొత్త మార్గములకు నిర్మిం
 చుట యని యేమో లక్షణ యా గ్రహించుటయే—
 ఏగో విధముగ సరిపుచ్చుకొనుటయే చేయనిదీ యీ
 కవిత్వ ముద్రమే కాదు మళ్ళీ “ఛందస్సుల సర్వపరి
 వృంధం వదలి” అని వ్రాసినాడు ఛందస్సుల శ్రయో
 జనమీ కవికి తెలియక యిట్లు వ్రాసినాడా! ఛందస్సు
 భావమును సంస్కరించును గాని బంధించదు

శ్రీశ్రీ కవిత్వములో తదనవకొన్నది కొన్ని
 నేదాంతభావములు పడును. కాను శ్రువర్ణనదీప
 వనుకొన్న శ్రేణున్ను—వాలోంబరచారలు—
 వాడబ్రహ్మలే తమకు కావలసినదనినది “అకాశ
 దీపం” అను ఖండముంతయు నేదాంతము వాసన
 కొట్టుచున్నది. చచ్చిపోయిన మనో పురుషులు ఆకా
 శముందు నక్షత్రము లగుదురని లోకములో నెవ్వకము
 గలదు ఆ పమ్యకమే యీ ఖండములోని భావమున
 కాధారము.

“ఒక దురదృష్టవశిని
 ఉదయం అరున్నరకు

ఆ గదిలోనే ఆరిపోయాడు
ఆతని దీపం ఆ గదిలో
మూలనక్కి మూలగురువన్నది

దీపం ఆరిపోయింది
తారగా మారిపోయింది "

ఈ భావము నేదాంఠమునకు సంబంధించినదే
తరువాతి "గంటలు" అను గ్రంథము "శిర్కొన" వ
దిగినది ఈ గ్రంథము వివిధ విధములైన ద్వయములను
వివిధముగా చెప్పిన స్వప్నయంతరియ స్వప్నమును
మరి ఓరిభావము లోకమంతరియ శబ్దములను వాడ
నదే దీని! మూలమునుకొన్నదన అందుచేతనే —

"ప్రాణము ప్రాణ ప్రతిష్ఠలములో,
నీహృదయములో, వాహ్యమయములో
గంటలు! గంటలు!
గంటలు! గంటలు!"

అది కవి చెప్పినాడు గల గల గల గల యని
పునరుక్తిచేయుటచే వాక్యముయొక్క యనంతత్వము
మూలించుటచున్నది

"ఆ రవరల నీరింత

చెరువునక్క, చెట్టునీడ -
అ! నెలనో, మంచలనో,
ఎటుచూస్తే అటు చీకటి"

చీకటి గోనలనో మంచలనో మన్నుటల ఇట్టి
రచనల కొన్ని యీ కవిత్వము వా కాశివభయన
కెక్కుచున్నది కవిని రచనా గౌరవమునుబట్టి మెచ్చు
కొన నుచున్నాడు తన వ్యక్తిగత భావములకు నోచుచు
విచ్చు సిద్ధాంతముగా కవిలో నున్నవని మహా కవి
యనరాదు సిద్ధాంతములందరికీ మంజుమ అని వ్యక్తము
చేయు రచనాశిల్పమే కవిని సామాన్యమానవుని
కంటే కన్నుకుగా పోనింత చేయును కాబట్టి
కవినిగురించి చెప్పట యన్న యీ రచనాశిల్పిని
గురించి చెప్పటయే రచనాశిల్పి తెలియక సిద్ధాంత
ములనుబట్టి చెప్పుకొన వారికంటే రచనాశిల్పిపరా
మర్శించి ప్రాణగలవారివలెనే కవి కావ్యమునకే
కొంచెత్తినను లాభముగలనని వా భావము

క్రి క్రి కవిత్వమందలకు వర్తమగునని కొందరి
యాహ, క్రి క్రి అన్ని పదములు లక్షణయో చెప్పె

కొనవలసినదే కొని వాని వాకావ్యముల కాపూర
ముండదు క్రి క్రి కవిత్వముకంటే పూర్వకవిత్వమే
చెప్పన స్ఫురించును అందరగతి సాంకేతికములైన
పదముల ప్రవీణములు, సంత్రవాణుబద్ధములైయున్నది
అయితే క్రి క్రి లో ప్రతిపదము తెలియకపోయినను
మొత్తముమీది తాత్పర్యము తెలియు నవకచ్చును
ఆ తాత్పర్య మన్ని కవిత్వములలోను తెలియుచునే
యగును ఈ క్రింది పద్యము వారన పోయని
యంతర మెరివంకముగోనిది

"హరివంరదీప్త దంతుకంతి కిబరా
అంతర నిర్మలంక
గర్భరాజ్యోతి వర్ణాశ్రితి వి
చ్చామక రోమగ్గురి
స్థిరవిద్యుత్ ప్రేతిపక్షపక్షిపయ వ
చ్చామక రోమగ్గురి
గర్భరాజ్యోతి వర్ణాశ్రితి వి
చ్చామక రోమగ్గురి

ఈ పద్యము లో మరొకరును విన్నవను భావ
మందల కి తెలియుచున్నదికదా ఆ భావమున
కర్తయు తెలియకపోవచ్చును

"సింహారం, రక్తచందనం,
బంఘాకం, సంగారాకం

గుర్రాలోనయ న్నాటిక
కలకత్తా కాలికానాటిక
కావలోయ నవ కవనాశిలి"

"కవి! నీ గళగళవృంతాళ
కలాకానాళ మౌళిలో
కలసిపోతివి! కరగిపోతివి!
కావరాజ్ కవిసిపోతివి!"

ఇది తెలివంతమాత్రముగా రైపద్యము తెలి
యకపోదు ఏ కవిత్వమైనను తాత్పర్యమాత్రముగానే
పామరులకు తెలియును వానియందలి విశిష్టలక్షణము
లన్నియు విజ్ఞులకు తెలియవలసినదే క్రి క్రి చెప్పి
నట్లుగా పుష్పిన్, గోగల్, వాస్తునీక్రి ప్రవీణ
శిల్పిరత్నాగదములు వారు కథలు చెప్పి లక్షణములే
విశిష్టములు వారి కథలు గూడ పామరులకు వాత్సర్య
మాత్రముగానే తెలియును. తద్రచనాశిల్పము తెలి

అడు వారివిగురించి వ్రాసేది నేటి ప్రతి విమర్శకుడు వారు ప్రకాశించినందు వాస్తవికముగ జేరించి రని చెప్పనే కాని వారి ప్రతిభలోని విశేషములు వివరించు శిల్పము వారిచేతిలో విగ్లహితమని అడెక, ఇలియట్ మొదలైన కవులలోని శిల్పసంస్కార మీ కవి కవిత్వములో గమనించదు ఎంతసేపటికి ధంద్యుల వైఖరి మాత్రమే పోలికగా భాసించుచుండును

సంఘములో మానసికముగా చెప్పిరిన్న విచారము శ్రీ శ్రీ లో పలుకొట్ల గోచరించును అందుకే
 “అలలడి మా సీవికం
 అంకోన మా సీవిక
 తిరుగుబాటు మా వేదాంతం”
 “ఒక క్యక్తిని మరొక్క క్యక్తి
 ఒక వారిని వేరొక వారి,
 వీడించే సాంఘికధర్మం
 ఇంకావా? ఇకపై సాగదు”

అన్నాడు ఇతన్నియుచివలవారు లేరు వారందరన్ని వ్యవంతులు ఈ సృష్టిలో మోసమే ప్రధానాంశము
 “గారిల్ కనరాని గళ గుడయ్యాయి గోరితంబుల మధ్య యీడుచున్నాయిట”

“మానవుడా” అన్న గీతింట్లో మానవుని యశో విగమలుగా సందోధించును అది మానవతానైవిధ్యుగ నూచించుట కేర్పలుచుకొన్న పద్ధతి

ఈ కవిలో Surrealism (అధివాస్తవికవిత్త) యొక్క Influence చాల తక్కువ దానివిన మనుకొర మన్నలే కాని దానిని కొత్తయినది విముడించలేదు

ఈ కవి సంస్కృతము నెక్కువగా వాడినను తప్పదు రావు “తనకాధ్రములు—“ప్రాంతరూ”
 —ఇది సాధువులు కావు కాదుకాధ్రములు—

ప్రాంతములు—అవతలి ననుకొందును ఇట్లే “పొదిగిట” యని యోచనభక్తికముగా వాడివాడు ఇటు వాడ మానడు ఈ గ్రంథముచేత మహాప్రస్థానము ఇక్కడ దీర్ఘప్రయాణ మనగా మరణముని యర్థము తప్పదు గోప్ప బాట యని యర్థము తప్పదు కంతగా వాస్తవ మునకు ఇతన్నియు కవి ప్రతిభను కించించితలసిన వోషములు కావు

“అంతయు యంతయో తెలిసినట్టి
 విమర్శకులైన కావ్యసి
 ధ్వాంతుల యొత్తిరిందీ మహాకవి
 నాగటిచాలు దీక్షుగా
 లాంతరకీర్తి వ్యక్తిగతమై చను
 లాభము గొందుచుకలలా
 ఎంతవరూకా చింతిననట
 స్వగుభారతి సగ్యధారణేన”

ఇది విశ్వవాళ సత్యకారాయణగారి రామాయ నావతారికలోని పద్యము ఏ కొంచెమో తెలిసిన కావ్యసిద్ధాంతి యొత్తిరే మహాకవి నాగటిచాలు తీర్చిపెట్టుకొన్న కావ్యసిద్ధాంతిల చే బరామృతము గానిదే కావ్యము భాసించిదు కవి యిట్లు కష్టించి సాధించుటవలన బ్రయోజన మేమి? తిరువార జనులు తన్ను కీర్తించురను నాశచేత మాత్రమే అందుకే కాళిదాసుమాన “బలవదసి శిశి తా నా మాత్య స్యద్రవ్యయమ్ చేతి” అన్నాడ లోకములో నేదో పేరుకొనుట ప్రాకులాదువారి కి నేమియు నవసరము లేదు వారు కవులే కానవసరములేదు కొన్ని పట్టు బడి పదములు చాలును

క్రి క్రి మహాకవి కాకపోయినను నొక పద్ధతికి మార్గదర్శియైన కవి ఆ కవిత్వము బహు విమర్శకులేతగాని భాసించుదు మేధాపటువులైన విమర్శకులు కవి ప్రతిభలో నిమిదిన విశేషములను వైటపెట్టలేదు పూర్వకవులందఱు నట్లే నిందిరి

భారతనారి

★

శ్రీమతి వట్టికొండ వికారాజీ

(గత సంచిక రిరువాయి)

ఏమిటి? అంటూ అట్టరిప్పివుత్తకం నాముఖం ముందు పెట్టారు సత్యం, చేతులింద అదే చేతు ఏదెనిమిదిసార్లు పెద్దియతో వ్రాసిఉన్నది అది చూసేటప్పటికి నాకు అయోమయమైపోయింది అది ఆ విధంగా ఎవరు వ్రాశాలో ఎలా వ్రాశాలో ఎందుకు వ్రాశాలోనూ దా వాడు బోధపడలేదు ఏమి సమాధానం చెప్పటానికి ఏమిటోచలేదు మాన్యు నిలబడ్డాను

ఏం చెప్పవో? అంటూకొరిచెప్ప నిడిచారు

‘మిత్రా! నమస్కారం నన్ను చంపబోకండి, మీరుఇద్దరింకేపోనే వదిలై నాచెయ్యండి ఇదిమాత్రం నేను వ్రాయలేదు నా దివ్యారీ అవునో కాకా కావలసి పరీక్ష చెయ్యండి అంతేకాని అజనన రంగా నన్ను అతకమనించకండి ఇతన్ని నామీద ఎందుకు ఇలా పెట్టుకొస్తున్నావో నాకేం అర్థంకావటం? అన్నాడు నేనుమాట్లాడిన మాట ఒక్కటికూడా వారిచెవిలో దురికించదు ఆ పరిస్థితులలో మానక తప్పింది కోల్పోయిన వ్యక్తి ఎలా ప్రవర్తిస్తాడో అదే మోస్తరుగా ప్రవర్తించారు నీరీమరుమిమిమివో ప్రయాణం కట్టకలసిందేనని చెప్పారు అంతలో మా ఆశ్రమం వచ్చారు మొగుడు కొట్టివందుకుగాదు తోడికోపం తొంగిచూచినందుకని ఒక పామె రున్నది చూడండి అలాగే ఆమెకొక్కడ తెలిసి పోతుండోనని చాటుచాటుగా కళ్లుకుడుచుకొని గదిలోనుంచి బయటకువచ్చాను

వాడు వచ్చాడట్టుండో? అన్నవామె నాతో,

ఊ, అన్నాడు

‘అప్పుడే వచ్చావో? ఇంకాఏమన్నా ఉన్న చెయ్యకా గాలించుకు పోవామని వచ్చావా? నువ్వు వరకం పూర్ణమీద తిరుగుతుంటే నీ యింటికి నీ పెళ్లని! కావలనుకున్నావా ఇక్కడ నేను! నువ్వు

పూర్ణంబడి తిరుగుతూవుంటే నామాట వింటారా పెద్దారా?

నీకేం తెలుసు? ఎట్లాకొట్టా ఆ ముగ్ధుడే చచ్చిది తెమ్మకుంటూవు ఇప్పుటికి అరిచై ఏళ్లు వచ్చినై నాకు ఇంత పసిపిల్లల్ని దగ్గరకుకొచ్చేట్టు కుని ప్రాధువువుకొనే లోనల్లో ఆ గీతలేకపోగా అది లేదని ఇది లేదని ఇంట్లోవాటికొనమే దేవుణ్ణాదా లాన్నెన్నోవా బతుకంతా ఇంకొప్పుడు నన్ను నవ్వు నుకపెట్టేది? ఆ గొలుగుదురురా నువ్వు తీసుకు పోయింది? ఈ తీ నేనుదగ్గరూ పడిపోయానీకా? నీనుచ్చయ్యా? అని అంటున్నవామె

‘అహ! ఇక చాలై ఆ ఉపవాసం కట్టిపెట్టు అంతటితో నువ్వు నాయులుచూడద్దు, ఎవరినీ చూడద్దులే - అంటూ వాటిల్లో! లేచిపోయాడు కావేపల్లో వాటిలందురు బండి నిలబడిఉన్నది

మల్లీ బండకొట్టిడిరా అన్నవామె వారు నా వైపు చూచిపెట్టే గిట్టా పరుగున్నావా అన్నారు.

పెట్టకొట్టి అన్నవామె రాగంతీవ్ర

అడుగో బండివాడు వచ్చున్నాడు నీ పెట్టె

ఇచ్చేనెయ్యి - అన్నారు

ఎక్కడికి అన్నవామె మల్లీ నాతో ఇంటి

కన్నాడు

ఇంటికా? ఏమిరా? మొక్కటిదాకా నువ్వు తిరిగొచ్చావు మల్లీ దాన్ని తిప్పబోతున్నావా? నేను చెయ్యలేనయ్యి మీయింట్లం నాకెందుకు నేను పోతా ఎటోఅటూ అన్నవామె నేనలాగే నిలబడు న్నాను ద్వారబంధాని కొనుకొని

‘మల్లీ తగలాలా? ఎన్నిసార్లు చెప్పాల బండ కొనుగి? అన్నారవారు. నాకేళ్ళంబడి నీళ్లు పోట పోట కాదుకున్నది, పెట్టె బండివని తివ్వటాని! పడుకున్నాను.

ఏమిటా ఏమిటి! అన్నదామొలదుకాగా

ఏమిలేదు. దీన్నలం మనిల్లో ఒక్క
నిమిషంకూడా ఉండనివ్వకూడదు. అని అంటు
న్నారు వారు నాకు ఇద్దరందరి పనేచేయకలసి
వస్తున్నందుకు దుఃఖం పొట్టొచ్చి ఆపురుసున్నారు.
‘ఒకే ఒక్కదాన్నే పంపిస్తే ముప్పి మూత్రం
సవ్యరత్రా? ఏదన్నా తప్పంటే వాళ్ళనన్నాడు
నిలకనంపిస్తే వాళ్ళే చూచుకుంటారు నేనుంటిని
గాయ్యి పెద్దమండి అదన్నా చెప్పకూడదా అను
కుంటారు ఇదిచేసిది లోకానికి తెలుస్తుందంటా,
అని అంటూ తున్నదామె పెట్టె సరి గదివాళ్ళలో
నిలబడ్డాను నేను వారు పెట్టె ఒడివాడిచేతికిస్తు
న్నారు నేనొకసారి మా అత్తగారి ముఖంపై ప్ర
చూచాను వారిగా

‘నన్నేం చెయ్యమంటావమ్మా? చూస్తూనే
వుంటిదిగా నా మాట వాడునింటాడు గనకనా
పెద్దాడు గనకనా? మీలోమీద ఏమనుకొంటున్నా
లో ఏంకేసుకొంటున్నాలో నాకేం తెలుసమ్మా?
నాకేసంటే వాడికంటే మూడారులు నువ్వై ఎక్కిర
విపోతిది ఇవాళనుకుంటారు కెపురానుంటారు
ఎటుతిరిగి మీరుమీద ఒకటేనమ్మా, నేనేలేదా
అవుతాగాని? అన్నదామె ఎక్కిరేంబండి - అని
ఒక్కరేకేవారు ఇకవాడు ఎక్కడలేని దైర్యం
వచ్చింది ఛీ అక్కరలేని వాళ్ళతో ఎంతాకా అడుగు
పెట్టుకుంటాం? ఏదైతేమూత్రమేమి? ఏ సమయానికి
ఏది చేయవలసినదై అదల్లా దైర్యంతోనే చేసితిరా
లనుకొంటూ బండి ఎక్కాను పరిష్కారంచేయలేని
కొన్ని కొన్ని సమస్యలనుగురించి తీవ్రంగా ఆలో
చించుతామేకాని తెలియక, చాటుకటనేపరిష్కార
మారేదికాదోననుకొన్నానమ్మా అంతటితో నా
విషాద చరిత్రలోని ఒకభాగం సమాప్తమైంది

నేను మా వ్రుట్టింటికి వచ్చినతిరువాత ఎన్నడు
మాయంటికి రానివాళ్ళుకూడా ఏదోఒక వంకపెట్టు
కుని మాయంటికి వస్తూంటేవాళ్ళు అట్లాచిక్కిపోయా
నేం? ఏమన్నా ఇబ్బందేమిదా? అనీ, మీఅన్నయ్య
అత్తగారిందిదగ్గర ఉన్నాడు కానాల, ఎవరు తీసు
కొచ్చారనీ, ఒక నెలవుంటాను, తొందరగానే
వెళ్ళాలి? అనీ ఇలా ప్రశ్నలమీద ప్రశ్నలు మరి
సింపేవాళ్ళు అనలు విడుదలం వాళ్ళకు తెలియక

కాదు నేను విధంగా చెప్తానుననీ. మా వోటి
మీదగా చెప్పించి నిజాలనీ, అలాంటి ప్రశ్నలతో
మమ్మల్ని అప్రమానమా బాధిస్తూంటేవాళ్ళు ఇక్క
డను వచ్చిన కొత్తరోవాళ్ళా మొగుకుకొట్టి వెళ్ళ
గొట్టాడట, అనీ, దీనివ్యవహారం మొగుకుకొట్టి తెలిసీ
అట్లాచేకాడట అనీ చాటు చాటుగా ప్రచారం
చేస్తూనే వుంటేవాళ్ళు—అలాంటి వ్యవహారాలలో
ఆరితేరినవాళ్ళు కొలమంది వన్ను బాగా ఎరిగన్న
వాళ్ళు ఇప్పుడేకాదు అప్పుడుకూడా నామీద మాట
పడిచచ్చేవాళ్ళు కాదు

నేనలం ఇల్లవదలి ఖడిపంచలు చేరవలసి
రావటం సత్యం నెవతోనేకదా తన కారణంవల్ల
నేనీ విధంగా కావటాన సత్యం ఎంత బాధపడు
కుంటాడు బాధపడుదుమనీ? సత్యానికి నాకువున్న
పరిచయం తెలిస్తే సత్యమేకాదు హృదయంవున్న
వాళ్ళవల్లే నాబాధపడి తీరవలసిందే.

సత్యము నేను చిన్నప్పటినుండి ఒకేమార్లా
చదువుకుంటుంటేవాళ్ళం వాలోపాలు ఇంకాకాంత
మంది ఆడపిల్లలుకూడా వుంటేవాళ్ళు ఆ మార్లా
ఏకారణాలవల్లనేకాని సత్యం మా అందరికంటే
పెద్దవాడైనప్పటికీ చేసేచేరటమే మా మార్గాలోనే
చేరారు మాఅందరిలో సత్యం ఇమడలేకపోయాడు.
మాకు ఆలస్యంగాను సత్యానికిత్యరగాను పాతాలు
వస్తుండేది చివరకు అయినను వేరక్కానుపెట్టి చదువు
చెప్పవలసినవచ్చేది మిగిలిన మా అందరిలోకి మళ్ళీ
నాకు త్యరగా పాతాలు వస్తుండేది ఎప్పుడైనా
మేధురుగాడు మామార్గానికి సత్యాన్ని పాతాలు చెప్ప
మనేవారు వాళ్ళందరికీ చెప్పబోయి వాళ్ళకు త్యరగా
గాకపోవటాన విడువకుంటుంటేవాడు నాకు
చెప్పటం అంటే సరి చాలా సరదాగా చెప్పేవాడు
చదువుకునేటప్పుడు ఎక్కువగా నేను మిద్దర నేను
జంటగా తిరుగుతుంటే వాళ్ళం మాయలు వారియిల్లు
దగ్గరగానేవుండేది పైగా ఎక్కడో ఏదోకొంచెం
బంధుత్వంకూడా కలిసివున్నదని పెద్దవాళ్ళు చెప్త
మంటారు ఈ కారణాలవల్ల సత్యానికి భలానా
వారమాయనియిచ్చిచేపరట అనిజనం అనవసరంగా
నాకుకల వ్రుట్టిందారు అప్పటికి నాకంతగా ఏమీ
తెలియదు సత్యానికిమాత్రం బాగా ఏమోకాని
కొంతవరకే నా తెలిసే వుండవచ్చు నాకుతెలిసి

దల్లా సత్యానికాగా పాతాలు వస్తవనీ, నాకంటే సరదాగా పాతాలు చెప్తాడనీ, ఏదైనా తెచ్చి పెట్టానంటే సరి నాకోసం ఎంతకష్టపడేవానో తెప్పకుండా తెచ్చి పెడతాడనీ, అంతవరకు మాత్రం తెలుసుకున్నాల్లో తిరిగి పిల్లలంతా అబద్ధాలాడుతుంటే వాళ్ళేకాని సత్యం మాత్రం అబద్ధం అవ్వనీ, సత్యం సత్యమేననీ ఇదొక వాడుక మాట

అప్పుడు సత్యం అంటే నాకు చాలా ఇష్టం గానే వుండేది తరువాత నేను కొంచెం ఎదుగుతున్న కొలది సత్యం సహవాసానికీ మావాళ్ళు వస్తున్న బోనిచ్చేవాళ్ళు కాదు మా పెద్దవాళ్ళు వాళ్ళ పెద్దవాళ్ళు కూడా బాగానే వుంటుండేవాళ్ళు ఘనానావారమ్యాయిని సత్యానికీ ఇచ్చి పెళ్ళి చేస్తారట అని జనం చెప్పటంబట్టినే వుండేవాళ్ళు జనం ఆ విధంగా చెప్పకోగా చెప్పకోగా చివరకు మా పెద్దవాళ్ళకు కూడా ఆ ఉద్దేశాల్లే కలిగినవి అంతలోనే నేను పెద్దవానియ్యాను

అంతకుముందే సత్యం చెబుతుండేవాడు ఇంకా కొద్దికాలానికీ నిన్ను మీవాళ్ళు చదువు మాన్పించటానికీ ప్రయత్నించయ్యెయ్యి నీవు మాత్రం చదువుకోవలసినదేనని పట్టు పట్టుమని ఆయన చెప్పినట్లే ఇక నన్ను అటు పోతదన్నాడు మావాళ్ళు నేను పట్టు పట్టుగా కాని రాద్ధం లేకపోయింది నేను పెద్దవాననైన తరువాత కూడా సత్యం ఏదైనా పనిమీద మా యింటికి వరానే వుండేవాడి మొదట మొదట సత్యానికీ చాటుకు పోవాలో ఎదుట వుండాలో తెలిసేదికాదు నాలో ఏదో ఒక కొర్ర దినం రాకటాన ఎదుట వుండటానికీ వీగ్గుగానే వుండేది నిన్న మొన్నటివరకు కలసి వెంటి తిరుగుతూ ఒక్కసారి చాటుకు పోవాలన్నా ఏముకుంటాడో నరీ వుండేది నాకు తెలియకుండానే రంతుపనులు చేస్తూనే వుండేదాన్ని సత్యం వచ్చినా మా అమ్మ తోడో మా నాన్న తోడో మాట్లాడి పోయేవాడు కాని నాతో ఏమిటో ఎక్కడకా మాట్లాడేవాడేకాదు

ఒక్కనాడు మాత్రం చేరీరుమాలమీద సన్నని మురికీ కుట్టుకుతున్నాను నా ఎగ్గర పరీగా ఎలాంటిదీ ఒకటి ఉన్నది కాని సాదాగా వుంటుంది, అదీనీవు తీసుకుని ఇదివాని ఇస్తావా అన్నాడు. అలాగే ఇస్తానన్నాను, ఒకసారి తనేమో కథ వ్రాసని, ఆకథ పెయిం చేసి పెట్టమని అడిగాడు.

అలాగే చేసి పెట్టాను అలా ఆయన నాకేవేళా చిన్న చిన్న పనులు చెబుతుండటం నేను చేసి పెడుతుండటం అలవాటైపోయి ఎప్పుడు ఏది చెప్పినా సరే లెమ్మంటుండే దాన్ని, ఒక్కసారి కానో అన్నాడు నేను ఇప్పుడు ఏది చెప్పినా ఒక్కసారి సరైన చెయ్యనంటానోమో అంటే అననేను? అని చెయ్యనని ఎందుకనానీ అన్నాను

కాదు సాధారణంగా ఇతరుల ఎప్పుడు ఏదో ఒకపని చెబుతూ వుంటే విడుక్లాడుండరుమరి? అనే వాడు నాకు అలా వుండవలసి చెప్పేదాన్ని నిజంగా నాకు ఇంట్లో పనుకంటే సత్యమేదైనా పని చెప్తే ఎంతో సరదాగా చేసి పెట్ట బుద్ధమేదీ నాకే వుండటానికీ ఆకర్షణ ఆయనలోనే ఏదో వున్నదీ నేను అలాగే ఆయన విలక్షితవాని ఎన్నవ్వారని తెలిస్తే సరి గాజలరీ, రిబ్బన్లనీ, ఏకేవో పనులు పురమా యించేదాన్ని ఆయన ఒక్కటి కూడా మరచి పోకుండా తెచ్చి పెట్టేవాడు అలా ఇద్దరం భార్యలలాగానే పేమంగా వుంటుండేవాళ్ళం తరువాత సత్యానికీ వున్న ఆస్తీ కొద్దా వాజ్యం లో చిక్కుకు పోయింది ఆది ఆప్పుల్లో రేలేటట్టుగా కూడా లేదు అందువల్ల నన్ను ఎక్కడైనా వేరే ఇచ్చి వివాహం చేస్తే బాగుండునని మావాళ్ళు ఆలోచించటం మొదలు పెట్టారు అప్పటినుండీ, ఎప్పుడో ఏమోకాని సత్యం మా యింటికి రావటం మారినోకాదు నాకు వేరే సంబంధాలు రావటం ప్రారంభించాయి నిజంగా నాకీ సంబంధం ఎంతమాత్రం ఇష్టంలేదు. అయినా మావాళ్ళ ముందు మాతేళ్ళ పనిపిల్ల కూడా ఎదురుచెప్పే పీలులేదు నాకు వచ్చిన సంబంధాల్లో ఇంత నిత్యమంటి సంబంధాన్నీ మావాళ్ళు భాయించేవారు

తరువాత గండమూడు రోజులకీ నన్ను పెళ్ళి కూతురీ చేశారు. నాకు పెళ్ళికరారేదనీ, నాకీ సంబంధం ఇష్టంలేకపోవటానికీ కారణం సత్యానికీ నాకు ఏదో అందితుంటుందనీ, అమ్మలక్కలంతా అప్పుడే చెప్పకోవడం ప్రారంభించారట అదే అలా అల్లుకుని అలా అల్లుకుని మా అత్తగారు మా వారివరకు కూడా పోయింది అడుగొపుట అంటే ఇదుగోతోక అనేవాళ్ళేకాని అసంక్లబిత పురిపున్నదో లేదో కాస్త ఆలోచించి తెల్పుకోగల విజ్ఞానం మనలో

ఎంతమందికున్నది? వాళ్ళిల్ల మాటలునమ్మిమావారు, ఎలాగైనా వీల్చా జల్లా కలిగిజుట్టుగాలేదు, నైగా సామ్యుహదా రాలేదని దీన్నికళ్ళకొట్టి ఇంకొక దాన్ని తెచ్చుకుంటే బాగా కట్టుకొస్తుందని మా అత్తగారు, ఇద్దరు ఏకమై వన్నీ విధంగా చేశారు ఎవరైనా అదేమని అడిగితే ఒక్కపసన్నా ఒళ్ళుకంది చేసేదేకాదనీ, చెప్పినట్లుగా విశేషకాదనీ, ఎదురు తిరిగి ఏది పడితే అదిఅంటుందనీ, అలాంటి దానితో మేమెట్లా కౌతూరం చేయించుకుంటామని చెప్పుకుంటేవాళ్లు నేను ఇక్కడుంకు వచ్చినకొత్తలో ఆ మాటలు పట్టుకొని మా అమ్మమాదా మీము ఇక్కడ వున్నాంకదా అని పరుగెత్తుకొచ్చావారే తల్లి వాల్లింక జేస్తున్నా కట్టుకుంటే నిన్నుమాదా మానెత్తిన ఎక్కడెక్కడ కుంటామనుకున్నా అయిన తరువాత వాళ్లుపెప్పట్లుగా వికపోతే ఎట్లాగనీ, వాళ్లు నిట్టివాపదాని కొట్టివా పదాలి, తప్పుకుందామరి? ఈలోకానీ నేనుపడేది నేను పడటాని? అనీ, చాటు చాటున కోప పడుతూ ఉండేది నా బాల్గితే, తమవిద పడితేఎట్లాగా, అనే ధయింపును తినుకూతురు కాళరం చేయటం లేదని లోకం నిందిస్తుందని జంపల్లను ఆనందసంతా ధరింపలేకనో ఏమో, ఇలాంటి విషాదపరిస్థితుల్లో వున్న వన్ను అనిరించుకొనికీ బయలు ఒకకోసారి ఎంత ఉక్రోశున్నానో చెప్పదోసేది అలాంటి పరిస్థితుల్లో నా స్థితిమరి ఆధ్యాత్మికైపోయేది నాకు కాంతి అనేది ఎక్కడ? ఎవరినైనా ఒకదోలు చెప్పకగిరితే ఇంకొకదోలు విక్రొంతింకందారి ఆ మాత్రంమాదా స్థానంలేనవ్వకు మనమంకా ఈ బ్రతుకు బయలుకు మోయగలిగితట్లా? పుట్టబోలేను తిన్నినట్లుగా ఇటువలె నీర్లకతన్ను అటుపోతే వాళ్ళకతన్ను తన్నుకూతుంటే మనగలేంకాదు? ఈకన్నాబన్ను ఎవరికీ చెప్పే ఎవరి హృదయంలో దాచుకోగలగుతారు? ఈ అంతులేని కష్టపరంపర ఎప్పటికైనా దాడంలేట అది నిరమించవలసినదేకాని ఎవరికీ చెప్పలేమాత్రం ఎవరు తిప్పగలగుతారు?

సత్యం వ్యాజ్యం జయించి తనపంకగిన ఇంకొక జన్మయిని నివాహం చేసుకొని వ్యాజ్యంతోపాటు జీవితాన్నిమాదా జయించాడు ఎంత అద్భుతవంతుడు అని నేననుకుంటుంటానేకాని అయినవమాత్రం ఆ

నివ్యాసంలేదు అంటే తను వ్యాజ్యం జయించ లేదనీకాదు, తగిన అమాయని, వివాహం చేసుకోలేదనీకాదు, జీవితాన్నే జయించాననే నివ్యాసంమాత్రంలేదు నా వివాహమైన తరువాత అయిన నేను రెండుమాడు సంవత్సరాలు మాట్లాడటమే సంభవించలేదు వారింట్లో వారెవ్వరూ మాయంటికి వచ్చేవారుకారు మేమెవ్వరమూ వారింటికి ఇక్కేవాళ్లంకాదు అంచువల్ల ఎప్పుడైనా బజార్లో అలాంటికుతూతుంటే దూరాన్నుంచి చూడటమేకాని, దగ్గిల్లో కలుసుకోకటంగానీ, మాట్లాడటంగాని జరిగేదికాదు తరువాత వారిఅమ్మకు చాలా ఇబ్బుచేసింది దాదాపు బ్రతకడన్న పరిస్థితి కుల్లో మేము వారింటికి ఇక్కటం, తరువాత తరువాత వారుమాదా మాయంటికిరావటం జరుగుతూ ఉన్నది సత్యము నేనుమాదా మామూలుగానే మాట్లాడుకుంటుండేవాళ్లం మా పెళ్లిళ్ళు కాకముందులాగా అంతదనువుగా మాట్లాడుకునేవాళ్లం కాదు ఎక్కువగా నేను నా కష్టాలను గురించే చెప్పుకుంటేదాన్ని అయినచాలాబాధపడుతుండేవాడు నాకష్టాలు అలా చెప్పి చెప్పి అయిన మనస్సుకు పాడుచేయటం నా కంటే ఇష్టం ఉండేదికాదు అందుకని నేను మాత్ర గారింటి దగ్గరకుండి వచ్చిన కొత్తలోకాల్లో ఏమిటి సంగతులు? అని అయిన అడిగినా ఏమీలేవు సంగతులు ఆనేదాన్ని ఒకకోసారి నేను అలా అప్పుప్పుసు నా పరిస్థితులు తనకు తెలియకేయటం లేదని అయినకుంటే కష్టంగావుండే నేనేమివా అయన్ను అడిగితే అయినమాదా చెప్పేవారుకాదు నేను నా కష్టాలనుగురించి చెప్పకపోతే అయిన బాధ పడారనిగానీ, నేనే చెప్పకుండా దామకోలేని పోవటం వల్లగాని ఎక్కువగా చెప్పుకూనేవుండేదాన్ని నేను మావారి మహత్తర్యాన్ని గురించి చెప్పుకూతుంటే ఒకకోసారి అయినముఖం కోపంతోఎత్తువారి, విచారంతో కదిలిపోయేది మీరుమాత్రం తగిన అమను నివాహం చేసుకొని వ్యాజ్యంతోపాటు జీవితాన్నిమాదా జయించాడు అన్నా నాకోసారి అయన్ను విచారాన్నుంచి మరల్చటానికీ నీటిలాంటి బాధలనుభవిస్తున్నంతవరకు నేను నా జీవితాన్నే జయించాననుకోలేదు అన్నాను. అయినకు నావిద యన్ను ఇలాంటి కరుణవల్లను, నమ్మకూర్చిగా అధిక

చేయుచుండువల్లన, నాకు ఆయనమీద ఎంతైనా అభిమానము, గౌరవము అదరము ఉంటుందని అంత కన్నా ఇంకేమీలేదు. ఇదంతా ఇతరులు అర్థంచేసుకోవాలంటే సామాన్యమా? అలాచసంతో విమర్శించేందుకా ఎవరిదనకచ్చిట్లు వారు చెప్పవలసింది

నేను మాయంటికి వచ్చినతరువాత అప్పటికి 10౦ మందిని కట్టుకొనినానీ, తలలో పూలు పెట్టుకొనినానీ ఎదుగున ఎదుకో ఒకపారిదామాకు జల్లాలిడించింది అందరుజల్లా నమ్మకాడ రన్యంపే, సరసని ఆహార ఇస్త్రీదీరకట్టుకొని ఇస్త్రీబాబో లోదుక్కుని ఒకపారి అద్దంలో యాచుకునేటప్పటికి తల్లోపూలుకూడా పెట్టుకుంటే కానుంచుననించింది నాకు తెలియకుండానే నేను జల్లె వారిలోనే భుజిస్తున్నాని ఇల్లంది ఏకాంతంలో నానరే వారిల్లో ఏదో ఒకపూలు పూస్తూవుంటుంది. మా పొరుగింటామేకదా అది పూలు కోసుకోటానికీ వారింటికి జల్లాను అంతా పూరికొట్టటానీ అమె ఒక్క అమె వున్నది ఆ ఇంట్లో అమె నాకు ఎదురు వచ్చి ఎక్కడికి? ఏమిటి? అని అడిగిందావ్వరథంగా దామాకు చెప్పానుమన్నాను

దామాకువస్తే ఇస్త్రీ దీర కట్టుకోవాలా? అన్నది పురీ

పదిమందిలోకి పట్టెటప్పడు మామూలు దీరైతే ఏం కానుంటుందని కట్టుకున్నాను పూలున్నదిగా మిచెట్టున - అంటూనే చెట్టుదగ్గరకు పోతున్నాను ఎవరెవరు వెళ్తున్నారో దామాకు? వస్తే పూలెందుకు? అని ప్రశ్నించింది ప్రశ్నించుకుంటేమీ వున్నదామె నేనామె ప్రశ్నిల్లో కొటిలాగ్నిని గ్రహించక పోలేదు నాఅంతటవాకు ఎన్నొక్కో పూలుపెట్టుకోవాలనే కోరిక కలగటంవల్ల అమె మాటలను లక్ష్యపెట్టకుండా అలాగే పూలుకోకాను తాని అమెమాత్రం ఏదికానానైవాసరే నా ఉత్సాహాన్ని చంపివేయాలనే భోరణిలోనే వున్నది. గద్దుమీదజోర్పుని పూలు ముందుచేసుకొని తల్లో పెట్టుకోటానికి నీలుగా ముడుపున్నాను

భక్తదగ్గర లేకపోతే పరితరలు పూలుపెట్టుకోయి అన్నదామె పుటిక్కన ఆ మాట కొంచెం ముందగించిన నా ఉత్సాహపు పుటలలో ఒకనీడుకు వడికట్టేంది. అయినప్పటికీ సమాధానం చెప్పకుండా

తుంహుం ఏమంత కానుందో ఇ న క డి రో నా ల్లా ఎవరో చేరారని ఇవ్వాలా ఎవరు చేస్తున్నారో అన్నాను ప్రంగిపోతున్న ఉత్సాహంలోనుంచి కొంచెం తెప్పరించుకుంది

‘జనశ్రీమిటి! ఇప్పుడైనా భక్తదగ్గరనివాళ్లు భక్తమీద ప్రేమగలవాడైతే పూలుపెట్టుకోలే, ఎక్కడదాకానో ఎందుకో మాచెర్చి భక్త జైల్లో వుండగా మా చెల్లెలు ఒక్కవాడైనా తల్లోపువ్వ పెట్టుకోవెదనునా? భక్తమీద ప్రేమగలవాడైతే నైవా అంత అనందింపక తరలగలకుండా, అన్నదామె మర్చిపోయెం ఉండేంతో వాళ్ళచెల్లెలు పూలు పెట్టుకొనేదో లేదో కాగాకానకం లేదుగాని వారానికి రెండుసార్లునా నీవిహారానీ వాటికనీ, పిటికనీ ఎక్కడికో ఒక క్రోటికి పోతున్నేవుండేది అమె భక్త జైల్లోవున్నానని అమె మంచి మంచి చీరలు కట్టుకోకపోవడంగానీ, సరదాగా వుండక పోవడంగాని ఏమీ వుండేదీకాదు అంతామమూలుగానే వుండేది అన్ని విషయాలలోను మామూలుగానే తుంటూ పూలెందుకు పెట్టకునేదికాదో మరి నాకర్థంకాలేదు ఎవరికీ ఏ కాస్తానన్న పట్టుకుని అలావుంటేగాని పరితరలు కామెమనకొని అలా చేసివుండవచ్చు

నిజమే అమెఅన్నట్లు అమె చెల్లెలికి భక్తమీద ప్రేమ ఎక్కువగా వుంటేనే పూలుపెట్టుకోలేక పోయేదేమో వాళ్ళు భార్యదీరలు ఒకరికోకరు తగినవాని కాటటాన కాగా మనస్సులు కలసిపోయే వుండవచ్చు వాళ్ళకు అన్నీ కలసివచ్చినవి వాళ్ళు సుధసమయాల్లోనైవా కష్టసమయాల్లోనైవా మంచిలే సంపాదించుకోటానికి ఆవకాశములున్నై కాని నేనో, నాకు నిజంగా వారిమీద అంత ఎక్కువగా ప్రేమలేనిమాట వాడనమే అది వారిప్పా? నాకు తగినంతలోనేను కాంక్షించినదేని వారిలోలేకపోవటం తప్ప ఉన్నదేదో ఉన్నది తెమ్మని కొంత సానుభూతితో ఆలోచించుకుని ఆత్మగంభ్యపై ఆయనా చెందుతుంటేవాన్ని ఇదివరకు నన్నీవిధంగా చేసిన తరువాత అదికాస్తా పోయిందిమరి. దానికి నేనేం చేయగలను? ప్రేమవుండడం లేకపోవటం మాట అలావుంది దీనితంలలో మౌనతలకలు ఎవ్వరైతే పోతపో పొదానంగా అప్పుడే ప్రతివస్తువుమీద

తెల్లగా
ఉతుకబడినవి

ప్రకాశంతముగా
ఉతుకబడినవి

ఇందుకు

సన్ లైట్

సబ్బు

కారణము

SUNLIGHT

వాడకుండగనే బట్టలను తెల్లగాను ప్రకాశవంతముగాను ఉతుకుము.

అమెరికన్ టెక్నాలజీ

ఇది రక వృద్ధిని చేయు నిలవ గల వస్తువులచే
తయారు చేయబడినది. మేహములు, నిక్కాక
నిన్నుత్తువ, మిక్ల వస్తువులు, అతిమౌళికము మొదలగు
వాటిని ఖాడించి, మంచివిలువను నిర్వహింపగల
మును కలిగించుటగా ఆధునికమయినది అనేక
వృద్ధినికాట్ల గలవు 2 చిట్టిలు చాలాను

20 కులముల డబ్బీ రు. 2/-

పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

పి. సి. ఏ. ఆండ్ కంపెని

ఆయుర్వేదసహజం

90 రి కే పి, (నెల్లూరు జిల్లా)

కుమ్మ ★ బొల్లి

వగైరా మేహ మచ్చలు, పెగ.
నవాయి వ్యాధులకు గ్యారంటీ చికిత్స,
క్యాటలాగు ఉచితము.

జి. వి. రెడ్డి ఆండ్ కో

(రి కే ఫ్లెట్టు)

“భా స్క రా క్ర మ ము”

గోపాలపురి, తూ. గో. జిల్లా

ఆర్థర సాయ న సాల ము క్త్య ల, కృ జ్ఞా

ఫౌ పి త ము 1925.

ప్రశస్తాయుర్వేద పదములకు
నిలయము. ఏమందుకావల
నినను మాకు వ్రాయుడు.
నమ్మకమైనవి లభింపగలవు

ఆయుర్వేదసహజం

వేటూరి శంకరశాస్త్రి,

ఎ. ఎం. ఏ. సి.

Consulting Physician

విరక్తి కలగటం సహజం. నా వరకు నాకు ఇక్కడకు వచ్చిన తరువాత అలంకరణమొదలే అభిలాష వహించింది. అదేమిట? గాని ఆ అలంకారానికే సంబంధించిన ఏ వస్తువు కనపడినా అది నాకు సంబంధించినదిగానే వుంటుంది ఎక్కడా సహృదయులు ముక్తయిదాసామీగారు వ్రాసిన వద్దంటావేమని రిలీఫ్ చెడుకూతుంటే గట్టిగా వారించలేదు గట్టిగా వారించటానికే మాచేవాళ్ళు ఇదొకతేమని అనుకోం బారనికూడా భయమే భర్త దగ్గర లేవంతమాత్రాన పూలు పెట్టుకుంటే పరిశ్రమలంకాకుండాపోతామనే భయం నాకు లేకపోతూ అంతగట్టిగా వారించలేదనిన అక్షరసరికూడా రాలేదు ఆలోచనా అంతటా నాకే పూలు పెట్టుకోవాలనే కోరిక ఆంధ్ర ఎక్కువగా ఎందుకు కలిగిందో నాకే అర్థమవుతున్నది ఆలోచనా మనోధైర్యాగ్రహమన్నీ తెలుసు తెలుసుగా అవలంబిస్తూ భార్య సాన్నిధ్యమును ఆ పుష్పమృగాని ప్రకృతివరంగర ఎక్కడికక్కడ పటాపంచలు చేసినది అంటే ఆ ఆలోచనకు ఆ ఆలోచనకూడా నాకు మళ్ళీ రిలీఫ్ భవ్యులు పెట్టుకోవాలనే కోరిక కలగలేదు.

ఏమిటోలే, మొదట ముందా అంటే ముప్పిరిచ్చినవాడూకూడా ముందా అన్నాడట అట్లా ఇప్పుడు నేనందరికీ ఆమె ఎప్పుడైనా సాయంత్ర మప్పుడు ఏమిటోకా నేనూ వాళ్ళలోకి క్రైస్తవమృగాడుకూడా అలాగే నేను ఎప్పుడో ఒకసారి వస్తూతెప్పున్నా దినిసిండుకోకుండా, ఆ మాంసం పైటచెరు మెలకేసుకొని చాల్చి ఇంట్లోకి లాక్కెళ్ళి కూర్చోపెట్టుకొని ఇక ప్రారంభిస్తుంది పవంతా అయిందా? అంటుంది ముందు ఇంకా వంటకాలేదు మా అమ్మచూస్తున్నది వంటపని అంటాను

మీ అమ్మ చూడవోవో మీ వది నేం చేస్తున్నది అంటుంది మళ్ళీ మా అమ్మకు కావలసిన వన్నీ అందిస్తున్నది అని నేననగానే ఇక తనకేమీ సందు దొరక్క, ఈ లేక ఏమిటిలేనీ వనే బాగున్నది చూయగా నిజంగా నాకే నిల్లంపెట్టిగాని లేక పోలేనా? అంటుంది వ్యంగ్యంగా ఆ మనోమ గ్రహించి - అంతవయిగా ఉంటుందనుకుని పెళ్ళి పోవాలంటే నిల్లంమాత్రం అడ్డంపెత్తటలే, అనే దాన్ని. నేనెప్పుడు కనిపించినా సరే ఏదో రకంగా

ఎత్తిపొడుస్తూ నేఉంటుందామే బయట చూస్తే ఈ విధంగా వున్నదా ఇక ఇంట్లో మానింది ఏవిధంగా వుంటుందో

నేను ఇక్కడకు వచ్చినతరువాత నాకు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవకముందు అయిదారు మాసాలవరకు మా అమ్మ ఎప్పుడూ నా మీద కోపంగానే వుండేది తన కోరికల కష్టంకలిగినా ఆలోచించకా కూడా నా మీదనే చూపిస్తూవుండేది ఆమె అలాచేస్తూ వుంటే, నేనీవిధంగా కాబట్టికనా వన్నెకరవిధంగా బాధించినా అది నాలో లోలోపల మరుగుతున్న దుఃఖం ఒక్కసారి బయటపడటంగా వచ్చేది ఆ పొంపులు అక్కటానికే నేను లేనికొని తెచ్చుకో వలసినవేస్తే

నేనెంత మర్మంవిడిచి చెప్పినాకాని మా అమ్మ కనలు నేనేమీ ఎక్కువ మాట్లాడివుంటాకనో, వసులని పరిగ్గా చేతులేదకో అనుమానంగానే ఉండేది ఆమె ఆవిధంగా నన్ను అనుమానిస్తూవుంటే ఆమె మృదయంగా ఎక్కువభాగం చీకటితెలు ఆక్రమించినవేమో నన్నుంక బాధపడేదాన్ని తల్లిని విడదీయడంలేదు కోరికపోవటం ఎక్కడైనా సంభవం, సహజంకూడా కావచ్చునేమో కాని దీక్ష తల్లి అర్థంచేసుకోలేక పోవటమంత అన్యాయం ఎక్కడా లేదేమో తనకు తల్లి అర్థంచేసుకోకపోవటంకంటే నైగా అపదలూ కూడా ఉన్నప్పుడు మనుష్యుల కంతకంటే నేర బాధ అనేది ఎక్కడ వుంటుంది?

నాకు పెళ్ళిచేసుకున్నదాకా అంటే ఇక నన్ను అక్కడకు పంపించే ఆకారాలు అంతరించేతరకూ మా అమ్మ నన్ను ఆ విధంగానే ఒత్తిడిచేసింది ఆ పరిస్థితుల్లో మా అమ్మతప్ప నన్ను అదరింపటంలా మా వదివగానీ, ఇంకే ఇయ్యరహాయవా క్యయినా కొంత వయసునివించింది నాకు మళ్ళీ పెళ్ళిచేసు కున్నాడు మా అమ్మ మనస్సు విచిత్రంగా కూరి పోయింది ఆమె కందుకో నా మీద బారి ఎదురం కలిగినది ఆమె మృదయంలోని చీకటితెలు చించుకుపోయినది ఆమె మృదయంలోని పెత్తుల కాంతులు నామీద ప్రసరించుకొనినది కాని అప్పటి నుంచీ అంటే ఇక నేనా యింట్లోనే వుండటం ఖాతామని లేలినప్పటినుంచీ నాకప్పులు ఇంకొక రకమైన తీవ్రవ్యూహం చాల్చినది. మా అమ్మయ్య

వదిలను మాకు పూర్తిగా వ్యతిరేకమైనది అనిరి
మా అక్కడెక్కడగలవచ్చి మాదా వ్యతిరేకరే
ప్రారంభమైనది అయినప్పటికి ఈ భారాన్ని
కాకంటే మా అమ్మ ఎక్కువగా మున్నా
వుంటాన నాకు కొంత కుంగి కుంటుంది కాని
నే నెంత పనిచేస్తున్నా ఇంకా పనిచేయగలంలేదని,
నాకు అంత ఖరీదుగల నీరలు బాకెట్లు ఎందు
కొక్కచాలనీ ఏకరకంగా మా వదిల, అక్కడెక్కడు
అందరు పేదలుపెడుతూనేవుండేవాళ్లు అంటే
దాని! కావునమా కాలిపోయిందా? ఏ గుడ్డలిస్తే
మూత్రం ఏం కట్టుకు నింట్లో పడుండేదాని? అనే
భోరనేలో మాట్లాడుతూవుండేవాళ్లు వాళ్ళంతా
అయినా నీటిని నే నేమంత బిడ్డ పెట్టలేదు నేనింకా
ఎక్కువ విచారంలో మునిగిపోయానీ వేరే కారణం
వున్నది

మా నాన్నగారు నా పెండ్లికాకముందు, అయిన
తనవారమాదా కొంత కాలంవరకూ, మునిషిని చూస్తేనే
భయంగాను, ఎంతో హుందాగాను వుండేవారు
అంటివారల్లా ఒక్కనానొక్క కొడుకైతే మా
అన్నయ్య మాదా తనమాట వివరపోతలం, కేవలం
భార్యను వాళ్ళవైపు వాళ్ళకు వెనకేసుకుని ప్రతి
దానికీ కయ్యిరి! కాయవట్టలం, ఒక్కడుగదా
వివిధంగానైనా చదువు చెప్పించి అభివృద్ధిలోకి
తీసుకురావాలంటే చదువుకోవడాగా ఎక్కడ
అప్పులు త్రడితే అక్కడల్లా వోట్లవాడి అప్పులు
చేయటం, ఇవన్నీ మొదలుపెట్టేసరికి అదొక విచి
త్రంగా మారిపోయారు అంతకుపూర్వం వున్న గంభీ
రత, ఇంట్లోవాళ్ళను గడగడలాడించటం అదంతా
మారిపోయింది మురీ మా సంసారం అట్లా అయిన
తనవార ఆయన కవల మతేపోయింది ఆయన మన
ముతోపాటు అదొక్కడం మాదా పూర్తిగా చెడి
పోయింది నే నిక్కడకు రావటాన్నిగరించి మే
కుంతా అనేకవిధాలుగా కించా విచార పడుతూ
వుండేవాళ్లమా? ఆయన ఒక్కవాడైనా నాతో
వినిపిది అనిగాని, నీవు చెళ్లు, చెళ్ళవద్దు అనిగాని
ఒక్కసారిమాదా జోలా పట్టాడట అదిగిన పాపాన
పోలేదు మావవుకు కాని మా అమ్మ ఇలా మెదల
కుండా పూరుకుంటే ఎట్లామిరి? అసలు సంగ
తేమిటో కనుక్కునిరాక అని అనగా అనగా ఒకసారి
కావాలి అయిందీరి చెళ్లరు మా అత్తగారి ప్రాంత,

సెళ్ళటం మాదా వారింటికే వెళ్లారు. ఎందుకలా
పంపించాలిసాచ్చింది? ఎన్నడు మావోటివాళ్ళకన్నా
ఎదురు నెప్పే పిల్లకాదే మా పిల్లలందరిలోకి ఈ
అమ్మాయి ఇంకా నిదానమైనది వినిపిందా? అని
అశిగారట వారిని

మీ పిల్ల మీకు ఎదురు చెప్పకపోతే అందరికీ
ఎదురు చెప్పడని నమ్మక నేపిటి? అది ఎన్నెన్ని
చిత్రాలు చేసేలో మీకేం తెలుస్తుంది మేం చెప్తే
మాత్రం మీరు నమ్ముతారా? అని మా అత్తగారు
అందుకున్నదట

మీ రుంపెండి మిమ్మల్నికొడు నే నడిగింది
అయన్ని సమాధానం చెప్పలేదంటే అమ్మారట మా
నాన్నగారు

ఇంకా ఇంతమంది చెప్పటాని కేమన్న
దక్కడో ఎవరుచెప్పినా అదే—అమ్మారట వారు
సరే మీ అల్లడిచేరినే చెప్పించుకోండి నేనొద్ద
నానా అని మా అత్తగారు అన్నదట

ఒక రుద్రీకే నడిచి ఒకరు నెప్పేవిటి నా
జోరి ఒకరి కంతుకు? నా యిష్టం వచ్చిచెళ్లు నేను
చేసుకుంటాను ఒక రెవరు నన్నుడింటి కడలు—
అని వారు కోపంగా మాట్లాడారట

ఇట్లా తొందరపడి మాట్లాడినంత లేరికగా
పోతుండా అమ్మాయి చేసుకున్న రితువార అని మా
నాన్నగారు అనేటప్పటికి

పోకపోతే చేరినైందేమైనా వుంటే చేసుకో
పోయి ఇదిమొదలు చేసుకుని నా వాణిరిచాయలకు
రావోకండి ఎవరైనాసరే—అని తేచివెళ్లారట
అంతే అప్పటినుంచీ ఇక నా విషయంలో అయినకు
పెద్ద విచారం ఏర్పడిపోయింది మనముల్లో అయిన
వ్యాధి మాదా ఇంకా ఎక్కువ కావటం మొదలు
పెట్టింది వారు మర్రి పెట్టిచేసుకున్న తనమాత
అయిన వ్యాధి ఇంకా ప్రబలమై చివరకు ప్రాణాలు
మాదా విడువవలసి వచ్చింది మా నాన్న ప్రాణం
పోయేటప్పుడు ఆ కార మావలేక నేను చాలుకు
పోయి కళ్ళనీకుళ్ళ పెట్టుకుంటున్నప్పటికి ఆయన
ప్రాణం పోయేటప్పుడు మాదా నన్నే తలస్తూ
వుండటం నాకు మాదా వివరమకూనే వున్నది
రిమ పోతున్నానే అనీ, నేను కష్టంలో వున్నాననీ,
నాకు కాగా నిరుసుకుందో నిరగదోననీ, ఆయన

భయం. అందువల్లనే ఆయన కన్నులెరుగ్గా తలుస్తూ ప్రాణాలు వదిలారు.

అప్పటినుంచీ ఇక కాకతీయల అడుగుతారు. అంతకుముందు నే నమకుంటున్నావాన్ని—జరిగిందేదో జరిగింది మా అమ్మ వాన్ను బాండ్ గానైవా నేను చనిపోతే బాండ్ గుండుని కాని నేను జీవితంలో వేటి! భయపడ్డానో అవల్లా వాకే జరుగుతూ వచ్చి నది అక్కడినుండి ఇక్కడికి రావటం ఇంటికి దూరమై చెట్టునీడకు వచ్చినట్లయింది దివ్యకు నాపని మా అమ్మ కివ్వకు నామీద ఎంత ప్రేమవుంటే నూత్రం ఏంచేయగలగుతుంది? మా నాన్న పున్న ప్పుతే అంతంత మాత్రమాయే మా నాన్న పోయిన తరువాత మా అమ్మ భారతదేశానికి వలసవచ్చింది పోయిన నా యింట్లో ఆమె మా అన్నయ్యదగ్గర మనోవర్తి పున్నుకోవలసిన పరిస్థితుల్లో ఇంకా నన్నేం పోషించ గలగుతుంది? ఈ పరిస్థితుల్లో నా సొరుగుం కోసమని నా భారాన్ని కూడా ఆమె మీద మోపి ఆమెను బాధించేకన్నా ఎన్నికష్టాలైనా రానీ, నా భారాన్ని నేనే మోచునీ ఈ పని చేయాలంటే మళ్ళీ అక్కడికే వెళ్ళక తప్పదు ముచ్చాటికి తప్పదు. కాని నిజంగా అలా చేయ గలవాకే ఏమి? నిరాశానూన కలిగే విస్తృతవల్ల అలా అనుకోవటమే కాని చెయ్యక ఏంచేస్తాను? జీవితంలోని ఈ విస్తృత నిర్వచానానికి దారితీసేదిగా కనబడుతూ వుంది ఈ విస్తృతనానీ బయటపడాలి అంటే తప్పకుండా మళ్ళీ అక్కడికి వచ్చాలి ఇప్పుడు

అక్కడి పరిస్థితులు పెదకటి పరిస్థితులు కావు. అలాటి అక్షగాత లేదు. వారిలో కూడా నయమున్న వట్టి అయితే ఏం, అనుభవాలనుబట్టి అయితే ఏం, ఆ నాటి నుంచునుకుతూనే ఉన్నాను. నిజంగా అంత దుండు దుకుతుంటే ఉంటే మళ్ళీ రమ్మంటారా? పరిస్థితులు మార్పు మానక మైత మార్పునుకూడా తోడ్పడవచ్చు. ఈ అవకాశాన్ని పురస్కరించుకుని వారిలో మార్పు తీసుకురావటానికి ప్రయత్నించేయాలి ఈ నూత్రం నేను చేయలేకపోతే నా బాధలు వాకే కాకుండా ఇతరుల కష్టాలను ఇనుమడింపచేయటానికి కూడా తోడ్పడతది నా క్షేమంకోసం కాకపోయినా కనీసం నా సంబంధీకుల క్షేమంకోసమైనా మళ్ళీ అక్కడకు వెళ్ళిపోతే కాని అప్పుడు నా జీవితాన్ని నేనే ఒకచారి ప్రవరాలోకనం చేసుకుంటున్నట్టి ఆ సంఘటనలన్నీ కళ్ళలో కదలు త్రొక్కితూ వస్తున్నాయి. మాకుకుపోతున్నా. ఈ ఆలోచన లతో నా మెదడు చుట్టలు తిరిగిపోతూ వున్నది ఈ భాధలతో నా హృదయం రక్తాన్ని చిమ్ముతూ వున్నది నా తెలివితేటలు ప్రతిభ, యశస్వము అన్నీ మిగిలిన మనై ఈ చుట్టలు తిరిగిన రక్తపు పేరులలో కలసిపోయినవి ఇంకా నాకు స్వతంత్ర కేమిటి? ఆలోచనమిటి? నిర్ణయమేమిటి? ఈ సమా జంలో ఇదేనా నా స్థానం? ఇదేనా భారతనానీ మణుల సోకిల్లసంప్రదాయం? ఇదే కావాలి భారత నానీమణులు గతర్పణగా వుండటం, ముక్తలుగా వుండటం, విదేశాంగ రాయబారులుగా వుండట మును!

సీతారామ లక్ష్మణులు.

దెందుకూరి శిథిల శిల్పసంపద

★

శ్రీ కొ. రామవాచరి

నైతామమండలములోని మధిర తాలూకాకు చెందిన దెందుకూరు గ్రామములో అంజనేయ స్వామి దేవాలయము ఒకటి కలదు ఈ ఆలయ ప్రాంగణములో ఒక పుత్రమును నిర్మించు మధ్యకాలములో శ్రీమతి కవలవాయి వీతమృగాయ అలయపు దక్షిణభాగములో శ్రీరామము (తెర్వియనుచుండగా) లెంతున్నరకముల లోతున, ఒకచానిపై శొకటి పేర్చియున్న విగ్రహములు ఇరువదిఒక్కటి రైటు పడినవి ఇక్కడి జామ్యలో వాటిని చూడవచ్చును

క్రింది వరుసలో వర్ణానవస్తులైనవారు ఏనుగులున్ను, వెనుక నిలచియున్నవా రైదుగురున్ను చేరి పనిద్ద రాళ్ళున్న ఇరుప్రక్కల తిరిగిని, నిలచియున్న వారు వ్యాధిపాలకులు. మధ్యభాగములో

సీతారామలక్ష్మణులు లక్ష్మణునికి వుడిపైపున గిరిరాజ్యము పై కటములో సీతారామలక్ష్మణుల మూర్తులు పెద్దవిగా చూపవచ్చును

వారి పీఠములు ప్రత్యేకముగా పచ్చములుగా మలచుటకు పిలు లేకపోవుటచేత కాఠోలు, వాదముల దిగున పచ్చములను అర్ధశిల్పముగా మలచివారని యహహించవచ్చును. విగ్రహములకు దిగువునప్పుడు వాల్చుపలకల రాతి మేకులనుబట్టియు, విగ్రహముల చిన్నపాదపునుబట్టియు (కూడన్నర అకుసులు) ఈ విగ్రహములు విదేశాక పెద్దదేవాలయ ప్రాంగణములో నిర్మించిన చిన్న కోడంపరామస్వామి ఆలయములో ప్రతిష్ఠ చేయబడియుండవని భూహించ పిలవవచ్చును

ఈ అంజనేయ ఆలయప్రాంగణములోనే ఈ విగ్రహములు దొరుకుటకు రెండు నెలలు ముందుగా, వాళ్లవద్ద అకుంఠిత ఎత్తుగల ముఖమంటప శిల యొక్కటి లభించివది దీనిపై, ప్రాచీనాంధ్ర రీతిలో ఎనిమిది పంక్తుల దాదాపునవలక్షణ ఉన్నది అది ఇది

“వృత్తి శ్రీ మత్కృమహా మండలేశ్వర మన్మథా
గి గణపయ రాజా లు కాశాలని కేశక
దేవరకు రెండు ముఖములు వేసవి వా
న కొలాలు అంబ్రాద్క ప్తాణగా నిర్మితి”

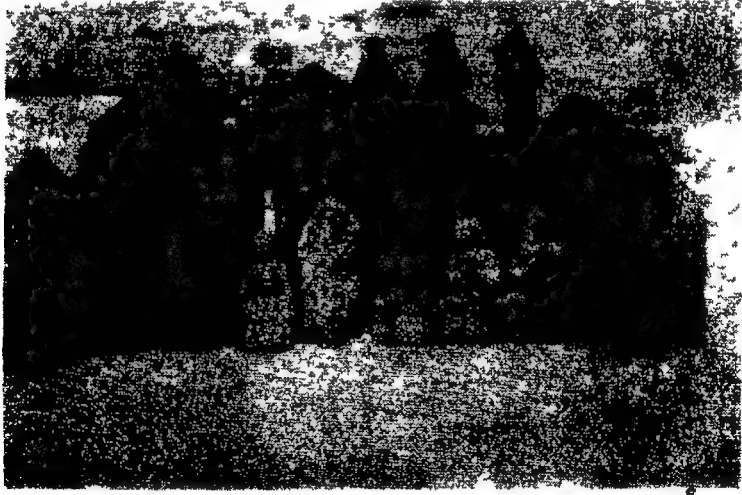
దీనినిబట్టి ఈ ప్రాంతములోనే కేశవస్వామి ఆలయము ఒకటి పెద్దది వుండియుండుననియు, వైన చూపిన కోదండరామస్వామి ఇత్యాది విగ్రహములు ఆ కేశవస్వామి ఆలయములో నుండిన చిన్న దేవతలలోనివైయుండుని ప్రాపించుచున్నామి

వైన పెప్పిన (అంజనేయస్వామి) ఆలయములో ఇంకను పూర్వము, ఈరీతిగనే అంజనేయ విగ్రహము, రెండు శివలింగములు, పూర్వపు దేవాలయమునకు సంబంధించిన పువ్వులు, చైత్యపరివరము

గ్రామీణులలో పెద్దదైన శ్రీకవలనాయి కృష్ణయ్య గారు అంజనేయ విగ్రహమును మూత్రము చేటి అంజనేయలో ప్రతిష్ఠించి, శివలింగములు భిన్నమైనందున ఆలయప్రాకారములోనే ప్రాప్తించిరట చేటికిని, ఆలయప్రాంగణములో రెండు పాత పా నకట్టములు, విజాయకుని విగ్రహము, చేరి విగ్రహములు విడిగా కనబడుచున్నది

ఈ చెందుకూరుగ్రామము నూరు, నూట చూస్తే సంకత్సరముల పూర్వము ఏర్పడినదని, అంకేతుమందు ఈ ప్రదేశములో సారంగపట్టణమును పేర ఒక పట్టణము వుండెడివని ఒకవ్రుతి ఈ పట్టణము అనేక కైత, కైతల దేవాలయములకు ఆటపట్టని ప్రసిద్ధి

చొరికిన విగ్రహములు విరిగిగా కైత, కైతల సాంప్రదాయములకు చెందియుండుటనుబట్టి, ఈ ఒకవ్రుతి సర్వము దైత్యుండునని మనవిదేయుచున్నామి కాదనవు రిపి కాకతీయ యుగమునకు అంకేతిపట్టణం లిక్కుకె గోదరించుచున్నది. కాకతీయులు పరమకైతలు వీరి పరివాసంతరము, తెనుగు దేశము చేరిన రెడ్డిరాజులు కైతల అంబనను,

పన్నివ్వరాళ్లవద్ద

ప్రేరంగమనండి, ఈ క్రూరదికే వచ్చిన బ్రహ్మపూజకుల
లోగల బ్రహ్మపూజకులుగూడ కట్టించినట్లు కొంత
కొండవంటి బ్రహ్మ కేత్రములు సాక్ష్యమిచ్చు
చున్నవి. పవిత్రరాక్షాస్యగతులగుడు, (పహళా
అంజనేయస్వామిగూడ త్రిందియొందుడు) ద్వార
పాలకులు చేరిన విండ్లంగముతో సీతారామలక్ష్మణు
లుండిన పూర్ణబ్రహ్మ సాంప్రదాయము కడపటి రెడ్డి

దానకొననము.

రాజాచార్యులతో గాని కడతీరియొండవనియూహిం
చుచు, ఈ విగ్రహములు పదునైన కత్తెలు వాటి న
యొందునని యూహించుచున్నాడు. (వైకాప
మును, ఈ విగ్రహములను ఒకే కాలమునకు నెంది
యొందునను యూహా భక్త్యదూరము కాకపోయినను,
నిర్ధారించి చెప్పటకు నీలులేనిది) కల్పమైనను మాత్ర
బ్రహ్మముతో సాంప్రదాయ విశ్వాంధులకు వాండి రూప
మున సాంకేతిక సాంప్రదాయము ననుసరించినట్లు
న్నది గాని, దేవమునందు స్థాయిగానుండి, పూర్ణ
వికాసము నెందిన కల్పసంపదకు నెందినట్లు లేదు
విశ్వాసములో కాకతీయ సాంప్రదాయమునకు
నెందిన లాఠిత్వము గోచరించుటలేదు అట్లని విషయ
నగరకాలపు పూర్ణవికాసముగూడ కనబడదు ఈ కార
ణములచే, ఈ విగ్రహములు కాకతీయ, విజయనగర
కాలములకు నడిమికాలమునకు నెందినవని పూనాచేసి
వాను విగ్రహములన్నియు ఒక దానిపై కొకటి
చేర్చి, భూస్థాపితము చేయ బడియొందుటను బట్టి
ఏభూమిపైగల్గిన కాలములోనో ఇది వాకినముచేయ
బడునను భయము కలక, భిక్షులు కీటిని భూగర్భమున
దాచి, ప్రాణరక్షణకు దక్షిణాది కిరరీయుందు
రేచూ యని పూహించక మును కనుక ఈ ప్రాంతము
నందు విరివిగా భూగర్భపరిశోధక చేసినచో వైన
చెప్పిన సంధికాలపు సంఘచరిత్ర నిల్వగమునకు
సాయపడగల కలాకాసన విగ్రహసంపద విరివిగా లభిం
చునని మనవి చేయుచున్నాను.

పోయిన పుటలు

శ్రీ అంగర వెంకటకృష్ణారావు

నేను అదవపుటలా మేజిస్ట్రేటువద్ద క్యాంపు నుమాస్తాగా వున్న రోజులలో జరిగిన వొక సంఘటన, ఏ స్వమాంతరంగా వొక దశాబ్దానికి పైగా వెనక్కు వెళ్లింది

ఆ రోజులలో నాకు రోజు రోజు అరగంట సంక్షిప్తలేఖనం, సుమారుగా గంట టైపువని వుండేది మా ఆఫీసువారు న్యాయమైన ప్రభుత్వాధికారి, నిజమైన ప్రజాపితకుడు ఇంటికి రావొద్దని చెప్పిన గజెడెడ ఉద్యోగి నా యొక్క అత నొకడే

కాని నే నక్కడ అక్కే కాలం మనలేక పోయాను. అక్కడ నా శినిరం నిర్వాసు చ్యు ద్వియంలో క్రూరాని బ్రతుకు వుండేది మోసం ఉచ్చాస నిత్యాపాలుగా జీవిస్తూన్న ఆ ఆఫీసు వుద్యాల ముస్య నాకు పూసిరింది కాదు నిర్వాసిరకంగా వున్న నిమిషాల్లో, సంఘానికి, జీవితానికి, నాకు గల సామరస్య వైచమ్యాల పూహ కందక, భూవ్యంలో మనసు కలిగి కలిసిపోవడం పరిపాటిగా వుండేది

అట్లాంటి సమాధిపరిస్థితిలోనే వున్న వొక నాటి మధ్యాహ్నం బంగ్లాకు వచ్చి 'బాబూ— నిన్న పిల్లనను టైపు చెయ్యండి' అని ప్రతిమా లేడు. సమాధిలో వుండే, ఆ కాగితం అందునది, అప్రయత్నంగా చివరవరకు వదిలేను

'ఎవరిదోయి యీ పిటిషను?'

'ఒక బీద క్యామ్యునిస్టు'

'అతనిని పిలు' బంగ్లాకు వెళ్ళు

పిటిషను వ్రాసిన ఆ సామి వచ్చేవరకు నా మనసు దట్టమైన పొగమంచు క్రమిస్త 'మేముంక చంద్రకారాతివలే వుంది అతడు వచ్చి నాముందు నిలబడ్డాడు—లోతుకు పోయిన ఐగ్గులు—తెలు కాలపు జలగ తెత్తన యావత్తూ పీర్చివేయగా మిగిలిన బొమ్మలంతా! జరిగిపోయిన రోజులకు కనీసం దిన

నిస్సృతి అనే చీకటిని చీల్చి ప్రయత్నిస్తూంది నా జ్ఞాపకశక్తి నిస్సృతిరాహువు దవడలా వగులు తూంపే, క్రమేపీ జ్ఞాపకంలో వున్నాయిన్నాదా వ్యక్తి—అదంతా వొక పెద్ద ఆపరేషనులా వుంది అతని ఫాలభాగం వెడల్పి, కాంతి గేరి, బాలాదులు వింబంజంటి వంకునుక్కోతో విరాజిల్లింది తరుణ రక్తం పూరించి ఐగ్గులు మిసిమిలావేయి అన్యాయన ప్రభావం వల్ల లేజున్న కలిగిన ఆ శీత్రాలు తిరిగి తిరుగులు పురికేయి ఇరటం చాటి లేచింది దండ లలో కంపజ కస్యెచ్చులు తిరిగి పదిపాళ్ళ క్రిందటి విగ్రహం నానుదిలో పావనూపింది

'వరంజితాస్త్రిగాయా! నేను జ్ఞాపకం వున్నానా'! నాటాత్మగా అతడి కమ్మ శీత్రాలలో నున్న మరీ లోతుకు వంచుకపోయేయి

'లేండి!' చిరిగిపోయిన దవ్వలా ఆ గొంతు భయపెట్టింది అతడు యింటికోసం వ్రాసిన అర్జీ కాగితం నా చేతులొచ్చి జారి క్రింద పడిపోయింది ఒక ధర్మాశ్వుడు తన యిక్కో వొకటి సద్బ్రాహ్మణ మటుంచానికి వివాసంగా యిచ్చేవిమిత్తం కేటా యించి, ఆ అధికారం జ్ఞా కలెక్టరుకిచ్చి చనిపో యేడు—ఆ యిల్లు తన కిప్పుని అర్జీ నాబులు చెయ్యి పోతున్నాడీ సద్బ్రాహ్మణుడు!

'నాస్త్రిగాయా, మీరు పీదవగరంలో కొన్నా ఖున్నానుగా?'

'అవునండి' అతడు తవబడ్డాడు 'కాని మీ రెకకో నాకు తెలిదు నేను మీ రెకవన్న మని పిని కాను—మనిషిని పోవన మనిషింటాడు' ఆ మాటలలో జారి, దొంగతనం, దిడ్డితనం, యెక్కి విజం, పుట్టెలు పడుకున్నాయి

నా మానసావనికమీద గలించిన రోజులు, ఆటలు, సప్తయలు, యెన్నెన్నో దృశ్యాలగా మరూ డ్డృతితో విరిగి, కలిగి, మాయమాకున్నాయి.

'మీరు అంజనేయస్వామిమఠంలో నున్నా

గ్రహణంబు 'పువ' పరీక్షకు చదువుకున్నార కదూ?' అని మదితయ్య అప్రయత్నంగా ముఖాన్ని కప్పింది. గదిలోకి జొరబడిన తదితాల్లాంటి మెరుపై పొగాకే మాయమైతటు, వెనుదిరిగి అతడు పడి పోయాడు అప్రయత్నమైన పున్న వా పువ పింకా శూన్యంగానే వుంది బండ్లలోను లేమీ అర్థంకాక జోరల్లెట్టి 'యెవడు బాని పంశుడు' అన్నాడు నా దప్పిది భూతతనమైన 'పరంబరి కాస్త్రీ' సంకలంబిద పడింది

* * * * *
ఉదయం ఆరుగంటల వేళ పడమటికేసి నీడలు పొడిచుగా వ్యాపింపజేస్తూన్న నీడలలో పొగ ముందు కరిగి తువార వచ్చింది క్రమింపజేస్తూంది లెక్కలు చెయ్యడానికి చాడేసి కూచోగానే వొక యిల్లి గేలు అంటబోడిందిది మెట్లో అది పక్క పెట్టి గంటేను పండు మాను నిమిగంట గడిచేక మరం లోంచి వచ్చిన అక్కలి వొక మంత్రం చెయ్యగానే బాధ పటాపంచలైంది ఆ తరువాత మా యిల్లి 'కెడ వాళ్లు కనుక్కా తెలిసింది అతడు చదువు కోడానికి ఆ గోరినానే వచ్చేవని—అతని పేరు పరంబరికాస్త్రీ—పద్దెనిమిదిగంటలు

అంజనేయప్పాన్ని దుకం రోక జనించాడని దానిలో పేద పాకాల వుంది పండితులకు వైదికం, పశువులకు బ్రాహ్మణ్యంకం మెచ్చుకొనటంచేత అగ్ర యనం సన్నగిల్లింది—అది కూడివవాడు గురు శిష్యుల బంధులు గుంపులుగా చేరి, వ్యాకాలపు కప్పలతల వాక పడుకాలు ఆగ పదిగా వర్ణించే వారు ఎగవేస్తే పది పదిపేను దినాల వరకూ ఫీక దుండేవారు కాదు కాని ఆ ముం నా కంటి మట్ట కాదుకు చాలా సవయోగవశేష—మీం దాని సంపదంబిద గొంగులు లాకుకూ, పొగడ పెట్టెల్లి పట్టెంటూ—వెనకప్రక్క చెయ్యపు పండితున్న పెరటిలో బాదం పెట్టుమీద కోరి పిట్టిన గట్టు ఆడు మంటూ చోయిగా వుండే వాళ్లం అందరికన్న పెద్ద ఆటలలో 'లిడరు' నేకీ—వాకు అంజనేయులనే 'అసిద్ధెంటు' వుండేవాడు వాకు పేరుకు తగ్గట్టు మహా అల్లరి చేసేవాడు నేనూ అల్లరి చేసేవాడిని, వాని తెలివిగా పెసిలేవాడిని అంజనేయుల్ని పాధారణంగా పెద్దవాళ్లు మేదర మందం చేస్తూండే వారు.

పరంబరికాస్త్రీ వచ్చిన లెండోవా కుడయం నేను మా పిది చావకిలో చదువుకుంటూంటే గంభీర వ్యరంతో అతని గదిలోంచి వివవస్తూంది, 'గిరి టినం గడివం చక్కెరం కేజీరాళం పర్యతో దీప్తి మవ్వు పక్కాచిత్యాం మర్పిరీక్ష్యం సమస్తా క్షిప్తావ లార్కదుర్తి విప్రమేయమ్ ' నాకా వాక్యాల క్షణం తెలియవచ్చికి, ఆ గీతా వాక్యంలోని కత్తి, శంఖారవంవలె పడ నేని కాస్త్రీ కంఠగాంధీర్యం నన్నటు ఆకర్షించేయ మకం పెట్టెల్లి కాస్త్రీ గది వేపు పెట్టెను కలుపు ఓకోకలిగా వుంది లోనికి బోర దానికి జంకు కలిగింది కాని ఆ గీతాప్రబంధి బువగ మువగలై, మరగలు క్రక్కుతూ, తుక బొక మున బుర్బురిగా ప్రవహిస్తూంది 'దంక్షా' కరాలాని చ కే ముఖాని దృష్ట్యైక కాలావల సన్నిధాని, దిక్కి పటానే పలకే చ కర్మ ప్రద కేవేళ! జగన్ని వాన ' త్త్యుమ్ తోసేను నీలిగర్లం పట్టపంద పరించి, విస్తూతి త్రిపుండ్రాం కిరమలైన పూల భాగమ దింపలు కలిగి, గాయక్రూపానబాలబుడైన పిజుప్పతో లంపక కూర్చుండిలా ప్రకాశిస్తూన్న కాస్త్రీ, వూచొస్తూన కలిగింది శంకరుడి పటానికి తొలిస్తున్నాడు

'రా అబ్బాయ్' నేను లోన ప్రవేశించా విశాల నేత్రాలు గేజువులూ ప్రసరిస్తున్నాయి

'నీ పేదనిబుట్టా'

'గోపాలం—కాస్త్రీగానూ మీరించాకా చనుచుకొన్నదింకా చివరండి '

'బాసందా చదువుతాను 'యధా ప్రదీప్తం జ్వలనం పరీక్షా విగ్ని వాయు సమృద్ధ నేగా! తిలైక వాయు విగ్ని లోకాస్త్రదాని వక్త్రాణి సమృద్ధనేగా! ' ఇది యిలా యెంత చది వివా, విన్నా బాపంటుంది కాని నవ్వేం చదువు కుంటున్నావు ?

'చిడోఫారం'

'ఇంత చిన్నవాడినిలావున్నానే అవ్వజే చిడో ఫారం కొచ్చావా?'

'మరి మీరింత చిన్నవాళ్లుకదా మీ కాస్త్రీ చ్చాయో! కాస్త్రీ మందహాసం చేపడు

ఈ లోగా కోటి కద్దంగా చెయ్యి పెట్టుకుని గైలులా నుకేపెకుకూ అంజనేయుల ముఖ

మొట్టొక్క కాళోపం అటూ యటూ పరికించి, నన్నా గదిలో చూసి, వొక్క గంతుల లోన ప్రవేశించేడు. బాడికి కొత్త లేదు—నా కంటే వొక్క యేదాద చిన్న పప్పటికీ చూడు క్షణం తరువాత ఒక్కాడే గది అంతా కలయ చూసేడు కాస్త్రీ వేపు చూసి 'నా వొక్క పూడొత్తి యివ్వండి' అని అడిగేడు.

'నీకు నా పేసీరుకు—అంజనేయులు', పరింజలికాస్త్రీ నవ్వేడు— 'నేను చెప్పక్కర లేకుండానే తెలుస్తోంది.'

అంజనేయులు కాస్త్రీ వేపు శీత్రంగా చూసి, పల్కిరించి నవ్వి, రెండు కాళ్ళూ యెగతేసి 'అక్క భావ కృభావ' బాగా పొర్చినే బబ్బలబా, బబ్బలబా, బబ్బలబా' అని గంతులు వేసి, తిరిగి 'హేళనగా నవ్వుతూ పరుగుతీసేడు కాస్త్రీ వేపు నేను ఉదాసినంగా చూసి 'సెంకె నగవ' అన్నా బాడి తిరిగివేసి తీసుకుంటూన్నట్లు కాస్త్రీ 'కాదు బాదు నుంచినా' అని బరితెచ్చుతూ కాలవలై మీద కప్పకున్నాడు 'జాగ్రత్తగా వుండవలసిన బాడిని నవ్వు నవ్వు బాధపడతావు' నే నవ్రయ ర్పించగా అన్నా 'ఉంటారా యిక్కడ కొన్నాళ్లు?'

'ఉండాను నేనన్నా' అంటూ అతడు నా కళ్లలోకి శీత్రంగా చూసేడు.

మొంట్లో ఆరాధన తక్కువగా వుండేది పూజార్థం ఆ ఆవరణలోనే నివసించేవారు పిల్లల నుండవం కూడి ప్రతి సాయంకాలం 'భజన' చేసేట గోవింద పాటలు పాడే వాళ్లం అంజనేయుల కన్నడ పాటలు అవికృతిలో నట్లే శీతలూ పాడే నాడు అక్కడ వోక బొక్కి చూస్తూనే కూడా వుండేది.

అదే సాయంకాలం నేను కృతిలాగుకున్నాను అంజనేయులు 'తిట్టాగళ్ళమ్మనే బొప్పి కొట్టో మమ్మప్పకాయ తేనీ తిమ్మప్ప నీవు' అని భయం కరంగా అరుస్తున్నాడు మిగిలిన కుత్తకారంతో యెవరికి వోచిన బజారో వాళ్లు చప్పట్లు చిరుస్తున్నాడు. అప్పుడు కాస్త్రీ నెవ్వడిగా వచ్చి అంజనేయులు మెడమీద రెయ్యి అంది చూచున్నాడు 'అంజనేయులు నుంచులా నుడ వంది చిరునవ్వుతో పాట పాడతేవుడు.'

'అంజనేయులూ, బాగా పాడతావో! నుడ మీది నేను విగించేడు.

'ఉంచంతే, కొరలూ మీయాను'

'ఏం కొరలు?'

'వంకాయలు, నమ్మడికాయలు. యిహి హిహి—' అంతా గొల్లవ నవ్వేం

'అలాక్కోయ్ చూడు ఆ చూక్కోని కట్టం యెలా వుంది అది కృతి అంటారు.'

'నెప్పుకనేడు'

'ఆ కృతిలో నీగొంతు కలపారీ—చూట నవ్వుంగా వలకారీ అలా పాడితే పొద్దుమీ అవందం కలుగుతుంది.'

'లేకపోతే అని కొంటే ప్రశ్న చేసేడు

'చుట్టుప్రక్కలవాళ్లకి బాధగా వుంటుంది. చూడు యీ పాదాలి.'

కాస్త్రీ చూస్తూనే కృతిలో గొంతు 'ఆ' అని కలిపి ఆ పాట తిరిగి ముద్రువుగా, చూయగా, భక్తిగా పాడి విసిరించేడు చూకందరికి ఒక్క పులక రించింది పూజార్థం యింట్లో పనిచేసే 'నైకి' వచ్చి మండపంక్రింద బొమ్మలా నిలబడి పాట వింటూంది చానిలో కూడా భక్తి వికసించింది కాబోలు.

'అన్నాయలూ, మనం అంతా కలిసి వోక బాలభక్త సమాజంగా తయారవుదాం నెల కొకసారి రానివెట్టక్రింద వున్న భర్తమండలివారి భజన పార్సీనీకూడా పిలిచి, చక్కగా భజన చేస్తే, అంతా వచ్చి అనందిస్తారు అప్పుడు మనం భజన యంతా సక్రమంగా చెయ్యొచ్చు ఏనుంటారు?'

మాకు చాలా యరదా వేసింది అలాగే అన్నాం కాని అంజనేయులే చిన్న సమస్య లేవదీసేడు 'ఆ దమ్ము దవాలంతా చేక వరహా మునేద్రానా ప్రసాదాల యెల్లాటించా లేక మన భజన మిరియాల దండుగకా?'

'ప్రసాదాలు కొవలసినవి అవన్నీ నేను చేయిస్తాను' ఆ మాట వినినాగే అంజనేయులు అంజనేయస్వామిలా పొంగిపోయి, గడిమని లేచి నుండే లకు మోకాళ్లు తగిలేలా వున్న గంతులు వేసి 'అక్క భావ కృభావ' బాగా పొర్చే—బబ్బలబా బబ్బలబా' అని బట్టి తొండవం చేసేడు. మంగళవారం

మరియునే అంతా నెదిపోయెను—నేనూ కాస్త్రీ
బతుకూంటే నైది మందపం చాటుకు పెల్లగా తప్ప
కుంది.

పరంజరికాస్త్రీ మీద చుట్టుప్రక్కల పెద్ద
లందిరి! గొరకభావం యెప్పుడంది ఆ కారాంశం
అరివినిన చాటున్న నుభావంపై నేవరినో అను
నిత్యం భుంధిపం మాచాన్లు వచ్చించేను కాస్త్రీ
మాదా నన్ను కిచ్చువార్యలయ్యతో మానూ, నీ
నెప్పమా సక్రమ మార్గంలో నడిచేట్లు తెయ్యదా
ని! ప్రయత్నించేవాడు నేనూ కుటుంబం వంటిదిగా
వున్న సమయంగా యేదో పని కలిపించి నన్నెక్క
డిలో పంపుతానవ్వంకల్ల బతుకాని! నా మీద
కొంత అసహ్యం కలిగింది కుటుంబం మా పొగుగింటి
స్థితిగారి మాకురు—మరుకెనది—మంచి నెమ్మది
కలిగింది—ఆ పిల్ల వారు ప్రాణంకంటె యెక్కువ

కుటుంబం అంజనేయంకు దూరపు బంధువు
వాడివల్ల నాకాపిల్లతో పరిచయం కలిగింది

అనేక సాయంత్రం ఏడు వాటివ వరకు మనం
దాదామీద కాస్త్రీ నేను మామరి యేదో
కబుర్లు చెప్పుకున్నాం తరవాత కాస్త్రీ
సంధ్యా వందనానికే నెదిపోయేను పిల్లలా నెప్పకు
చెయ్యకుండా కుటుంబం వచ్చి నా నెక నుంచుంది

‘ఏమిటా—చిన్నవాళ్ళు!’ పరధ్యావంగా
వున్న నేను కుటుంబంపై నానుడిరి ఆమెను
మాడగానే నా కౌశ్యర్యం నేపింది ఆమెలో
యేదో నెప్ప మార్పునవించింది అప్పటికి నుమారు
వారం రోజులనుంచి కుటుంబం నా కంట పడలేదు.
అంజనేయం నడిగితే, ‘వెళ్ళి మామ్మాళ్ళ పాటు
యెవంకా మామందిరా యేమిటా—నెద్దమరి
నైందను కంటున్నాను’ అన్నాడు నాకేమి అర్థం
కాలేదు నెట్టికావండా నెద్దమరి పెలా అయిందిగా
అంటే వాడికి బోధపడలేదు.

‘ఏం కుమారా! వారంరోజులై యెక్కడా వాడ
లేదు!’

‘వారం రోజులై నేను వాడలేదుగాని,
మమ్మమ్మాళ్ళయి వాడలేదో నుద్దండా? కాస్త్రీ
దగ్గం వైదికం నేర్చుకుంటున్నావా?’

‘వైదికం నేర్చుకోదానికి మాకర్హత లేదు!’

‘అయితే మంత్రాలు నేర్చుకుంటున్నావా?’

నాకేం జరగాల చెప్పిలో వోడలేదు ఆమెను
మామ్మాన్నుకొద్దీ ఆమెలో యేదో శీతమయన
మామ్మ గోచరిస్తోంది నిజంగా నెద్దమరినయిందా?
అంటే యేమిటి? నే నెప్పకు నెద్దమరినవుతానా?
వాడంకలు, మృదయభాగం మామకున్నా ఇలా
ఆలోచిస్తూంటే పడకుటి దిక్కునుంచి అదికాదగా
కొంటున్న కలిపిస్తా వోక కాకుమేళం పగలుక్రి
వస్తోంది రిజలగారి పెనుగారిగా మారి వుళ్ళేక్రగా
టపటప చినుకొలు పడపాణియ దాదామీద దక్షిణ
దిక్కున దగ్గరగా వున్న గదిలో! పగలుగ్రేం
నంటనే ఆవాస పెద్దదై వుత్తరగదిగా! మమ్మరి
నెట్టినికెక్కడో దక్షిణగది పెట్టు మానిపోయివుండడం
చేరి అక్కడ మేం కైదయిపోయేం ఎదుగుగా! బిటి
లోంది కుటుంబంనున్నాంది ఆమె! బిటి! మాసింది

‘బిటి! మాసే వేం?’

‘దరిగారి పిప్పింది! ఆమె మందహాసం చేసింది

‘కుమారా! నీలో యేదో మార్పు కలిగింది అది
నాకర్థం అవడంలేకు నాకు చెప్పరా? ఆమె గుడి
ర్మమైన కమావ్యయ బగువుగా వారేయి ఎందుకో
వాటిని చుంబించాలనిపించింది హోరని వర్షపు
కెల్లాన్ని చిట్టుకుని క్రింద మందపంపించి అంజ
నేయం ‘లబ్బులబా’ వినిపిస్తోంది నెమ్మదిగా
కకుళాన్ని సమీపించి దగ్గరకు తీసుకున్నా తిల
లం ఆ పిల్ల నా మృదయంమీద రెండు చేతులూ
అదిమి పడకున్నట్టి, ధారాపాతం గా కురుస్తూన్న
ఆ వర్షంలో, దాదాపాకులబా పగలుక్రి ఉత్తర
గదిలోంచి అదృశ్యం అయింది ఆమె నెదిపోయిన
విగునిమహా తరవాత ‘నోపాలం’ అని పరంజరి
కాస్త్రీ పిలుపు వివరించింది

అతడు గంటనేత్ర నమ్మి పచ్చించిపచ్చించి
వివయం అంతా గ్రహించేడు అమాయకంగా నా
ఆరాటం అంతా అతనికి చెప్పేడు కాస్త్రీ వుగ
యావం భరించేడు భగవద్గీత చేతిలో పట్టుకుని
‘దీనిమీద చెయ్యనేనీ ప్రమాదం చెయ్యి మల్లీ
అలాంటి పాదకాలు చెయ్యవని’ అని గనాయెం
చెడు—తెలు వర్షం వరుసాన్నట్లు నాకళ్ళంట అప్ర
వులు జలజల రారేయి. ప్రమాదం చేసేను.
గీత చేతిలో వుంది. అది అతని చేతిలో

జూదా వుండి ప్రమాణవాక్యం కాజీటిలో ధ్వనిం
చింది అతని హృదయంలోనా!

ఆ నిమిషంనుంచి కొంతకాలం నా ముక్కు
బాధపడింది. అనుభవహీనుడిని అజ్ఞానం నన్నలా
తప్పుత్రోవలోకి నెట్టివేస్తూంది తరవాత వాణ్ణుడు
కోణంవరకూ వరుకంతో మాట్లాడలేకపోయాను.
ఆమెజూదా నాతో మాట్లాడా అన్న అభిలాష
అంతగా చూపలేదు.

ఒకనాడు పాఠశాల ప్రంతునక చెన్నలలో నే
నొంటరిగా పాగడచెట్టుకొండకూచుని, వర్తంనాటి
పాఠశాల ప్రంతునక సంగుటన నెమరువేసుకుం
టన్నా ఆంజనేయులు నెవకనాటానే వచ్చి కళ్లు
మానేకు నేను విడిచింతున్నాను.

‘ఏమలోదిద్దున్నావురా?’

‘ఏం లేదు’

‘నాకు తెలుసు’

‘ఏమిటి?’

‘వరుకం—’

‘ఎవరన్నారా?’

‘నాకు తెలుసు వరుకం అందంగా వుంటుం
దిరా కాని నన్ను చూస్తే దానికి చెక్కిరించాలని
వుంటుంది నవ్వంటే దానికి చాగ నరకా’

‘అప్పుడు చెప్పింది’

‘ఇంచాకా—వాళ్ళనాన్న గారి కెవరో పూత
లేకు లిచ్చారట—నీ కి మృనియిచ్చింది’ కేటు
లోంచి ఆవసుపత తీసేకు దానిలో రెండు పూత
లేకులున్నాయి

‘నీకిచ్చిందా?’

‘లేదు దొంగ కాని బాగతకోయ వాళ్ళ
నాన్నకి తెలిస్తే బిచ్చయిస్త్రీ అయిపోతుం దిద్దరి!’

‘ఏమిటి తెలిస్తే—పూతలేకు యిచ్చిందా?’

‘నాకునే యెవరో కాని వారెయ నాకు
కోణాయెదైనా తెలివద్దంపెదలే నీకు మంచి పాఠం
చెప్తా’ నా ముక్కు వికసించింది. ఒక పూతలేకు
వాడి కిస్తూ అన్నా ‘పోనీరా—నవ్వంతా యెంతా
చెప్తాతా నాకలాంటి వుడకేమే లేదు’

‘దాని కుంటేనో’

‘అక్కో’

‘అలా కాదు’

‘నిజం!’

‘అక్కోనాన్ క్కోనాన్—యేమి యెంతా—
లబ్బులరా, లబ్బులరా! రెండో పూతలేకు జూదా
వాడి కిచ్చేను అప్రయత్నం గా నాట్యం చేస్తూ వరుక
లేకు మళ్ళీ నిక్కబుం—టంకెటాటు వరుకం పెద్ద
మనిషైంది నేనింకా కాలేదు—అయేవరకూ నేచి
వుండారి కామెను నే అగమ్యగోచరపు లోకంలో
వున్న నన్ను ‘బాలా’ అన్న పిలుపు మేలుకొలి
పింది వెనుదిరిగి చూసేను నైతి/ అది నన్ను రమ్మం
టోంది ఎవరో పిలిచేరట యంత్రం దానివంట
వెనుకున్నా

చుట్టు తిరిగి ముకంనెవక వున్న వెనుపుకట్టు
మించి నుమారు ముకం పెరటివరకూ వచ్చే నైతి
ముందు దారితీస్తూంది వెనుపు నాకుకొని చిట్టు—ఆ
చిట్టు యెక్కులే పాడైన మెట్లవరక అక్కడి కలుపు
లేవ్వదూ మూసివుంటాయి కాని అప్పు డిది తెరచి
వున్నాయి కూక్కునుంచి వుడయేందుకెదాయి
నూటిగా గదిలో పడుతున్నాయి

ఆ మెట్లు నే నెవ్వదూ యెక్కులేను వాటి
కిరుప్కల్లా గడ్డి ములిచి వుంటుంది వెనుపుకట్టు
మించి అక్కడికు చేరదాని! పడనూర్గం లేను
వైగా ఆ పెరటికి కలుగుగా వెనుపుకట్టుగోన నాకు
కొని వొక పెద్ద రాయివెట్టుంది ముకంలో నిర్భాగ్య
యైన వొక విరంతువు పిన్న భరింపలేక అక్కరకొని
చేసుకోవడం చేత దయ్యమే ఆ వెన్నెను పట్టివుంది
పుకాట అంచేత ఆ వెంపు వచ్చేవాళ్ళం కామ
పెట్టమిద పాకుకు జూదా వుంది

మీద మెట్లెక్కి వెళ్ళి తిరిగి చూసేసరికి
నైతి తిలోగడుస్తూంది కారణం అలోచిస్తూండగా
మేడ బొక్కి గదిలోంచి ఖదేలుమని నావలదవ్వకు
నివపడింది కుడిమాటనుంచి పాటాకుగా వొక కోటు
లాంగి వచ్చి, వావేపుచూసి ‘ఒకటో వచ్చా’
అన్నట్టు ముందహాసం చేసింది ఆమెకు చాలాచాల్సి
చూసేను కాని ఆ లాకాన్నితో యెవ్వదూ చూడ
లేదు వెన్నెల చుంబించిది ఆమె పలువరననుంచి
ప్రవారితలైన కామలు నా కళ్ళకు విరుచుకు
గొచ్చాయి. ఆమె చాక్కలు అయ్యంగారి ముకుకు—
చాలనితంతువు—నేను అని మేలు.

‘నీ చేరుమిటి?’ నేను చెప్పాను.

‘గోపాల కృష్ణుడివా?’ తమనాగా నవ్వండి. అది కొంటెగానే వుంది కాని దానిలో వాకవిధమైన జాతి వుంది దానిలోనే యేదో కాంతిని చూచించే ద్వారా వుంది అది జాతిగొలిచే యేదో విజ్ఞానపరమతంలో ముందు వ్రాసే విషయమాత్మలూ వుంది

బాటలు పట్టి, గోడపెళ్ళలు రాతిపోయిన ఆ పాడుగడిలో, చెన్నై లవలనులో, ఆమె యేదో ప్రశ్నలు చేస్తూంది కాని, ఆమె చూటలు నాకు వినిపించినవేలేదు. నేనెవో జవాబులు చెప్తుంటే ఆమె చుట్టూనే వచ్చులు వచ్చుకుంటూంది తెలుగు పలుకులకున్న ఆమె అవతరణను వింటేనే కన్పించినట్లుంది

అతను—నీలో తిరుగుతూంటాడు, ఎజ్జగా— అయిన నేరమి?!

ఈ ప్రశ్నలో నాకు తెలివితప్పింది ఆ ప్రయత్నంగా ‘పరంజలికావ్రీ’ అన్న ఎంటనీ ఆమె చూటలు నేనుకుంటూన్న చిలుక కొత్తకూట వినగానే దానిని లోలోపలే నాలుక తిప్పకూ తురకృపించిన్నట్లు ‘పరంజలికావ్రీ’ అని చెందుతూక పాదాన్ని గజిగింది

‘అయినకు యీ చీవీయిస్తావు?’

చూరరామ్! నా నుం డెలలో నైళ్లు గుడ్డుకున్నాయి

‘పరంజలి కావ్రీ అంటే యెవరనుకున్నాడు? అందోక మహాగ్నివ్యూహం!’

‘ఈ చీవీలో అతిదీని తిప్పకూ వ్రాయలేదే!’ ఆమె చెప్పగా అంది—‘కాని వచ్చుతూనే’

‘పానకుకూ వ్రాసి, వ్రాసి మిమ్మల్ని, అందిచ్చిన సమ్మతునీ చేస్తాడు’

‘భరవారేదు ఇవ్వకూపెదా’ చీటి అందిస్తూ జారిగా పరికిన యీ కాకర్లలో పుత్రోపం అగు పించింది చీటి తీసుకున్న యిత్యదానికి దైర్ఘ్యంకలగ లేదుగాని, ఆమెకు ఆకాశం కలిగించడంలో హింసాచరించింది. సరే యిప్పున్నా చీటియిచ్చుకా చెయ్యి పట్టుకుని ‘ఎవ్వరికీ చూపించకూ—’అంది.

చెదవుగట్టుకు దిగి నవలెరిగి చూశాను. ఆమె గది నున్నంముందు నుంచుని చూస్తూంది కానెంత. తండ్రిమామె ఆమె పొందకార్చిన్ని త్రాగేస్తున్నాడు ఆ త్రాగేత్తన్నవికాసంలో ఆమె అరవీరాత్రుల కళ్ళలో యే దేవకవ్యక్తి అనిపిస్తూంది

చీటి పట్టుకకుతున్నానన్న మాటేగాని అది అందివ్వదానికిగుండెలు లేవు పంకెవకాబడి నుంకే సాహసం నాలో మృగ్యం నందు మలుపు దిగ్గర అయ్యింగారి మేడముందు పెద్దనీప నొప్పింది ఆ నీప చేరగానే చీటి పెప్పి అవలద్ద కంఠం విని పించింది ‘ఏటన్నాడు బాబూ’ నేను సంగతి చెప్పేను ‘నా నిచ్చేవాడు బాబూ, తెండి’ ఆ కీ నీపలో దాని మదిలోచూటలు పెరిసేయి నా కల మించి పరవ్రతిం దింకేటయింది

నేను పిల్లిలా మా నమ్మంముందు నిలబడే చీటి కావ్రీగదిలోకి వెళ్ళడం, విదు నిమిషాల తరవాక తిరిగి రాకపం చూకా అది తిరిగి అయ్యింగారింటికి ప్రదక్షిణం చెయ్యదానికి గామాను బయల్దేరింది నేను తిరుగేటగా దానిని సమాపించి అడిగా—

‘ఏమయింది?’

‘నీ టీచ్చేరు’

‘నే నిస్తానే’

‘నెదు బాబూ నేనే యిస్తా’

‘అక్కర్లేదు—నేనే యిస్తా’

‘మీ నాన్నగారికే నెప్పవా?’

నా గొంతుక తడి ఆరిపోయింది దాని కెందు కంకళోపం! అది దూరం అవుతున్నకొద్దీ దాని తెల్లనీర వొక మచ్చలా మారుతూం దా చెన్నైలలో, అది అయ్యింగారింటి పెరిటిలేవు వెళ్ళడం లేదు— మలుపుడగ్గరున్న పెద్ద రానిచ్చేయి నీపలో కొంచెం అగి తిరిగి బయల్దేరింది నాకు అనుమానం వేసింది, అది తప్పగా నెరిపాకూంటే నన్ను నేను మరచి పోయి అలా నిలబడపాళంగా, అంజనేయలు కా కెదురుగా వచ్చేకు నాదీ శోపల విధూరితేలుల నశును నీందూరం మెరుస్తూంది

‘ఏమోయ్! అలా నిలబడి నిద్రలో తున్నావు!’

‘అలాగేరా ఎక్కడనుంచి వస్తున్నావు?’

‘నా కోరికలంది . యింక ప్రసాదం.’

‘నాని నువ్వలా వస్తాన్నప్పుడు ఆ రావణుడు
క్రింద యెవరున్నాడు?’

‘ఏం? నువ్వే!’

‘ఏం చెప్తాంది?’

‘ఏదో కాగితం చిరిగిపోయింది’

‘వజ్ర చూడండి’

నల్లి అక్కడ కిక్కిరిస్తూ నువ్వలాగే
నువ్వలాగే గొంతు ఎదురుగా వున్నా
దీపంవల్ల అది దగ్గరచేసి చూడండి అది అరిచేయి
కాస్త్రీ వ్రాసినట్లుగా కాకాగోళింపింది కలిగింది
అంజనేయం వల్లగిరింది 708 వారంబింకేత,
(అంజనేయం)

అలాగే నాకు నిద్రపట్టలేదు పరిణామకాస్త్రీ
కుంజరీపోయి తుంటాడు కొంపరీపినా ప్రమేయం
తెచ్చిందేమో నైతి అత్త కాస్త్రీయ్యం యెలా
చూడండి ఈ అంజనేయం చూడకుండా
చాటివేరకు నువ్వలాగే ఎవ్వరు నిద్రపట్టింకా
తెలిదు కాని చూడకుండా అంజనేయం చూడండి
భాంకారాలతో తెలివినట్టింది

ఉదాహరణగా మనస్సును అలాగే నిద్ర
గంతు, చూడండి చూడండి చూడండి తెల్లవాడు
యూయూనే ముగ్ధుడిగా ఆ విమలమంది
యూం కన్నీటిలో జలంతో, చూడండి
పండితగోష్ఠిలో చూడండి చూడండి చూడండి
రెండు విశేషాలు ఆలోచించండి చూడండి చూడండి
స్వామిలవారి సాక్షాత్తులతో, నీగారా—గంతు
యూయూతన అంజనేయం చూడండి చూడండి
నువ్వలాగే చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి

ఈలోకాలలో పరిణామకాస్త్రీ దృష్టి
కుండి కన్నీటిలో నాకు చూడండి అది
యూయూనే ముగ్ధుడిగా చూడండి చూడండి
యూయూనే ముగ్ధుడిగా చూడండి చూడండి
యూయూనే ముగ్ధుడిగా చూడండి చూడండి
యూయూనే ముగ్ధుడిగా చూడండి చూడండి
యూయూనే ముగ్ధుడిగా చూడండి చూడండి
యూయూనే ముగ్ధుడిగా చూడండి చూడండి

చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి

అది చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి

కాని నేను వసుంధరార్థం పిల్లలంతా
అక్కడే చేతులున్నాడు. నీల చేతులున్నాడు ఒకటి
రెండున్నాడు చెరటిలోకి వెళ్లడానికి ప్రయత్నిం
చేం—కాని ఆ వానరమాల అంతా అంటపడ
జచ్చింది

ఇంతలో, అంజనేయం కళ్ళెంతో చేసి,
చేతులు క్రిష్ణమూ—సంస్కృతం పోలిక యేనో
నోటికదాకా చూడండి, ‘నేను ముద్దారా
స్వామిలవారి—రండి—మీ కంపరికి ముద్దలు
చేస్తాను’ అని చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి

అంజనేయం చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి

చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి

‘వసుంధర! నీవే వచ్చింది!’

‘ఎందుకు? అయినా నీవే వచ్చింది.’

‘అక్కడ’ అయినా నీవే వచ్చింది వచ్చింది
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి
చూడండి చూడండి చూడండి చూడండి

పోకచాని విశేషమునకారణంలేదని, కేవలం గాఢరాచిద్యమేమి తెలుసుకోగలిగెను

అట్టి కాలక్షేపం, విశేషమైన పాపములు, చిట్టచు కాయలకంటి క్రేస్తం, కంఠం క మల పాప అవంటి పాపాలు, వాలో పాపాపాన్ని కేవలమేమి సృష్టించి అమె కనిపించింది కళ్ళంటి బలముల మత్యంతం రారితోయింది వా నోటిలోంచి వెలువడ నట్లుగావుల నేటికి కల్గిపోయింది కామము, కామముల దిందువిన వారితోయింది పవనాటికే అవ్వనే వుదయించిన పోకకార తెలి మహావేగంతో రారితోయింది

కమలం యేమిటా నడిపోయింది, నేనా విల్లనిసాధ్యమైనంతవరకూ, పరిణామమయింది కలిగే తెలుసుపాటునల్ల జన్మకాలంతో వా చా ర్ప చాని క్రయంపైచేతు కాని అది కళ్ళ కానిపోయేలా యేదీచింది అట్టి కనిపించింది ఎంత పాపం చేసేను! అజ్ఞానంవల్ల చేసిన యా కృత్యంతోవా శివితాన్ని కళంకం చేసుకుని, కమలమృదయంలో చిమ్మరగిల్చేను అది నన్ను తీసుకుందా? అగ్ని మాత్రం వంటి పతంజలి కాస్త్రమేమిటా వెయ్యి నేనీ చేసిన ఘోరప్రమాదాన్ని కింగవరచి, సత్యాన్ని, క్రతాన్ని, ఆ మహనీయుడి కట్టి కిచ్చి అక్కాన్ని నవ్వులపాలుచేసేను నేను తును కట్టడివా! వికల మృదయంతో మందపం యెక్కుకూంటే వాతేమి చూసి అంజనేయలు కోంటేగా వత్తుకూ యెగిరి 'అమ్మలదా' సృష్టించేసేదు ఈ అత్యాచారానికీ అవకాశం కల్పించిన వాడి కీక నులిసి-య్యాలని పించింది

అరాతి వందితగోష్టి జరుగుతుంది నేజాక ప్రంధంబాటున పక్కినాచున్నాను జగన్మిత్రా కత్యాన్ని, అత్యవరమాత్మల అనివాదావదాన్ని ఖండిస్తూ వ్యామ సంపన్నులంతో వుదస్థులించేదు ఎవరో వందీతుడు వారి వాత్సల్యం తెలుగులో నెప్పేదు. పతంజలికాస్త్ర మెరుపుతీగలా రంగం లోకి మాత్రం అవరణంలేకుండా మెరిసిపోతున్న అతి మూర్తి ప్రభుడు, ధుర్జితమిచ్చన్న మైన ఆ దేవ భావనైదిగ్గానికీ అంతా మంత్రములయేదు. కాని అతనివిన ప్రత్యేకంగా రెండుకళ్ళ నిలదీయి, అతనిది త్రాగేస్తూట్టు కలిగిస్తేను. అది అది

మేయి అమె అవ్వనివ్వకు వాగేసిమానా చూసి మునీమునీనత్వము వదిలింది. అక్కడికి రానిచాని కామమన్న దైర్ఘ్యానికీ, ఆ భగవంతు మెరిసి కుంకుమ ధరించిన పాపాపానికీ నే వాత్సర్యపోయేను.

సభముగిలుగానే అంతా కోలాసులంగా నడి పోతున్నారు. అదిమేలు వాప్రకృతావచ్చి వెదిలో 'శత్రువయం ప ది గం ట లకు—అక్కడికీ' అని వ్రాసింది

మర్నాడువయం నిశ్చితసమయూని కా కినిల మైనగది చేరేను కాని అదిమేలంతా చాతేను వా మనస్తత్వంలో పోక నివసిన పరివర్తన ఆ తొలివాటి పాయంత్రంమండి కలిగింది అంచేత కామము,తర వార అదిమేలు తీగ కదిలినట్లు వస్తూంటే, యిలాటి దివ్యవిగ్రహం కలవిన పై కాదనే ప్రవరాఖ్యకుం టాదా అనిపించింది అమె వస్తూనే చిరునవ్వుతో 'చివీయిచ్చేవా' అంది నేను వెనీగేను అమె కళ్ళ కోంచెం కేవలం చేయి వాకు ధయమేసింది

'ఇవ్వలేదా?'

'నే నివ్వలేను'

'మరి అదేంచేసేవు?' ఎవరికైనా చూపేవా? శివితలలో మధుర రహస్యం సురేగినిచ్చామె తన (ఒక కేళివుంటే) అయిదేళ్ళ తమ్ముడిగా భావిస్తూంది

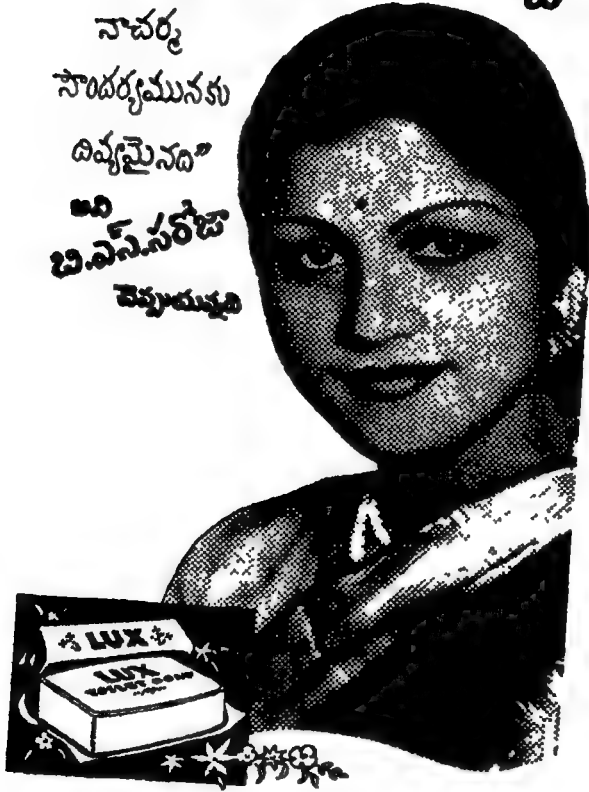
'నేను స్వయంగా యివ్వలేకపోయేను నైది చావారా వంటేను'

'నైదిచావారా ! నెవ్వరని చేసేవు!!' తీగ రూపం ధరించింది కాని మరుమిమలలో అమె మందహాసం చేసి అంది, 'పోనీ! ధయంలేదు, ఇది . యాత్రితరం యిస్తావా?'

హారలాం! నన్నీ కామసినివాని వదిలేలా లేదు కాని అమెచూచుకోనినయ్యలేకపోయేను ఈ క్షరం అందిస్తూ అమె వాయుదమనేతి కేళిగిన్న తన రెండుచేతులతో అనిమి, 'చూడు! నేను కాస్త్ర గారిని యెంతో ప్రేమిస్తున్నాను అయినకాసం వా మృదయం దహించుకుపోతుంది ను వ్యాయనతో యెప్పుడూ తిరుగుకుంటావు. అందేత జన్మసహాయం చెయ్యాలి, చేస్తావుకదా—నేను తిరిగి నివేదా వుద

“లక్ష్మీ టాయలెట్ పబ్లు

నాచర్య
సౌందర్యమునకు
దివ్యమైనది”
“**బిఎస్ సరేజి**
చెప్పుచున్నది

మనోహరమైన సువాసనతోగూడిన

ఈ తెల్లటి కుద్ద సబ్బుకో మీ చర్మమను

మనోహరముగా మంచుకొనండి!

సినీమా తారలకు సౌందర్యము నిచ్చు సబ్బు

2875, 2884-2890 72

హిందుస్తాన్ కో-ఆపరేటివ్ ఇన్సూరెన్సు సొసైటీ లిమిటెడ్.

(హైదరాబాద్ కేంద్రం)

నమ్మకమునకు, స్వహితార్థకమైన లావాదేవీ
లకు చేరొందిన కంపెనీ. గత 44 సం॥ ల ప్రజా
సేవలో సొసైటీ సంపాదించిన గొప్ప
ప్రజాదరణకు యీ అంకెలే ప్రబల
తార్కాణము.

1950 లో పూర్తి చేసిన
వ్యాపారం— రూ. 13,75,00,000
1949 లో అమలులో వున్న
మొత్తం భీమా రూ. 69,73,23,218

ఆంధ్ర జిల్లాలలో సొసైటీ యేజంట్లుగా పనిచేయడలచి నమర్దిత గౌరవముగలవారు
విజయవాడలోని సొసైటీ బ్రాంచి ఆఫీసుకు వ్రాయుకోవలయు.

హిందుస్తాన్ బిల్డింగ్స్, ★

ఐ. కె. రాయ్, బ్రాంచి మేనేజర్

లో కా నెం 12, చికింగ్ హింపెట పోస్టు,

విజయవాడ

ప్రాజెక్టు

★

క్షీరించిన వీర్యశక్తిని పెంపొందించు
నందు నరములకు పటుత్వమును, కండ
పుష్టి నిచ్చును.

మెదడుతోపని చేయవారికి ఆత్మబుద్ధియు.

పక్షపాతమునకు అమోఘమయిన

కౌపధము.

క్రీరబల (101 సార్లు ఆవర్తితము)

అయవీరము

వాడిచూడుడు, తృప్తిచెందుడు.

★

మలవార్ ఆయుర్వేదిక స్టోర్సు

నెం 107-108, బాజీ. మదరాసు

జీవాత్మదేమిటామాట!

సంతానం కుళ్లి కృషిస్తూ ఉంటే

తల్లికి క్షోభకాదూ?

భారతీ-భారతాంబ తన

కుష్టుబొల్లి సంతానం

కోసం ఎంతని దిచాతిస్తుండందో?

ఇదుగోమా 32 సంవత్సరముల

అనుభవంతో ఇస్తూఉన్న అభయం

మాకు నేడే వ్రాయండి

రెడ్డి అండ్ కో.,

హైదరాబాద్

కారం చెయ్యలేకుండా బ్రతికేసరికారం నీకు
మిక్కిలి కృతజ్ఞతతో వుంటాను, అంది

అపరాధిగా నానా కరుణ రహితు కరగ
తెగ్గెలు చీటి తీసుకుని బయట చేరా కారి నీధి
లోకి రాగానే నటాన్తగా భయం చేసింది నేనే
కాస్త్రీ! యిది యెవ్వరేమీ అసంభవం! తిరిగి
నామెడు గానులో వెరుగు గ చితరె పరిగిలో
బొచ్చింది

ఎగురుగా అంజనేయులు వస్తవ్వాడు గలగల
చీటి పంటాంజేలులో చాచేను, కారి వాడి కళ్లు తెగ
కళ్లు!

‘ఏమిటా జేబులో కానుకంటున్నావు?
ప్రాతరేకులావుంది!’ వాడి కెవ్వడూ తిండి గోరే

‘కాదురా—ఇంకా చిక్కుకొచ్చింది చాలా
రహస్యంగా వుంచా లీ కంఠి—’ విషయం అంతా
తెప్పేను వాడు చెప్తుంటే, పల్లెగిరింది
విన్నాడు—

‘అరిమేరే! కానరా—నువకాస్త్రీనే! గోడల
మీద ప్రాసీద్దారా చీల్చేయి!’ వాడిని కొట్టి
వెంటకాయే! కానెయ్యి కందిపోయింది కారివాడు
తడునుకుని కురిసి పోతు

‘నవ్వుస్తావా కాస్త్రీ!’

రెండో వెంప రేడు యుకుని, ‘ఏం—యిది
భారీగావుందిపోయిందివా?’ అన్నాడు

‘మరెలాగా?’

ఒక్క దిటికే వేసేడు, ‘పోస్తున్నాం’

‘దేనాంతకువీరిరా అంత!’

‘అక్కరానో కృతజ్ఞ, లయ్యలరా’

‘అగరా—అగరా—కూచీవీరి అరిమేలు
తన యెడకు వ్రాయలేదు మరి కాస్త్రీ అమెరెలా
జవాబు వ్రాయగలకు, పోతే వ్రాయాలనే
వుంటే!’

‘కట్టికట్టే నువ్వు వ్రాసేయలేదా!’

‘కాకాత కాస్త్రీ పోతేస్తాడురా - నువ్వు
వ్రాయ!’

‘ఏమిటో?’

అంతవనీ జరిగింది. పరంజరికాస్త్రీ ఆ చీటి
లోని అంజనేయులు లాటిపిట ప్రాతపాస్త్రీకు—
వాడిని తనగదిలో తీసుకొని వాలుగువెంప కాయలు
లాగి, కట్టెపుచ్చుకునేసరికి వాడు సంగతి అంతా
కురతప్పకుండా చెప్పేసేడు. కాస్త్రీ వక్కుచీర్చి
పడచివాట్లు వేసేడు, ‘వెక్కిపోదానీ! యిద్దంగా
వుంచా? మీ వాళ్లతో చెప్పా? తెలిస్తేవదాది,
కానుపడతావది, నీ మీద యంత శ్రద్ధతీసుకుంటున్నా—
నువ్విలా సందరిస్తే, నాతో తిరుగు
కుంపడం చేత నాకు అపభ్రాంతి కలుపుంది ఈ అరి
మేలు మేచ్చురాలా—చాకట్టు ను నెయ్యగురు
చెప్పేలా? ఇక ఎవ్వడూ చెప్పగలదు—తెలిసిందా? ఓయీ
అంజనేయులూ, మర్చి యిలాంటి సలహా
యిచ్చేవా, నీ తోక తెగగోస్తూ! అంజనేయులు
లేదీ పిక్కిరిస్తూ పారిపోయేను నేనుమాత్రం బదు
వుగా కార్చిక్కుకుంటూ పోపోయేను

నేను వారంగోలాలవరకు ఎవరితోనూ
మాట్లాడలేను మరెలా? కాయ చెట్టలేను వసు
రాన్ని కెండుయూడునాదు దూరం జంటే కప్పంయ
కొన్నా అప్పటి నీర్పింది కూడా నేను తెక్క
చెయ్యలేదు

కారి అతకే నేనంటిగా పొగడచెట్టువక్క
అరుగుమీద కూచున్నాడు ఎంపి తీక్షణంగా వుండి
తకుకేం నివకలంటుగా వచ్చి నామెడమీద వూరింది
నేను నెక్కుతీరిగేను అమె వర్షింది

‘నేను దివిలుగా అడిగేను ‘నామీద కొడం
కచ్చిందా?’

ఇది ప్రేమికుడు అను నిర్భయ యెన్నో సంది
ర్యాలలో వేసే వట్టిప్రక్కనే లేదని జవాబు రావాని
కొరివేసే ప్రక్క యెడొక్కటే ప్రేమ విషయంలో
ఈప్రక్కనే నెడివకుకామె కెచ్చి వాళ్లలో వేసేను
అప్పుడామెదానిది గ్రహించే పరిస్థితిలో కదు—
వెడో—సంగతి తలయాగింది ఆమె వెరవెడవేది.
మేది మెక్కుకుంటా సంగలో నీ, నీటగడ మీద
గడ్డం అనింది, కుడినే కేకాలతో, బుంగయారితో
‘రా’అంది అది మా ద్వితీయ పదా గతుం—అద్వితీయ
సమాగమం

తరవాత గారికోసం టిటి తలుపులు తెరిచి
నేను కొంచెం నేనానా పోయేను—

‘క్షణికమైన యీ పాల్గొంపి నం పరిత్యజింప
కలమ్మి న్వంసం చేయుటం అజ్ఞానం’

‘క్షణికమైనదైనా అనందం, అనందంకాదా ?
అతనినించగాదా ? ఓహో—కాశ్మీరీ గారి వేదాంతం
కాస్త నీకు కూడా పట్టింకో’ అమెను చూస్తూంటే
నా కాళ్ళర్యం చేసింది ‘ఎత్తరిక రైవళి చాలాకష్టపడి
కానూరి నున్నది కదలక దుష్టమే కలుగుతుంది’

‘అదిగో తిరిగి వేదాంతమే చెపుతున్నావు ఈ
అచారాణ, కలుకాట్టు ప్రచారం చేసే పెద్దమను
షులే చివరకు యెంతో అనాచారాలకి దిగి
పోతాడు’

‘వివేకం పెంచుకొన్నావు కాని కాశ్మీరీ గారు
మహాగ్ని వ్యాధి తెలుసా’

అదే సమయంలో కాశ్మీరీ అక్కడ ప్రత్యక్ష
మయ్యేను కనుకం గలగల నువ్వరి, తలవంచుకుని
నడిచిపోయింది నాకు తలకొట్టి నేలమీద పడేసే
నట్టయింది. అతని కళ్ళలోకి జూరలేకపోయాను
అతని పాదాలమీద పడి కుమించుచు ప్రార్థిస్తామను
కున్నా కాని పెద్దపురైనా కదలదాని! కత్తిలేక
పోయింది అది కుమించే సందర్భంకాదని, నా
నేరం కుమించరానిదని నాకే తోచింది కాని నా
అభిప్రాయం తప్పుని వెంటనే అతడు గుణపు
చేసికు ‘నువ్వు ప్రస్తుతిస్తావనా, నాధార
ంగా నీయూహనాల్లోందికన్నా కితాధికంగా తెలివి
గలవాడవని, నిన్నింటి కనిపెక్కుకున్నా కాని గుర
దొడ్డవనాత్మా నువ్వే నీడవతాన్ని న్వంసం చేసుకుం
టున్నావు ఇన్నతపది అలంకరించే రేఖలు నీ
కూర్చుంటే ప్రకాశిస్తున్నాయి ప్రకాశావళం
కొన్ని నీవనక క్రిష్ణునికే అక్షరంగా నీ
వున్నాయి కాని పక్షివాడదానికే నానాదం చేసే
దుష్టరేఖకూడా పగలవస్తావుగా ముందుకు
తూరింది దాని కాలునుంచి నిన్ను తిప్పించిదానికే
నా కాపర్రయం అంత నువ్వు పెద్దయ్యావెక్కి
నామాన్యతగా వుండెదం నేను మానలేను ఇప్పుటి
నైనా తెలివి తెచ్చుకుని సవ్యార్థంలోరా!’

అతడి వాక్యాలంతటి నీకుదరిన నానికాలమనో
భూమిమించి ప్రవహించి, దానిని పరిత్యజించి
నూపంకిం చేస్తుందనిపించింది అరివిపులదీ
నీకాణ దానిమీదపడి మెలకెత్తి మహాకృపంగా

పెరిగి, కనకంకమైన ఖర పాల్గొన్నట్టయింది అతః
వదనంతో, వీగుచేత కృంగిపోయిన మనస్సుతో—
పశ్చాత్తాపంతో మరలకులకానూన్న చూపడంతో,
ఎడిపోయాను

మహాను కారంగోపాల తగువాత వాకనాను
పైకినాకడ్డకు వచ్చి రాత్రిపగింటికి అగడి దగ్గరకు
రమ్మని అలిమేలు నెప్పిందని చెప్పింది నాకు నెల్లా
లని లేచు కాని అమెకే కలుకూ చెప్పకపోవడం
నాగజుంకాదనిపించింది పదింటలలకు పట్టేనని
కామి అక్కజేపుంది నేను పెక్కుకూడ కుమార్ప
గతో ఆరంభించేను తన పుత్రాంగురించి అడిగింది
అంతా పూచునచ్చినట్టు చెప్పేను అమె పవ్వింది

‘నువ్వింతటి పిరిగవనకోలేదు’

‘పిరిగేనే—అతని విషయంలో యెక్కువ
అంత అతివెనకో నీకు తెలియవక’—

‘పరమహర్షా!’

‘అంతే’

‘నిచ్చినాదా—నీకే ను భవంలేదు—క్షైర్యం
లేదు—నీపంజరంన్నీ వాక నెంపకొడిలే పాలు,
వాకనెంప కొడిలే నీకు కార కనుకం దగ్గర! నా
కాళ్ళర్యం కలిగింది ‘నీకు కనుకొన్నీ తెలుసా ?’

‘దానికేమిగారి మాకునీ కనుకొన్నీ తెలుసు—
నిన్ను తెలుసు—బాదం నెట్టు పెరిచూ తెలుసు’
నాకు నీగ్గవనింది

‘అలాచూడు’ నావెనకే వుంది కటికి—దాని
లోంచి నూటిగా మరల బాదం నెట్టు పెరడను
పిచ్చింది గన్నేరునెట్టు, నాటివకును బాదమామల
దిండ్లు—అంతా నన్ను మెయ్యో చిక్కుప్రక్కలు,
తెర్రప్రక్కలు వేల్చున్నట్టు, నేను నాటికి జవాబు
చెప్పలేక రిక్కులొకూన్నట్టు, రెండు విషయాలు
నాలో వ్రాసించుకొని అకలకంకలం అయిపోయాను

‘కుమించు, నిమైనా నేనా విషయంలో వట్టి
పిరిగవందనే’

‘పరవాలేదు నీకుంటి పిరిగిగాళ్లు చాలా
మంది వున్నాడు. కాని, యిది—యీపుత్రరం
అందరెయ్యో అమె నన్ను అయ్యవారిలా గడమా
యిచ్చింది నాచాకీ కాని తిలం వల్ల విచారం,
కాశ్మీరీ తలవచ్చింది భయం, అలిమేలు దిక్కునొంద

రాగిని పరకల కరిగి నేను న్యస్తలోకంలో
గోపామానాను నామందు అమె చెయ్యవోక
కాలస్పదీకరే, ఆ చేతిలో నీటి అస్పదీ నామక
వలె అనుకున్నాయి నేను మాట్లాడలేదుకాని
బారిగా కళ్లు ఆమె వేపు త్రిప్పేను

‘మత్స్య న్యయంగా యి క్షయ క్షయ రేవాయ్
అయినగదిలో దోరి కట్టు పతేయి, చాల్సు’ నేనా
నీ పలుగుని ఒడిచోయిన నైదిమడిలా నెటవడాను
‘చాచా’ అంటే లంతమానింది కేడినీపని
అనికంటూ చీటిమాడగానే నా గుండె గుండెలు
మంది అమన్నాడు రాత్రి వస్తాంకు గంటలకు
రితుగడికి వచ్చానునని, అతినిపాచాఅకు రెవ
యావన సాంసర్థ్యం అంతరించేసేవి, ఎదరించివా
దాలదన్నా నా రెవభాగ్యమేనని, ఎక్కడికి ఇది
పోకుండా గదిలో వుండమని ప్రార్థనా కాస్త్రీకి
ప్రానింది పవాంతమరాల !!

మర్నాడు అల్లరాత్రి వైటికన్నా వీధి నిర్భయ
మద్యంకా వుంది గాథాంకారంగా వుంది
కాస్త్రీగదిలో లెటు వెలుగుకొంది తిలుపు ఒకటి
కరిగవుంది కాస్త్రీ నేనే ఆచీటి పడవేనానను
మంటాకు రేపు నాకు పెరిచేస్తాడు, అడమం
టున్నా వునుగు గమగమ నుకొలిచింది నలని
ఆకారం నాకేసి మాన్సు(మత్స్యమానాదాకామాన్సు)
మకం మెట్లెక్కి మడి(పక్కగది నేపు వెళ్ళింది
ఒకోకరిగా వున్న తిలుపుతో నుకుని లాపలికి
వెళ్ళింది తిలుపు తిరిగి మూగుకుంది చిటి చెయ్య
కుండా నేనైతిలతిలవిలవిడి మాన్సున్నా, తిలుపు
కన్నంలోంచి

అరిమేలు మొగలాయి సూదాంతరాలలో వివ
సింపే తారాగు కుందరిలా గోచరించింది తప్తకాం
చనం కంటికిదేరింది నీలంబం పటువీర, నామ్మా
అంచుల జంపలు, రత్నవదుడలు, తిక్క తిక్క అనే
నేనరి, కళ్ళుమరుముట్టు గొల్పుకున్నాయి ఆనానా
మరాలు చినార కుంకుమ చుట్టు తిర్చి దిద్దింది
దారిలోని తిక్కుకు నులుం కదిలిపప్పుడల్లా కిరణ
బాలలు ప్రసరిస్తూంది

పక్కగానే ఆమె కాస్త్రీకి వజుస్కరించింది
అరిదా నమమ్మారమ్మ బాకులవంటి చూపులతో
పెక్కిరించేడు వారిద్దరి మధ్య జరిగిన సంభాషణలో
చాలాభాగం నాకు వివపడలేదు కాని విముగ్ధ
నిమగ్నానికి అరిదు జర్మమాన ఉండలేకపోవడం వేడి

క్లిష్టమోయేడు ఆమె కవనీలలా కరిగిపోయింది.
చివరకాకా మోకరించి అరిచి పాచాలనూడ వారి
గాడ్డకతో గోదించింది అరిదు కనక్కు జరిగి,
పెదవులు విగించి ఆమెవేపు త్రిప్పేకారంగా
చూసేదా తిక్కుణం వెడిపొమ్మని అన్నానించేడు. నేనోక
అక్కడ నిలవలేకపోయేను

మరికొన్ని నెలల తరువాత జనకం పెళ్ళయి
ఆ త్రవారింటికి చెడిపోయింది ఆ నిల్వ కానా మధ్య
యేనినెవ కాలం కేపు అరిచేలు చాక్కరి చిదిగ
చాకి వికాభవట్టుం చెడిపోయింది మూతళ్ళతరు
వారి నేను కాలానుసరంగా దీకం నాలుగు మూలలా
పరిశ్రమించేను యుద్ధవిమానాల గోల చల్లారకా
నేనా కనుమలపై వెంకటకలవంటి ప్రభుత్వ
దోగంలా వడ్డాను

ఆపరింజితి కాస్త్రీకి ఆ వేళయింటికోసం అర్ధ
పట్టుకు వచ్చేడు తరవాత కొన్నాళ్ళకి వోకనాడు
నా గదిలో కూచుని యేదా నాకుమంటాండాగా—
మా యింటికిలాగు పెరిలో కంటిమిగిలి వోక
ప్రామాత్మిని మాట్లాడుకున్నా అరిచే చామా
తూనకడతానని, వుండెనేయ్యనని, కంటలుచేస్తా
నని, వడ్డించని యేదోమరకులు చెవుకున్నాడు—
నేను తిలుపు కొంకాం తీసిచూడేను ఆ పరింజితి
కాస్త్రీకి!

మరికొన్నాళ్ళకు గాజుదాల తలుపులుంటే
బండి తోనుకుని, పకోడీ, కారపుతూచా అమ్మ
కునే వోక ప్రామాత్మిని చూసేను—ఆ పరింజితి
కాస్త్రీకి!

ఇంకోక సంవత్సరంలో వోక ప్రామాత్మిని అడి
నేను, ‘ఫలానా’ మనిషిగురించి తెలుసా అని అర
చెన్నాడు—

‘వాడి పూర్వ చరిత్ర యెవ్వరికీ తెలిసినట్లు
లేదు బాబూ! ఇక్కడివాళ్ళకు తెలిసినంతమాత్రా
వాడొకభ్రష్టుడ ఎక్కడినుంచో వోక హీనకులని
లేవడమకు వచ్చేడు పెండ్లిభార్య నిల్లలను, నునా
రుగా విడిచిపెట్టితే అనులంలేని చానింట్లోనే
వుంటాడు చానివంటి తింటాడు—చానాకత్వ
విక చాల్చిని ప్రాగుకున్నాం నేనుంకా’

‘ఆ అపచారికేయి తెలుసా?’

అరిదు పాడుంపిల్లవోయి, అరి ‘ఎవరైతే యేం
బాబూ, చెడినె, అంటారు, చానికేయి ‘చెడి’
అన్నాడు

విజ్ఞానవికేతనము :

నాశరహిత గ్రంథములు

(Ductless Glands)

శ్రీ వి. వి. వి. యన్. మూర్తి

ప్రేక్షకులు, పెద్దకు పరిగా పని చేయుటలంటే నాటికి సంబంధించిన వివిధ మండలముల పెద్ద దాని కొకటి పరిగా అనుభవించి వుండాలి. ఉదాహరణగా మానవ శరీరానికి పెరుగుదల పది, పదిహేను సంవత్సరాల వయస్సుల మధ్యనే జరుగుచుంది ఆ తరువాత జాగ్రత్తపరిచుట అభివృద్ధిలోపాలు శరీరపు పెరుగుదలకు అడ్డు నిమిషమవుతుంది

ఈపై గంతు పడుట అనగా జాగ్రత్తపరిచుట పెరుగుదల వడిగా జరిగి పెరుగుదల తగ్గివాపుట గాని లేక పెగుగుటగాని పాచ్చి జాగ్రత్తపరిచుట అభివృద్ధిని నిరోధించుటగాని అనవసరంగా జరిగి కుండా పవ శరీరములో నాశరహిత గ్రంథుల సమస్య కనపడుతోంది 'ఎండ్ క్రైస్ట్' మండలము తయారయింది.

మానవులు, జంతువులు క్రిమిఫలకాల పనిచేసి నాడి మండలము వలననే అంతిమించిగా జీవింప గలుగుతున్నామని అలాగే శరీరములో రక్తప్రవాహము కంటే వార్తావాహినిలా పనిచేస్తుంది రక్త నాళికలు ఈరెండులో కాల్యాల మధ్యే శరీరములో మూలములకు ప్రవహిస్తున్నాయి ప్రకృతి మితి వ్యయి అందుచేతనే అంతిమ చాకచక్యముగా రెండు పనులను నిర్వహిస్తుంది రక్తమువ్యాపక వాక్యలకు శరీర భాగాల కంటేచెల్లినా నాడి మండలముని నివాయించిగా పనిచేస్తుంది ఈ వ్యాపక వార్తల రహితము అదృశ్యము ఏ ఏ పనులకు నియమింప బడ్డాయో అయ్యే స్వయంపులపై వివిధ అంగములను పనిచేసి వాని పనులకు నిర్వహిస్తుంది వీనినే 'హార్మోన్స్' అన్నాడు.

తమ ప్రాణములను నాశములవ్యాపక ప్రకృతిక ఇంద్రియములలో ప్రవహింప చేయుటకు బదులు ఏకంగా రక్తములో బయటయే వీని విచిత్ర లక్షణము

గము ఈ కారణమువల్లనే వీనికి నాశరహిత గ్రంథులని పేరువచ్చింది

వీనిలో ముఖ్యమైనవి "థైరాయిడ్" "పీరాథైరాయిడ్" "పిండివల్స్" "పెరెల్మిన్" ఆఫ్ లేం "గ్రామ్స్" "పియ్యూరిన్" గోగోష్టు అనునవి

"థైరాయిడ్" అంటారు నాశరహిత గ్రంథిలోని గ్రంథుల ఆకారములో నుండును వీనిబడవు ఇంచు విండు కిక్ గోష్టు కంటకులే ఇరుస్తవుల చెరోటి వుంటాయి

"పీరా థైరాయిడ్" ఇది నాథుల బట్టలే గింజలములే వుంటాయి ఇది థైరాయిడ్ మట్టుపట్టా వుంటాయి

పిండివల్స్—ఇది తూలపిండివల్లముల కొంపయ్యే ప్రాణ వస్తువు చిన్న గ్రంథులు. వీని బరువు థైరాయిడ్ లో 1/7 వంతు వుంటుంది

పియ్యూరిన్ మట్టునున్న నాశరహిత గ్రంథులనే "పెరెల్మిన్ ఆఫ్ లేం" గ్రామ్స్ అంటారు

వీనిలో ఏకక దాని ప్రాణకృత వ్యాధి "హార్మోన్స్" అనే పదాన్ని కలిగివుంటుంది ఇంద్రియాన్ని ప్రేరేపించుటకు వీనివని.

నాశరహిత గ్రంథ మండలమును గూర్చి యిప్పుడిప్పుడే మరికొంతా ఫలితాలు గోరిస్తున్నాయి. అవకాశ గ్రంథులను శరీరమునండి తీసి వేస్తే అనుకోని ఫలితం తీర్చడానికై ప్రాణిగా గండ మాని మిదర్నమానికవి థైరాయిడ్ ని ప్రాణిగా తీసిస్తే ప్రకృతిగా ఆ వ్యక్తి బోడిగాను, మందముగాను, గేదె చిర్మము గలవాడిగాను, కుండా బాట్లతోను, తయారయేను అయోడిన్, థైరాయిడ్ ఎక్స్ ట్రాక్టు తిగుమాత్రంగా యిచ్చినియిన మల్లీ మామూలుగా తయారయేను వీనివిబట్టి యీ నాశరహిత గ్రంథియొక్క ప్రాముఖ్యత తేలియున్నది

'క్రైస్టియా' మానవుని ఆరోగ్యాభివృద్ధి కొరతే ముఖ్యమని తెలియుచున్నది. మాతలందఱే స్వీడన్లకు మొదలగు దేశములలోని భూములలో 'అదివము' పాలు తక్కువగా ఉండటమే 'గంపి మాల' అనే రోగము విస్తారము ఈ కారణమే తీర్చి దానిపై ఉప్పులో అదివము కలిపి వుదయోగిస్తూ వూరు స్వీడన్లకులలో

క్రైస్టియాలో హెచ్చుగా పనిచేయుట మూలముగా పిండి పదార్థములు మంచుట అతి త్వరగా జరుగును దానివలన ఆ మనిషియొక్క బరువు హెచ్చుచోయి ఆ గ్రంథిలలను చే పోషణని సంభవించును

క్రైస్టియాలో కీన్ద్రునికీర్తి సమయములో ఆకస్మాత్తుగా కొని శరీరా క్రైస్టియాలో గ్రంథిని తీసివేయుటకంటే వీటిని రోజు రోజున తగ్గినరముల వరువాలి ఆరోగికి 'Titanus' గుట్టుల వాతమునకు మరియియు మరిపోతాడు అప్పుడు పక్షమును పరిశీలించగా 'కార్నియము' అను పదార్థము దానిలో తక్కువయు పోవుటవలన గుట్టుల వాతము బయటకరినది మిగిలినది

'ఎండివర్' మన శరీరములో వెయ్యివలసినదిగా చాలవున్నాయి అందు మొదటిది రక్తపు పాలునుచక్క చేయుట దీనివలన శరీరానికి 'స్ట్రాకో' అనే పదార్థమును సరిగా అందిచ్చుట, అకలి కలిగించుట, జాత్యుత్పత్తికి తోడ్పడుట జరుగుతాయి 'ఎండివర్' గ్రంథిలో రియోరయను హార్మోన్ 'ఎండివర్' ఇది శరీరానికిలపై దర్శనపై రక్తపు పాలుని క్రమవరుగుండి దానిని మదింపుకు నేటట్లు చేస్తూంది దీనివలన శరీరాన్నియు క్రమ పరుస్తూందన్న మాట ఏడిలినీ కారణములలోని 'స్ట్రాకో' అనే పదార్థముపై చర్యలవలన 'స్ట్రాకో' 'స్ట్రాకో' క్రింది మార్పుచును 'ఎండివర్' ఎక్స్ ప్రెస్సును మామూలు మనిషిలోనికి పంపిస్తే అకలి జరిపాకుంది

ఇది జాత్యుత్పత్తి కంతకరమే తోడ్పడితాయా ఇంకా ఇప్పుటిదాకా నియమంప బడలేదు కొని అది పిట్టలలో వదిలో పిండి సంబంధము ఉందని కాన్పుల్ల ఆలోచన

గతట్లు ఆర్ లాంగ్ హమ్స్ కయారు చేసిన ఇతిహాసాలో అనే పదార్థాన్ని కారణములో రియో

రెన స్ట్రాకోలో ఎండివర్ గ్రంథుల ప్రోత్సాహంతో ప్సాయువులు తీసుకొంటాయి ఎవరిరక్తములో యా 'ఇన్సులిన్' తక్కువగా వుంటుందో వారు 'స్ట్రాకో'లోని ఉపయోగించుకోలేదు అందు మూలంగా రక్తములో 'సుగర్' భాగము ఎక్కువై పోయి అతియాత్రవాగ్ని (Diabetes Mellitus) సంభవించి ప్సాయువులు స్ట్రాకోలో తీసి మూలముగా లేరుకొన లేక బాహ్య తక్కువయు పరిగ్నా పని చేయవు రోజురోజు రోగి బలహీనుడౌతాడు 'ఇన్సులిన్'ని కాన్పు పరిశోధనలవల్లారా కనిపెట్టడం మూలముగా అతియాత్రవాగ్నిని 'ఇన్సులిన్' వల్లారా మదర్పడము శరీరముంది

పిట్టలలో రంతు భాగములు ఒక్కొక్కటి మూడు ప్రత్యేక కార్నియములను నిర్వహిస్తాయి వామక భాగము మూర్తిదిశకును క్రమపరచి రక్తాళయముకు అందించేలా చేసి రక్తాళయములోని పౌరకవహిస్తుంది ఎదిటిభాగము పెరుగుటను క్రమ పరచుట, జాత్యుత్పత్తిపైని హర్మోన్ల పంపిడిను, పాల రియోరీ తగ్గ మూర్తినిగాను ప్రోత్సాహిస్తుంది ఈ ప్రావాన్ని క్రైస్టియాలో పోల్చవచ్చుటికిని ఇది ప్రాటికల్ లాంటి పదార్థమై యుంటుందన్నాదు పిట్టలలో ఎవమహిమము క్రమ పరచుటలో చాల సహాయము చేస్తూంది ఇది కొని పరిగా పనిచేయు యెడల మలుగుబుర్గును, శిశుత్వము (Infantilem) (అంటే జాత్యుత్పత్తిపైకి రేచిదిగా మంచుట) లంభించును ఎక్కువగా కనక పనిచేస్తే యక్షణము రాత్రి పర్వములోనికి వారి తీస్తుంది

Case—11 సంవత్సరముల పాలును 250 పానుల బరువు, 9 అతులల పొడవు ఉన్నాడు ముదుగుబుత్వా దిని నిదర్శనంగా 9½ సం॥ ల పాలిక 85½ అం ల పొడవు 37½ పా॥ ల బరువు కలిగివుంది

ఇది హెచ్చు లేక తగ్గుగా పని చేసినయెడల జాత్యుత్పత్తికి నిరోధకము కలుగుతుంది ఈదో చ్చిని రియోరీ పీనిపోని ముందు భాగాలు ఎక్కువగా పని చేస్తూంది దీన్నే acromegaly అంటారు అటు కంటపట్టుకు అభివృద్ధి కరకాళం వున్న భాగాలు అవిగా చేతులు, కాళ్ళు, ముఖం ముఖ్యంగా గడ్డము ముక్కు ఇంజింటిని ప్సారంగా పరిగి మృదుత్వం పోయి ఓనిగమైన గరుకురిపం యేర్చుకుంది.

పిట్టలలో ఎదటి భాగములో 'Hormone' కాని చాలిచాలమందా ప్రసిక్త ఓ నిధమైన అధికల త్వము నిర్వహిస్తుంది. ఈ విషయము Pituitary gland లోని కంఠిక ద్వివిచ్ఛారా అర్థం చేసుకొన వచ్చును

పెద్దవారిలో యీ గ్రంథి పనిచేయుట మానేస్తే 'బిస్మత్' డెమా' అనే వ్యాధి వస్తుంది. కుందిం గానూ, మావనీకంగానూ వృద్ధిలేని వాకుగనూ, దర్పము వాడిపోవడం, బోడితల, భుజాలపొడ ముద్ద, ముద్దలంటి కొత్తవెరిగి, ఆవహంగా కళ్ళుచుటు ఉబ్బడం, దీని లక్షణాలు దీన్ని ధైరాయడ్ *Extract* ఇచ్చి బోగొట్టవచ్చును అలా ఇస్తే మళ్ళా మరిచి మామూలుగా తినుతల్లిత దు

ధైర్యాన్ ముఖ్యమైన హోర్మోన్, ఇది మామూలుగా పెరుగుతల్లిక, మావనీక, శాంతి కౌళివృద్ధికి మూలద్రావ్యం అదివము (*Iodine*) దీనిలో విస్తారంగా వుంటుంది కొన్ని వృద్ధ భూపారంగా ఇది తక్కువై 'గండ్లమాల' అనే సోగం వస్తుంది. హిమాలయాలలోనూ, అల్పపర్వతాల్లోనూ ఇలా తక్కువై యుంటుంది ఒక్కొక్కప్పుడు ఈ 'గండ్ల' పెద్దదైనందుల నాకొక్క (వైద్యుడు) వుంటుంది అటువంటప్పుడు దీని పెరుగుదల కొరతగా వనిచేయుట మానేసేవచ్చును

ధైరాయడ్ హెచ్చుగా పనిచేయడంవల్ల కలిగే ఫలితాలు వేరు దీనివల్ల బాధపడే సోగల కళ్ళు మమూలాలగా వుంటాయి కొరతం వార్షిక నవగర్భాలు మనుచుపోయి కళ్ళు కనిపిస్తాయి కొంత కొద్దిగా వచ్చివున్నట్టి ధైర్యానివంకా, చిరాకుగా *Excite* అయిపోతామి ని సరిచుకోవచ్చు. ఏదాయడ్ గాండ్ల వుంటే మెదపొడ ఉబ్బుకొయ మెలవడం, గుండెలు వేగంగా కొట్టుకోవడం, మొలయివది యలుడేరు తోయ అలాంటప్పుడు హెచ్చుగా పనిచేసున్న ఆ ధైరాయడ్ *Extract* లో కొంతభాగం తీసిస్తే ఆ రోగాన్ని తొలగిచేయవచ్చు—

పెగాధైరాయడ్స్ కాని జంతువులోంచి తీసే ఏదాని వాడియంపలం, కంపరాలూ, హెచ్చుగా ప్రేరేపించబడి 'ఫిక్స్' వచ్చేయ. ఈ స్థూల మున్మాగ్నితర్ దీర్ఘితి (*Irritability*) అవస్థని *Tetany* అంటారు పెగాధైరాయడ్ హోర్మోన్ లేకపోతే జంతువాల్ని కాలం బ్రతికదు

దీని పని రక్తంలోని కార్బోయామ్మి బలవర వడం కుర్రాళ్ళలో ఒక్కొక్కప్పుడు *Tetany* రావచ్చు అప్పుడు పెగాధైరాయడ్ గాండ్ల కాదు, వాళ్ళలో రక్తము లేకపోవడం కొరతం వై రెండు రోగాల్ని కార్బోయం *Infect* చేస్తే నయం చెయ్యి వచ్చును

పెగాధైరాయడ్ హెచ్చుగా పని చేస్తే రక్తంలో కార్బోయం మామూలు కన్న ఎక్కువై ఎముకల్లో ప్రదించి వాటిని మెత్తగా చేస్తాయి వాళ్ళి

కొంచెము పెట్టగలిగితే ఎముకలు వంగిపోతాయ్ హెచ్చుగా పనిచేస్తున్నట్లు *Thymus* క్రింద వస్తాయ్ వాటినితీసి వస్తే మామూలుగా వుంటాకు *Suprarenals* — ఒక్కొక్క యాత్ర పింపం మీద మచ్చుకోని ~ వుంటాయ్ ఇది ఒక్కొక్కటి రెండు భాగాలు వైదాగామ్మి కార్టెక్స్, మధ్య భాగామ్మి మెకుల్లా అవి అంటారు

మెకుల్లా ఎక్కిరిన్ అనే (*Harmones*) హోర్మోన్స్ తినుట వస్తుంది ఈ మెకుల్లా (*Medulla*) పరమగ్లోంచే జనించంది

అలా కాకుండా కార్టెక్స్ *Embryonic cells* లో నుండి ఉత్పత్తి అయి *Glands* ని జనింప చేస్తుంది

కార్టెక్స్ సంతతి ముఖ్యకాళాగ్రికా తలెము వేరు కాని అది ఒక జంతువునుండి తీసిస్తే ఒకరి బోవడం, కలిరవు బలవు బోవడం, నీరసించి కుదుకు చరిపోవుల సంభవించింది *cortex* ని నాశనం చేసే రోగం కాని ముషియా ప్రేరేపితి అతిమ చెలగ కాతే మాపుతాకు దీని కు ప్రావీణిత్వము కొరతం దీనినే '*Addison's disease*' అవ్వారు ఈ సోగం దుదర్శించానై పరికోసముగని *cortin* అనే హోర్మోన్ కనిపెట్టారు ఇది యిస్తే సోగం మూరు తుంది

దీర్ఘితి వార్షిక పర్యం గలిగి తా *cortex* భాగం కొని పిల్లలలో హెచ్చుగా పని చేస్తే నాలు క్షుక్కురాడిలో బార్షింగాలు వయసు ముషియా వాత్యంగాయలా పెగునుతాయ్ ప్రిల్లలో హెచ్చుగా పనిచేస్తే పురుషులూ తియరవుతారు మూసాలు, గడ్డం, బొంపురు గంతుక దీని లక్షణాలు ఈ మాచ్చు వార్షిక త్యాన్ని కూడా మార్చి పురుషుల ప్రవర్తించే వస్తుంది

పిట్టులదీ రాలా ముఖ్యమైనది వాళరహిత గ్రంథుల్లో ఇది మెదకు కనుకు భాగమున దారి కొచ్చుకోవడానికి అంటుకొని చివ్వు ఎముకలపైట్టిలో అమర్చబడి యుంటుంది ఇది రెండు భాగములుగా వుండి వానిచే వేర్వేరు వయసు నిర్వహించే వస్తుంది దీన్ని సూక్ష్మ తెలుసుకోవచ్చు కొద్ది దీని విముల మన కార్టెక్స్ లాన్ని కలిగింప చేస్తాయ్ ఇది బహుశా పింజ కన్నా చిన్నదేవా పెక్కు హోర్మోనులను తినుట చేస్తుంది తలెమా గ్రంథులకు కంట్లోలే చేసి అది కొట్టుల్లా సరిగా పనిచేసేటట్లు మాడుంది.

పిట్టులదీరి కనక కలిరంబొంది తీసిస్తే వార్షిక గ్రంథులు వృద్ధి చెందితల్లి మామూలు ఎముకల్లో

పిట్టలూరి Extract ని గాని పంపిణీ అని పంపిణీ
కామ్రూరి రియూరవుతయి

టి.ఎల్.ఎల్. అధ్యక్షులగుటకు హాజరు
 తీర్మానములు ఈ, ఇంకా యితర హాజరుల
 తీర్మానముల బిల్లు గను ప్రకారము
 Thyrotrophic hormone, Adrenotrophic hormone
 అని రెండుకాదు టి.ఎల్.ఎల్. గురించి
 goratrophic hormones ద్వారా వాటిని
 విడుదల చేస్తుంది దీని వలన తీర్మానము
 చిరకాలము, టి.ఎల్.ఎల్. గురించి
 (టి.ఎల్.ఎల్. తీర్మానము) టి.ఎల్.ఎల్. faralatro-
 trophic hormone, ఇంకా యితర (టి.ఎల్.ఎల్.)
 విడుదల చేస్తుంది దీని వలన Diabetogenic
 hormone రక్తంలోని Sugar గాని విడుదల
 చేస్తుంది

[illegible]

ಓಸ್ಟ್ರಿನ್ (Ovary) ಆಸ್ಟ್ರಿನ್ (Oestrin), ಪ್ರಾಜೆ
 ಸ್ಟಿನ್ (progestin) ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ
 ಇರುವ ಓಸ್ಟ್ರಿನ್ ಮಕ್ಕಳು, ಮಕ್ಕಳುಗಾಗಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ
 ಇರುವಂತಹದಾಗಿ ಓಸ್ಟ್ರಿನ್ ಗ್ರಾಫಿನಿಂದ follicles
 ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಬೆಳೆಸುವ ಓಸ್ಟ್ರಿನ್
 ಓಸ್ಟ್ರಿನ್ ಇವುಗಳಿಂದ ಅಂಟುವ (Orum) ಕಠಿ
 ನಂ (ovary) (ovary) ಕಠಿಣವಾಗಿ ಬಿಡುವಂತೆ
 ಕಠಿಣವಾಗಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಬಿಡುವಂತೆ
 ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಓಸ್ಟ್ರಿನ್
 ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಓಸ್ಟ್ರಿನ್

ఓవర్గోని 'గ్రాఫియన్ ఫాలిల్' పనిని
 అందుగాని అంశము 'థెలోయన్ ట్యూట్'కు
 ద్వారా 'ర్యాపియం'లోని పోవును ఈ పను
 యందు తన చట్టాన్ని లాఫ్స్ పదవు పదవిని
 కేలాల్ వినిపి ద్రాగ్రాఫియన్ ఫాలిల్స్ *conspic-*
uitem అని పిలవబడుతుంది ఈ *Conspic-*
uitem 'progestin' అనే హార్మోన్స్ ఉత్పత్తి

తేస్తుంది ఇది గర్భాశయములోని రక్త ప్రవాహం
ద్వారా తీసుకోబడి అందాన్ని అవ్వించేందుకు
తన నిర్మాహర్ని చేస్తుంది

అంశుగూ రీతిన్ము (spermatoon) లో కలి
యక పోయినట్లుండే (fertile), ముట్టునాణ్య
ఇది అంశుగూ శిశువుకాకుండా ఆ అంశుగూ
corpus luteum - అంటే ovary నిండి మాత్రమే
కుండి అలా కాక అంశుగూ కలిస్తే (fertile)
అంటే ఈ corpus luteum గర్భధారణ సమయం
కాకుండా పోయేకాకుండా ఇది గర్భ (ప్రవాహం) క
లికితే projectin అనే హార్మోన్ (hormone) కలి
పెరుగుచు, దాని అర్హత బాధికి కారణం కాని
ఒక హార్మోన్ గాంధీ ఇది అంశు హార్మోన్
ఉత్పత్తి చేస్తుంది ఇందులో ఒకటి oestrin లాగే
మరి చెప్పండి రెండోది corpus luteum పెరుగు
చు దీని హార్మోన్

బాక్టీరియల్ — రిస్క్ టోక్సెన్ ముని
 గాంచి వచ్చే అస్థిగ్న మాంసం హాయ్గా
 కనిపించి ఇది శ్రీ గిరిజి టోన్ క్యాం తెలియ
 తన గిరిజి, దీప్తి (Ascherum), Zond) అ
 యిష్టం బర్కన్ కాన్సర్లు కనుగొన్నాయి వీరు
 వ్యక్తిగా యువకులు శ్రీ మాతాగిని చాత్యం
 వ్యక్తిగా ఇది ఎల్లప్పుడూ వంటి, దీనిని దివ్యులకు
 ఎల్లప్పుడూ చివరి చూపు చాత్యం గా అభి
 వ్యక్తిగా చూడేయి అవగా చాత్యం గా అభి
 follicles పక్షమై (corpora Lutea) ఏర్పడింది
 తన పరిశ్రమ జ్వాలకు గర్భ వీధి ముగి
 నంది

(గ్రామమున follicle ఉత్పత్తి చేసిన 'పట్టిక')
 ప్రతి ద్వితీయ వారము గ్రామముల ఆధిపత్య అవధాని
 బాధ్యత వహించింది

[illegible]

ఈ రోజుల్లో కూడా ఇంకా దీని మీద పరిశోధనలు చేయబడినా జరుగుతున్నాయో భవిష్యత్తులో మనకింకా క్రొత్త క్రొత్త సంగతులు అందివ్వవచ్చు.

కలగలుగంప

భారతీయ ప్రాచీన క్రీడలు

సంస్కృతి, ధర్మ, యోగండు కృష్ణములు విక్రీతి సంస్కారములు ఇవి ఎరన్నరమును అశ్వ - అశ్వేంద్య సంబంధం 7 లది సంస్కృతి అత్త యానవో, ధర్మ కీరీత సంస్కారములను అత్తలో అహిత మొనర్చుకొనుట సంస్కృతి కీరీతము అతయవములను అ సద్గుణములను అభివ్యక్తి కేయుటయే సద్గుణ మనముగాని మన పూర్వముగాని Polo, Tennis, Foot Ball, Cricket మున్నుల క్రింద రెండవ దెరుగుగాని కొందరి అభిప్రాయము కాని అది గది కాదు

మన ప్రాచీన క్రిడలు నాల్గు విధములు 1 అత్త ముక్కో విశ్వదానము 2 క్రీడ క్రీడలు అనందము కొరకు 3 గగనోత్సాహి ప్రధానములు 4 ముక్తి సుగు

కృత్రిమ వృద్ధ క్రిడ

బాలురు ఎద్దులపై బట్ట కప్పుకొని పింహములపై చర్యము గవ్వకొని క్రిడింతురు ఇందు పనువతుల ధ్యములుకూడా పలుకుదురు

నిలయన క్రిడ

1 కొందరు బాలురు దాగియుండుట కొందరు వారిని నెడకుదురు కొందరు పిల్లలు దొంగలుగా కొందరు పోరులుగా ఆడెదరు

2 బాలురు మోతు విధములుగా విధిస్తూ లరు దుగు పనువాలకు, పనువోరుకు, మోయింతుకు మోయన బాలకుని పనువోరుకు ఎత్తుకొనిపోవును పనువాలకుని వారి న క్షేపించును ఇది క్రికెట్టాను "వత్సవారము"న ఆడియుండెను భాగవతమున కెవ్వరైనను

మర్కటోత్సవ క్రిడ

బాలకులు బాలకులపై పెట్టెక్కి అనేక వృత్తు

ములపై ఎక్కుచు దాగుచు తిరుగుచు అనుకొనెదరు భాగవతమున యీ ఆట కూడ చెప్పెనువనినది.

శిశ్యాదిమోషణ క్రిడ

ఇందు బంతికంటి దానిని వాని కందకుండు ఇతరులవద్దకు విడచుకును బంతి అవాకు చూచుచు నూరకుండును అరడలని తన వస్తువును శోరితవ్వ గానది కిచ్చి వేయవకును

అహుహమకౌస్తుభ క్రిడ

చూరకుగా కన్న బాలుని ఎత్తు మందుగా ముట్టుకొనెదో యని పం చెముతో ఆడుట.

గ్రామణ క్రిడ

ఒక బాలకు దింకొకనిచేయి పట్టుకొని తోగుచు లేక లేచుచు జూర్చుండు ఆట

గర్వాదిలంఘన క్రిడ

ఎక రెండవారము తిరుగుగలతో యను పక్కిన

విల్వాది ప్రక్షేపణ క్రిడ

తీగ గాని బంతి గాని దారిలోనే తగిలి పుట మించునట్లు విడుదలు

అస్పృశ్యత్వ క్రిడ

ఒకని నొకడు ముట్టుకొన యత్నించగా రెండవ వాడు తప్పించుకొనుటకై ప్రయత్నించును

శత్రుబంధ క్రిడ

1 నెడకువండివచ్చి కనులు మూయగా వానిని కుర్తించుట

2 కనులు బట్టతో మూయబడినప్పుడు దాగి యున్న బాలురను విడిక పట్టుకొనుట

3 కనులు బట్టతో మూయబడిన వానిని నెత్త బాలకులు వచ్చి స్పృశించుచుండుట. బద్ధశత్రుకు వారలను బట్టుకొనుటకు ప్రయత్నించుట.

స్వంజాంతికాక్రీడ

దోనుచు నే రండుమాడు దుర్బలతెక్కి ఇంకను నూగుచుపోవుచుండుట

వృథ క్రీడ

ఒకనిని రాగాగా నొకనిని మంత్రిగా జేసుకొని పను లొనర్చుట

హరిజా క్రీడనకలు

తేదినతి దుముకుచు ఒకడు రెండువారికి ముందు పోవుటకు ప్రయత్నించుట

వాక్యవాగ్ క్రీడ

పరాజితుని భుజమెక్కి విశేష విజయములు

జేవ-కైత్య క్రీడ

కొందరు జేవతలై - కొందరు రాక్షసులై దుమ్ము ఎగురజమ్ముచు వాడుదురు శివాజీ అడుకొని నట్లు-యారనులను పరాజితి మొనర్చివట్లుగా అడు కొందురు.

జలక్రీడ

1. చెట్లపై కెక్కి నీటిలోని వస్తువులు ఒకరిపై నొకరు నీరు జమ్ముట

2. కాళిదాసు, భారవి, మామిడు పాపముల యీ ఆట శ్రీపురుషులలోచూ గలదు

కందుక క్రీడ

1. బంతిపైకెగురనేయగా గెండువవాడు దానిని పట్టుకొనుడు అట్లు పట్టుకొనలేకపోయినచో నరకు మొదలు బంతి విసరినదాని భుజమెక్కి మరల విడు దును. అప్పుడు ఇతరులు బంతి క్రింద పడకుండానే పట్టుకొందురు

2. ఈ ఆట బాలబాలిక లందరు వాడుగుడు. ఛీకునిపై గాని నేలపై గాని బంతి కొట్టి అణచి పెట్టుట ఇదే నేటి Volley Ball ఆందురు

వనశోభన క్రీడ

అడవిలోని కేసి ఆడుట, ఆచ్చటనే జంటలు చేసుకొని భుజించుట దీనినే నేడు Picnic అందురు.

రాసక్రీడ - ఇనుక మ్రోవానములలో క్రీకృష్ట రీలాను కరణము. ఉత్తర హిందూస్థానమున రాసు రీతి, ఇట్టిదే. నుజరాత్ దేశమున "గరరాసృత్తి" మించుమించుగ నిట్టిదే

చారిక్య క్రీడ - ఇండు ఆతేవారలు ముగించి హూరీ నోజులలో వరి పాడుదురు వాద్యములు మ్రోగించురు ఇట్టి ఆట పురాణములలో గూడ వర్ణిం చబడియున్నది

నియండ్ల క్రీడ - బ్రగులు నగ్గుదు లేక మస్తీ దెబ్బలాడుచు అడుగురు సరాసంగ ఓముల మధ్య ఈ ఆటతర్రానే బరిగను

వృత్తి క్రీడ - కొందరు వాట్లము చేయు చురు కొందరు దప్పలు కొట్టుచురు బాలబాలికలు కలిసి గాని విడివిడిగా గాని యీ ఆట అడుగురు

అక్ష క్రీడ - యువభారత కృష్ణ ఆధారభూత చైనది యీ ఆటయే టు స్వేదములో దీనికి విశేషము నాపుబడినది

మృగభూత క్రీడ - నేల కేదతో మధ్యముగ రాజులలో విడి ప్రసిద్ధమైనది

పక్షి క్రీడ - శ్వేతమువలె బతుల బుట్టుట నేర్పు బడెన యీట

సత్వ క్రీడ - వాతలపై నెక్కి రాజ పుత్రులు చేపల బట్టుట నేర్పకటి ఆట

విశురంగ క్రీడ - నేటి చవరంగము వాడుకు నంటి ఆట

గంధంజికా క్రీడ - కర్ర బొమ్మలతో లేక బట్టలబొమ్మలతో ఆడెడి ఆట

లతోవ్యాహ క్రీడ - చెట్లను తీగను పెంచి యీ గెండింటికి తెండ్లి చేడెడి ఆట శకుంతల ఇట్లే చేయుచుండెడిది తులసిబృందా వివాహము ధార్మిక కృత్యముని విశ్వాసము

నీటాక్రీడ - చిత్తస్థు యను నొక ఆట దీని వర్ణనము మహాభారతములో ఆదిపర్వమున గలదు

నక శృంగకొండ క్రీడ - చిదకాశీలో ఆడుట

వివాహ క్రీడ - వరుడు వివాహమునపై పడి రీస తర్వాత స్త్రీలు-వర-తథా నేడుములలో ఆడు చుట.

వార్లక క్రీడ - ఒక బాలుడు ఒక బాలిక- బాలుడు బాలిక ఇట్లు మార్చిని ముందరాకారముగ తిరుగుచు ఆడెడి ఆట

గావజూర్వక క్రీడ - కొందరు పాకును కొందరు దుముకుచు వాడెదరు.

నాకాగ్రీడ — నదీతీరనివాసులు నావలంబ్యయ
ముగ నడుపుచు నాడుదురు ఇది కాకిపట్టణమున
నివ్వకుమ జరుగుచున్నది

జలగ్రీడ — జల మగ్గింపులై భోజనాదులు
గానించుట దుర్యోగమును జలస్తంభ విద్య చేర్చి
యొండెనని మహాభారత పాఠకు లెరుగుదురు

నవనిహార గ్రీడ — పూవు లేకుట, కూలలు
కట్టట, సామగ్రిలేమిదే భోజనము రాయారచేయుట
దీని రెండవేరు పుష్పవచయ గ్రీడ

అమలక ముష్టాగ్ని గ్రీడ — పిడికిలి దిగించి
అగుట సాగ్నివో లేక తివ్వ పెప్పినవో విశేష
వానిని ముష్టిప్రహారముతో బరాజితునిగా జేయును

దగ్ధరహస్య గ్రీడ — మందూకమువలె చుము
పుచుపొయ్యిడి అట

నాట్యగ్రీడ — నాటక మానుట

అలాతి నికరగ్రీడ — గొంతు పెరిగించి
తివ్వట వానితో ఆకాశమున కై ఆసీరములు
వాయులు

గజాగ్రీడ — కృత్రిమగజాయుధముచేయుట.
ఇట్లే ధనుఃగ్రీడ మున్నగునవి

అశోక పాదప్రహార గ్రీడ — ఒక చెట్టు నలం
కరించి నీరు పోసి పెంచుట నా చెప్పదెప్పులు తిని
ఇది పెరిగిన దని చెప్పవచ్చును. దీనిని కాళిదాసు
వర్ణించెను

చిత్ర గ్రీడ — విరహ ద్యుతస్థలలో యతునివలె
చిత్రములు వ్రాయుట *Painting, Drawing*

కాశ్యపిన్ద గ్రీడ — ఇందు 'విందుచ్యుత
కము' మాత్రాచ్యుతకము — ఓమశ్యాపూర్తి, ప్రహే
లిక, భవబంధము, పద్యబంధము మున్నగు కాశ్య
పీతలు వచ్చుచు వేటి *Puzzles* కూడా ఇందు
చేరును

వాకవాహ్య గ్రీడ — అశ్వము లెక్కి బంతి
యాడుట గీతావళిలో కులసీదాసు దీనిని వర్ణించి
నాడ

కరివాహ్య గ్రీడ — గజము లెక్కి బంతి
యాడుట

స్త్రీల సమస్త వ్యాధులకు

మద్రాసు ఆఫీసు, నం 10, గణపతిమొదలివీధి, రాయపేట, మద్రాసు. 14.

మృగవాహ్య క్రిత - రేడియోల రచనలు
నల్ల పరుగులను కల్గిని కాకులు

గోప క్రిత - ఇది రాష్ట్రపతిని

కుటుంబం కల్గిని ఎన్నో మనస్సులు
నకుటుంబం, విప్లవం నడుచుట, గవర్నరు తీసుకొని నడు
చుట ఒక తాకునై నడుచుట ఇవన్నియు కుటు
ంబం

ఇది ప్రాచీనభారతీయుల అటల మెదటి విప్లవం
నం కేవలము కేవలము (కళ్యాణం)

శ్రీ రత్నపత్రి సూర్యవారాయణ.

భారతీయాధ్యాత్మిక భావాలు పాశ్చాత్యుల నడచుట

19 వ శతాబ్దంతో మన పాశ్చాత్యు
ప్రపంచం ధరించుకున్న ఒకటి ఉత్సాహంగా
కలలుకుంటూ ఉండేది కాని ఇదేమిటా శతా
ప్రారంభానికి పాశ్చాత్యులలో ఆ ఆకాశావం
కాస్తా అడగండి గాని ప్రపంచంలో అంత
అయోమయంగా రహస్యంలేని పాశ్చాత్యుల కళా
స్వరూపం తాముకాదు, అనవసరమైన అర్థిన్న విష
యాలకు ప్రాధాన్యం చెప్పింది పాశ్చాత్యులలో
వీటలు పాపహంసం కల్గిన కళలో ఇలాటి ఫలి
తాలు కలిగాయని ప్రాథమిక అంశం అన్నాడు

ఇది ఇలాగ ఉండగా శాస్త్ర విజ్ఞానం అటు
గర్వం భేదించి వరమాలు కల్గిని ప్రపంచం మీదకి
పదిరిపెట్టింది అయితే మానవునికి ప్రాకృతిక కష్టాల
మీద వచ్చినంత అధికారం లభించగలమానాదు,
అర్థిని గ్రహించగలవాడేమిటా అని యుక్తానికి వచ్చిన
ప్రాధాన్యము, మానవుని అభివృద్ధి, దీని మూలం
గానే ప్రారంభమైనాయి ఈ దృక్పథంగా జీవి
తోపకరణాల విషయంలో రీతుకున్నంత క్రొత్త, అభి
వృద్ధి కలుగుతున్న విషయంలో కనబడలేదు ఇందు
చేత క్లౌడ్ అనే విజ్ఞానవేత్త చెప్పినట్లు ఈ
యంత్రీయుగము, ఆకాశాన్నంలే మహా నగరాదు,
ముద్రలైనవన్నీ కుక్కురియై ధ్వజమై పోగలవేమో
నన్న భయం కలగడానికి గట్టి అవకాశాలున్నాయి

నేటికాలపు పాశ్చాత్య వాస్తవంలో నందిన

స్థితి, జీవితం అంత ప్రయోజనరహితమైనదే
సమస్తదృక్పథము బాగా ఎత్తుగా కనిపిస్తున్నాయి
ఈ విషయాలన్నీ కేవలం జాన్ తన రచనల్లో గొం
తెత్తి ఉద్ఘోషించాడు ఇతని రచనలలో సమాజంలో
విస్తరిత అయోమయ పరిస్థితి, మానవాత్మంతరాళాల్లో
ప్రత్యేకించిన దుష్టస్థితి విస్తృతంగా ప్రతిఫలించాయి
ఇలాగే థామస్ మన్, మార్సెల్ ప్రూస్ట్ అనే నవ
లారచయిత తమ రచనలలో నేటి నాగరికత
లోని అభివృద్ధిని చూపి, నీతినియు రాహి
త్యాన్ని గురించి, విస్తృతంగా చిత్రించారు ఈ
యుగపు నేటికాలపు పాశ్చాత్యవాస్తవంలో
ఒకటుండేరిన ఉత్తమాత్మల నవల రచయితలు

అపూర్వ ఘాతల స్వభావం గురించి కలలు
గనే నేటికాలపు నవలలో కొన్నింటిలో ఇలాంటి
భావాలు మరి బాగా స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి
అసలీరకపు నవల రచనల్లో ప్రాచీన యుగ
యాదో ప్రారంభమైంది ఈ రకం రచన నేటి
కాలంలో ఫీల్డ్ ఆర్మీ, అల్ఫ్రెడ్ హక్స్లేల వరకు
అవరతంగా పాపకాశే అన్నది ఆర్మీ ప్రాచీన
'1984' అనే వ్యంగ్య నవల చదువుకుంటే మనకు
చాలా భయం వేస్తుంది వీరిద్దరి స్వభావంలో కత్తి
వంతులయిన రచయితల కేవలం ఈ జాతి రచనలన్నీ
సాగించారు డర్ థామస్ మోర్, ఫ్రాన్సిస్ బేకన్,
కామ్యూల్ బ్లాగ్, గిరియంమోరిస్, ఎస్టర్ టెల్లూరి,
చాన్ జెల్స్ ప్రభృతులీ కల్గినా వీరి చెందిన వారే
అయితే ఈ జాతి 'మూలక స్వర' రచనల పరిణామ
నిరూపించడం ఈ వ్యాస లక్ష్యం కాదు ఈ జాతి
రచనలలో పాతవాటికీ, కొత్తవాటికీ మధ్య బాగా
లేదా కనిపిస్తున్నది పాతవాటిలో మానవజాతి ధివి
చ్యుతు ఉత్సాహకరంగా ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది కొత్త
వాటిలో మైరాళ్యం తొందరపాటుకున్నది ఇటీవల
ప్రాచీన ఈ జాతి నవల ఒకటి చదివితే, అది ధియపడి
పోయిన ముదిరి పెట్టిన ఒక పెద్దగాపు కేలా ఉంది
1887 లో ప్రాచీన టెల్లూరి నవలలో మానవజాతి విష
యంలో ఇంకా కొంచెం ఆకాశం కనిపిస్తుంది
అయితే రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలకు మధ్య,
హక్స్లే 'డిజైన్ మ్యా కరెన్' అనే నవలలో
శాస్త్ర విజ్ఞానం ఘాతల స్వరం స్పష్టం కలగడంలే అధి
ప్రాయాన్ని పట్టుకుని బాగా అవసరం చేశాడు.

కాస్త్రువిభానం సృజించే ధాతల స్వర్గంలో కవిత్వము, పాండిత్యము క్రమక్రమంగా మాయమై పోతాయనీ, ప్రతీ విషయము ఒక యంత్రంలా భయంకరంగా పాగిపోతూ ఉంటుందనీ ఇతడీ వనలలో గట్టిగా అవశూన చేశాడు. ఆ తరువాత హక్కు త్రాసిన 'విప్ అండ్ ది ఎస్సెన్స్' అనే నవల గానీ, అర్బుల్ బ్రావీస్ 1984 గానీ చదివితే నైరాశ్యం ఇంతా బాగా పెచ్చు పెరిగిపోయినట్లు కనబడుతుంది. అర్బుల్ 1984 అనే నవలలో మనుష్యుల ఆలోచనలు కూడా పనికిట్టి క్షిం చే పోరీషలుంటారనీ, పిల్లల మీద కూడా ప్రభుత్వం కూకారాదికం ఏర్పాటు చెయ్యాలనీ అప్పటి ఆంగ్లదేశం ఒక పెద్దవిషయంలేవ్వ్వం కిందపడి నరిగి గజగజణిపోతూ ఉంటుందనీ వ్రాశాడు.

ఇదంతా చూస్తే ప్రపంచంలో భవిష్యత్తు భయంకరంగా మారిపోవడమే మూలమే బాగా కనిపిస్తున్నది. అయితే సీరి నియమకాన్యమయిన పరిస్థితుల్లో ప్రపంచం చాలా కాలం నిలబడలేదనీ, మానవుడు తన సాంకేిక ప్రపంచాన్నే దాలోనించి బయటపడి క్రమక్రమంగా ఆధ్యాత్మికాన్నే దాలో పడక తప్పదనీ ప్రస్తుతి పరిస్థితులు ఋషువు చేస్తున్నాయి. ఆధ్యాత్మిక విభానం ద్వారానే మానవుడు తన శాంతిక సమస్యలు పాధించవలసిన అవకాశం కూడా నేడో రోజో రాక తప్పదని నేటి ప్రపంచ పరిస్థితి బలకవు చేస్తున్నది.

ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఈ విషమయిన బావాలపై తిడుబాటు బయలుదేరడం సహజమే. ప్రాచీన కాలంలో ప్రపంచం ఆధ్యాత్మిక విషయాలపై బాగా ఆసక్తి నివేశించి కనబరిచింది. అటుపిమ్మట కాస్త్రీయపరిశోధన సాంకేికవిషయాలపై బాగా ఆసక్తి చూపించడం ప్రారంభించింది. ఈ పైన మానవ కేసున్న రెండు విషయాలు సమన్వయం చెయ్యడానికి ప్రయత్నించవచ్చును. హెగల్ తన తాత్త్విక దృక్పథంలో ప్రపంచ పురోగతి ఈ విధంగా ఉండగలదని మూలించాడు. అందుచేత మానవ మేధస్సిం కొక మాత్రమే మార్గం వైపు తన దృష్టి మరలించగలదని మనం ఊహించవచ్చును.

ఈ విషయంలో ముందుగా కేర్నొనదగిన బాదు చెప్పారేమో ఇతడు ఒకానొక దివ్యభావ ప్రేరేపనైన ప్రకృతి క్రమంగా దివ్యత్వంవైపు

పురోగమిస్తున్నదని తన రూపకాల్లో వర్ణంగంగా మూలించాడు. ఇతని 'బోటు పెన్నాసిలా, మేజర్ బార్బారా, మాన్ అండ్ సూపర్ మాన్' అనే రూపకాలు దీనికి ఉదాహరణంగా ఇవ్వవచ్చును. వెర్నీ కూడా ఈ వర్గానికే చెందినవాడే. ఆధ్యాత్మికతకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వకపోయినా క్రమక్రమంగా ప్రపంచం ఆధునికైతే పురోగమిస్తున్నదని ఇతని 'హెల్ లైన్ ఆఫ్ హిస్టరీ' మొదలయిన గ్రంథాలనుండి గ్రహించవచ్చును. ఇతడు విభానమే మానవమయ్యి పాధనమరి విశ్వమిం చేరవలెనని

ఇటు తరువాతి పరిగణించ దగినవాడు హీన్స్ కోహార్డ్. ఇతడే విశాల మానవత్వానికి వ్యతిరేకమయిన మానవత్వపుల్లి చినికి మానవత్వానికే బాధాకరంగా పరిణమింపగలదని తన నవల వ్యక్తుల ద్వారా మూలించాడు.

ఇ ఎన్ షె డెర్ తన నవలలలో మానవత్వ క్షిత్వానికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చి వారలించాడు. ఈ విధంగా పాశ్చాత్య బాధ్యులలో క్రమక్రమంగా

చంటిపిల్లలు-లివర్ అండ్ స్టీవును
వ్యాధులను 'ఉదరాంతకీ' అతిశ్రమముగా నివారణజేయును మరియు సమస్త అనానలు అనగా విరేచనము బాధతోను, బద్ధముగాను అగుట, ఆజీర్ణము, అననమునందు పుండ్లు నివారించును.
గర్భిణీస్త్రీలు- సునాయాసముగా ప్రసవించుటకు, ఆరోగ్యసంతానము కలుగుటకు 'అమృతనంతివినీ మాత్రలు' ప్రఖ్యాతిగాంచినవి నేపిర్లు, వికారములు, సోమరితనము, నిస్సక్తవ తగ్గించి ఉత్సాహము కలుగజేయును.
శ్రీ భుజంగ రాక్షసద్యకాల, ప్రోప్రయిటర్సు పి. వేరయ్య పి నమ్మ తాళ్ళరేవు, తూర్పుగోదావరి జిల్లా.

అధ్యాత్మిక దృక్పథానికి ప్రాధాన్యం ఎక్కువైంది అందుచేత కొంతమంది రచయితలు ప్రాచ్యాధ్యాత్మిక విజ్ఞానంపై తమ దృష్టి మరల్చి పారంభించారు.

ఈ విధంగా ప్రాచ్యాధ్యాత్మిక విజ్ఞానంపై తిరిగి చూచిన ఇద్దరు ప్రాచ్యాత్మిక రచయితల నిక్కడ పేర్కొంటున్నాను.

అల్లస్ మాన్సే ఈ విషయంలో ప్రత్యేక మంగా పేర్కొనదగిన రచయిత ఇతనిలో ఈ కాలపు వ్యాయాస స్వభావం ఎక్కువగా ప్రతిఫలించింది. తొలిలో కవిత్వరచన, విజ్ఞాన వేర్లు మేళవబడిన పరిస్థితిని సాధించాడు. ఈ యుగంలో వ్యవయము, పేదలెందు పరస్పరాధిపత్యం, పాశురములున్నాయి అందుచేత ఇతడి విషయంలో ముఖ్యమం ప్రదర్శించడానికి అన్ని విధాలా అర్హుడైన రచయిత.

ఇతను 1921లో మొట్టమొదటగా 'క్రాంతి' అనే పత్రిక ప్రచురించాడు. అది మొట్టమొదట 1943లో 'క్రాంతి' పత్రికలో 'నీలమల' అనే పతన ప్రచురించాడు. ఈ మధ్య కాలంలో వ్రాసిన నవలలన్నిటిలోను ఇతను అనేకమైన కృత్రిమ దృక్పథాలను సూచించి ఆధ్యాత్మిక దృక్పథాలను గురించి గ్రహించాడు.

ఇతని మొట్టమొదటి నవలలో కథా నాయకుడు మాన్సే వంటవాడేమో పనిచేస్తుంది. ఇతడు తోటివారందరూ క్రైమ సంకల్పములలో పాగాకొంటే, పండ్ల పండ్లగా తాను ప్రవర్తించుచుంటున్నాడు. మరొకరిని పశువుగా అనే భావంగా పరిగణించి మాన్సే ఈ పుస్తకం వ్రాసిన జిగిష్యునిగా తనకు ముట్టచుకున్నాడు. అనే నవలలో తన ఆధ్యాత్మిక దృక్పథాన్ని స్పష్టంగా వివరించాడు. ఇందులో పరమేశ్వరునిపై దృష్టి మురిస్తే తప్ప తల్లి ప్రేమను సమర్థించి సాధించాలి దక్కగా నిరూపించాడు.

ఈ తరహా ఇతని రచనలలో పేర్కొనదగినది 'ఎండ్రే అండ్ మిస్సెస్' 'ఎలెన్ ఇన్ గాజా' అనే రెండు నవలలు. వీటిలో ఇతను ప్రాచ్యమతాన్ని ఆధ్యాత్మిక భావాలు విపులంగా వివరించాడు. ఈ నవలలో కాలప్రవాహం మిథ్య అనీ, మన జీవనం

ప్రత్యేకాత్మకం అర్థమైనది. జ్ఞానా పరమాత్మలో విలీనం చెయ్యడంవల్లనే కాల సమయ సాధించబడ గలదనీ నిరూపించాడు. మైండ్ వేదాంతంలో అవాసన మోగించి ముఖ్యమైనది మాన్సే రచనలలో ఈ అవాసన మోగించి ప్రాయాలు భాగాలు, ప్రకాశం వంటివి.

ఈ అవాసన గురించిన ఇరవై వైద్య వ్రాసిన 'వైర్నియల్ ఫీల్డింగ్' 'అఫ్టర్ టైం ఎస్టేట్' 'గ్రే ఎయిర్స్' అనే గ్రంథాలలో భాగా ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది.

ఈ సందర్భంలో సోమర్ సెట్ నామక కూడా ప్రధానంగా పేర్కొనదగినది. ఇతను ఆంధ్రాకండా నవలలు నాలుకొకటి రచించాడు. అయితే ఇతని రచనలలో ప్రస్తుతం మనం పేర్కొనదగిన ముఖ్య రచన 'కేజర్స్ ఎడ్జ్' - దీ 1943లో ప్రచురించబడినది. ఇతని మరొకటి 1944లో 'నామక' కథలలో వచ్చి ఈ దేశం అంతా తిలగాడు. ఇతనికి మోసం, సహాయం అను అనేక మంది దర్శించి భారతీయ ధ్యాత్మిక దృక్పథం భాగా అవగాహన చేసుకున్నాడు. ఇందులో కథానాయకుడు 'నామక' ఇతని తీవ్రమైనతనం ఈ నవలలో కథానాయకుడు కథానాయకుడు ఇతని మరొకటి తీవ్ర విషయంలో తనకు కలిగిన భావాన్ని విస్తరించి ఒక హాస తీవ్ర పరిస్థితి అవలంబిస్తాడు. వీటి కిరణులు జీవించి దృక్పథం అవలంబించి, అవాసన భావంతో ప్రవర్తన వర్ణనలలో పాల్గొంటుంటాడు.

ఈ విధంగా అంగ్ల సాహిత్యవర్తలలో ఆధ్యాత్మిక దృక్పథం అవలంబించినది తీవ్ర పరమార్థ ప్రాంతం దివ్యం అని గ్రహించి తమ రచనలలో ఈ దృక్పథం కనబరుస్తున్నారు.

మొట్టమొదటి ప్రాచ్యాధ్యాత్మికం లో సోమర్ సెట్ ధ్యాత్మిక తారక ఉదయమైంది. అనేక మంది సాహిత్యవర్తల మృదయ దర్శనాలలో ఈ తారకా కాంతులు కలిగి పెరుగుతున్నాయి.

డాక్టరు టి రామారావు
(1963 జనవరి (తీవ్ర సుందీ))

విమర్శనము

రాజగోపాల విలాసము

వెంగల్వరాయ కవి ప్రణీతము, తంజావూరు
సరస్వతీ మహాల గ్రంథాలయ, తంజావూరు వెల
మాకు రూపాయలు

ఇది క్రీస్తుశకము 1833 లో వర్ణాభిషిక్తుడైన
విజయరాఘవ నాయుని కంఠతయైన అయినా
కావ్యసౌల పద్యకౌశల్యము

సికిలో దానించినట్టిది విజయ విలాసం తర
వాత కొద్ది సంవత్సరాలలో రచించబడిన కౌశల్యము

తంజావూరు ఆంధ్రకావ్యాగ్రా విజయవిలాసం
ఉత్తరమైనది విశిష్టమైనది అంగీకరిస్తాను
అయితే ప్రస్తుతం తంజావూరు సరస్వతీ మహాలయము
ప్రకటించిన రాజగోపాల విలాసం విజయవిలాసంలో
గుర్తించబడిన ఉత్తమ కౌశల్యము కొన్ని విష
యాలలో కాళకవి చేతుకూర సంకటకవికంటే ఎన్ను
అని అనవచ్చును

చేతుకూర సంకటకవి, తన కౌశల్యంలో రసో
ద్వైతకాండం గాఢంగా క్షేమలమైన ఎక్కువగా ఆధార
పడతాడు ఇతనిలో రసద్వైత తిక్కుట కనకనే
కల్పితాకరకాదు దీ కవిని కవులలో చతుర్థ
కక్ష్యలో శీర్షిస్తాను కనబడుతుంది కల్పితాకర
కాదు విమర్శకద్వైతంలో కొంత అతిశయోక్తి
ఉన్నది పరిపూర్ణం ఎంత రీతి చేసినా కాత్మనిక
కవిత్వ దృక్పశాన్ని బట్టి పరిశీలిస్తే విజయవిలాసం
ఆంధ్రకావ్యాలలో ఉత్తమమైనది అని అందినది
అంగీకరిస్తాను

కాళకవి కవితా దృక్పథం, చేతు ఇతని కవిత్వ
రసప్రధానమయినది ఎక్కడో సక్రమంగాగాని శ్రేష్టత
కనబడవు చేతుకూరకవి కవిత్వం ఎక్కువగా
కల్పంలోని శ్రేష్టకల్పితా మనస్సుకు అప్రోదం
కలిగిస్తుంది కాళకవి కవిత్వంలో కల్పితాలు రెండు
అప్రధానంగా ఉంటే చోయిగా సహృదయులకు రస
స్ఫూర్తి కలిగిస్తాయి వివాది కేవల రసద్వైతతో

మాచింపవు కాలకవి చేతుకూర కవికంటే గట్టి
వాడే శ్రీకృష్ణుని అత్త మహిషాసుర ఉద్యమించిన
అత్తనిన నాయకావాల ఈ కవి చాలా
వృద్ధులగా వర్ణించాడు ఒక్క కథా ఘటనలోనే
ఇతను చేతుకూర కవికంటే కొంచెం లాచ్చని అని
పిస్తాడు

జాంబవతి విప్రలక్ష్మణాభావం రూపించే
పద్యాలు కొన్ని మాత్రమే ఇక్కడ ఉదాహరిస్తు
న్నాను ఇంకా కాళకవి సాహస్య కవితాస్థాయి
మాత్రమే మాచిస్తాయి ఇంకా జాంబవతి తన పెరి
కత్తెతో పరిచయములు

“చింతా సంకలితకల్ప

నాకల్పితమయిన శ్రీకృష్ణ చింతించ నీ

ప్రాంతరామనికుంభపుంజము

చాయన్ నిర్మి నామాక్షి! నీ

కాంచన్ దివ్యదనందు చేపుదనకన్

గానింబంబం జేసిరే!

కాంతా! యాళులు పేయమాటలకు

లో గాకుండు నా గెవ్వరే!

తగవులు రెండులు దిగువులు

నగవులు పైతూరితలపునయ గానింబం

మననా! ఈ వగరెల్లను

మగవానికి జెల్లుగాక మునుకు దనరే!”

“తల్లిడమేల నీ వరుస

దప్పనటంబు నీకే నాయకా

వల్లభు దామరాలు

గెరవంచన యంతు దలంచెలిసో

మల్లకపాణి! యాదికద

మల్లక బాలిపరాగ బాలిమురే

దల్లిది మేలిపై పెకలు చల్లగ

నేగరి తాళ నేర్తు నే?”

“ఎన్నడు సమృద్ధింతువిక

తెన్నడు నన్ దయమారణామయిం

తెన్నడు త్రున్న మెల్ల ఫలియించునా!

యంచుదలంచు నాననే

వన్నిటి చాకనీనమ

సాకిరా! యెగరి శోభింపవచ్చు నే!”

ఈ విధంగా ఈ కావ్యంలోని వాడుకా వ్యాపారాలను ఈ అష్టవిధ నామకా శృంగార భావాలు కలిపి చిత్రియమైన ఓరుమార కయ్యలో వర్ణించుచు పోయినాడు ఒక పంచమా వ్యాసం మాత్రమే సంప్రదాన కళాత్మకంగా ఉండి పోయింది ఈ కళాభాగానికి పూర్వావ్యాసాలకు ఏదో విధంగా వికసాత్రిత సంఘటింపవచ్చును కాని కవి కేవల మాహాత్మ్యనిరవేస ఈ అవ్యాసం పూర్వావ్యాసాలతో తేర్చుకొనుటకై సుబిరింగా నేడు

దీనికి శ్రీ నిమిషవోలు సంకటరావు గారి కీతిక నారి నిల చాత్రికవృద్ధి తాత్పర్యంగా ఉన్నది ఈ కావ్యానికి చివర శ్రీ కటరావు గారు బ్రహ్మం పురాణాంతరమైన సంస్కృతి దంపకారణ్య సూత్రాత్మ్యం మాదా చేర్చాడు ఇది పాశకులు రాజనీపాలనిరాసంగి సంచితావ్యాసంగిని చంప కాంగ్రిష్ విహార్యంతో రిహర్షి చెప్పడం బాగా సహకరిస్తున్నది

రెండవ భాగం ప్రవాగ్మయ గాఖ్య ప్రవాస కావ్యంగా పరిగణింపదగిన రాజనీపాలనిరాసంగి కీతికనులతో ప్రకటనగా ప్రకటించిన మద్రాసు ప్రభుత్వ ప్రావ్యతాఖ్య కీతికార్తలు ప్రకటించిన సంకటరావు గారు ప్రత్యేకంగా అభినందియును

రాజనీపాల నిరాసంగ ప్రాచీనాంధ్ర కవిత్వాభిమాను ఎవరైనా పట్టక పఠించినవైన కావ్యము

అనుదళ కావ్యము

కావ్యశీర్ష, కవిత్వాభిరంజ, శ్రీ గజ్జి లక్ష్మీ నరసింహశాస్త్రి, పాపితి సమితి, తెనాలి

అనుదళ కావ్యాన్ని కిందివివరాలు తెలుసుకో ఆ సేకావవాలు నిలికాయి అనుదళకలిం సంస్కృత వాగ్మయంలో ఉదాత్త ముక్త సగుప్తయ మునే గౌరవంపొందిన కావ్యము అనంద వర్ధమను ద్వవ్యాలోకంలో ఆనుదళ కళ రేఖ కోకా ప్రబంధ కళాతరే అని దీని ప్రాశస్త్యం ఉగ్రమై చామ అనుకును ఒక్క కోకము ప్రబంధ కలితో సమానమని దీని తార్పర్యము

గజ్జి లక్ష్మీనరసింహ శాస్త్రిగారి అనువాదం సంస్కృతవద ప్రచురంగా సాగిపోతుంది ఒక్కో పదం మూలార్థ వివరణలతోసం అధికంగా వాడడం మాదా అక్కడక్కడ కలిపిస్తుంది దీని అనువాదంలో ఒక్కొక్కచోట మూలంలోని సారశక్యము,

ధారాశక్తి కవచకపోతే కవచకపోవచ్చును కాని కవిత్వలో అంతటా ప్రాధాన ప్రయోగము, ఉదాత్తక అనన్యతగా జాలవారునుంటాయి.

ఈ క్రింది అనుదళ కళ కోకము సంస్కృతాలంకార శాస్త్రంలో చాలా గాదోపవాదాలకు సరి అయింది ఒకప్పుడు పండితరాయ రీ కోకావ్య నిర్ణయంలో అప్రయ్య దీక్షితునిపై తన విమర్శన తీర పరంపరలు భుంఖాను భుంఖానుగా ప్రయోగించాడు పాశకుల పరిశీలనార్థం ఇక్కడ మూలకోకం అనువాదంలో మాదా ఉదాహరిస్తున్నాను

“నిశ్చేషమ్యుత దంపనం సుతలం
గర్భస్థం గా గో, గో
నేత్రేయార మనంబనే తలంక
లిస్తి తివేనుతిమః
విభాగవాదిని! దూతి! బాంధవన
స్వాగ్ధాని సిదాగ మే
గ కింన్నాను వివోగతమి!
నల్లన ప్రవాగ్మయస్వాంతికిమే
దీని అనువాదం ఇది—

“కలగంబరియు బోసోయ
ఒకలం గర్భం కీతాంసం
బు, నిశ్చేషమ్యు మృద్ధరా, గు,
ఒకోమాంబు ఒక్కనే, నిలియుం
చెరియబోవు గుహ్యద్వ్యగ్ధాగములు
దూతీ! పరెక్కలా మృదవ
లలిపానార్థము బావిగీతి విలుర
కాదా! కలుం కేరగాన”

ఈ క్రిందివర్ణము సరళము, స్వాదువు అయిన కీతి అనువాద కైలి తార్కాణం గా దీనికోవచ్చును

“ఉరమున దారహారముల
బొప్పగు చాలిచివాపు, వారి! బం
గెరు మెలనూరిగజ్జయలు
గజ్జని మ్రోగిడ, నెత్తి రత్ననూ
పురముఖంబు లంఘు లిటు
మ్రోతలతో నియమరూప సేనముం
బర పెదవేటికే దెసపై
బిలేమిగుమలో వసంబతోన”

అనుదళ కవిత్వాభిమానులందరు ఇది తప్పక పఠింపదలసిన అనువాద కావ్యము

యోగద తరకలు

శ్రీ యోగ ప్రభాకరశాస్త్రి, ప్రతులు: 1 కంఠశాస్త్రి, ముక్త్యుల, కృష్ణాక్షర, తెల: 2-3-0.

ఇది శ్రీ శ్రీమంతు యోగ ప్రభాకరశాస్త్రి గారు రచించిన తేర్కొన వ్యాసాలసంపుటి. దీటిలో పాతవాచనములు, శివకవులు, రుక్మిణీరాధ్య చరిత్రము, ప్రాచీనాంధ్ర చరిత్రకావ్యములు, మొదలైన పాఠ్యములను విమర్శించి శాస్త్రిగారు చేసిన విశిష్ట పరిశోధనలను తెలుపుచున్నాయి. దీటిలో పాతవాచనముల అంశములను విమర్శించుచున్నది. శ్రీ శాస్త్రిగారు శాస్త్ర ప్రపంచములను పేర్కొన్నందున అయిన ఇది పాతవాచనముల అంశ ప్రాంతంలో కూడా తమ పరిపాలన పాగించారనే విషయం నిరూపించుచున్నది. కాని ఈ ప్రకటన అంశములే అది విస్తరించుచున్నది. అంతగా నడచుకొనుచు కాలము కాలము

ఈ వ్యాస సంపుటి చివరభాగంలో భావలకు సంబంధించిన తెలుగు వ్యాసాలను దీటిలో 'భావపరిశోధన' వ్యాసాలతో భావ వాదనా సంబంధించి దీటిలో శాస్త్రిగారు వ్యాసాలతో భావలకు చూపారు, చూపారు మొదలైన ప్రయోగాలు ఎవరికి తోచినట్లు వారు వ్రాసుకుంటారు నవ్యుడు భావము ఒక దారి తెచ్చు లేకుండా వాన చుప్పని తమ అందోళన ముదించారు

అయితే వ్యాసాలతో భావవాదం శాస్త్రిగారు తలచినంత ఒక దారి తెచ్చు లేనిది కాదు. వ్యాసాలతో భావము వ్యాసాలతో సంపూర్ణముగా అందాలని వ్యాసాలతో నాడు అంగీకరిస్తారు అయితే ఈ వ్యాసాలతో శివకవితల వ్యవహారము ముగించి ముగియలేదంటే, వ్యాసాలతో భావ శివప్రయోగాలమీద ఆధారపడి ఉండాలనీ, అందులో భావము వ్యాసాలతో అన్నీ ఈ సంప్రదాయమునాడే రచించారనీ, ఆ మార్గము మనము అనుసరించాలనీ వ్యాసాలతో వారు అంటారు

మరొక శాస్త్రిగారు ఈ వ్యాసం వ్యాసాలతో భావం ప్రారంభమైన తర్వాతలో వ్రాసి ఉండవచ్చును.

శాస్త్రిగారు వ్యాసాల అంశభావ పరిశోధన

అను అనుభూతియందు. ప్రభాకర పరిశోధక ముద్రా వారు శాస్త్రిగారు వ్యాసాలను శ్రుత్యమంతలో ప్రయోగించిన అత్యంత వ్యవహారము విషయం. ఇలాగే దీని శాస్త్రిగారు వ్రాసిన వ్యాసాలను క్రమక్రమంగా శ్రుత్యమంతలో ప్రయోగించగలరని ఆశిస్తున్నాము.

ఈ గ్రంథంలో సమకాలీన వ్యాసాలను చివర వ్యాసం ప్రకటించిన పత్రిక, కాలము కూడా ఉదాహరిస్తే పాతముల కిది ఇంతా ఉపయోగకరంగా ఉంటే

ప్రభాకరము

యోగ ప్రభాకరశాస్త్రి, ప్రభావము: యోగ విశ్రమంపై ముద్రాను, కావలను వి కంఠ శాస్త్రి, ముక్త్యుల, కృష్ణాక్షర, తెల: 2-3-0. ఇది శ్రీ యోగ ప్రభాకరశాస్త్రిగారు అత్యంత ప్రభాకరశాస్త్రిగారు చేసిన రెండు విధాలుగా విభజించవచ్చును. ఒకటి వారి విరచిత వ్యాసాలు

లోక్కునిధిపాండిన

పి. వి. రాజన్
అండ్ కంపెనివారి

శ్రేష్ఠమైన మదరాసు నక్కుం
R. S. సుగంద ముక్కుపాడి
అన్నిటిలో సాటిలేనిది.
ధర వివరములకు వ్రాయును.

తయారుచేయువారు —

పి. వి. రాజన్ & కంపెని
అర్కోనా, Arkonam, N. A. Dist.

పరిశోధన. రెండవది సహజంగా జీవితంలో అను
మూలంగా వస్తున్న ఆధ్యాత్మికాభ్యుదయము.

కాశ్మీరీ వాద్యముపరిశోధన ఆంధ్ర సార
స్వకాళిమానులందరికీ కాగా తెలిసినవిషయము.

వారి ఆధ్యాత్మిక పరిణామి సురించి వారికి
అత్యంత ఎక్కువైనవారి కెంతో తప్ప ఇతరుల
కంటెగా తెలియదు.

ప్రస్తుతం ప్రభాకర పరిశోధకమండలివారు
ప్రకటించిన ఈ చిట్ట ప్రకంగా (కాశ్మీరీ గాథ
అత్యంతమైన తమ ఆధ్యాత్మికము భావ రేఖా
విధంగా వివరించారు.

కాశ్మీరీ గాథ చిరకాలం గర్భావస్థలలో
భాగవతమునాడే వారు వారికి ఏ ఏ అనే
మహాత్ములతో పరిచయం కలిగిన ఆ తరువాతమంది
అహోగర్భం పటాపంపై అనితరి సాధారణ
విద్యార్థులలా తన్ను కలగడం మొదలు పెట్టాయి
అప్పటినుండి వారి జీవితవిధానము మారినవం
మొదలు పెట్టింది. తమ కుటుంబ వారు అనుదినము
లోగిరిపీఠాలై భాగవతమే వారి కందరమైనవోయినది
లోకపు చేయూతే వారు. చివరి క్షణాలలో కూడా
వారికి వినవలసిన పద్యాలను చింతిస్తే (వారి
కాగ్రం చేసేటట్లు కనబడతూంది.

దురదృష్టవశాత్తూ కాశ్మీరీ గాథ తెలిపేటట్లు స్వీయ
చరిత్ర భారీకొనుండా వారు పరిమళించినది జరి
గింది. అనంతరము వారు ఈ స్వీయచరిత్ర మన
తెలుగు వాద్యములో బయలుదేరిన స్వీయచరిత్ర
లలో ఉత్తమములను కన్నులలో తేర్చుకొని రచన
చేసిలో కాశ్మీరీ గ్రాంథికరచన ఆచార్య గంధీర
తెలియ వారివారూ, అనుగ్రహించా అర్హతతో
వారువారుతూ ఉంటుంది.

కాశ్మీరీ గాథ తమ సాహిత్య పంథాలో ఎదు
కొన్న ఒక విశిష్టమైనది గూర్చి ఈ ప్రజా ప్రభా
కరలో అంతగా వివరంగా వ్రాయలేదు 'సాహిత్య
జీవనము' అరకుమవు అనే ప్రకరణంలో మాత్రమే
వారు సాహిత్య పరిశోధనలలో తమక, విశేషించి
కలిగి ముగ్ధ బయలుదేరిన సాహిత్యవాదాలనుగూర్చి,
వాదాల పట్టుదల ఒక్కొక్కవన్నకు యధార్థ విష
యాలను అక్షరాలైన నందికొలుపు సురించి, తమ
ఉత్సాహ పరిశోధనలనుగూర్చి ముక్తసరిగా వ్రాసుకు
పోయారు.

కాశ్మీరీ గాథ జీవితచరిత్ర వారు రచించిన ఈ
క్రిందిపద్యంగా వ్రాయవలసి ప్రతిపత్తున్నది. —

కలితాశ్మీరీయ సర్వగా దోయక
తప్పిలే లేక నామం, గృహం
చిత్తరేఖా; వనమూ మొలై
విక నాచే కెల్లది కల్ల నా
లి విశేషించు లితే జలామరణములో
చివర వారంభార్చి, తు
ట్టువు చెప్పక సఫలీకరించుకొని,
యెటులో గట్టితన మాలిన్య.

ఇంతటి ఉత్తమ స్వీయచరిత్ర ప్రకటించిన
ప్రభాకర పరిశోధకమండలివారు ఆంధ్ర వాద్య
యాని కొనసాగిన సేక అమూల్యమైనది.

ప్రభాకర ప్రవచనములు

యోగములేమందిరి, తిరుపతి. వెల లేదు.

ఇది ప్రభాకరకాశ్మీరీ గాథ అవ్వకు చేసిన
ఇక్ష్వాకుని ప్రసంగాలనంపుచే వారిని కర్ణాకువు
లయిన కమ్యులు, అభిమానులు కొంటిమంది ఆయా
సందికొలుపులలో వారు చేసిన ప్రసంగాలు సేకరించి
ఇప్పుడీ ప్రస్తావనలలో వెలువరించారు.

ఈ ప్రసంగాలలో కూడా చాలా లోబ్ధ వారు
అనుదినము చేసిన చిక్కిన మొదలైన వాటినిగూర్చిన
విశేషమున్నాయి. వేటి వైద్యవిధానాలు అనుసరించే
వారికి చికిత్సవిధానం చాలా అక్షరరంగంగా కని
పిస్తుంది.

కాశ్మీరీకి కాలిదాన కలిత కంటే భక్త
భూతి కలితైన ఎక్కువగా అభిమానం ఉండేది చివరి
గల కాలకాలు, వారి సాహిత్య వ్యవస్థము, ఆధ్యా
త్మిక వ్యవస్థము మొదలైనవి తెలిసికొనే వారింద
రికి ఈ ప్రస్తావన లాగా ఉపయోగిస్తుంది.

యోగములేమందిరివారు ఈ ప్రసంగాలు
మొదలైనవి కలిసి కాశ్మీరీ గాథ సమగ్ర జీవితచరిత్ర
ప్రయోజనీ, అది ఇంతకంట ఎక్కువగా కాశ్మీరీ గాథ
సర్వత్రమును చరిత్రకావ్యానామకు సహాయకారి
కాగలదని భావిస్తున్నాను.

మొదటి భాగము

[సాహిత్యము]

విద్యాకా మండ్ల ముద్రాప్రకాశము కలి, నేల
కాలము, ఎస్. ఎస్. ఎస్. రూ: 1-12-00.

ಈ ಹಕ್ಕು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ
ಇದು ಸರಿಯಾದ ? ಅಥವಾ ತಪ್ಪಾದ ?

ఈ వాదంలో రచయిత పాండిత్యముతోగా
 అంతటా భాషలో నిర్దుష్టమైన వాదన లక్షణా
 లన్నియు భాగ్యంతులగా అభివ్యక్తమైనవి. అంత
 తాదాభావం చూపినా ఈ సీమాలేబాదా పాండిత్య
 మైన సంకీర్ణమే కాదు. అందుచేత సంస్కృత
 భాషలోని అన్నింటినీ పోషించినా తెలిసికొనదలచి
 భారీ భేద భాగాల సహాయమునకుంది

[illegible]

ఈ కవి రచనలో కావ్య రచనాశైలి కంటే
 కష్టమైనదా? కొంత విశ్వాసాన్ని తెచ్చిన అభ్యుదయ
 పాఠ్యరచయిత శ్రీనివాసాచార్యులు వర్ణించినట్లు
 పాఠ్య అభివృద్ధికి ఇది ముఖ్యమైనది. దీని
 రచనలో కవిత్వం ఈ క్రింది అభ్యుదయం వల్ల దీని
 రచన శ్రీనివాసాచార్యులు

ఇది వివాదానికి కార్యం కావోనని నిరూపించుట
నిశ్చయము.

പ്രൊഫർ മുഹമ്മദ് ഹുസൈൻ

కావలసిన రీతిలో ఎల్లప్పుడు ముద్రమిడి

ಪುನಃ ಪ್ರಯತ್ನ

ಕಾಸರಗಢಿ ಛಾ-ಕ್ತಿ ರಕ್ತಮಠ

మొదటగా నామోక్షము గలది

శుద్ధి పనిముట్ల కంటే చక్కగా

SECRET

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః ॥

ॐ नमः शिवाय

మనరాసుప్రభుత్వ శ్రీ జనాభ్యుదయ కాళా
ప్రదీప్తం. 1966 ఏప్రిల్ 10 ఆదిత్య

[illegible]

1955 జనవరిలో ఈ పత్రిక ఎనిమిదో సంపుట ప్రారంభమైనది

ಇದಿ ಮುಖ್ಯ-ಳ ಅಂಶಗಳು ಕೃಷಿ, ವಿದ್ಯಾಪರಿಣತಿ
ಸಂಸ್ಥೆ

సామర్థ్య దీక్షా శిక్షానామ

ಶೆಟ್ಟಿ ರಿ ವಂಶೋದಯ ಶಿ ಶರ್ಮ ಸುದೀಪಿಂತ್
ಅಧೀನ ಗಣಪತ್ಯುಗುಣವಿವರಣೆವಾ ೨ ವಲ ೨
ರೂಪಾಯಿ.

ఇది ప్రతి రోజు అవసరమవుతుంది. వారి అన్ని
జీవన విధానాలు తెలియజేసి, అభివృద్ధి
రేఖలు చూపి, వారి అవసరాలను అర్థం చేసుకోవడానికి
సహజంగా తెలియజేసిన విధానాలను అందించాలి.

முதலில் சாதுவர்த்த ராஜ்யமென்பது நமது
நினைவிலே உள் படுவதென்பதற்கு அடையாளமாகும்.

నేడు మీరు మెక్లీన్స్ వల్ల కాముకువారా?

“నా పండ్లు మిక్లే
ని అలోగ్యతంత
మైనవని చూడగా
అప్పుడు తెలుసు
మీ మిక్లే యుగంబి
లిగేస్తాను చాచు
చానికీ బుడేత్రలు
తక్కువం.”

మీ బాక్ లైన్ మీద మెక్లేన్స్ పెర్మైన్డ్ బాక్స్ మును కించం
లేకుండా ఉత్తమంగా ఉంది - అటువైపు మీదట అత్యుత్తమంగా
ఎంత సరిమనంతగా ఉంటుందో చూడండి దంతక్షయం
మూలకారకమైన వోడిరోవి ప్రమాదకరమైన అప్థాలను మెక్లేన్స్
పెర్మైన్డ్ బాక్స్ మును వెంటనే నివారించే అవకాశం కల్పించే
కంటే తొంగింది వల్లను ఉత్తమరదనంకోసాను మెక్లేన్స్ మును సరి
మగతరీక మును తుకుంది

వోడి అలోగ్యం తెలుగు అకరణమును దంతాల నిమిత్తం నికరం-
రోజుకు తెలుసుకున్న మెక్లేన్స్ పెర్మైన్డ్ బాక్స్ మును ఉపయో
గించండి దీని సరిమనంతగా మెక్లేన్స్ మును

మీ మెక్లేన్స్ మును కావండి!

ఇప్పుడు పెర్మైన్డ్ బాక్స్ మును, మరిన్ని అతిక తాద
కరమైన బాక్స్ మును బాక్స్ మును చూడండి

ప్రొఫెసర్ వివరాలను తెలియ పరిచడా, వన్ అండ్ జోన్స్ (ఇండియా) లిమిటెడ్
కో. లా 8527 బొంబాయి 26 పో. బా 387 కలకత్తా కో. లా 1370, ముంబాయి

అతిథి సత్కారానికి

అమోఘమైనది

“హేమ—ఏమిటి పిట్టి, నిన్ను మీ
యింటికి వచ్చిన పెద్ద వని

మీ శత్రువుల కళ్ళకు కనిపించావు? కాస్త ముగ్ధుడై
కొంచెం అలవడం గాని పానీయం గాని ఇవ్వ లేక పోయావా?

శ్రీమ—శత్రువుల భావా ఇలా మండి పోతుంటే ఏం అలవడాలి పెట్టుకుంటాము?
వైగా అతిమం పిండియే ముచ్చటగా వైమే తీసుకుంటాంటే ఏం పానీయం
ఇవ్వగలము?

హేమ—అతనింటికి, ఓగ్గామకి తీసి తయారు చేసి ఇవ్వ వచ్చునే మీకు
తెలుసు గదా—‘టీ’ అతి చక్కగా అతి త్వరగా శ్రవణ శక్తులు తయారు
చేయవచ్చునే!

శ్రీమ—అవును నిజమే ఎముకానికీ తోచలేదు ఎంత వంద బుద్ధి కాదు!
అతిథి సత్కారానికి నిజంగా ‘టీ’ అమోఘమైనది

మంత్ర శక్తి నిచ్చే పానీయం
“టీ” త్రాగండి

సెల్లర్ లో ది వడ్డుకావల్సి ప్రచురించబడినది

